

SURİYELİ ÇOCUK SIĞINMACILARIN

TÜRK YAZILI BASININDA TEMSİLİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Merve ŞENTÖREGİL

Eskişehir, 2017

**SURİYELİ ÇOCUK SIĞINMACILARIN
TÜRK YAZILI BASININDA TEMSİLİ**

Merve ŞENTÖREGİL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Basın ve Yayın Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Alaaddin F. PAKSOY

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Mayıs, 2017

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Merve ŞENTÖREGİL'in "Suriyeli Çocuk Sığınmacıların Türk Yazılı Basınında Temsili" başlıklı tezi 17 Mayıs 2017 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca toplanan **Basın ve Yayın** Anabilim Dalında, **yüksek lisans tezi** olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Yrd.Doç.Dr.Alaaddin Faruk PAKSOY

Üye : Prof.Dr.İncilay CANGÖZ

Üye : Yrd.Doç.Dr.Ali Onur ÖZÇELİK

Prof.Dr.Kemal YILDIRIM
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET

SURİYELİ ÇOCUK SIĞINMACILARIN TÜRK YAZILI BASININDA TEMSİLİ

Merve ŞENTÖREGİL

Basın ve Yayın Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mayıs 2017

Danışman: Yard. Doç. Dr. Alaaddin F. Paksoy

Suriye İç Savaşı ve savaşın sonucunda ortaya çıkan mülteci krizi son birkaç yıldır Türkiye'nin gündeminde önemli bir yer tutmaktadır. Bugün itibariyle Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların sayısı 3 milyona yakındır ve sayının yarısından fazlasını çocuklar oluşturmaktadır. Alan Kurdi örneğinde görülebileceği gibi yaşanan süreçte en büyük zararı çocuklar görmektedir. Bu durum sığınmacı sorununa yaklaşımda ve sığınmacı politikalarının oluşturulmasında çocuk odaklı bir bakışın zorunlu olduğunu göstermektedir. Bu çalışma konunun medya boyutuna odaklanmakta ve *Suriyeli çocuk sığınmacıların Türk yazılı basınında nasıl temsil edildikleri* sorusuna yanıt aramaktadır. Bu kapsamda 2011 yılından başlanarak 2016 yılının sonuna kadar *Hürriyet, Posta, Sabah, Sözcü ve Zaman* gazetelerinde Suriyeli çocuk sığınmacılarla ilgili yayınlanan haber ve köşe yazıları içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Çalışma sonucunda ulaşılan bulgular Türk yazılı basınının Suriyeli çocuk sığınmacılara yönelik olumlu bir bakış açısına sahip olduğunu ancak sığınmacı çocuklara dair üretilen temsillerin çeşitli etik sorunlar içerdiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli Çocuk Sığınmacılar, Suriyeli Çocuklar, Alan Kurdi, Medyada Temsil, Mülteciler.

ABSTRACT

REPRESENTATION OF SYRIAN ASYLUM SEEKER CHILDREN IN THE TURKISH PRESS

Department of Journalism

Anadolu University Graduate School of Social Sciences, May 2017

Advisor: Assist. Prof. Dr. Alaaddin F. Paksoy

In recent years, The civil war in Syria and the following refugee crisis occupy a greater place in Turkish public agenda. Up until now, the number of Syrian asylum seekers in Turkey is close to 3 million and children consist of more than half of this number. As one can see in the case of Alan Kurdi, children are the most suffered group in this period. This situation clearly shows that a child-oriented approach should be developed in the attitude towards the question of asylum seekers and in policy-making for them. This study focuses on the media dimension of the issue and seeks to find an answer to the question, *how Syrian asylum seeking children are represented in the Turkish press*. In this regard, beginning with 2011, this study decodes the news and commentaries about Syrian asylum seeking children appeared on Hürriyet, Posta, Sabah, Sözcü, and Zaman newspapers until the end of 2016 by applying content analysis method. The findings of the analysis demonstrate that the Turkish press has a positive viewpoint towards Syrian asylum seeking children; yet, the newspapers represent asylum seeking children includes some ethic issues.

Keywords: Child Asylum Seekers, Syrian Children, Alan Kurdi, Media Representations, Refugees.

ÖNSÖZ

Bu tezin hazırlanma sürecinde her adımda bana yardımcı olan, titiz çalışma yöntemini kendime örnek aldığım danışmanım Yard. Doç. Dr. Alaaddin F. Paksoy'a sonsuz teşekkür ederim.

Ayrıca savunma jürisindeki katkılarından dolayı Prof. Dr. İncilay Cangöz'e ve Yard. Doç. Dr. Ali Onur Özçelik'e,

Üzerimdeki emeklerini her daim minnetle andığım, beni her konuda destekleyen aileme, bu süreçte en büyük moral ve neşe kaynağım olan yeğenim Asım'a,

Tezi hazırlama sürecinde beni yalnız bırakmayan arkadaşlarım Elif Yılmaz, İsmail Kaplan ve Zeyneb Öztürk'e,

Ve çalışmamda 115K268 nolu "Türk Yazılı Basınında Suriyeli Sığınmacı Temsillerinin Eleştirel Söylem Analizi" adlı araştırma projesinin verilerine ulaşma noktasında bana destek sunan TÜBİTAK'a teşekkür ederim.

.... / .... / .....

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalardan bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilemeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmamın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı” yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Merve Şentöregil

İÇİNDEKİLER

BAŞLIK SAYFASI.....	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ.....	x
GÖRSELLER DİZİNİ	xi
KISALTMALAR	xii
1. GİRİŞ	1
1.1. Konunun Tanımlanması ve Problem	1
1.2. Amaç	2
1.3. Önem	3
1.4. Yöntem ve Sınırlılıklar	4
2. ÇOCUKLUK, GÖÇ, MÜLTECİ KRİZİ VE MEDYADA TEMSİL ÜZERİNE KURAMSAL ÇERÇEVE.....	5
2.1. Çocuk Kavramı	5
2.2. Tarihsel Süreçte Çocukluk.....	6
2.2.1. İlk Çağ'da çocukluk.....	6
2.2.2. Ortaçağ'da çocukluk.....	8
2.2.3. Aydınlanma Dönemi'nde çocukluk	9
2.2.4. Sanayi Devri'nde ucuz işgücü olarak çocuk	10
2.2.5. Post modern toplum ve çocukluğun yitişi	11
2.2.6. Osmanlıdan günümüze Türkiye'de çocuk.....	12
2.2.6.1. Osmanlı toplumunda çocuk.....	13
2.2.6.2. Cumhuriyet Dönemi'nde çocuk.....	15
2.3. Çocuk Hakları.....	17
2.3.1. Uluslararası sözleşmelerde çocuk hakları.....	18
2.3.2. Türkiye'de çocuk hakları	20

2.4. Göç Olgusu ve Çocuk	21
2.4.1. Göç olgusu ve göçün temel kavramları.....	21
2.4.2. Dünyadaki insan hareketliliği ve göçmen politikaları.....	22
2.4.3. Göç sürecinde çocuklar	24
2.5. Suriye İç Savaşı ve Mülteci Krizi	25
2.5.1. Suriye İç Savaşı'nın arka planı.....	26
2.5.2. Savaşın sonucu olarak yerinden edilme	29
2.5.3. Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar.....	32
2.5.4. Türkiye'deki Suriyeli çocuk sığınmacılar.....	35
2.6. Medyada Çocukların ve Sığınmacıların Temsili.....	38
2.6.1. Medyada temsil	38
2.6.2. Çocukların medyada temsili	40
2.6.3. Sığınmacıların medyada temsili.....	43
2.6.4. Sığınmacı çocukların medyada temsilinde Alan Kurdi örneği.....	46
3.SURİYELİ ÇOCUK SIĞINMACILARIN TÜRK YAZILI BASININDA	
TEMSİLİ.....	48
3.1. Araştırmanın Yöntemi.....	48
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	49
3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi.....	49
3.4. Bulgular.....	55
3.4.1. Araştırmanın nicel bulguları	55
3.4.1.1. Suriyeli çocuk sığınmacılarla ilgili metinlerin yıllara ve gazetelere göre dağılımı.....	55
3.4.1.2. Metinlerde sığınmacı çocuklara yönelik bakış açıları.....	59
3.4.1.3. Metinlerde öne çıkan tema ve konular	61
3.4.1.4. Metinlerde sığınmacı çocuklar için kullanılan adlandırmalar/tanımlamalar	65
3.4.1.5. Metinlerdeki görüş sahipleri ve çocuk görseli kullanımı .	67
3.4.1.6. Metinlerde öne çıkan yer bilgisi ve cinsiyet ifadeleri	70
3.4.2. Araştırmanın nitel bulguları.....	72
3.4.2.1. Metinlerde Suriyeli çocuk sığınmacılar hangi durumlarda ve hangi temsillerle yer almaktadır?.....	72
3.4.2.1.1. Savaş mağduru çocuklar	73

3.4.2.1.2. Refakatsiz çocuklar/küçükler	74
3.4.2.1.3. Bedensel ve ruhsal açıdan zarar görmüş çocuklar	75
3.4.2.1.4. Çalışan ya da dilencilik yapan çocuklar	77
3.4.2.1.5. Eğitim alan çocuklar	78
3.4.2.2. Metinlerde sığınmacı çocukların temsiline yönelik hangi sorunlar/hak ihlalleri görülmektedir?	79
3.4.2.3. Gazetenin politik duruşu çocuk sığınmacılarla ilgili metinlere nasıl yansımaktadır?	84
3.4.2.4. Çocuk sığınmacı temsilleriyle yaygın (stereotipik) mülteci temsilleri arasında ne tür benzerlikler vardır?.....	88
4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	90
KAYNAKÇA.....	98
EKLER	

TABLolar DİZİNİ

Sayfa

Tablo 3.1.	Araştırma Verilerinin Toplanması Dair Bilgiler	51
Tablo 3.2.	Yazı Türü Dağılımı	55
Tablo 3.3.	Metinlerin Yıllara Göre Dağılımı	56
Tablo 3.4.	Metinlerin Gazetelere Göre Dağılımı	57
Tablo 3.5.	Sabah ve Hürriyet Gazetelerinde Yer Alan Köşe Yazıları ve Yazarları....	58
Tablo 3.6.	Bakış Açılarının Genel Dağılımı	60
Tablo 3.7.	Kullanılan Temaların Sıralaması	62
Tablo 3.8.	Metinlerde Öne Çıkan Konular.....	63
Tablo 3.9.	Çocuk İşçiliği Konusunun Yıllara Göre Dağılımı	64
Tablo 3.10.	Metinlerde Öne Çıkan Adlandırmalar	65
Tablo 3.11.	Metinlerde Çocuk Görüşüne Yer Verilme Oranı.....	68
Tablo 3.12.	Metinlerde Çocuk Dışında Görüş Sahipleri.....	69
Tablo 3.13.	Çocuk Görseli Kullanım Oranı	69
Tablo 3.14.	Çocuğun Yaşadığı Yer	70
Tablo 3.15.	Metinlerde Cinsiyet İfadesi Kullanımı	71

GÖRSELLER DİZİNİ

Sayfa

Görsel 2.1. Alan Kurdi'nin Sahile Vurmuş Haldeki Fotoğrafi.....	46
Görsel 3.1. 2012 Sabah (Solda) Ve 2015 Hürriyet (Sağda) Gazetelerinde Yayınlanan Haberler “Savaşın Çocukları” İfadesinin Başlıklarda Kullanımına Örnektir.	73
Görsel 3.2. 2016 Yılına Ait Hatay'da Bir Yetimhanede Kalan Sığınmacı Çocuklarla İlgili Zaman Gazetesi Haberi.....	76
Görsel 3.3. Sabah 2013 Yılına (Solda) Ve Posta 2016 Yılına (Sağda) Ait Haberler. Her İki Haberde De Suriyeli Çocuklara Yönelik Negatif/Dışlayıcı Bir Söylem Görülmektedir.....	82
Görsel 3.4. 2013 Yılına Ait Sözcü Gazetesi Haberi. Haberde Sığınmacı Çocuklara Sağlanan Eğitim Hizmetleri Eleştirilmektedir.	83
Görsel 3.5. 2016 Yılına Ait Sabah (Solda) Ve Zaman (Sağda) Gazetesi Haberleri. Sabah Gazetesi'nde Yaralı Bir Çocuğun, Zaman Gazetesi'nde İse Tekstil Atölyesinde Çalışan Sığınmacı Bir Çocuğun Fotoğrafi Gizlenmeksizin Kullanılmıştır.	84
Görsel 3.6. Posta Gazetesi 2015 Yılında Ait Haber.....	86

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
BM	: Birleşmiş Milletler
BMMYK/UNHCR	:.Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği/ United ..Nations High Commisioner For Refugees
ÇHS	: Çocuk Hakları Sözleşmesi
ILO	: International Labour Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)
İŞİD	: Irak-Şam İslam Devleti
STK	: Sivil Toplum Kurumu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TGC	: Türkiye Gazeteciler Cemiyeti
UNICEF	: United Nations International Children's Emergency Found (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu)
YUKK	: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

1.GİRİŞ

1.1.Konunun Tanımlanması ve Problem

2011 yılında başlayan Suriye İç Savaşı Türkiye'nin ve uluslararası kamuoyunun gündeminde önemli bir yer tutmaktadır. 2011 yılının Mart ayında Dera'da bir grup çocuk rejim aleyhine yazdıkları bir duvar yazısı nedeniyle tutuklanmış, bu durumu protesto eden çok sayıda Suriyeli sokaklara dökülmüştür. Hızla büyüyen ve ülkenin farklı şehirlerine yayılan protestolar kısa zamanda Esed¹ Rejimi'ne ait güçler ve bu rejime muhalif kesimler arasında yaşanan silahlı çatışmalara dönüşmüştür. Rejim ve muhalifler arasındaki çatışmalar, Ortadoğu ülkelerinde yaşanan ve Arap Baharı olarak adlandırılan halk ayaklanmalarının Suriye'ye sıçraması olarak yorumlanmıştır. Ancak uluslararası aktörlerin duruma müdahil olmaları ve çeşitli terör örgütlerinin de bölgede etkinliğini artırması, yaşanan krizi rejim-muhalefet çatışmasının çok ötesine taşımıştır. Bugün Suriye'de farklı aktörlerin tarafı olduğu bir iç savaş yaşanmakta ve altıncı yılını dolduran bu savaşın ne zaman sona ereceği belirsizliğini korumaktadır.

Türkiye en uzun kara sınırına sahip olduğu komşusu Suriye'de yaşanan bu savaştan ve savaşın neden olduğu mülteci krizinden en fazla etkilenen ülkelerin başında gelmektedir. İç savaş nedeniyle yerinden edilen milyonlarca Suriyeli, Türkiye başta olmak üzere komşu ülkelere sığınmıştır. Uyguladığı açık kapı politikasıyla Suriyeli sığınmacıları ülkeye kabul eden Türkiye, bugün 3 milyona yakın sığınmacıya ev sahipliği yapmaktadır. Bu sığınmacıların bir kısmı Türkiye'nin doğusundaki çadır kentlerde kalırken büyük çoğunluğu şehirlerde kendi imkânlarıyla yaşamaktadır.

Suriyeli sığınmacıların yarısından fazlasının çocuk olması, yaşanan mülteci krizinin en büyük mağdurlarının da onlar olduğunu göstermektedir. Ancak savaştan ve zorunlu göçten en fazla etkilenen grup olmalarına rağmen çocukların mülteci krizindeki varlıkları çoğunlukla göz ardı edilmektedir. Bu durum medyanın çocuklara olan duyarlılığı ve onları gündeme taşınmasıyla da yakından ilişkilidir. Ancak medyanın çocuklara yönelik yaklaşımı oldukça tartışmalı bir konudur. Gerek Türkiye'de gerekse dünyada çocukların medyadaki temsillerine odaklanan araştırmalar, medyanın çocukları

---

¹ Söz konusu isimin Türkçede farklı yazılışları mevcuttur. Bu çalışmada Türk Dil Kurumu tarafından belirlenen yazım şekli kullanılmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bakınız: <http://t24.com.tr/haber/esat-mi-esad-mi-yoksa-esed-mi,207410>

kalıplaşmış temsillerle gündeme getirdiğini göstermektedir. Çocukların mağdur, yetişkinlerin şirin uzantıları ya da toplumun huzurunu tehdit eden kimseler olarak yansıtılmaları bu yaygın temsillere örnektir (UNICEF, 2007, s.37-38). Çocukların medya tarafından görmezden gelinmeleri de bir diğer yaygın tutumdur. Türkiye’de çocukların yazılı basında ne kadar temsil edildiğini araştıran çalışmalar, gazetelerde çocuklarla ilgili haberlerin çoğunlukla yüzde 1’in altında kaldığını ortaya koymaktadır (Alankuş, 2012, s. 32).

Türkiye’de Suriyeli çocukların ne zaman ve nasıl medya gündemini belirlediğine bakıldığında ilk akla gelen örnek Alan Kurdi’nin ölümüdür. Alan Kurdi, Ege Denizi üzerinden botla Avrupa’ya geçmeye çalışırken bindikleri botun devrilmesi sonucu annesi ve kardeşiyle birlikte hayatını kaybeden üç yaşında Suriyeli bir çocuktur. Alan’ın sahile vurmuş haldeki fotoğrafı hem Türkiye’de hem de kamuoyunda büyük bir etki uyandırmış ve mülteci krizinin sembolü haline gelmiştir. Medyanın bu konuya gösterdiği ilgi, mülteci krizinde çocukların varlığına dikkat çekmesi yönüyle önemlidir. Ancak Alan’ın ölümü dışında medyanın Suriyeli çocuk sığınmacılara ne oranda ilgi gösterdiği, onları ne kadar ve hangi temsillerle gündeme getirdiği tartışma konusudur. Bu noktadan hareketle *Türk yazılı basınında Suriyeli çocuk sığınmacıların nasıl temsil edildiği* bu çalışmanın problemini oluşturmaktadır.

1.2.Amaç

Bu çalışma, Suriyeli çocuk sığınmacıların Türkiye’ye giriş yapmaya başladıkları 2011 Mart’ından 2016 yılının sonuna kadar geçen sürede Türk yazılı basınında nasıl temsil edildiklerini saptamayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda Hürriyet, Posta, Sabah, Sözcü ve Zaman gazetelerinde 6 yıl süresince Suriyeli çocuk sığınmacılarla ilgili yayınlanan metinler incelenerek aşağıda belirtilen nicel ve nitel alt araştırma sorularına yanıt aranmaktadır. Çalışmanın nicel alt araştırma soruları şunlardır:

1. Suriyeli çocuk sığınmacılarla ilgili metinlerin yıllara ve gazetelere göre sayısal dağılımı nedir?
2. Metinlerde Suriyeli çocuklara yönelik bakış açılarının dağılımı nedir?
3. Suriyeli çocuk sığınmacılar gazete metinlerinde hangi tema ve konular ekseninde gündeme gelmektedir?

4. Suriyeli çocuk sığınmacılar için metinlerde kullanılan adlandırmalar/tanımlamalar nelerdir?
5. Metinlerde çocukların görüşlerine ve görsellerine yer verilme oranı nedir?
6. Metinlerde sığınmacı çocuklar haricinde kimlerin görüşü alınmaktadır?
7. Metinlerde öne çıkan yer bilgileri (kamp, kamp-dışı, diğer ülkeler) ve cinsiyet ifadeleri nelerdir?

Çalışmanın nitel alt araştırma soruları ise aşağıdaki gibidir:

8. Suriyeli çocuk sığınmacılar gazete metinlerinde hangi durumlarda ve hangi temsillerle yer almaktadır?
9. Metinlerde sığınmacı çocukların temsiline yönelik hangi sorunlar/hak ihlalleri görülmektedir?
10. Gazetelerin politik duruşu çocuk sığınmacılarla ilgili metinlere nasıl yansımaktadır?
11. Çocuk sığınmacı temsilleriyle yaygın (stereotipik) mülteci temsilleri arasında ne tür benzerlikler vardır?

1.3.Önem

Çocuklar, dünyadaki mültecilerin yüzde 51'ini oluşturmakta (UNHCR, 2015) ve ailelerin göç kararı almasında önemli bir motivasyon kaynağı olmaktadır. Pek çok aile çocuklarına daha iyi bir hayat sunabilme kaygısıyla göç etmektedir. İç savaştan kaçarak zorunlu göçle Türkiye'ye gelen Suriyeli sığınmacıların ölüm riskini göze alarak Avrupa'ya ulaşma çabası da bu kaygının bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Ayrıca çocukların göç sürecindeki rolü ailelerinin yanında sürüklenen pasif katılımcılar olmaktan ibaret değildir. Onlar aynı zamanda bu sürecin aktif özneleridir. Bugün pek çok çocuk refakatsiz bir halde, kendi iradeleri ve yetenekleri doğrultusunda göç etmektedir. Refakatsiz küçüklerin yaptıkları iltica başvurularındaki artış (UNHCR, 2015) göçün yetişkinlere ait bir sorun olmadığını göstermektedir. Bu nedenle sığınmacı çocukların zorunlu göç ve sonrasında neler yaşadıklarının medya gündemine nasıl yer aldığı –ya da almadığı- önemli bir soru olarak karşımızda durmaktadır.

Suriyeli mültecilerin yarısından fazlasını oluşturan çocuklar savaşa tanıklık etmenin ve zorunlu göçün yanında sığındıkları ülkede de çeşitli zorluklarla yüz yüze gelmektedir. Başta yoksulluk olmak üzere eğitim hakkından mahrum kalma, çocuk işçiliği, dil/entegrasyon problemi, vatansızlık riski vb. sıkıntılar sığınmacı çocukların karşılaştıkları zorluklardan bir kaçıdır. Sığınmacı çocukların medyada doğru bir şekilde temsil edilmeleri, medyanın çocukların yaşadıkları bu zorluklara dikkat çekmesi ve çözüme yönelik katkı sunması açısından önem taşımaktadır. Ayrıca medya oluşturduğu temsillerle toplumda çocuklara dair algıları, duyarlılığı ve tutumları etkileyebilmektedir. Suriyeli çocuk sığınmacıların Türk yazılı basınında nasıl temsil edildiklerinin saptanması medyanın bu işlevi yönüyle de önem arz etmektedir.

Son olarak literatürde Suriyeli sığınmacıların medyada nasıl temsil edildiklerine dair araştırmaların bulunduğu ancak çocuk sığınmacıların temsiline yönelik çok az sayıda çalışmanın olduğu saptanmıştır. Ayrıca bu çalışmaların çoğu (Göker ve Keskin, 2015; Kara ve Yılmaz, 2015; Efe, 2015; Bayram, 2016; Çobaner, 2015) sadece haber metinlerine odaklanmaktadır. Bu çalışma ise haberlerin yanı sıra köşe yazılarını da kapsamaktadır. Ayrıca araştırma Suriyeli çocuk sığınmacıların temsilini 6 yıllık bir süreçte incelemesi ve bu yönüyle literatürdeki mevcut çalışmalara oranla uzun bir zaman aralığına sahip olması yönüyle de önemlidir. Kısacası bu çalışmanın Suriyeli çocuk sığınmacıların temsiline yönelik literatürdeki eksikliği giderme ve konuya dair geniş bir perspektif sunma noktasında önemli olduğu düşünülmektedir.

1.4.Yöntem ve Sınırlılıklar

Bu araştırmanın yöntemi nicel ve nitel analiz olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Araştırmanın nicel analizinde sığınmacı çocuklarla ilgili haber ve köşe yazılarına içerik analizi uygulanmıştır. Nitel analiz ise haber ve köşe yazılarından oluşan 25 metine nitel alt araştırma soruları sorularak gerçekleştirilmiştir.

Bu araştırmanın sınırlılıklarını ise Hürriyet, Posta, Sabah, Sözcü ve Zaman gazetelerinde yayınlanan haber ve köşe yazıları oluşturmaktadır. Söz konusu gazetelerin online platformlardaki içerikleri bu çalışmanın kapsamı dışındadır. Araştırmanın zaman aralığı da 2011 Mart'ından 2016 yılı sonuna kadardır. 2011 yılında Mart ayından başlanmasının nedeni bu ayın Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye giriş yapmaya başladıkları zaman olmasıdır. Çalışmanın 2016 yılında sonlanmasının nedeni ise

araştırmadaki analizlerin bu tarihten sonra yapılmasıdır. Yöntem ve sınırlılıklarına dair daha ayrıntılı açıklama, çalışmanın ileriki bölümlerinde (Bakınız, 3.2 ve 3.3, sayfa 48) yer almaktadır.

2. ÇOCUKLUK, GÖÇ, MÜLTECİ KRİZİ VE MEDYADA TEMSİL ÜZERİNE KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.Çocuk Kavramı

Çocuk kavramı çoğunlukla bedensel ve zihinsel gelişimini henüz tamamlamamış bireyler için kullanılan bir kategoriye ifade etmektedir. Türk Dil Kurumu çocuğu “*küçük yaştaki erkek veya kız*” şeklinde tanımlarken (TDK, 2017) Yörükoğlu (2007, s. 13) çocuğu “*gelişen bir insan yavrusu, olgunlaşmamış, ‘eşit’ sayılmayan küçük yurttaş*’ olarak açıklamaktadır.

Çocukluk yetişkinliğin öncesinde yaşanan bir dönem olarak ele alındığında bu sürecin ne zaman başladığı ve bittiği sorusu akla gelmektedir. Çocukluğun insanın doğumuyla başlayıp ergenlikle sona erdiği görüşü yaygındır (Milne, 2013, s. 2) . Bu sebeple çocuk gelişimini dönemlere ayıran psikoloji bilimi ergenlikten önceki 6-12 yaş grubunu *son çocukluk dönemi* olarak değerlendirir (Aydoğmuş, vd 2006’dan Aktaran Işıkçı, 2015, s. 20). Bu yaşlar kesin bir sınırı ifade etmemekle birlikte ergenliğin çocukluk ve yetişkinlik arasında bir geçiş süreci olduğu söylenebilir.

Bir toplumda kimlerin çocuk olarak kabul edildiğini çeşitli yasa ve sözleşmelere bakarak da anlamak mümkündür. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’ne göre “*on sekiz yaşından küçük*” herkes çocuk olarak kabul edilir. Türk Ceza Kanunu da bu tanımı kabul etmiş ve çocukluğun üst sınırını 18 yaş olarak belirlemiştir (Çelik, 2005). Diğer bir ifadeyle Türkiye’de 18 yaşın altındaki tüm bireyler yasal olarak çocuk sayılırken bu yaşın üstündeki bireyler de yetişkin olarak kabul edilmektedir.

Çocukluğun üst sınırının ne olduğu kadar cezai sorumluluğun ne zaman başladığı da önemlidir. Çünkü cezai ehliyet çocukluğun bittiğini gösteren bir unsur olarak düşünülmektedir (Cunningham, 2012, s. 13). Bugün Türk yasalarına göre cezai ehliyet yaşı 12 olarak kabul edilirken² bu yaş İngiltere’de 10, Almanya’da 14, İsveç ve Finlandiya

---

² Çocukların cezai ehliyetlerinin olması yetişkinler gibi yargılandıkları ve ceza aldıkları anlamına gelmemektedir. 12-15 yaş grubunda suç işleyen çocukların işledikleri suçun hukuki anlam ve sonuçlarını anlayamama gibi gerekçelerle ceza almaksızın haklarında güvenlik tedbirleri uygulanabilmektedir. 15-18 yaş grubunda ise suçun niteliğine göre

hukukunda ise 15'tir (Çelik, 2005). 18. yüzyıl İngiltere'sinde yedi yaşında bir çocuğun elbise çaldığı için asılabildiği (Cunningham, 2012, s. 13) göz önüne alındığında çocukluğa dair anlayışların toplumlara ve zamana göre ne kadar farklılaşabildiği anlaşılmaktadır.

2.2. Tarihsel Süreçte Çocukluk

Colin Turnbull çocukluğu evrensel bir olgu olarak görmekte ve insanın beş yaşam aşamasının³ ilki olarak ele almaktadır (Aktaran Erikson, 2009, s. 219). Çocukluk evrensel bir olgu olarak görülmesine rağmen, tarihsel süreç içerisinde farklı şekillerde yorumlanmıştır. Çocukluğun ne olduğu, ne zaman başlayıp bittiği, masumiyeti, toplumdaki yeri gibi konular üzerinde pek çok görüşe rastlanmaktadır. Kavramın nasıl anlaşıldığı içinde bulunulan zamana, topluma ve kültüre göre değişmektedir. Bu yönüyle çocukluk biyolojik bir evreye işaret etmesinin yanı sıra sosyal bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır (Heywood, 2003, s. 16). Diğer bir ifadeyle çocukluk “*toplumsal bir kurgu*”dur (Postman, 1995, s. 7).

Çocuklara yönelik tarihsel araştırmalar bir uzmanlık alanı olarak Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'de ortaya çıkmıştır. Lloyd De Mause çocukluk tarihinin olumsuzluklarla dolu olduğunu söyleyerek tarihte geriye gidildikçe çocukların öldürülmeleri, dövülmeleri, terk edilmeleri, işkence ve cinsel istismara maruz kalmaları gibi kötü örneklerle daha sık karşılaşıldığını öne sürmektedir (Daşçı, 2008, s. 17). Tarihte Mause'nin iddialarını destekleyecek olumsuz örnekler bulunmakla birlikte çocuklara değer verildiğini, haklarının korunduğunu gösteren olumlu örnekler de vardır.

2.2.1. İlk Çağ'da çocukluk

İlk Çağ uygarlıklarının çocukluk anlayışları incelendiğinde gelişmiş bir toplum yapısına sahip olan Sümerler çocuklara verdikleri değerle dikkat çekmektedir. Yazıyı bulan Sümerler'den günümüze ulaşan yazılı kanunlar ve sanat eserleri araştırmacılara dönemin çocukluk anlayışına dair önemli bilgiler sunmaktadır. Ataerkil bir toplum yapısına sahip olan Sümerler'de çocukların aile için önemli olduğu düşünülmekte ve hakları yasalarla güvence altına alınmaktadır. Bir çocuk evlilik dışı doğsa bile baba onun

---

cezada indirimle gidilmektedir. Her durumda 18 yaş altındaki bireyler yetişkinlerle aynı suçu işleseler dahi farklı hukuki muamelelere tabi olmaktadır. Cezai ehliyet yaşının ergenlik yaşlarında başlaması çocukluğun ergenlikle bittiği düşüncesiyle uyumludur. (Çelik, 2005)

³ Collin Turnbull'un evrensel olduğunu düşündüğü yaşam evreleri sırasıyla “çocukluk, ergenlik, gençlik, yetişkinlik ve yaşlılık”tır (Erikson, 2009).

bakımından sorumlu tutulmakta ve çocuğun mirasçı olma hakkı bulunmaktadır. Korunmaya muhtaç çocukların evlatlık alınarak himaye edildiği de bilinmektedir. Bu haklar karşılığında çocuklardan beklenen ise anne babalarına itaat etmeleri ve saygı göstermeleridir (Mutluay, 2010, s. 21-44).

Antik dönemde Yunan toplumuna bakıldığında çocuklar için hangi sözcüklerin kullanıldığı ve bu sözcüklerin hangi yaşları kapsadığı belirsizdir. Yunan resimlerinde ve günümüze sağlam şekilde ulaşabilmiş heykellerinde de çocukların yer almadığı bilinmektedir (Postman, 1995, s. 17). Ancak Yunan Edebiyatı'ndan yola çıkarak erkek egemen Yunan toplumunda cinsel yaşamı inceleyen araştırmalar bize çocuklarla ilgili çeşitli bilgiler sunmaktadır. Antik dönemde Atina'da yetişkin bir erkeğin 12-16 yaş arasındaki erkek çocuklarla ilişkiye girmesi olağan karşılanmakta ve bugün cinsel istismar olarak tanımlanan bu durumun o günkü anlayışta bir yurttaşlık eğitimi olarak görüldüğü anlaşılmaktadır. Kız çocuklarına dair edinilen bilgiler ise 12-18 yaşları arasındaki kız çocuklarının kendilerinden yaşça büyük erkeklerle evlendirildikleri yönündedir. Ancak bu örneklerin hangi zaman aralığında ne kadar yaygın olduğunu kesin olarak saptamak mümkün değildir (Bloch, 2001, s. 184-185).

Bunlara ek olarak Eski Yunan'da eğitime özel bir ilgi gösterilmiştir. Platon'un gençliğin eğitiminde nasıl davranılması gerektiği, erdem ve cesareti öğretmenin imkânı gibi konularda yazılar yazdığı bilinmektedir. Gençlerin eğitime gösterilen bu özel ilginin Antik Yunan'da çocukluk fikrinin henüz keşfedilemediğini ama ona yaklaşıldığını düşündürmektedir (Postman, 1995, s. 17).

Romalılar ise Eski Yunan'ın okul fikrini devam ettirmiş ve onlardan daha üstün bir çocukluk bilinci geliştirmişlerdir (Postman, 1995, s. 20). Çocuğu eğitime görevi öncelikle aileye bırakılmış ve temel eğitim yedi yaşına kadar sürdürülmüştür. Temel eğitimden sonra varlıklı ailelerin erkek çocukları eğitimlerine devam edebilmişlerdir. Kız çocukları ise erken evlendikleri için erkeklere göre daha az eğitim almışlardır (Milne, 2013, s. 59). Postman'a göre Romalıların çocuk fikri konusunda kaydettikleri en önemli gelişme "ayıp" düşüncesi ve "çocukluk" arasında bir ilişki kurmalarıdır. Ona göre gelişmiş bir ayıp anlayışı olmaksızın çocuk anlayışından söz edilmesi mümkün değildir. Eğer çocukların yanında yetişkin dünyasına dair konuların konuşulmasından rahatsızlık

duyuluyorsa, bu yetişkinlerden ayrı bir çocukluk fikrinin olduğuna işarettir (Postman, 1995, s. 20).

Bumin (2013, s. 14)'e göre Antik Yunan ve Roma çocukların çok da ilgi çekmediği birer yetişkin dünyasıdır. İlk Çağ'ın sonlarında doğan Hristiyanlık da çocuğa yaklaşımda olumlu bir bakış açısı sunmamıştır. Aksine çocuğun "*ilk günah*" la ilişkilendirilmesi anlayışını ortaya çıkarmış, çocukların günahkâr doğduğu, ancak vaftiz yoluyla affedildikleri görüşünü öne sürerek yüzyıllarca devam edecek bir tartışmayı başlatmıştır. Bu görüş çocukların yetişkinlerden farkı olmayan, bilinçli varlıklar olarak görülmelerine yol açmıştır (Heywood, 2003, s. 41).

2.2.2.Ortaçağ'da çocukluk

Orta Çağ'da çocukluk anlayışıyla ilgili çalışmalara bakıldığında Philippe Aries bu alanda öne çıkan bir isimdir. Aries'in "*Centuries of Childhood*" (1962) adlı eserinde çocukluğun tarihiyle ilgili görüşleri pek çok tartışmayı beraberinde getirmiştir. Aries, Ortaçağ Avrupa'sında çocukluk konusunda bir şey bilinmediğini öne sürmüştür. Bilinmeyen nokta "*çocukluğun onu yetişkinlerden, hatta gençlerden ayıran özgün doğası*"dır. Ona göre bu çağda bebeklik ve yetişkinlik arasında böyle bir geçiş dönemi yoktur. Çocuklar anne, dadı gibi bir yetişkinin bakımı olmadan yaşayabildikleri bir döneme eriştikten hemen sonra - hangi sınıftan olduklarının önemi olmaksızın- sosyal hayata ve iş hayatına katılabilirler. Ortaçağ bu yönüyle çocukların "küçük yetişkinler" olarak kabul edildiği bir zaman dilimini ifade etmektedir (Heywood, 2003, s. 17).

Aries görüşlerini desteklemek için Ortaçağ sanatını örnek gösterir. Çocukların erkeğe benzeyen küçük bir figür olarak resmedilmeleri, bu dönemde çocukluğun olmadığına kanıtıdır (Heywood, 2003, s. 18) . Benzer bir durumun dönemin edebiyatı için de geçerli olduğu söylenebilir. Ortaçağ Avrupa'sında çocuklara özgü bir edebiyat dalından bahsetmek mümkün değildir. Dönemin resimlerinde yetişkinlere benzer şekilde yansıtılan çocuklar edebi eserlerde nadiren görülmekte, az sayıdaki temsillerinde ise çoğunlukla "büyümeden ölmektedirler" (Öztan, 2011, s. 15). Edebi eserlerde karşımıza çıkan bu temsil o dönemin yaygın bir sorununa işaret etmektedir. Çocuk ölümü oranlarının yüksek olması çocukların ailenin bir üyesi olarak kabul edilmelerini güçleştirmiş, ebeveynlerin kaybetme korkusuyla çocuklarına derin bir bağlılık duymaktan kaçınmalarına neden olmuştur (Daşçı, 2008, s. 27).

Aries'in görüşleri özellikle de tarihçilerden pek çok eleştiri almıştır. Wilson (1980) ve Pollock (1993) Aries'in "modern çocukluk anlayışını tarihte arayarak" önemli bir yöntem bilimsel hata yaptığını öne sürerler. De Mause (1974) ise tarihsel kayıtların azlığının altını çizer (Onur, 2007, s. 148) . Bunlara ek olarak Ortaçağ sanatı üzerinde çalışma yapan Bozbeyoğlu, söz konusu tarih diliminde çocukların "terkedildiklerini, öldürüldüklerini, çalındıklarını, satıldıklarını" buna rağmen "*değerli*" ve "*istenen*" varlıklar oldukları sonucuna ulaşmıştır (Aktaran Işıkcı, 2015, s. 22). Ayrıca dönemin başından itibaren tıp otoritelerinin doğum sonrası bakım ve çocuk hastalıkları üzerinde ısrarla durmuş olmaları, düşünürlerin çocuğun doğası ve yetiştirilme biçimi hakkında görüşlerini ifade etmeleri Ortaçağ'da çocukluğun ayrı bir dönem olarak görüldüğünün göstergesi olarak kabul edilmektedir (Daşçı, 2008, s. 29).

2.2.3.Aydınlanma Dönemi'nde çocukluk

Batı Avrupa'da çocukluk anlayışı 16. ve 17. yüzyıllarda önemli bir gelişme göstermiştir. Ekonominin tarımdan sanayiye kayması, orta sınıfın gelişmesi, çocuk ölümlerinin azalması, boş zamanın artması ve ebeveynlerin çocuklarıyla ilişkilerinde duygusal bağın önem kazanması gibi nedenler çocukluk anlayışının değişmesinde etkili olmuştur (Onur, 1993, s. xi).

Postman (1995, s. 33-56-58)'a göre çocukluk fikrinin oluşması yetişkinlerin dünyasında meydana gelen önemli bir gelişmenin sonucudur ve bu gelişme hareketli matbaanın yarattığı değişimdir. Matbaa, okuryazar yetişkinlerle bu bilgiye sahip olmayan çocuklar arasındaki sınırları belirlemiş ve çocuklar yetişkin dünyasından kovulmuşlardır. Postman okuryazarlık ve çocukluk fikri arasında önemli bir bağ olduğunu öne sürmektedir. Ona göre "*her nerede okuryazarlık yüksek ve sürekli bir değer görmüşse orada okullar oluşmuş ve her nerede okullar oluşmuşsa orada çocukluk anlayışı hızla gelişmiştir.*". Bu sebeple matbaanın yaygınlaşmasıyla gelişen okullaşma çocukların toplumdaki statüsünü doğrudan etkilemiştir. Çocukluk yetişkinlikten ayrı bir kategori olarak görülmeye başlanmıştır. Okulun çocukları okuryazar yetişkinliğe hazırlayan bir yapı olarak tasarlanması sonucunda çocuklar "minyatür yetişkinler" olarak değil "biçimlenmemiş yetişkinler" olarak algılanmaya başlanmıştır.

16. ve 17. yüzyıla gelindiğinde çocukluk okula gitmeyle tanımlanmaya başlanmış, hatta öğrenci sözcüğü ile çocuk sözcüğü eş anlamlı duruma gelmiştir (Postman, 1995, s.

58). Aydınlanma Çağı'na gelindiğinde ise dönemin ünlü düşünürleri çocuk eğitimi konusunda yeni fikirler öne sürerek çocukluk kavramının gelişimine katkı sağlamışlardır. Bu çağın önemli düşünürlerinden olan John Locke “Thoughts Concerning Education” (Eğitim Üzerine Düşünceler) adlı eserinde yer verdiği *tabula rasa* kavramı ile hayli ilgi çekmiştir. Locke eserinde insan zihnini *tabula rasa* (boş bir levha)'ya benzetmiş ve eğitimi bir çocuğa istenilen özelliklerin kazandırılabilceği bir süreç olarak görmüştür. İlerleyen dönemlerde davranışçı psikolojiyi de etkileyecek olan bu görüş, eğitimin çocuğun hayatındaki belirleyiciliğine vurgu yapması yönüyle dikkat çekicidir. Locke'a göre çocukların “özgür” ve “irade sahibi” yurttaşlar olmaları için aldıkları eğitim hayati öneme sahiptir ve bu konuda aileler, öğretmenler ve devlet sorumluluk sahibidir. Ayrıca Locke'un bu argümanı çocukları “*ilk günah*” ın bir ürünü olarak gören Hristiyan öğretilerindeki olumsuz çocuk imajından farklı olması yönüyle de önemlidir (Öztan, 2011, s. 24).

Fransız filozof Jean Jacques Rousseau da çağdaşı John Locke gibi çocuk eğitiminin önemi üzerinde durmuştur. Rousseau, Locke'tan farklı olarak eğitimde ahlaki gelişime vurgu yapmaktadır (Işıkçı, 2015, s. 24). Çocuğu kendi içinde anlamlı, kıymetli bir değer olarak kabul eden Rousseau, eğitimi çocuğun çocukça zevklerden mahrum kalmadan, onun iyi tabiatını geliştiren bir süreç olarak tanımlamıştır. Ayrıca Rousseau günahkâr çocuk anlayışının değişmesi noktasında “*Yaratıcının ellerinden ayrılırken her şey iyidir, insanın elinde ise her şey bozulur*” sözüyle Locke'un bir adım önüne geçmiş ve çocukların doğuştan masum olduğu fikrini öne sürmüştür (Heywood, 2003, s. 32).

2.2.4.Sanayi Devri'nde ucuz işgücü olarak çocuk

Kapitalist toplumun gelişim aşaması olan Sanayi Devri ise çocuk emeğinin ön plana çıktığı ve çocukların küçük yaşlardan itibaren acımasız çalışma koşulları ile iş gücüne katıldıkları bir zaman dilimidir (Işıkçı, 2015, s. 35). Postman'a göre sanayileşme çocukluğun sürekli ve korkulu bir düşmanı olmuştur. İngiltere'de okuryazarlık, okullaşma ve çocukluk 17. yüzyılın sonlarına kadar hızlı bir biçimde gelişmiştir. Fakat endüstriyel kentlerin gelişmesiyle çocuk ucuz iş gücü olarak görülmeye başlanmıştır. 19. yüzyılın ortalarında çocukların ağır şartlarda maden ocaklarında çalıştıkları görülmektedir. Bu dönemde çıkartılan bir yasa dönemin özelliklerini anlamak açısından önemlidir. Yasaya göre 10 yaşından küçüklerin maden ocaklarında çalışmaları

yasaklanmıştır (Postman, 1995, s. 70-71). Bu durum 10 yaşının üstündeki çocukların kapitalist iş gücü piyasası için yetişkinlerden farklı olmadığını ortaya koymaktadır.

İngiltere, Belçika, Fransa ve Prusya'nın batı bölümleri ve Amerika'da endüstrileşmenin ilk aşamalarında çocuk emeğinin üretim sektöründe çok önemli bir yere sahip olduğu düşünülmektedir. Yapılan bir araştırma 1839-1843 yılları arasında Fransa'da toplam iş gücünün %19,8'ini 16 yaşın altındaki çocukların oluşturduğunu ortaya koymuştur. Erkek çocukların emeği en fazla tarım ve dokumacılık alanında yoğunlaşırken, kız çocuklarının emeği ağırlıklı olarak dokuma ve ev içi hizmetlerde yoğunlaşmaktadır (Heywood, 2003, s. 155). 19. yüzyıl İngiltere'sinde ise çocukların baca temizleyicisi olarak çalışmaları yaygın karşılaşılan bir durumdur. Son derece sağlıksız ve tehlikeli olan bu işte çocuklar bacaları temizleyen canlı fırçalar olarak kullanılmışlardır. Beş yaşlarında bu işte çalışmaya başlayan çocuklar, altı ve yedi yaşlarına geldiklerinde baca temizliğinde usta olmaktadır. Baca temizliğinde çocukların kullanılması 19. yüzyılın büyük bölümünde devam etmiş ancak 1875'te çıkarılan bir yasa ve teknik gelişmeler neticesinde sona ermiştir (Daşçı, 2008, s. 56).

2.2.5. Post modern toplum ve çocukluğun yitişi

Modern çocukluk anlayışının 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında oluştuğu kabul edilmektedir (Heywood, 2013, s. 36). Bu anlayış üç temel varsayım üzerine kuruludur: bunlardan ilki çocukluğun yetişkinlerden farklı olduğu ve biyolojik bir kategoriye ifade ettiği. İkincisi çocukların yetişkinliğe hazırlanmaları gerektiğidir, Son varsayım ise çocukları yetiştirme görevinin yetişkinlere ait olduğu yönündedir (Tan, 1993, s. 11).

Çocukluk anlayışının en fazla geliştiği 20. yüzyıl, aynı zamanda çocukluğun büyük bir değişim geçirdiğine hatta yok olduğuna dair görüşlerin de ortaya çıktığı bir zaman dilimidir. Bu konuda en ünlü iddia Postman'ın çocukluğun yok olduğuna dair tezidir. Ona göre televizyon çocuklar ile yetişkinler arasındaki sınırları ortadan kaldırmıştır. Bugün televizyon sayesinde çocuklar yetişkin dünyasına dair neredeyse her şeyi bilmektedir, artık hiçbir şey çocuklardan gizli değildir. Çocukluğun yok oluşu sadece çocukların yetişkin dünyasının bilgisine sahip olmalarıyla ilgili değildir, çocuklar görünüm ve ilgileri bakımından da yetişkinlere benzemektedirler. Günümüzde çocuk giysileri, şarkıları, oyunları kaybolmakta ve çocukların yerini "yetişkin çocuk" lar almaktadır

(Postman, 1995). Postman'ın tezi Aries'in Ortaçağ dönemindeki çocuk anlayışını hatırlatmaktadır.

Elkind ise çocukluk anlayışındaki değişime dikkat çekmekte ve “acele ettirilmiş çocuk” fikrini öne sürmektedir. Ona göre günümüzde çocuklar hızlı ve erken büyümektedir. Bunun en önemli nedeni de ebeveynleri ve yaşadıkları toplum tarafından sürekli başarılı olmaya zorlanmalarıdır. Elkind'e göre çocukluk çağına değer vermek bu dönemi masum bir dönem olarak görmek değil, çocukların kimlik kazandıkları önemli bir süreç olarak görmektir. Ona göre; “Çocukluk çocukların en temel insan hakkıdır.” (Elkind, 1999, s. 232).

Çocukluğun geçirdiği dönüşüm tüketim anlayışların değişmesiyle de doğrudan ilgilidir. Özdemir (2006)'e göre tüketim toplumunda çocuklar küresel şirketleri en çok cezbeden kitle olmaları nedeniyle pazarlama stratejilerinin de merkezinde yer almaktadır. Bu nedenle ulusal ve küresel sermayenin en çok yatırım yaptığı alanlardan biri çocukların oyun dünyasıdır (Aktaran Işıklı, 2015, s. 26). Ancak eğlencenin hâkim olduğu tüketim toplumunda çocuklar her türlü teknoloji harikası oyuncağa sahip olmalarına rağmen doyumsuz ve sürekli canı sıkılan bireyler olmaktan kurtulamamaktadır (Akçalı, 2014, s. 9).

Kısacası modern toplumlarda çocukluk tartışılmaya devam edilen bir konudur. Çocukluk pratiklerinin önceki dönemlerle kıyaslanması suretiyle yapılan tartışmalar çocukluğun kaybolduğu ya da değiştiği yönündeki görüşleri beraberinde getirmiştir. Her çağda olduğu gibi 20. yüzyılda da çocukluk dönemin şartları ve toplumun kültürel değerleriyle yeniden inşa edilmiştir.

2.2.6. Osmanlıdan günümüze Türkiye'de çocuk

Osmanlı toplumunda çocukluğun tarihine Batı toplumlarına kıyasla daha az ilgi gösterildiği bu alandaki akademik çalışmaların azlığından anlaşılmaktadır. Özellikle de Tanzimat Dönemi öncesinde çocukluğa dair bilgiler oldukça sınırlıdır. Yine de çoğunlukla mahkeme kayıtları ve fetva mecmualarına dayanılarak Osmanlıda aile, kadın ve toplumsal cinsiyet konularında yapılan çalışmalar çocuklara yönelik bilgilere de ulaşılmasını sağlamaktadır (Araz, 2013, s. 11-17). Ancak, Osmanlı tarihinin geniş bir coğrafyayı, altı yüzyıllık zaman dilimini ve farklı etnisiteleri kapsadığı göz önüne

alındığında, eldeki sınırlı verilere dayanarak Osmanlının çocukluk anlayışıyla ilgili genellemeler yapmanın hayli zor olduğu söylenebilir.

2.2.6.1. Osmanlı toplumunda çocuk

Osmanlı yasal düzenlemelerinde çocukluk yaşının belirlenmesi konusunda İslam hukukunun yaklaşımı esas alınmıştır. İslam hukukçuları 9 ile 15 yaş arasını çocukluktan yetişkinliğe geçilen bir süreç olarak görmüşlerdir. Yetişkinlik fiziksel ve zihinsel olgunlaşmaya işaret eden buluğ kavramıyla ifade edilmektedir. Çocukların ne zaman buluğa erdikleri konusunda ise farklı görüşlere rastlamak mümkündür. Osmanlı tarihinde önemli bir yeri olan 16. yüzyılın ünlü şeyhülislamı Ebussuud Efendi buluğ yaşı konusunda pek çok hukukçudan farklı bir yaklaşımı benimsemiştir. Ona göre çocuklar kendileri bildirmeleri durumunda 12 yaşını tamamladıklarında buluğa ermiş sayılırlar, eğer böyle bir bildirim yapılmamışsa bu yaş kızlar için 17 erkekler için 18'dir. Ebussuud'un bu görüşlerinden bir asır sonra Afyon Mahkemesi kayıtlarında Ümmühan isimli bir kızın yetişkin olduğuna dair bildirimine rastlanmaktadır. Kayıtlardaki ifadesine göre Ümmühan "*ben on beş yaşındayım, baliğa ve akile olmam hasebiyle kendi adıma karar alabilecek hakka sahibim*" diyerek yetişkinliğini ilan etmiş ve ailesinin adına yaptığı nişanı iptal ederek kendisini bir başkasıyla evlendirmiştir (Araz, 2013, s.87-90). Bu örnekler Osmanlıda bireyin hangi yaşlarda çocuk olarak kabul edildiğine dair sabit bir anlayışın olmadığını göstermektedir.

Onur'a göre (2009, s. 333-334) Osmanlı Türk Toplumunu çocuk sever bir toplumdur.⁴ Çocuklar doğuştan masum kabul edilirler ve sevilirler ancak bu sevgiye rağmen çocuk yetiştirmede baskın duygu korku ve şiddettir. Özellikle eğitimde dayak kültürü hâkimdir. Onur'a göre çocuğa duyulan sevgi gösterilen şiddet arasındaki bu çelişkili ilişki toplumun çocuk konusunda duygudan bilgiye geçemediğinin göstergesidir. Araz (2013, s. 134) ise çocuk terbiyesinde dayağın içselleştirilmiş bir yöntem olduğunu kabul etmekle birlikte çocuk terbiyesini sadece dayak ve katı disiplin gölgesinde okumanın hatalı olduğunu söylemektedir. Ona göre dayak Osmanlı bilginlerinin ilk başvurduğu yöntem değildir. Yazdığı ahlak kitabıyla döneminin önde gelen isimlerinden olan Kınalızade'nin

---

⁴ Osmanlı kültüründe çocuklara duyulan sevgiyi gösteren en iyi örneklerin başında mersiyeler gelmektedir. Çocukların ölümünden sonra çoğunlukla babaları tarafından kaleme alınan mersiyeler, ölümün bir hak olduğunu kabul etmekle beraber çocukların ölümünden duyulan üzüntüyü yansıtmaktadır. Bu mersiyeler ebeveynlerin çocuklarına bağlılığının ifadesidir (Araz, 2013, s. 87).

çocukların bir hata yaptıklarında hemen dövülmemelerini söylemesi buna örnektir. Araz ayrıca toplumsal pek çok soruna dair bilgi veren mahkeme kayıtları üzerinde şimdiye kadar yapılan araştırmalarda, çocukların mektepte maruz kaldıkları dayakla ilgili neredeyse hiçbir şey olmadığını dile getirmektedir. Yaygınlığı ya da niteliği konusundaki görüşler farklı olsa da Osmanlı'nın çocuk terbiyesinde dayanın var olduğu ortak bir görüş olarak karşımıza çıkmaktadır.

Öncesinde de belirtildiği üzere Postman (1995)'de toplumda okullaşmanın yaygınlaşması ile çocukluk anlayışının gelişmesi arasında doğrusal bir ilişki olduğunu öne sürmektedir. Osmanlıda eğitim şekli incelendiğinde ise mahalle mektepleri çocukların evin dışında eğitim aldıkları ilk yer olarak karşımıza çıkmaktadır. Mektep eğitiminin zorunlu olmamasına rağmen yaygın olduğu bilinmektedir. Ancak buradaki eğitimin kaç yaşında başladığı, ne kadar sürdüğü ailelerin sosyal ve ekonomik durumuna bağlı olarak değişebilmektedir. Dört beş yaşındaki çocuklarla on üç on dört yaşlarındaki çocukların bir sınıf düzeni olmaksızın birlikte eğitim gördüğü bilinmektedir. Mektepten sonra eğitime devam edenler ise azınlıktadır ve genellikle erkeklerdir. Çocukların temel eğitim ihtiyacını karşılayan mektepler aynı zamanda onların diğer gereksinimleriyle de ilgilenmektedir. Bir vakıf bünyesinde faaliyet gösteren mektepler bu vakfın maddi imkânlarına göre çocuklara yemek, giysi, para vb. yardımlarda bulunmaktadır (Araz, 2013, s. 113-114).

Çocukların mektep hayatının bitmesiyle çıraklığa başladıkları bilinmektedir.⁵ Meslek eğitimi için yaygın eğitim kurumlarının olmadığı Osmanlı toplumunda çıraklığın bu ihtiyacı karşıladığı düşünülmektedir. Osmanlıda çocuklar Batı'daki yaşlılarına kıyasla daha erken yaşta çıraklığa başlamakta ve bu sistemle meslek edinmektedirler. Çocukların iş gücüne katılımında tebenni sistemi de önemli yer tutmaktadır. Çocukların başka ailelerin yanına verilmesini ifade eden bu kavram 19. yüzyıldan sonra "besleme" sözcüğüyle tanımlanmıştır. Bu sistemde aileler tebenni ettikleri çocukların bakımından sorumlu tutulmakta, çocuklar ise bu iyiliklerin karşılığı olarak ev içi hizmetlerde çalıştırılmaktadır. Çocuklar yetişkinliğe eriştiklerinde aileler bu çocukların çeyizini

---

⁵ 2. Mahmud 1824 tarihinde İstanbul'da ilk mektepleri zorunlu kılan bir fetva yayınlamıştır. Bu fetvada ailelerin akçe kazanmak arzusuyla beş altı yaşındaki çocuklarını gerekli bilgileri öğrenmeden mektepten alarak çıraklığa vermelerinin doğru olmadığı söylenmiştir. Zira bu çocuklar cehaletle büyümekte ve sonrasında öğrenmeye heves etmemektedir (Araz, 2013, s. 114).

hazırlamaktan, para vermekten ve evlendirmekten sorumlu tutulmuşlardır (Araz, 2013, s.146-169).

Osmanlıda modern çocukluk anlayışı ise 19. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Bu yüzyıldaki modernleşme hareketleri pek çok alanda olduğu gibi çocuk konusundaki anlayışı da değiştirmiştir (Öztan, 2011, s. 233). Çocukluk fikrinde yaşanan değişime öncelikle edebiyat alanı dikkat çekmiş, yetişkinlikten ayrı bir çocukluk anlayışının çağdaş topluma özgü olduğu dile getirilmiştir. Ahmed Hamdi Tanpınar'ın görüşleri bu değişimi özetler niteliktedir (Onur, 2005, s. 12-13):

“çocuk asrımızın keşfidir... önümüzde çocuk denen yeni ve mühim bir hadise var... Filhakika düne kadar biz çocuğu sadece büyüğün küçüğü, eksigi, yetiştirilmesi lazım geleni diye bakardık. Bugün ise çocuğu ve çocukluğu kendi başına bir mesele ve âlem gibi almağa başladık. (...) Çocuk zamanımızda elbisesiyle, eğlencesiyle, hürriyetiyle, psikolojisiyle, hatta çalışmasıyla büyük adamdan ayrı bir âlemdir.”.

Tanzimat Dönemi'nde gelişen bu yeni anlayışıyla birlikte çocuklara yönelik kurumsal bir ilgi de görülmeye başlanmıştır. Savaşlar ve buna bağlı olarak artan göç hareketleri bakıma muhtaç çocuk sayısında ciddi bir yükselişe neden olmuştur. Daha önce çocuklara dair sorunlar vakıflar aracılığıyla çözümlenirken Tanzimat sonrası merkezi yönetim çeşitli politikalarla çocuklara dair sorunlara çözüm üretmeye çalışmıştır. Eytam nizamnamesiyle yetim mallarının korunması, ıslahhanelerin açılması, Darüşşafaka ve Darülaceze gibi kurumların oluşması devletin çocuk politikasına ve kurumsal ilgisine örnektir (Salim, 2011, s. 35-42) .

2.2.6.2.Cumhuriyet Dönemi'nde çocuk

Cumhuriyetin kuruluşu da çocukluk anlayışında ve çocuk politikasında önemli değişimleri beraberinde getirmiştir. Çocuklar sadece çocuk oldukları için değil aynı zamanda rejimin devamlılığını sağlayacak olmaları sebebiyle de değer kazanmışlardır. Coğrafya ve nüfus yönüyle yaşanan kayıplar, ulus devletin inşası sürecinde çocuk politikasını şekillendirmiştir. Dönemin temel kaygısı çocuk sayısının artırılması ve fiziksel olarak güçlendirilmesidir (Işıkçı, 2015, s. 54-57). Amaç sadece biyolojik açıdan sağlıklı bireyler yetiştirmek değil aynı zamanda “cumhuriyeti” politik açıdan anlamlı kılacak “vatandaş/yurttaş” yetiştirmektir (Çılgın, 2004, s. 98) . Kısacası Osmanlıda modernleşme hareketleriyle başlayan çocuğun “kamusal özneleşme potansiyeli” Cumhuriyetin kuruluşuyla hız kazanmıştır. Yeni dönemde çocuk modernleşme arzusunun

bir simgesi olmasının yanı sıra hem “politik teminat” olarak hem de rejimin bekasını sağlayacak bir unsur olarak algılanmıştır (Özta, 2011, s. 237-244).

İnal (1999)’a göre Cumhuriyet döneminde siyasal iktidar, çocuğu paternalist bir bakış açısıyla ele almış, öncelikle çocuğun korunması ve yönlendirilmesine odaklanılmıştır. Koruma onların gelişmelerini öngörmüş, yönlendirme de onlara milliyetçi görev ve sorumluluklarını yüklemiştir, böylece “İdeal Türk çocuğu” milliyetçi ve cumhuriyetçi değerler içinde anlam bulmuştur. Ancak bu anlayış çocuklara yönelik sınıfsal ayrımları kaldırma noktasında başarısız olmuştur.

Cumhuriyetin ilk yılları çocuklar açısından zorlu bir dönemi ifade etmektedir. Sosyal ve ekonomik yönden sıkıntılı bir süreç geçiren Türkiye’de korunmaya muhtaç çocuk sayısı artmış, yoksulluk nedeniyle çocuklar erken yaşlarda çalışmaya başlamak zorunda kalmışlardır. Çocukların ağır şartlarda uzun süreli çalıştırılmasının önüne geçmek için 1930 tarihli Umumi Hıfzıssıhha Kanunu’nda çocuk emeğine dair düzenlemeler getirilmiştir. Bu düzenlemelerle 12 yaş altındaki çocukların sanat müesseseleri ve maden ocaklarında çalışmaları yasaklanmıştır⁶. 12-16 yaş arasındaki çocukların da çalışma saatleri günlük 8 saatle sınırlanmış ve gece çalışmaları yasaklanmıştır (Işıkcı, 2015, s. 52-53). Bu düzenlemeler o dönemin şartlarında bir iyileştirme olarak görülse de günümüzle kıyaslandığında oldukça geridedir.

1950’lere kadar çocuklar kendi başlarına bir değer olarak görülmekten ziyade ulusun ilerlemesi ve rejimin devamını sağlayacak özneler olarak görülmüşlerdir. 2. Meşrutiyet’ten sonra sekteye uğrayan çocukların kamu tarafından korunması anlayışı 1949’da çıkarılan Korunmaya Muhtaç Çocuklar Kanunu ile somutlaşmaya başlamış ve yeniden ivme kazanmıştır (Karatay, 2007, s. 311). Çocukların kişilik ve gelişim özelliklerini dikkate alarak onları hukuki bir yargılama sürecinin olası zararlarından korumayı hedefleyen çocuk mahkemelerinin kurulması ise 1987’de gerçekleşmiştir (Işıkcı, 2015, s. 61-62).

Onur (2005, s. 16), gerek Osmanlı toplumunda gerek Cumhuriyet döneminde çocuğa yeterince önem verilmediğini düşünmektedir. Ona göre Cumhuriyet döneminde

---

⁶ Çocukların madenlerde çalıştırılmasına yönelik düzenlemeler Cumhuriyet öncesinde de mevcuttur. 1867’de getirilen bir düzenleme 13 yaş altındaki çocukların yerin altında çalışmasını yasaklamıştır. Bu düzenleme 1911’de değiştirilerek yaş sınırı 16’ya çıkarılmıştır (Araz, 2013, s. 144).

dahi karşılaşılan çocuk ölüm oranlarının yüksekliği, okullaşmanın düşük olması gibi sorunlar bunun göstergesidir. Onur'a göre bunun temel sebebi olarak toplumda “*çocukluk duygusu*” nun bulunması ancak “*çocukluk bilinci*” nin gelişmemesidir. Çocukluk bilinciyle kastedilen çocuğu sevmenin ötesinde onun gelişimi için neler yapılması gerektiğinin bilinmesidir.

Özetle çocuğa ve çocukluk dönemine yüklenen anlam topluma ve zamana göre değişebilmektedir. Bu çalışmada çocuklar, yetişkinlere göre daha özel bir muameleyi hak eden, korunup kollanması gereken ama aynı zamanda yetişkinlerde olduğu gibi haklara sahip bireyler olarak kabul edilmektedir. Çocukluğun üst sınırı olarak yasal düzenlemelerde yer alan 18 yaş sınırı kabul edilmiştir.

2.3. Çocuk Hakları

Çocuk hakları modern çocukluk anlayışının gelişmesiyle gündeme gelen bir olgudur. Kavram “*çocuğun bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal ve ahlaki bakımlardan özgürlük ve saygınlık içinde, sağlıklı ve normal biçimde gelişebilmesi için hukuk kuralları ile korunan yararları*” nı ifade etmektedir (Akyüz, 2011, s.19). Çocuk hakları, çocuğun bir “nesne” olarak değil, kişilik ve hak sahibi bir “özne” olarak kabul edilmesi anlayışına dayanmaktadır (Erbay, 2011, s. 25).

Uluslararası hukukta çocuk haklarının genel insan haklarından ayrılması ve özel olarak düzenlenmesi iki temel nedene dayanır. Bunların *ilki* çocuğun yetişkin bir insanın küçültülmüş hali olmadığı anlayışıdır. Diğer bir deyişle onlar küçük yetişkinler değil, yetişkinlerden ayrı, özel bireylerdir ve kendilerine özgü gereksinimleri vardır. Buradan yola çıkarak çocuk haklarının modern çocuk paradigmasına paralel geliştiği yorumunu yapmak mümkündür. *İkinci* neden ise çocukların tüm dünyada pek çok ciddi sorunla karşı karşıya olmalarıdır. Yoksulluk başta olmak üzere, yetersiz beslenme, eğitim alamama, cinsel ya da ekonomik yönden sömürülme bu sorunlara örnektir (Akyüz, 2011, s. 30).

Çocukların yetiştirilmesi, ihtiyaçlarının karşılanması, korunması yüzyıllar boyunca ailenin ahlaki sorumluluğu olarak kabul edilmiştir. Ancak 19. yüzyılla birlikte Avrupa’da devletin çocuğa yönelik ilgisi artmış, yapılan kanun düzenlemeleriyle bu ahlaki görev hukuki bir hal almıştır. 20. yüzyılda gerçekleşen iki dünya savaşının çocuklar üzerindeki tahribatı da çocuk haklarının ve buna bağlı olarak çocuk hukukunun gelişimini

hızlandırmıştır. Artık modern devletin çocuğa karşı görevi sadece ana-babayı desteklemek ya da denetlemek değil aynı zamanda çocuğun gelişimini güvence altına almak, onun sosyal ve ekonomik refahını sağlamaktır (Akyüz, 2011, s.18-21).

Çocuk hakları ihtiyaç temelli değil, hak temelli bir bakış açısının toplumda yaygınlaşmasını amaçlamaktadır. İhtiyaç temelli yaklaşımın aksine hak temelli yaklaşım hesap verilebilirliğe ve yasal, etik zorunluluğa dayanmaktadır (Erbay, 2011, s. 17).

2.3.1. Uluslararası sözleşmelerde çocuk hakları

Öncesinde çeşitli girişimler olsa da çocukların haklarına dair en önemli adım 1. Dünya Savaşı'nın sonrasında atılmıştır. Savaş'ın sonunda Avrupa'da korunmaya muhtaç çocuk sayısındaki artışın acil çözümlenmesi gereken bir sorun haline gelmesiyle Cenevre'de "Uluslararası Çocuklara Yardım Birliği" kurulmuş ve bu birliğin hazırladığı belge 1924 yılında Milletler Cemiyeti tarafından "Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi" olarak kabul edilmiştir (Akyüz, 2011, s. 31). Söz konusu bildirgenin maddeleri ise şu şekildedir (Erbay, 2011, s. 25-26):

1. Çocuk bedenlen ve ruhen doğal biçimde gelişmesine olanak sağlayan şartlar içinde bulundurulmalıdır.
2. Acıkan çocuk beslenmeli, hasta çocuk tedavi edilmeli, fikren geri kalmış çocuk eğitilmeli, yoldan çıkmış çocuk doğru yola getirilmeli, terk edilmiş çocuk korunmalıdır.
3. Herhangi bir felaket anında yardım öncelikle çocuğa yapılmalıdır.
4. Çocuk hayatını kazanabilecek hale getirilmelidir ve her türlü istismara karşı korunmalıdır.
5. Çocuk yeteneklerini hem cinslerinin hizmetine adayacak bir ruh ve düşünce içerisinde yetiştirilmelidir.

Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi çocuk hakları konusunda atılmış en önemli adımların başında yer alsa da 2. Dünya Savaşı'nın başlaması ve Milletler Cemiyeti'nin etkinliğini kaybetmesiyle geçerliliğini yitirmiştir (Müftü, 2001).

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından kurulan Birleşmiş Milletler (BM), Cenevre Bildirgesi'ne dayanarak yeni bir bildirge hazırlamıştır. 10 maddeden oluşan "Birleşmiş

Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi” 20 Kasım 1959’da BM Genel Kurulu’nda oy birliği ile kabul edilmiştir. Çocukların korunmaları ve sağlıklı bir şekilde gelişmeleri için uyulması gereken ilkeleri içeren bu yeni Bildirge, uluslararası toplum tarafından çocuk refahı konusunda yol gösterici bir işleve sahip olmuştur (Müftü, 2001).

Bildirgeler bir konuya verilen önemi göstermekle birlikte bağlayıcılığı olmayan metinlerdir ve çocuk haklarının yasal olarak güvence altına alınması noktasında yeterli değildir. Çocuk haklarının uluslararası hukukta güvence altına alınması “Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (ÇHS)” nin kabulüyle gerçekleşmiştir. 20 Kasım 1989’da BM tarafından kabul edilen Sözleşme uluslararası hukukta çocuk haklarını düzenleyen temel yasal metindir (Akyüz, 2011, s. 31-32).

Çocuk Hakları Sözleşmesi yaptırım gücüne sahiptir. Sözleşme’yi onaylayan devletlere belirli sorumluluklar yüklemektedir. Devletler ÇHS’ni onayladıktan sonra kendi yasalarını Sözleşme ile uyumlu hale getirmek zorundadır (Akyüz, 2011, s. 31). 2015’de Somali’nin de onaylamasıyla birlikte ÇHS 195 ülke tarafından kabul edilmiştir.⁷

ÇHS’nin dört temel ilkesi çocuk hakları konusundaki yaklaşımını ve amacını özetler niteliktedir. Bu ilkeler kısaca şu şekilde açıklanabilir (Akyüz, 2011, s. 32-36):

1. *Ayrımcılık yasağı:* ÇHS’deki haklardan yararlanma konusunda her çocuk hak sahibidir. Çocuklar kendilerinin ya da ebeveynlerinin/vasilerinin sahip oldukları etnik aidiyet, cinsiyet, sosyal statü, siyasi düşünce vb. nedenlerle ayrımcılığa tabi tutulamazlar.

2. *Çocuğun yaşama ve gelişme hakkı:* Çocuklar en temel insan hakkı olan yaşama hakkına sahiptir ve devletler çocuğun hayatta kalması ve gelişmesi için gerekli şartları sağlamakla sorumludur. Buradaki gelişme sadece fiziksel bir durumu ifade etmez. ÇHS çocukların maddi-manevi varlıklarını geliştirme noktasında da hükümler içermektedir.

3. *Çocuğun yüksek yararına öncelik tanınması:* Çocuk hakları çocuğun yararlarını korumayı amaçlar. ÇHS’nin genel ilkelerinden biri de çocuğun yüksek yararının

---

⁷ http://www.unicef.org/media/media_78732.html

gözetilmesidir. Bu ilke yararların çatıştığı bir durumda çocuğun yanında yer almak diğer deyişle çocuğa yarar sağlayacak eylemleri uygulamaktır.

4. *Çocuğun görüşlerinin dikkate alınması ve katılım hakkı*: Katılım hakkı bireylerin içinde yaşadıkları toplumda alınan kararlarda söz sahibi olmalarını ifade eder. Çocuklar için katılım hakkı öncelikle onları toplumun bireyleri olarak kabul eder ve kendi haklarının öznesi olarak görür. Bu çocuklara pasif değil aktif bir rolün yüklendiği anlamına gelmektedir. Bu ilke gereği çocuklar görüşlerini ifade etme hakkı ve kendilerini ilgilendiren konularda bilgilendirilme gibi haklara sahiptirler.

2.3.2. Türkiye’de çocuk hakları

Osmanlıda modernleşme hareketlerinin başladığı Tanzimat Dönemi’yle birlikte çocuk hakları kavramı da bazı aydınlar tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Namık Kemal’in “*Çocuklarımızın terbiye ve eğitimini daha kendi çocuklarımızın haklarını öğrenememekle mi başaracağız?*” sitemi bu kavramın ne zaman kullanılmaya başlandığı noktasında önemli bir örnektir (Doğan, 2001, s. 222).

Türkiye çocuk haklarıyla ilgili uluslararası girişimlere kayıtsız kalmamış ve Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi’ni imzalayarak bu alandaki çalışmalara dâhil olmuştur. Çocukların korunmasına yönelik yer aldığı ilk uluslararası çalışma ise 1936 ve 1938 yıllarında çocukları koruma kuruluşlarının işbirliğiyle düzenlenen Balkan Kongreleri’dir (Akyüz, 2011, s. 31).

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi (1959) referans alınarak Türk Çocuk Hakları Bildirisi’nin hazırlanması bu alanda atılan bir diğer önemli adımdır. 6 maddeden oluşan Bildiri 1963’de UNESCO Türkiye Milli Komisyonu tarafından kabul edilmiştir. Bildirge’de çocuğun korunmasına yönelik yasalara öncelik verilmesi, 16 yaşından önce çalıştırılmamaları, eğitimlerine devam edemeyenler için gerekli kursların açılması gibi konulara yer verilmiştir (Erbay, 2011, s. 28-29).

Türkiye, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’ni ise yürürlüğe girdiği 1990 yılında imzalamıştır. Azınlıklar konusunda benimsemiş olduğu yorum nedeniyle Sözleşme’nin bazı maddelerine çekince koymuş olsa da bağlayıcılığı gereği onu iç hukuk normuna dönmüştür (Kurt, 2016, s. 107). Bu doğrultuda Türk Medeni Kanunu, Türk

Ceza Kanunu, Çocuk Koruma Kanunu, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu çocuk haklarına uygun biçimde düzenlenmiştir (Akyüz, 2011, s. 37).

2.4. Göç Olgusu ve Çocuk

Bu bölümde göç olgusunun tanımı, temel kavramları, dünyadaki insan hareketliliği ve bu hareketlilikte çocukların durumuna dair bilgi verilmesi amaçlanmaktadır.

2.4.1. Göç olgusu ve göçün temel kavramları

Göç, süresi, nedeni, yapısı ne olursa olsun insanların bir devlet içinde ya da uluslararası sınırları geçerek yer değiştirmesi eylemidir. Diğer bir deyişle göç, çeşitli sebeplerle gerçekleşen nüfus hareketliliğidir (Çiçekli, 2009, s. 22). İnsanların yaşadıkları yeri değiştirmesi insanlık tarihi kadar eski bir olgu olmakla birlikte içinde bulunduğumuz yüzyıl özellikle de uluslararası hareketliliğin en yoğun görüldüğü zaman dilimi olarak kabul edilmektedir. Öyle ki bu dönem bazı sosyal bilimciler tarafından “*göçler çağı*” olarak nitelendirilmektedir (Castles & Miller, 2008).

Göç etme eyleminin öznesi olan göçmen, bu sürecin temel aktörüdür (Kahya, 2012, s.11). Ancak göç, sadece göçmenlerin tercihiyle şekillenen bir olgu olmayıp çok daha karmaşık bir süreci ifade etmektedir. Göç bazen bir tercih, bazen de bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Bugün pek çok insan iş bulma ya da daha iyi yaşam standartlarına kavuşma düşüncesiyle farklı ülkelere yönelmektedir. Bu tür göçlerde ekonomik beklentiler temel motivasyondur. Ancak özellikle de savaş ve çatışma bölgelerindeki bireylerin yaşadıkları yeri terk etmelerinin ve başka bir ülkeye giriş yapmalarının temel sebebi hayatta kalma arzusudur. Böyle bir durumda ise göç bir seçime değil zorunluluğa dayanmaktadır. Bu farklılıklardan dolayı yaygın kullanımda göçmenler *gönüllü göçmenler* ve *gönüllü olmayan göçmenler* olmak üzere iki gruba ayrılır. Gönüllü göçmen serbest iradeye sahip ekonomik göçmenleri ifade ederken gönüllü olmayan göçmenler doğal afet, çatışma, savaş, etnik baskı vb. nedenlerle zorunlu olarak göç eden siyasi mültecileri, sığınmacıları ve sürgün edilenleri tanımlamaktadır (Şenol-Sert, 2012, s.30).

Göç olgusunda diğer bir sınıflandırma ise göç edilen yere göre yapılmaktadır. Eğer göçmen, ülke sınırları içinde kalarak yer değiştiriyorsa *iç göç*, ülke sınırlarını aşarak göç ediyorsa *dış göç* kavramı kullanılmaktadır (Kahya, 2012, s.18). Göç ayrıca sürecin nasıl gerçekleştiğine göre de farklı isimler almaktadır. Eğer göç süreci, gönderen, transit ve

alıcı ülkelerin normlarına, mevzuatına uygun bir şekilde gerçekleşiyorsa *düzenli göç* olarak kabul edilmektedir. Türkiye’den Almanya’ya yasal mevzuata uygun olarak çalışmak için giden işçiler bu göç türüne örnektir. Göç hareketinin bu süreçteki ülkelerin yasalarına aykırı bir şekilde gerçekleşmesi durumunda ise *düzensiz göç* kavramı kullanılmaktadır (Çiçekli, 2009, s.15). Bugün sıklıkla karşılaştığımız Ege Denizi üzerinden Avrupa’ya geçmeye çalışan göçmenler bu kapsamdadır.

Göçmenlerin içinde buldukları yasal statülerini ifade eden mülteci ve sığınmacı kavramları da literatürde sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Bu iki kavram günlük kullanımda eş anlamlıymışçasına kullanılmakla birlikte aslında farklı statüleri ifade etmektedir. Mülteci, Birleşmiş Milletler’in 1951 tarihinde kabul ettiği “Mültecilere İlişkin Sözleşme’de “*ırk, din, vatandaşlık veya belli bir sosyal gruba mensubiyet ya da siyasi görüşlerden dolayı eziyete uğrama konusunda haklı bir korku*” nedeniyle kendi ülkesi dışında hayatını sürdüren kişidir. Devletler bu Sözleşme’yi imzalayarak iltica başvurusunda bulunanları ülkelere kabul etmeyi ve onlara geçici ya da daimi oturma izni vermeyi taahhüt etmektedirler (Unat, 2006, s. 352). Sığınmacı ise bir ülkeye sığınma talebinde bulunan kimseleri ifade etmektedir. Birey başvuru talebi değerlendirilip sığınma hakkı aldığı anda ise mülteci olur (Ergüven ve Özturanlı, 2013, s.1019). Sığınma hakkı ‘İnsan Hakları Evrensel Beyanname’si’nin 14. Maddesinde yer alan “*Herkesin zulüm karşısında sığınma hakkı vardır*” ibaresi gereği temel bir insan hakkıdır (Kartal ve Başçı, 2014, s. 276). Bu hakkı kullanarak sığınma talebinde bulunan göçmenler çeşitli yasal girişimlerden sonra mülteci olurlar. Özetle, sığınmacılık temel bir hak iken mültecilik kazanılmış bir statüyü ifade etmektedir.

2.4.2.Dünyadaki insan hareketliliği ve göçmen politikaları

Castles ve Miller çeşitli öngörülerden yola çıkarak “göçler çağı”nın kalıcı olacağını öne sürmektedir. Bu iki sosyal bilimciye göre Kuzey ve Güney arasındaki eşitsizlik giderek artan sayıda insanı daha iyi bir hayata kavuşma arzusuyla göçe yöneltecektir. Yeni ticaret bölgelerinin oluşturulması da emek hareketine yol açan bir unsurdur. Bunların yanı sıra demografik ve ekolojik sıkıntılar, özellikle de etnik ve siyasal çatışmalar kitlesel kaçışları beraberinde getirecek ve bir çok insanı kendi ülkeleri dışında mülteci olmaya zorlayacaktır. Bu durum yeryüzündeki bütün devletlerin bu göç sürecine bir şekilde dâhil olmaları ve ondan etkilenmeleri anlamına gelmektedir (2008, s.7-8).

Küresel göç istatistikleri Castles ve Miller'in öngörülerini destekler niteliktedir. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK)'nin yayınladığı rapora göre 2015 sonu itibariyle zulüm ve çatışma nedeniyle zorla yerinden edilen kişi sayısı 65,3 milyondur. Bu rakam şimdiye kadar kaydedilen en yüksek değer olmanın yanı sıra Birleşik Krallık, Fransa ve İtalya gibi ülkelerin nüfusundan fazladır (UNHCR, 2015). Bu tablo acilen çözülmesi gereken, küresel çapta bir insani krizin varlığına işaret etmektedir.

Göçmenlerin hangi ülkelere iltica talebinde bulduklarına bakıldığında Almanya ilk sırada yer almaktadır. Almanya'nın ardından ise Amerika Birleşik Devletleri ve İsveç gelmektedir (UNHCR, 2015). Bu durum göçmenlerin gelişmiş ve refah seviyesi yüksek ülkeleri tercih ettiklerini göstermektedir. Ancak mültecilik statüsü elde etmek göçmenler için kolay bir süreç değildir. 11 Eylül saldırıları, Madrid, Londra ve Fransa'da yaşanan terör olayları uluslararası toplumda zaten var olan göçmenlere karşı güvensizliği ve tehdit algısını güçlendirmiştir. Göçmenlere yönelik bu olumsuz bakış açısı ulusal kimlik ve vatandaşlık kavramlarının sorgulanmasına neden olmuş, göçmenler yaşanan pek çok sorunun kaynağı olarak algılanmaya başlanmıştır. Bu yaklaşım "biz" ve "onlar" karşıtlığını derinleştirmiş ve zaman zaman yaşanan ırkçı saldırıları beraberinde getirmiştir. Mülteci statüsünü almanın zorlaşması ve Avrupa Birliği (AB) sınırlarını korumak için FRONTEX'in kurulması, güvenlik söyleminin göç politikalarındaki yansımaları olarak okunabilir (Akçapar, 2012, s. 566-567).

Ancak mevcut durumda gözden kaçırılmaması gereken husus 65.3 milyon yerinden edilmiş kişiden sadece 3.2 milyonunun gelişmiş ülkelerde iltica başvurusu beklediğidir. Toplam rakam içerisinde en büyük pay 40.8 milyonla kendi ülkesi içinde yerinden edilmiş kişilere aittir. Ayrıca en fazla göçmene ev sahipliği yapan ülkeler sanılanın aksine gelişmiş ülkeler değil göç veren ülkelere komşu olan ve gelişmekte olan ülkelerdir. En fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülkelerin başında Türkiye⁸ gelmekte, onu sırasıyla Pakistan, Lübnan, İran, Etiyopya ve Ürdün izlemektedir. Diğer bir ifadeyle göçmen krizinde en büyük yükü söz konusu ülkeler üstlenmektedir (UNHCR, 2015).

Göç sürecini açıklayan "*kurumsal teori*" ye göre göç, sadece bireylerle ilgili bir süreç değildir. Uluslararası ağlar ve küresel ekonomi de göç sürecindeki faktörlerdir.

---

⁸ Bu sıralamada mülteci yasal statüyü ifade etmemektedir. Türkiye'nin bu sıralamada ilk sırada olmasının nedeni 2014 yılından bu yana açık kapı politikası uyguladığı Suriyeli sığınmacıları ülkeye almasıdır. Suriyeliler Türkiye'de mülteci olarak değil sığınmacı olarak bulunmaktadır.

Uluslararası göç başladığında göçmenlerin hareketini sağlayan yasal ya da yasadışı organizasyonlar sürece dâhil olurlar. Böylece kitlesel hareketlere eklenen bir göç endüstrisi oluşur. Bu kurumlar genellikle devletin sınırları dışında çalışırlar ve kontrol altına alınmaları zordur (Şenol-Sert, 2012, s. 41). Bu endüstrinin en görünür biçimi göçmen kaçakçılığıdır. Avrupa'nın sınırlayıcı politikalarına ve aldığı önlemlere rağmen her yıl binlerce insan göçmen kaçakçılarıyla anlaşarak yasa dışı yollarla gelişmiş ülkelere gitmeye çalışmaktadır. Bu yolculukların önemli bir kısmı hedef ülkeye ulaşmadan ölümle sonuçlanmaktadır. Uluslararası Göç Örgütü'nün verilerine göre sadece 2016 yılının ilk yarısında 204.311 göçmen deniz yoluyla Avrupa'ya ulaşmış, 2.443 göçmen ise bu yolculuklarda yaşamını yitirmiştir (IOM, 2016)⁹. Bu sayı göçmen kaçakçılığının boyutlarına ışık tutmasının yanı sıra kitlesel insan hareketliliğini kontrol etmenin zorluğuna da dikkat çekmektedir.

2.4.3.Göç sürecinde çocuklar

Göç sadece yetişkinleri ilgilendiren bir süreç değildir. BMMYK'nin verilerine göre 2015'te dünyadaki mültecilerin yüzde 51'i çocuktur. Çocuklar aileleriyle birlikte ya da ebeveynleri olmaksızın/refakatsiz olarak göç edebilmektedir (UNHCR, 2015). Diğer bir ifadeyle göçmenlerin yarısından fazlasını çocuklar oluşturmaktadır ve küresel çapta yerinden edilme problemi en çok onları etkilemektedir. Yetişkinler için dahi çok zorlu olan göç deneyiminin çocuklar üzerinde daha ağır hasarlar bıraktığını söylemek mümkündür.

Çocuklar ailelerin göç kararı alma sürecinde kritik bir öneme sahiptir. Pek çok aile çocuklarına daha iyi bir hayat sunabilme düşüncesiyle buldukları ülkeyi terk etmektedir (Block ve Buckingham, 2007, s. 30). Ayrıca artan göç hareketi içerisinde bireysel ya da toplu halde göç edenlerin yanında *refakatsiz küçükler* yeni bir grup olarak karşımıza çıkmaktadır. Refakatli göçmen çocuklar aileleri ve/veya yakınlarıyla yola çıkmakta ve göç deneyimleri onlara eşlik eden yetişkinler tarafından şekillendirilmektedir. Oysa refakatsiz küçüklerin göçü, çevreden yardım alsalar dahi kendi irade ve yetenekleri doğrultusunda gelişmektedir (Topcuoğlu, 2012, s. 21, 46). 2015 yılı itibariyle refakatsiz ya da ailesinden ayrı düşmüş 98.400 çocuk çeşitli ülkelere iltica başvurusunda bulunmuştur ve bu rakam 2006'dan bu yana kaydedilen en yüksek

⁹ <http://www.iom.int/news/mediterranean-migrant-arrivals-2016-204311-deaths-2443>

değerdir (UNHCR, 2015). Eurostat'ın verileri ise 2015 yılında Avrupa Birliği (AB) ülkelerine refakatsiz olarak gelen ve kayıt altına alınan 45.300 çocuk olduğunu göstermektedir. Bu çocukların uyruklarına bakıldığında %51'inin Afgan, %16'sının da Suriyeli olduğu belirlenmiştir (Özservlet ve Sirkeci, 2016, s.1).

Göç sürecinde çocuklar sayısal olarak çoğunlukta olmaları ve göçten yetişkinlere kıyasla daha fazla etkilenmeleri nedeniyle özel bir konumdadır. Çocukların özellikle de düzensiz göçün içinde yer almaları, pek çok temel haktan mahrum edilmeleri anlamına gelmektedir. Bir çocuğun en temel ihtiyaçlarından olan barınma, eğitim, sağlık hizmetlerine erişim vb. konularda göçmen çocuklar ciddi zorluklarla karşılaşabilmektedir. Çocukların göç ettikleri ülkede yoksulluk nedeniyle düşük ücretlerle çalışmaları, ekonomik ve cinsel istismara açık hale gelmeleri, gelişimlerinde önemli bir yer tutan oyun oynama imkânından yoksun kalmaları vb. sorunlar da göç eden çocukların yaşadıkları güçlüklerdir (Özservlet ve Sirkeci, 2016, s.1). Refakatsiz kalmış çocukların tüm bu zorluklarla yalnız başa çıkmak zorunda kaldıklarını da hatırlamak gerekmektedir. Buradan hareketle özellikle zorunlu ve düzensiz göçün çocukların gelişim süreçlerini olumsuz yönde etkileyen bir olgu olduğunu söylemek mümkündür.

Özetle dünyada giderek artan göç hareketliliğinde çocukların konumu göçün pasif katılımcıları olmalarından ibaret değildir. Ailelerin göç etme motivasyonunda önemli bir etken olan çocuklar aynı zamanda göç sürecinin aktif özneleridir. Günümüzde tek başına göç eden ve iltica başvurusunda bulunan refakatsiz küçüklerin sayısındaki artış bu durumun bir kanıtıdır. Çocukların göç sürecinde ve sonrasında yaşadıkları zorluklar göz önüne alındığında göç politikalarının çocuk politikalarıyla birlikte düşünülmesi bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.5. Suriye İç Savaşı ve Mülteci Krizi

Suriye'de son birkaç yıldır yaşananlar ülkeyi uluslararası kamuoyunda en çok tartışılan konulardan biri haline getirmiştir. 2011'de rejime başkaldırı olarak başlayan ve Arap Baharı'nın bir uzantısı olarak düşünülen isyan hareketi zaman geçtikçe şiddetini artırmıştır. Bugün ülkedeki durum, rejim ve rejim karşıtlarının çatışmasının çok ötesindedir. Ülkede farklı grupların, radikal örgütlerin ve ABD ve Rusya başta olmak üzere çeşitli ülkelerin de müdahil olduğu bir savaş yaşanmaktadır. Hiç kuşkusuz bu

savaşın en büyük mağduru ise siviller olmaktadır. Son beş yıldır çatışmalar nedeniyle binlerce insan hayatını kaybetmiş ya da yaralanmıştır. Hayatta kalanlar ise temel ihtiyaçlarını bile karşılayamayacak duruma gelmiş ve ülke içinde ya da dışında göç etmek zorunda kalmıştır. Çatışmaların iç savaşa dönüşmesi ve sürecin bir türlü çözüme kavuşmaması kitlesel bir insan hareketliliğini de beraberinde getirmiştir.

2.5.1. Suriye İç Savaşı'nın arka planı

Suriye'de beş yıldır devam eden iç savaşın 6 Mart 2011'de Dera kentinde yaşanan bir olay sonucu patlak verdiği kabul edilmektedir. Dera'da yaşları 15-17 arasında değişen ondan fazla çocuk, yazdıkları bir duvar yazısı -"Halk rejimin yıkılmasını istiyor"- nedeniyle tutuklanmış ve iddialara göre işkence görmüşlerdir. Çocuklar ailelerin baskısı sayesinde serbest kalmış ancak olaya duyulan öfke binlerce kişiyi sokağa dökmüştür. Protesto gösterileri kısa sürede diğer kentlere de yayılmış ve rejime karşı bir isyan hareketine dönüşmüştür (Taştekin, 2015, s. 21-22). Ayaklanmanın ülke çapına yayılmasıyla birlikte Beşşar Esed babasının iktidara geliştinden bu yana ailesinin idaresine yönelik en büyük tepkiyle yüz yüze gelmiştir (Cockburn, 2016, s.23).

Suriye'deki ayaklanma hakkındaki yaygın görüş, bunun Tunus, Mısır, Libya gibi ülkelerde başlayan ve Arap Baharı olarak nitelendirilen halk hareketlerinin devamı olduğu yönündedir. Bu hareketlerin ortak yanı, halkın otoriter ve baskıcı rejimlere karşı özgürlük ve reform talebinde bulunarak ayaklanmasıdır. Suriye'deki gösteriler de bu kapsamda değerlendirilmiş ve rejim tarafından güç kullanarak bastırılmaya çalışılmıştır. Ancak rejimin baskısı mevcut tepkiyi yok etmek yerine daha da şiddetlendirmiştir (Çakmak ve Ustaoglu 2015, s.2-3). Spontane olarak başlayan bir protestonun nasıl kısa sürede silahlı bir çatışmaya, sonrasında da iç savaşa evrildiğini anlamak içinse Suriye'nin toplumsal yapısına ve siyasi tarihine bakmak gerekmektedir.

Resmi adıyla Suriye Arap Cumhuriyeti etnik olarak Arapların (%90), dini olarak Müslümanların (%87) çoğunlukta olduğu bir yapıdadır. Bu yönüyle bakıldığında homojen bir görünümü olsa da mezhepsel olarak çeşitli gruplara ayrılmaktadır. Müslümanların %74'ü Sünni, geri kalanı ise Alevi/Nusayri, Şii ve İsmaili'dir. Gayri Müslim azınlıklar ise Hristiyanlar (%10) ve Dürzilerden (%3) oluşmaktadır. Ayrıca ülkenin kuzeyinde sayıları tam olarak bilinmemekle beraber Ezidiler yaşamaktadır. Etnik azınlık içerisinde de Kürtler başta olmak üzere Türkmenler ve Ermeniler yer almaktadır

(CIA, 2016). Sözü edilen gruplar içerisinde özellikle de Nusayriler (Arap Alevileri) ülkenin siyasi tarihinde önemli bir yere sahiptir.

Suriye, Mondros Mütarekesi'yle Osmanlı himayesinden ayrıldıktan sonra Fransız Mandası altına girmiş ve bu yönetim 1946'ya kadar sürmüştür. Manda yönetimi Osmanlıdan ayrılan devletlerin kendini yönetecek olgunluğa erişinceye kadar mandater ülkenin desteğini almasını amaçlayan bir geçiş aşamasıdır. Ancak Suriye'deki manda yönetimi ülkenin aleyhine sonuçlar doğurmuştur. Fransa uyguladığı "böl ve yönet" siyaseti gereği ülkeyi ayrı devlet ve birimlere ayırmış, bu da ulus bilincinin gelişmesine engel olmuştur. Ancak bu yönetim Sünni çoğunluğa karşı kimliklerini korumayı arzulayan başta Aleviler olmak üzere azınlıklardan destek görmüştür. Öyle ki ayrı bir devlete sahip olan Aleviler 1939'da Suriye'yle birleşmeleri söz konusu olduğunda buna karşı çıkarak isyan etmişlerdir. Bunun yanında Osmanlı himayesindeyken yerelde söz sahibi olan siyasetçiler milliyetçi görüşlere sahip olsalar dahi mevcut konumlarını korumak için Fransa'yla işbirliği içinde hareket etmişlerdir. Bu durum Suriye'nin milliyetçi bir irade ortaya koymasına ve örgütlenmesine mani olmuştur. 1946'ya geldiğinde ise Suriye bağımsızlığını kazanmış ancak bu milli bir dayanışma neticesinde değil ülke dışında siyasi dengelerin değişmesi nedeniyle gerçekleşmiştir. Fransa'nın ülkedeki politikaları sonucunda ulus bilincinin gelişmemesi ülke siyasi tarihinde uzun süreli bir etki bırakmıştır (Yıldırım, 2016, s. 26-29).

Suriye'de bağımsızlığın kazanılmasından 1970'e kadar olan dönem siyasi açıdan oldukça çalkantılı geçmiştir. "Suriye'de erken kalkan darbe yapar." sözü bu dönemin özeti niteliğindedir (Taştekin, 2016, s. 29). Öyle ki 1949-1970 yılları arasında toplamda 20 darbe ya da darbe girişimi yaşanmıştır (Şöhret, 2016, s. 49). Bu durumda bağımsızlık sonrasında siyasi hayatın askeri müdahalelerle şekillendiğini söylemek mümkündür.

Hafız Esed'in 1970'de yaptığı darbe ile yönetime geçmesi ülke siyasi tarihinde bir dönüm noktasıdır. Hafız Esed darbeye yönetime gelmiş ancak kendisinden sonra bir daha darbe yapılmasına fırsat vermediği için ülke siyasetinde görece bir istikrar sağlamıştır. Ayrıca akrabalarını yönetimde önemli mevkilere getirerek kendi konumunu da sağlamlaştırmıştır (Taştekin, 2016, s. 29). Örneğin Hafız Esed'in kardeşi Rıfat Esed Savunma Birlikleri'nin, diğer kardeşi Cemil Esed Lazkiye bölgesindeki milislerin, kuzeni

Adnan Esed Şam'ın güvenliğinden sorumlu Savaş Birlikleri'nin, kayınbiraderi Adnan Mahluf ise Cumhuriyet Muhafızları'nın komutanlığını yapmıştır (Şöhret, 2016, s.57).

Hafız Esed'in ülke siyasetine en büyük etkisi akrabalarını çeşitli makamlara getirmesinden ibaret değildir. Hafız Esed'le birlikte Suriye'de ilk kez bir Nusayri (Arap Alevisi) devlet başkanı olmuş ve Nusayriler yönetim açısından hayati öneme sahip olan ordu ve istihbarat içerisinde önemli mevkiiler kazanmışlardır. Bu durum Esed rejiminin zamanla Nusayri rejimi olarak algılanmasına neden olmuştur (Şöhret, 2016, s.60). Bugün Suriye'de yaşananları, azınlığın çoğunluk üzerindeki iktidarına bir itiraz olarak değerlendiren görüşlerin dayandığı nokta da burasıdır. Ancak bu imtiyazlı durumun Nusayrilerin tamamına bir refah artışı getirmediği de bir diğer görüştür. Bu görüşe göre Esed Ailesi'ne yakın olan bir kısım Nusayriler zenginleşse de, düşük maaşlarla kamu hizmetinde çalışan diğerleri yaşamlarını kenar mahallelerde sürdürmeye devam etmişlerdir. Buna rağmen Nusayrilerin Esed iktidarını desteklemelerinin nedeni ise güvenlik ihtiyacıdır. Diğer bir ifadeyle radikal İslamcı, Sünni bir siyasi otoritenin yönetimde olmasını kendileri için tehlikeli bulan başta Nusayriler ve diğer azınlıklar, güvenlik kaygısıyla Esed iktidarını desteklemişlerdir (Atlıoğlu, 2016, s.177) . Ancak Aleviler bugün bu desteğin bedeli olarak Hafız Esed'in geçmişte yaptığı hatalardan sorumlu tutulma korkusu taşımaktadır. Özellikle de Hafız Esed'in 1982'de Müslüman Kardeşler'in ayaklanmasını bastırmak için Hama'da yaptığı ve 10 ila 20 bin Sünni'nin ölümüyle sonuçlanan katliam bu korkuyu artırmaktadır (BBC, 2013).

Hafız Esed yönetimi süresince ulusal birliği tesis etmeyi amaçlamış ancak bunu çoğulcu bir anlayış yerine otoriter bir yönetimle gerçekleştirmeye çalışmıştır. Suriye'de teoride çok partili yönetime dayanan Başkanlık Cumhuriyeti bulunsa da pratikte babadan oğula geçen Başkanlık Monarşisi mevcuttur. Bunun en somut kanıtı Hafız Esed'in kendisinden sonra yerine geçirmek istediği oğlu Beşşar Esed için anayasayı değiştirmesidir. Nitekim 10 Haziran 2000'de ölümünün ardından oğlu Beşşar Esed yönetimi devralmıştır (Şöhret, 2016, 57-69).

Beşşar Esed yönetime geçtikten sonra geçmişe dair özelleştirilerde bulunmuş ve kendi döneminde reformist bir politika izleyeceğinin sinyallerini vermiştir. Böylece hak ihlalleri konusunda kabarık bir sicile sahip olan eski rejiminin otoriter ve baskıcı yapısının Beşşar Esed'le birlikte değişeceği beklentisi doğmuştur. Esed'in karar mekanizmasına

yeni nesil kişileri ataması, ülkeye interneti getirmesi, ekonomiyi dünyayla uyumlu kılmak için adımlar atması, muhaliflere baskının sembolü olan Mezze Hapishanesi'ni kapatarak siyasi mahkûmların sayısını azaltması gibi uygulamalar, halkın Beşşar Esed'e olan güvenini pekiştirmiştir. Atılan bu adımlar ülkedeki atmosferi de değiştirmiş, sokaklarda siyasi ve entelektüel tartışmalar yapılmaya başlanmış, sivil toplum hareketleri, demokratik, siyasi hak talepleri gündeme gelmeye başlamıştır. Ülkedeki bu olumlu değişim pek çok Ortadoğu uzmanı tarafından "Şam Baharı" olarak nitelendirilmiştir (Şöhret, 2016, s.75).

Ancak bu bahar havası uzun sürmemiş, ülke siyasetinde köklü reformlar yapması beklenen Beşşar Esed'in yönetim anlayışı kısa sürede babası Hafız Esed'in çizgisine evrilmiştir. Politikaların bu yönde değişmesinde ülke içinde ve dışında yaşanan bazı gelişmeler etkili olmuştur. 2003'de ABD'nin Irak'ı işgali sonucunda ortaya çıkan Iraklı mülteci sorunu, 2004'te Kamışlı'da bir futbol müsabakasında çıkan çatışmalar üzerine Kürtlerin ayaklanması, 2005'de Refik Hariri suikastı nedeniyle Suriye'nin Lübnan'daki 29 yıllık askeri varlığının sona ermesi bu gelişmelere örnektir. Esed, 2006'da verdiği bir röportajda muhalefet partilerine izin verilmesi talebini ABD komplosu, demokratik değişim talep eden Şam Deklarasyonu'nu da ABD ve İsrail'in bölgeyi istikrarsızlaştırma girişimi olarak nitelendirmiştir (Taştekin, 2016, s. 48-49).

Tüm bunların sonucunda beklediği değişimlerin gerçekleşmeyeceğini anlayan muhalif kesimler tek çareyi rejimin yıkılmasında bulmuş, rejim ise şiddet kullanarak varlığını korumayı seçmiştir. Bugün gelinen noktada ise iç savaş Suriye'nin tamamını yayılmış durumdadır ve ne zaman sona ereceği konusundaki belirsizlik sürmektedir.

2.5.2.Savaşın sonucu olarak yerinden edilme

Suriye'deki iç savaş en fazla sivil halka zarar vermiş, ülke nüfusunun büyük bir bölümü yaşadığı yeri terk etmek zorunda kalmıştır. UNHCR verilerine göre (2017, Mayıs) 5 milyondan fazla Suriyeli mülteci durumundadır. Ancak bu oranın sadece kayıt altındakileri kapsadığı göz önüne alındığında gerçek sayının daha fazla olduğunu söylemek mümkündür. Suriye'nin savaştan önceki nüfusunun 22 milyon civarında olduğu (BBC, 2016a) düşünüldüğünde ülke nüfusunun önemli bir bölümünün zorunlu olarak göç ettiği anlaşılmaktadır. İç savaşın sürmesi ve çatışmaların Halep gibi Suriye'nin

büyük şehirlerinde de şiddetini artırması nedeniyle daha fazla göçün yaşanması muhtemel görünmektedir.

İç savaşın sonucu olarak ortaya çıkan bu insani krizden en fazla Suriye'nin çevresindeki ülkeler etkilenmektedir. Ülke dışına göç eden Suriyeliler öncelikle komşu ülkelere sığınmaktadır. Suriye'yle 911 km.'lik sınırı bulunan Türkiye en fazla sığınmacıya ev sahipliği yapan ülkedir. Çatışmaların başladığı 2011'den bugüne Türkiye'ye gelenlerin sayısı 2.9 milyona ulaşmıştır. Lübnan ise Türkiye'ye kıyasla daha küçük bir ülke olmasına rağmen en fazla sığınmacıya ev sahipliği yapan ikinci ülke konumundadır. Lübnan'daki 1 milyondan fazla Suriyeli sığınmacı ülke nüfusunun beşte birine karşılık gelmektedir (BBC, 2016a). Ürdün'deki sığınmacı sayısı ise 659 bindir (UNHCR, 2017, Mayıs).

Bu ülkeler içerisinde Lübnan'ın Suriye'deki iç savaştan ve neden olduğu zorunlu göçten önemli ölçüde etkilendiğini söylemek mümkündür. Yerel nüfusa oranla kabul edilen sığınmacı sayısı bunun en somut göstergesidir. Lübnan resmi bir mülteci ya da sığınmacı statüsü tanımamakla birlikte çatışmadan kaçan Suriyelilere açık kapı politikası uygulamış ve sığınmacıları geri dönmeye zorlamamıştır. Bunun sonucunda özellikle de 2013 yılında binlerce Suriyeli Lübnan'a giriş yapmıştır. Hatta aynı politikayı uygulamasına rağmen Türkiye sınırına daha yakın kentlerdeki sığınmacıların dahi Lübnan'a yöneldiği gözlenmiştir. Bu yönelimin nedenlerinin başında ise aynı dili konuşmak ve bu ülkeye geçişe aşina olmak gelmektedir. Ayrıca Türkiye'ye girişte muhaliflerin kontrolünde olan sınır kapılarında geçişler için ücret alındığına dair iddialar mevcuttur (Orhan, 2014, s.35).

Açık kapı politikasının uygulanması Suriyeliler açısından olumlu bir yaklaşım olsa da ülkedeki sığınmacıların durumu çok parlak değildir. Lübnan'ın gerek mevcut ekonomik durumu, gerekse geçmişte yaşadığı olumsuz mülteci deneyimi Suriyeli sığınmacı politikasını doğrudan etkilemektedir. Lübnan demografik olarak farklı etnik ve dini gruplardan oluşan parçalı bir yapıya sahiptir ve kabul ettiği sığınmacılar bu dengeleri değiştirmektedir. İsrail'in kurulmasının ardından bölgede yaşanan gelişmeler Lübnan'da ciddi bir Filistinli mülteci varlığı oluşturmuş ve zaman içerisinde bu mültecilerin oranı ülke nüfusunun %10'una ulaşmıştır (Özdemirci, 2014, s. 2). Bu deneyime bağlı olarak, Filistinlilerin kaldığı pek çok kampın olduğu Lübnan'da, Suriyeli sığınmacıların da kalıcı

olabileceği endişesiyle resmi kamplar kurulmamıştır. Bu da sığınmacıların en temel ihtiyacı olan barınma konusunda ciddi sıkıntıları beraberinde getirmektedir. Ayrıca sığınmacıların mezhepsel farklılıklarının gerilime neden olması da bir diğer önemli sorundur (Sönmez, 2014, s.31).

Sığınmacıların coğrafi ve kültürel yakınlık bakımından Lübnan'dan sonra en çok tercih ettikleri bir diğer ülke ise Ürdün'dür. Ancak sığınmacılar için Ürdün'e giriş yapmak ve sonrasında uygun yaşam koşullarına sahip olmak kolay değildir. Karşılaşılan ilk zorluk geçişlerde sınır kapılarının kullanılamamasıdır. Sığınmacıların çoğunluğu çatışmaların ilk başladığı Dera'dan gelmektedir ancak Nasib/Jaber ve Dera/Ramtha kapılarının bulunduğu bölgelerde çatışmalar nedeniyle güvenliğin olmaması, sığınmacıları hiçbir yerleşimin olmadığı çöl bölgelerinden geçişe mecbur bırakmaktadır. Sınıra yaklaşan sığınmacılar bedeviler aracılığıyla ülkenin kuzeydoğu sınırına taşınmakta, belirli bir noktadan sonra da çölü yaya olarak geçmektedir. Ayrıca bu ülkede de sığınmacılara devlet tarafından verilen bir mülteci statüsü yoktur. Ürdün'deki kayıt işlemleri ve sığınma talepleriyle UNHCR ilgilenmektedir ve mülteci statüsü yine bu kurumdan alınmaktadır. Ancak UNHCR tarafından sağlanan mülteci statüsü Ürdün yasaları önünde bir anlam ifade etmemekte, sığınmacıların çalışma ya da oturma izinleri bulunmamaktadır (Orhan, 2014, s. 20-24).

Bölgedeki sığınmacı yükünü önemli oranda üstlenen Ürdün 2014 yazına kadar Suriyeliler için açık kapı politikası uygulamış, Lübnan'a benzer şekilde ülkeye yasal ya da yasadışı yollarla giren Suriyelilerin¹⁰ güvenliğini sağlamıştır. Ancak IŞİD'in sınır bölgelerinde güvenlik tehdidi oluşturması ve IŞİD'den kaçan Suriyelilere Iraklıların da karışacağı endişesiyle sınırdan geçişlere sınırlama getirilmiştir. Ürdün ordusu önce sığınmacılar için Suriye tarafında tarafsız bölge oluşturmuş ve sığınmacıları burada bir süre beklettikten sonra kamplara yerleştirmiştir. Bu süre zarfında da insani yardım kuruluşlarının bölgeye erişimine izin verilmemiştir. Ayrıca denetimler artırılarak belgeleri eksik olanlar ya da Suriye'ye gidip geldiği tespit edilenler sınır dışı edilmiş, nihayetinde de sınır Suriyelilere kapatılmıştır (Mencütek, 2015, s. 95).

---

¹⁰ Ürdün dört kategoride Suriye'den gelenlerin geçişine izin vermemektedir. Suriye'de yaşayan Filistinliler, askerlik çağındaki bekâr erkekler, Suriye'de yaşayan Iraklı göçmenler, belgesi olmayanlar.

2.5.3. Türkiye’deki Suriyeli sığınmacılar

Suriye’deki çatışmalar ve sığınmacı sorunu 2011’den bu yana Türkiye’nin de gündeminde yer almaktadır. Türkiye en uzun sınıra sahip olduğu komşusu Suriye’de yaşanan krizin hem tarafı hem mağduru konumundadır. Bunun nedeni Türkiye’nin iç savaşın başlangıcından bu yana aldığı siyasi tavidir. Türkiye, yaşanan krizin çözümüne yönelik önce Suriye ile ikili temaslarda bulunmuş, bu temaslardan bir sonuç alamayınca uluslararası kamuoyunu Esed’e baskı yapması için harekete geçirmeye çalışmıştır. Ancak uluslararası kamuoyunda çözüme yönelik bir uzlaşma sağlanamamış ve Esed rejimi öngörülenin aksine ayakta kalmayı başarmıştır. Farklı aktörlerin de bölgede yer almasıyla sorun her geçen gün daha da büyümüş ve neden olduğu insani trajedinin boyutları tahminlerin çok ötesine geçmiştir. Türkiye, rejimin yıkılmasına yönelik izlediği Suriye politikasında beklediği desteği görememesinin yanı sıra krizin hem insani hem de mali yükünü üstlenmek durumunda kalmıştır (Erdoğan, 2015, s. 3-4).

Türkiye Suriye’de çatışmalar başladığında “açık kapı politikası” uygulayarak savaştan kaçan sığınmacıları ülkeye kabul etmiştir. 29 Nisan 2011’de sınırdan ilk toplu geçiş yaşanmış, 252 Suriye vatandaşı Cilvegözü Sınır Kapısı’ndan giriş yapmıştır. Türkiye’nin Suriyeli sığınmacılara yönelik bu tutumu ve sonrasında ortaya koyduğu çaba uluslararası kamuoyu tarafından takdirle karşılanmıştır. Sığınmacı sayısı henüz 100 bin civarındayken BM Genel Sekreteri Ban Ki Moon Türkiye’nin sığınmacılara çok cömert bir el uzattığını söylemiş, benzer şekilde bu takdir 2014 AB İlerleme Raporu’na da yansımıştır (Erdoğan, 2015, s. 5). Türkiye’de sığınmacıların ihtiyaçlarının karşılanması konusunda hem Başbakanlığa bağlı AFAD ve Kızılay gibi resmi kurumlar, hem de çok sayıda sivil toplum kurumu aktif bir rol üstlenmektedir.

Türkiye tarafı olduğu Cenevre Sözleşmesi’ne coğrafi kısıtlılık uyguladığı için Avrupa dışından gelenlere mülteci statüsü vermemektedir. Bu nedenle Suriyelilerin Türkiye’de alabilecekleri en yüksek statü sığınmacılıktır. Suriyeliler başlarda “misafir” olarak adlandırılmışlardır. Ancak bu tanımlamanın hukuki bir zemininin olmaması ve keyfi uygulamalara yol açma riski söz konusu olduğundan çeşitli düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur. Öncelikle 2011 yılında yapılan hukuki düzenlemelerle Suriyeliler “geçici koruma” statüsüne alınmış, 2014 yılında yürürlüğe giren 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’yla (YUKK) da bu statünün yasal zemini oluşturulmuştur.

Bu statünün sağladığı temel haklar ise “açık kapı politikası ile ülke topraklarına kabul, geri göndermeme, temel ve acil ihtiyaçların karşılanması” şeklinde özetlenebilir (Efe, 2015, s.14-15). Geçici Koruma Yönetmeliği’ne bağlı olarak Türkiye’de bulunan Suriyeli sığınmacılar, çeşitli hizmetlerden yararlanma hakkına da sahip olmaktadır. Yönetmelik kapsamında beslenme ve barınma başta olmak üzere sağlık, eğitim, tercümanlık, iş piyasasına erişim gibi hizmetlerin sağlanması amaçlanmaktadır (Uzun, 2015, s. 114).

Sığınmacıların devletin sunduğu imkânlardan yararlanabilmeleri ve çeşitli hizmetlere erişebilmeleri için öncelikle resmi olarak kayıtlı olmaları gerekmektedir. Türkiye’ye sığınan Suriyeliler’in kayıt işlemleri AFAD ve Göç İdaresi tarafından yapılmakta, söz konusu işlemlerde 2013 yılından bu yana biyometrik fotoğraf ve parmak izi kaydedilmektedir. Ancak tam sayıları bilinmese de çok sayıda sığınmacının çeşitli nedenlerle kayıt yaptırmadığı tahmin edilmektedir. Sığınmacıların kayıt yaptırmamalarının sebepleri arasında sınırdan geçişlerde bazen yüzbinleri bulan yığılmaların olması, yakın zamanda ülkeye döneceklerine inanmaları, kayıt esnasında verilen bilgilerin güvenliklerini tehlikeye atacağını düşünmeleri gibi gerekçeler yer almaktadır (Kutlu, 2015, s.6). Buradan hareketle kayıtlara göre Türkiye’deki Suriyeli sığınmacı sayısı 2.9 milyon olarak kabul edilse de gerçek rakamın bundan daha fazla olduğunu söylemek mümkündür.

Türkiye ilk etapta kayıt altına aldığı sığınmacıları sınıra yakın kentlerde oluşturduğu geçici barınma merkezlerine yerleştirmiştir. 2016 Aralık itibariyle sığınmacılar için Türkiye’nin 10 ilinde toplamda 23 geçici barınma merkezi bulunmaktadır ve bu merkezlerdeki standartların övgüye değer olduğu ifade edilmektedir. İçerisinde sağlık merkezi, okul, mesleki eğitim kursları vb. donanımların bulunduğu kamplar Uluslararası Kriz Grubu tarafından “şimdiye kadar görülmüş en iyi mülteci kampları” olarak nitelendirilmiştir (Kirişçi, 2014, s. 22). Benzer şekilde Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Başkanı Helen Clark Gaziantep’teki kamplar için “dünyanın en iyi mülteci kampları” ifadesini kullanmıştır.¹¹ Ancak çoğunluğu Suriye’ye komşu illerde yer alan söz konusu kamplarda 249.236 sığınmacı barınmaktadır (Göç İdaresi, 2017, Nisan) ve bu rakam kayıtlı sığınmacı sayısının yalnızca yüzde 9’una denk gelmektedir. Diğer bir ifadeyle kamplardaki imkânlara rağmen sığınmacıların yüzde

---

¹¹ http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/10/151005_suriyeli_multeciler

90'ından fazlası kamp dışında yaşamaktadır. Bu durumun başlıca sebepleri ise şunlardır (Orhan, 2014, s. 15):

1. Sığınmacıların bir kısmının Türkiye'ye kaçak giriş yapmaları ve kayıt altında olmak istememeleri,
2. Kamplarda yaşayamaya başlayan sığınmacıların buradaki hayata uyum sağlayamayarak kamptan ayrılmaları,
3. Maddi durumu iyi olan sığınmacıların kamp dışında yaşamayı tercih etmeleri,
4. Kampların kapasitesinin dolması,
5. Sığınmacıların kamplar yerine akrabalarının yanında yaşamayı tercih etmeleri.

Sözü edilen unsurların dışında bir başka neden ise kampların kalıcı bir yaşam yeri olarak görülmemesidir. Kampların koşulları ne kadar iyi olursa olsun sığınmacılar burada belirli kurallar altında yaşamakta ve savaşın sona ermesini beklemektedir. Ancak bu bekleyişin altıncı yılını doldurması ve çözüme yönelik belirsizliğin sürmesi pek çok sığınmacıyı daha riskli olmasına rağmen kendi imkânlarıyla şehirlerde yaşamaya yöneltmektedir (Orhan, 2014, s. 12-13). En çok sığınmacıya sahip şehirlerin başında ise İstanbul, Şanlıurfa, Hatay ve Gaziantep gelmektedir (Göç İdaresi, 2017, Nisan).

Sığınmacıların çadır kent dışında ikamet etmeleri çeşitli sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu soruların başında sığınmacıların yoğun olarak bulunduğu kentlerdeki kira artışı gelmektedir. Artan talebe bağlı olarak kira ve gıda fiyatlarının yükselmesi Gaziantep, Kilis gibi illerdeki enflasyon oranını Türkiye ortalamasının üzerine çıkarmaktadır (Orhan ve Gündoğar, 2015 s. 17). Çeşitli sektörlerde kayıt dışı olarak çalışan Suriyeliler iş piyasasını da etkilemekte ve bu durum yerel halkın tepkisine neden olmaktadır. Bunun yanında Suriyeli kadınlarla yapılan evlilikler, çok eşliliğin yaygınlaşması, artan nüfusa bağlı olarak çeşitli hizmetlere erişimde yaşanan sıkıntılar vb. unsurlar, yaşam tarzı ve kültürel farklılıkların görece az olduğu sınır kentlerinde dahi zaman zaman gerilimlere neden olabilmektedir (Kutlu, 2015 s.11). Diğer bir ifadeyle, sığınmacıların buldukları şehirlerde sosyal ve ekonomik yapı üzerinde neden oldukları değişimler, toplumsal kabulü zorlaştırmaktadır. Ayrıca kamp dışında yaşamak sığınmacıların temel hizmetlere erişimini de güçleştirmektedir.

Sığınmacıların barınma, istihdam, entegrasyon, sağlık vb. alanlarda karşılaştıkları sıkıntıların yanında yaşadıkları belirsizlik de ciddi bir sorundur. Mevcut durumda savaşın ne zaman biteceği ve Suriye'nin tekrar yaşanabilir hale gelmesinin ne kadar süreceği öngörülememektedir. Bu umutsuz tablo pek çok sığınmacıyı deniz yoluyla Avrupa'ya geçmeye yöneltmektedir. Avrupa'ya ulaştıklarında mülteci statüsü alarak çeşitli haklara kavuşacaklarını düşünen sığınmacılar, insan kaçakçıları aracılığıyla "umut yolculukları"na çıkmakta ancak ne yazık ki bu yolculukların büyük bir kısmı hedeflenen ülkeye dahi varamadan ölümle sonuçlanmaktadır. "Kaçakları taşıyan tekneler" in batma haberleri neredeyse rutin hale gelmiştir.

Özetle çatışmalardan kaçan Suriyeli sığınmacılar Türkiye'nin uyguladığı açık kapı politikası ile ülkeye giriş yapmışlar ve geri dönmeye zorlanmamışlardır. Başlarda misafir olarak kabul edilen Suriyeli sığınmacıların statüleri geçici koruma yönetmeliğiyle yasal bir zemine oturtulmuştur. Ancak Suriye'de barışın bir türlü sağlanamamasıyla sığınmacıların Türkiye'de kalış süreleri uzamış, bu da çeşitli sorunları beraberinde getirmiştir. AFAD ve Kızılay gibi resmi kurumların yanı sıra çok sayıda STK'nın da alanda faaliyet yürütmesine rağmen sığınmacıların büyük bir bölümü zor koşullarda yaşamını sürdürmektedir. Sığınmacıların çoğunun geçici barınma merkezleri dışında kalması pek çok hizmete erişimin önündeki başlıca engeldir. Sığınmacılara yönelik hukuki statü, sağlık hizmetlerine erişim, istihdam vb. alanlarda yapılan düzenlemeler umut verici olmakla birlikte çözüme yönelik yeni düzenlemelere ve uzun vadeli politikalara ihtiyaç duyulmaktadır.

2.5.4. Türkiye'deki Suriyeli çocuk sığınmacılar

Çocuklar, Suriye'de yaşanan iç savaştan ve bunun sonucunda gelen zorunlu göçten en fazla etkilenen gruptur. Yetişkinler üzerinde dahi çok yıkıcı etkileri olan savaş ve yerinden edilme süreci, çocukların hayatında da büyük hasarlara neden olmaktadır. Sayısal olarak sığınmacıların yarısından fazlasını oluşturan çocuklar (UNICEF, Şubat 2016) psikolojik sıkıntılar, okuldan ayrılma, çocuk işçiliği, istismar gibi ciddi sorunlarla yüz yüze gelmektedir.

Türkiye taraf olduğu BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme gereği çocukların yüksek yararını gözetmekle ve haklarını korumakla mükelleftir. Türkiye'deki çocuk sığınmacılar da bu Sözleşme'nin sağladığı haklara sahiptir. Ancak mevcut durumda, Türkiye'de

bulunan Suriyeli çocuk sığınmacıların çoğunun en temel haklardan bile mahrum oldukları görülmektedir (Mutlu vd. 2016, s.5).

Türkiye'deki Suriyeli çocukların karşılaştıkları güçlüklerin başında eğitim hakkından mahrum olmaları gelmektedir. Suriyeli sığınmacıların yarısından fazlasının okul çağında olması, eğitimi barınma, gıda, sağlık hizmetlerine erişim gibi birincil ihtiyaçlardan biri haline getirmektedir. Sığınmacıların ülkeye ilk giriş yaptıkları dönemde barınma, gıda, giyim gibi acil ihtiyaçların giderilmesine odaklanılmış, eğitim hizmetleri sadece kamplarda kalan çocuklarla sınırlı kalmıştır. AFAD'ın kurduğu kamplarda barınan çocuklara kendi dillerinde, kendi müfredatlarında eğitim hizmeti sunulmuştur. Ancak iç savaşın devam etmesi nedeniyle sığınmacı sayısının giderek artması ve sığınmacıların Türkiye'de kalıcı olacağı düşüncesi, eğitime yönelik uzun vadeli politikaların geliştirilmesini zorunlu kılmıştır. Bu kapsamda Milli Eğitim Bakanlığı çeşitli düzenlemeler yaparak sığınmacı çocukların eğitime kazandırılmasına yönelik adımlar atmıştır. 2014 yılında yayınlanan genelge ile Suriyeli çocukların kamp dışında oluşturulan geçici eğitim merkezlerinde ve devlet okullarında eğitim almalarının önü açılmıştır. Yabancı kimlik numarasına sahip Suriyeli çocuklar Türkiye'deki devlet okullarında okuma imkânına kavuşmuştur. Ancak yasal düzenlemelerle sığınmacı çocukların eğitime erişiminin önündeki engeller kaldırılmış olsa da pratikte sorunun tamamen çözüldüğünü söylemek mümkün değildir. Sığınmacı çocukların eğitim almalarının önünde yasal bir engel bulunmamasına rağmen içinde buldukları sosyo-ekonomik koşullar belirleyici olmaktadır. Bu konuda en çarpıcı örnek kamp içinde ve kamp dışında kalan çocuklar arasındaki farklılıktır. Kamplardaki Suriyeli çocukların eğitime devam oranları yüzde 90 iken bu oran kamp dışında kalanlar için yüzde 26 civarındadır (Emin, 2016, s. 7-23). Bu oranlar barınma sorununun çocukların eğitim hayatı üzerinde ne kadar belirleyici olduğunu göstermektedir.

Devlet kurumlarının ve alanda faaliyet gösteren STK'ların ortaya koydukları çabalar sonucunda eğitim alan sığınmacı çocuk sayısı giderek artmaktadır. Bu durum sevindirici bir gelişme olsa da hala binlerce çocuk bu imkândan yoksundur¹². Özellikle de kamp dışında yaşayan sığınmacıların şehirlerde dağınık halde bulunmaları çocukların

---

¹²Okul çağındaki sığınmacı çocukların yaklaşık %45'i eğitim almaktadır. Bu oran Suriyeli çocukların yarısından fazlasının eğitim alamadığı anlamına gelmektedir. <http://www.aljazeera.com.tr/gorus/turkiyedeki-suriyelilerin-egitim-sorunu-nasil-cozulur>

düzenli bir eğitim almalarını zorlaştırmaktadır. Bunun dışında Türkiye'deki sığınmacı çocukların eğitim alamamasının iki temel nedeni bulunmaktadır: Bunlardan ilki zorunlu göç ve yerinden edilmenin sonucu olarak yaşanan fakirliktir. Barınma, gıda gibi temel gereksinimlerini bile karşılamakta zorlanan sığınmacıların çocuklarını okula göndermesi mümkün değildir. İkinci neden ise diplomaların denkliği meselesidir. Türkiye tek taraflı olarak Suriye'den alınan diplomaların denkliğini kabul etmeye yönelik düzenlemeler yapmış olsa da bu konuda iki ülke arasında işbirliği yapılmasına ihtiyaç vardır (Yavuz ve Mızrak, 2016, s. 193).

Çocuk işçiliği/zorla çalıştırılma Suriyeli çocukların karşı karşıya kaldıkları bir diğer önemli sorundur. Uyguladığı politikalarla çocuk işçiliğiyle mücadele eden ve 2006 yılında Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından örnek ülke gösterilen Türkiye, Suriyeli sığınmacıların gelişyle bu alanda gerileme göstermiştir (Erdoğan ve Ünver, 2015, s. 51). Bunun nedeni, okula gidemeyen ve şehirlerde zor koşullarda yaşamlarını sürdürmeye çalışan Suriyeli çocukların çalışma hayatına dâhil olmalarıdır. Çocuk sığınmacılar, maddi imkânsızlıkların yetersizliği nedeniyle aile bütçesine katkı sağlamak amacıyla kimi zaman kendi istekleriyle kimi zaman da ebeveynlerinin yönlendirmesiyle çalışmak durumunda kalmaktadır. Sığınmacıların yoğun olarak bulunduğu Kilis'te 6 yaşından 18 yaşına kadar çok sayıda sığınmacı çocuk sokaklarda çalışmakta, plastik ve kâğıt toplayıcılığı yapmaktadır (Harunoğulları, 2016, s. 38,57). Hatay ve Urfa'da yaşayan Suriyeli sığınmacılarla yapılan bir araştırmada da çocukların ağır şartlar altında çalıştıkları saptanmıştır. Araştırma kapsamında görüşülen çocukların %70'den fazlası haftanın 6 ya da 7 günü çalıştıklarını belirtmişlerdir. Çocuk işçilerin günlük çalışma süreleri ise 12 saati bulmaktadır (Hayata Destek Derneği, 2016, s. 33).

Sığınmacıların beslenme, barınma ve çalışma koşullarının kötü olması sağlık problemlerini de beraberinde getirmekte özellikle sığınmacıların kalabalık gruplar halinde, elverişsiz mekânlarda yaşamaları bulaşıcı hastalık riskini artırmaktadır. Dil sorunu ve maddi imkânların yetersizliği nedeniyle sağlık hizmetlerine erişimde yaşanan sıkıntılar da çocukları olumsuz yönde etkilemektedir. Özellikle de aşıl原因amayan çocuklar kızamık gibi salgın hastalıklar konusunda ciddi risk altındadır (Türk Tabipler Birliği Raporu, 2016, s. 72-73). Bunların yanı sıra savaş ve zorunlu göçün beraberinde getirdiği zorluklar, çocukların ruh sağlıklarında derin izler bırakmaktadır. Sığınmacı çocuklar

korunmaya en fazla ihtiyaç duydukları dönemde ekonomik ve cinsel açıdan istismara maruz kalmakta, erkek çocuklar ağır koşullarda çalışmaya zorlanırken, kız çocukları zorla evlendirilme ve gebelikle yüzleşmektedir. Bu ve benzeri zorluklara bağlı olarak sığınmacı çocuklarda psikolojik travmalarla karşı karşıya kalmaktadır.¹³

Özetle Suriye'deki iç savaşın ve sebep olduğu zorunlu göçün en büyük mağdurları çocuklar olmaktadır. Sığınmacılar için koşulların kısmen daha iyi olduğu Türkiye'de dahi Suriyeli çocuklar ciddi zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Sığınmacı çocukların karşılaştıkları zorlukların başında ise yoksulluğa bağlı olarak barınma ve beslenme sıkıntısı yaşamaları, sağlık ve eğitim hizmetlerinden yoksun kalmaları, zorla çalıştırılma ya da evlendirilmeleri, kültürel uyumsuzluk ve sosyal dışlanmaya maruz kalmaları sayılabilir (Türk Tabipler Birliği Raporu, 2016, s. 73).

2.6. Medyada Çocukların ve Sığınmacıların Temsili

Bu başlık altında medyada temsil kavramı açıklanarak çocukların ve sığınmacıların medyadaki temsillerine dair yapılan çalışmalara yer verilecektir.

2.6.1. Medyada temsil

Hall temsili dil aracılığıyla anlamın üretilmesi olarak tanımlanmaktadır (Aktaran Özer, 2011, s. 164). Ona göre medyada sunulan olay ve nesnelerin gerçek anlamının ne olduğu insanların onu nasıl anlamlandırdığına bağlıdır. Ancak bu anlamlandırma da söz konusu olay ve nesnelerin nasıl sunulduğuyla yakından ilişkilidir. Temsil olayın sonrasında, dışında onu takip ederek ortaya çıkan bir şey değildir. Temsil üzerinde konuşulan olayın, nesnenin oluşum sürecinin bir parçası, bir bileşenidir (Aktaran Varol, 2014, s.304).

Toplum/toplumsal özne bilincini haber temsilleriyle edinmektedir (Dursun, 2004, s. 59). Ancak medya işleyişi gereği sürekli bir seçim yapmak durumundadır. Bu seçme işleminde hangi olayların gündemde yer almaya değer olduğuna ve seçilen içeriğin alıcıya nasıl sunulacağına karar verilmektedir. Bu sürecin sonucunda alıcıya aktarılan içerik ve alıcının zihninde oluşan dünya ise bu seçimlerin bir ürünüdür (Poyraz, 2002, s.

---

¹³<http://www.trthaber.com/haber/yasam/suriyeli-cocuklar-psikolojik-travmalarla-karsi-karsiya-221499.html>

11). Bu sebeple medya gerçekliği kurgusaldır. Bennet'e göre iletişim araçları bir haberi verirken onun nasıl anlaşılacağına dair çerçeveyi de aktarır. Böylece izleyicinin bilinci oluşturulur ve bu bilinç sosyal ve politik sonuçlara sahiptir. Farklı bir ifadeyle medya gerçeği bir ayna gibi yansıtmamakta, aksine onu tanımlamakta, yeniden üretmekte ve nasıl algılanacağını belirlemektedir (Aktaran Yurdigül, 2011, s.16-17).

Medyanın bu özelliğine dair Stuart Hall ve arkadaşlarının 1978' de yayınladıkları "Haberlerin Toplumsal Üretimi: Medyada sokak soygunları" adlı çalışmada yer verdikleri değerlendirme önemlidir. Yazarlar "sokak soygunları" tanımlamasının kullanımını değerlendirirken medyanın misyonuna dair şunları söylemektedir: *"Gazeteciler yalnızca belirli olayları tanımlamakla kalmaz aynı zamanda bu olayları belli bağlama yerleştirirler. Bundan sonra bu adlandırma ne zaman kullanılsa, bu bağlam, onunla birlikte kurulan anlamlar ve yan anlamlarla birlikte harekete geçer."* Bu yaklaşıma göre anlamlar toplumsal süreçler içerisinde inşa edilmekte, medya da bu inşa sürecinin tarafsız bir gözlemcisi değil aktif bir katılımcısı olmaktadır (Aktaran Özer, 2010, s.113). Medyanın ürettiği anlamlar dolaşıma girdiği anda sahte bir sahiçilik kazanarak gerçeğin yerini almaktadır (Tosun, 2012, s. 176).

Ancak medya bu süreçte tek belirleyici değildir. Çünkü medya güç/iktidar sahibi kurumsal/resmi kaynaklara (birincil tanımlayıcılar) bağımlıdır. Bu bağımlılığın nedeni ise haber üretim sürecinde zamana karşı yarışılması ve haberin tarafsızlık, nesnellik gibi normlara göre yapılması gerekliliğidir. Birincil kaynaklara bu bağımlılık, medyanın haber başlıklarını özgürce belirlemesini engeller ve toplumun kurumsal yapısındaki güç düzenini yeniden üretmesine neden olur. Bu ilişki biçiminde birincil tanımlayıcılar sorunun çerçevesini çizerek tartışmaları sınırlarken medyaya düşen, birincil tanımlayıcıların destekçisi olmaktır (Aktaran, Özer, 2012, s. 131-132). Bu sebeple ana akım medya resmi kaynaklardan sunulan çerçeveleri yaygınlaştırırken, resmi görüşün dışında kalan sesleri marjinalleştirmektedir (Arslan, 2004, s. 160).

Medyanın mevcut işleyişi bir yandan egemen söylemin kodlarını doğallaştırmakta, (Poyraz, 2002, s. 15) diğer yandan da ayrımcılık üretmektedir. Medya toplumdaki tartışmalı kişi/grup/olaylar hakkında, temsiller aracılığıyla ürettiği anlamları ve neden olduğu önyargıları kültürel dolaşıma sokabilmektedir (Tosun, 2012, s. 176).

Gerçeklikle ilişkisi onu yorumlamak ve simgesel olarak yeniden üretmekle sınırlı olan medyanın neden olduğu bu ayrımcılık, her ne kadar temsil düzeyiyle sınırlı olsa da niteliği gereği gerçek yaşamdaki diğer ayrıcalıklar kadar – belki de daha fazla- olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Medyanın sunduğu temsiller kısa sürede geniş kitlelere ulaşabildiği için ayrımcılığa uğrayan kişi ya da gruplarla ilgili ötekileştirici söylemler yaygınlık kazanmaktadır. Bu durum doğrudan fiziksel bir zarara ya da eyleme dönüşme de buna aracılık edebilmekte ve zemin hazırlayabilmektedir. Medyanın hedef gösterdiği bir kişi ya da grubun toplum tarafından linç edilmesi/şiddet görmesi bu etkiye örnektir. Medyanın temsil düzeyindeki ayrımcılığı ise genelde temsil yokluğu, eksik/hatalı temsil, ya da stereotipleştirmeler (kalıpyargılar) aracılığıyla gerçekleşmektedir (Cangöz, 2012, s. 222-223).

Ana akım medyanın temsile yönelik ayrımcı tutumunu üç maddede özetlenmek mümkündür: 1-Hak ihlalleri medya için haber değeri taşımaz. 2-Medya ayrıca toplumdaki “mağdurları” (kadınlar, yaşlılar, çocuklar, engelliler, eşcinseller, siyahiler, vb.) ve “ötekileri” temsil etmez. Medya onlar için görmemeyi ve göstermemeyi tercih eder. 3- Eğer bu gruplar bir habere konu olmuşlarsa çoğunlukla “fail/suçlu” ya da “nesne/kurban” olarak temsil edilirler (Alankuş, 2012, s. 23).

2.6.2.Çocukların medyada temsili

Temsiller, temsile konu olan özneye ilgili toplumsal yapıdaki söylemleri açığa çıkarmakta ve bu söylemlerin yeniden üretilmesine katkı sunmaktadır. Bu yönüyle medyadaki çocuk temsilleri hem toplumdaki çocuk ve çocukluğa dair mevcut algıları yansıtmakta hem de bu algıları dolaşıma sokarak yeniden üretmektedir. Medya ürettiği temsillerle toplumun ve o toplumdaki karar alıcıların çocuklara yönelik tutumlarını yönlendirebilmektedir. Söz konusu temsiller, çocukların veya gençlerin kendi hayatlarıyla ilgili tutum ve beklentilerini etkileyebilmesi yönüyle de önemlidir (UNICEF, 2007, s.36).

Medyanın bu potansiyeli onu toplumda çocuklara dair duyarlılığın artması, çocukların maruz kaldığı hak ihlallerinin önlenmesi noktasında işlevsel kılmaktadır. Ancak bu misyonun gerçekleştirebilmesi için medyanın öncelikle çocuk hakları konusunda bilinçli ve sorumlu bir yayıncılık anlayışına sahip olması gerekmektedir (Tosun, 2012, s. 181). Medyanın çocuklar konusundaki temel sorumluluklarını şu üç

madde ile özetlemek mümkündür: 1- Medya çocukların ifade özgürlüklerini kullanabilmeleri ve toplumsal yaşama katılabilmelerini sağlayan bir araç olmalıdır, 2- Çocuk haklarının korunabilmesi için toplumda duyarlılık yaratmalıdır, 3- Medyanın habercilik anlayışı da bu haklara duyarlı ve saygılı olmalıdır (Onat ve Akço, 2012, s.87). Kısacası çocukları ilgilendiren her konuda olduğu gibi medyanın da bu konudaki başlıca sorumluluğu çocuğun üstün yararını gözetmektir.

Çocuk haklarına saygılı bir yayıncılık için medya kuruluşlarının koydukları hedefler ve bu hedefler doğrultusunda geliştirdikleri çeşitli etik ilkeler bulunmaktadır. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (TGC)'nin British Council ve BBC işbirliğiyle hazırladığı *Medya ve Çeşitlilik Kılavuzu*'nda yer alan hedeflerden biri medya kuruluşlarının *'ürettikleri içeriklerin öncelikle çocuklara ulaştığının bilinciyle ve bunun gerektirdiği sorumlulukla hareket etmeleri'*dir. Bu hedef çocuklarının birer okuyucu/izleyici/dinleyici olarak korunmalarını amaçlamaktadır. Kılavuz'da medya içeriklerinde çocuklara yaklaşımın nasıl olması gerektiğine yönelik geliştirilen etik ilkeler ise şu şekilde belirtilmektedir (UNICEF, 2007, s. 65- 66):

- Medya içeriğinde çocuklar arasındaki ayrımcılığı önlemek ve çocuğun onurunun korunması konusunda duyarlı olmak,
- Özellikle suça karışan çocukla ilgili haberlerde olayın sonucuna değil nedenine yer vermek,
- Çocuklarla ilgili yaratılabilecek kalıp yargılar konusunda duyarlı olmak,
- Çocuğa yönelik şiddeti hiçbir biçimde meşru göstermemek,
- Olumsuz odaklanan yaygın haber anlayışının dışına çıkılarak çocukla ilgili olumlu gelişmelere, başarı öykülerine yer vermek,
- Çocukların rol modeli olabilecek örneklerin daha çok temsil edilmesini sağlamak.

Ancak medyanın çocuklarla ilgili içerikleri incelendiğinde söz konusu etik ilkelerin göz ardı edildiği ve çocukların medya aracılığıyla çeşitli hak ihlallerine maruz kaldıkları anlaşılmaktadır. Bu hak ihlallerinin başında ise görmezden gelinmeleri ya da çoğunlukla olumsuz olaylarla gündemde yer almaları gelmektedir (Alankuş, 2012, s. 30). 2005 tarihli bir çalışmada, Türkiye'de ulusal medyadaki haberler içerisinde çocuklarla ilgili haberlerin oranının %2'den az olduğu bulunmuştur (Tosun, 2012, s. 192). Bu oran

medyanın çocuk konusunda ne derece duyarsız olduğunu göstermektedir. Sayısal olarak toplumun büyük bir grubu olan çocukların medya içeriklerinde bu kadar az yer almaları, temsil bakımından ne derece dezavantajlı olduklarını göstermektedir.

2006 yılında yapılan bir diğer çalışmada ise, üç gazetede yayınlanan (Cumhuriyet, Hürriyet, Zaman) 1006 çocuk haberi incelenmiş, çocukların büyük oranda (%79.1) adli türdeki haberlerde ve ölüm, fiziksel şiddet, cinsel şiddet konularıyla gündeme geldikleri görülmüştür. Farklı bir ifadeyle medya, çocuklara ancak ölmeleri ya da şiddete içeren bir olaya dâhil olmaları durumunda haber değeri atfetmiştir. Aynı çalışmadan elde edilen bir diğer çarpıcı bulgu ise incelenen 1006 haber içerisinde yalnızca 1 haberin bilim-teknoloji türüne ait olmasıdır (Salihoğlu, 2007, s. 80). Bu veriler medyanın çocukları yeterince temsil etmemesinin yanında mevcut temsillerinde de olumsuz odaklanan bir yaklaşıma sahip olduğunu göstermektedir.

Medya seçtiği haber konularının yanı sıra kullandığı dil itibariyle de ötekileştirici ve dışlayıcıdır. Türkiye’de ve farklı ülkelerde özellikle de risk altındaki çocuklar için kullanılan çeşitli adlandırmalar bu durumun bir göstergesidir: Örneğin Türkiye’de sokağa terk edilmiş, sokakta yaşamaya mecbur bırakılmış çocuklar için kullanılan ifade “sokak çocuğu” dur. Oysa çocukların sokakta yaşaması bir tercih ya da doğal bir durum olmayıp toplumdaki sosyo-ekonomik koşulların bir sonucudur. Ancak medya bu adlandırmayı kullanarak doğallaştırmakta ve çocukları sokakta yaşamaya iten şartları görünmez kılmaktadır. Bu söylemin benzerlerine farklı ülkelerde de rastlamak mümkündür. Örneğin aynı çocuklar için Brezilya’da “marjinaler”, Kolombiya’da “yatak böcekleri”, Ruanda’da “kötü çocuklar” sıfatları kullanılmaktadır. Kullanılan ifadeler farklı olmakla birlikte ortak paydaları çocukların ötekileştirilmesi ve dışlanmasıdır. Bu adlandırmalar medya tarafından oluşturulmasalar bile medya aracılığıyla kullanımları yaygınlık kazanmakta ve çocuklara dair olumsuz algıları yeniden üretmektedir (Tosun, 2012, s. 182).

Medyanın dışlayıcı söylemi suça karışmış çocuklarla ilgili haberlerde daha belirgin olmaktadır. Haberlerin sansasyonel hale getirilerek daha fazla okunması amacıyla kullanılan “sokak çocukları”, “kapkaççı çocuk”, “tinerci çocuk”, “suçlu çocuk” vb. klişeler çocukları damgalayıcı nitelikte olmalarına rağmen haber metinlerinde yer almaktadır. Çocukların sokakta yaşamaları, madde kullanmaları, ya da bir şekilde suça

karişmiş olmaları elbette ki haber değeri taşımakta ve gündeme getirilmesi gerekmektedir. Ancak kullanılan haber dili aracılığıyla çocuklar dışlanmakta, onları sokağa, madde kullanımına, suça iten nedenler göz ardı edilmektedir (Serdaroğlu, 2012). Yaygın medyanın bu konudaki çarpık tutumu tehlikede olan çocukları tehlikeliymiş gibi göstererek yarattığı olumsuz temsillerle çocukları tekrar mağdur etmesidir (Alankuş, 2012, s.61).

Çocukların katılım haklarının ihlal edilmesi de yaygın medyanın gerçekleştirdiği bir diğer hak ihlalidir. Çocuklar kendilerini ilgilendiren her konuda görüş bildirme hakkına sahip olmalarına rağmen medya içeriklerinde görüşlerine başvurulmamaktadır. Medyadaki temsilleri oldukça sınırlı olan çocuklar mevcut temsillerde de kendilerini ifade etmekten mahrum kalmaktadır. Öyle ki bu durum çocuklara ve gençlere armağan edilen 23 Nisan ve 19 Mayıs gibi bayramlarda bile değişmemektedir. Bu özel günlerde dahi çocuklar medya içeriklerinde yeterince temsil edilmemekte, mevcut temsillerinde de haberin öznesi değil nesnesi olarak konumlandırılmaktadır (Değirmencioğlu, 2012, s. 145).

Özetle çocukların medyada temsili oldukça sorunlu bir konudur. Çocuklar medya gündeminde çok az yer almakta ve çoğunlukla olumsuz olaylara dâhil olduklarında haber değeri taşımaktadır. Çocuklar ya yaşadıkları mağduriyetler üzerinden temsil edilerek *olayı duygusallaştıran haber nesnelere* (Cangöz, 2012, s.198) olmakta, ya da karıştıkları suç eylemlerinde yetişkinlerle bir tutularak suçlu muamelesi görmektedir. Ayrıca çocukların duygu ve düşüncelerine medyada yer verilmemekte, görüşlerini ifade etme ve katılım hakları ihlal edilmektedir.

2.6.3.Sığınmacıların medyada temsili

Dünya üzerindeki kitlesel göç hareketlerinin hiç olmadığı kadar hızlanması, savaş, çatışma, yoksulluk gibi nedenlerle ülkelerini terk eden kişi sayısının her geçen gün artması, göçmenlerin medya gündeminde giderek daha fazla yer almasına neden olmaktadır. Medya temsillerinin toplumdaki algıları şekillendirdiği, buna bağlı olarak özellikle de ev sahibi ülkelerdeki sığınmacılara yönelik tutum ve politik kararları etkilediği (Efe, 2015, s. 9) göz önüne alındığında, sığınmacıların medyada nasıl temsil edildiği sorusu önem kazanmaktadır.

Mültecilerin medyadaki görünümünü inceleyen uluslararası çalışmalar, tıpkı çocukların temsilinde olduğu gibi bu alanda da çeşitli kalıp yargıların öne çıktığını göstermektedir. Kullanılan başlıca temsil kalıplarına bakıldığında mültecilerin medyada “yardıma muhtaç” ve “kurban” olarak sunulduklarını, “acı, üzüntü ve umutsuzluk” durumlarına hapsedildiklerini ortaya koymaktadır. Bu kalıp yargıların yanı sıra mültecilerin iltica ettikleri toplum için bir “tehdit” ya da “problem/sorun kaynağı” olarak ele alınmaları ve “suç”, “şiddet” gibi konularla ilişkilendirilerek gündeme getirilmeleri de yaygın bir temsil şeklidir (Pandır, vd., 2015, s.6).

Türkiye’de yapılan araştırmalar da medyadaki sığınmacı temsillerinde benzer iki yaklaşımın benimsendiğini göstermektedir: İlki sığınmacıların yaşadıkları mağduriyetlere odaklanmakta, onları yardıma ve korunmaya muhtaç masum kurbanlar olarak sunmaktır. İkinci yaklaşımda ise birincinin aksine sığınmacılar ev sahibi toplum için zararlı, tehdit oluşturan, istenmeyen misafirler olarak görülmektedir (Pandır, Efe ve Paksoy, 2015, s.4). Medya iki tutumu aynı anda gösterebileceği gibi sığınmacıların kim olduklarına göre de tavır alabilmektedir. Örneğin Soğuk Savaş sonrası Küba’dan ABD’ye gelen göçmenler dönemin ABD çıkarlarına uymaları nedeniyle “Amerikan normlarına uygun” göçmenler olarak temsil edilmişlerdir. Ancak göçmenler, ülke çıkarlarına uygun olmadığı durumlarda ırkçı söylemlere maruz kalabilmektedir. Van Dijk Avrupa’da göçmenlerle yönelik ırkçı söylemi besleyen dört başlık belirlemiştir: Göçmenler “farklıdır”, “uyum sağlamazlar”, “olumsuz eylemlerde yer alırlar” ve “sosyo-ekonomik menfaatleri tehdit ederler” (Efe, 2015, s.11). Bu başlıklar toplumun göçmenleri nasıl algıladığını göstermektedir ve bu algı medya temsillerinden bağımsız değildir.

En fazla sayıda Suriyeliye ev sahipliği yapan Türkiye’de sığınmacıların 6. yılını doldurmasıyla onların medyadaki temsillerini inceleyen çalışmalar da literatürde yer almaya başlamıştır. Sığınmacıların medya içeriklerinde ne oranda ve hangi çerçevelerde sunulduğunu araştıran çalışmalar, medyadaki Suriyeli temsillerini ve toplumdaki sığınmacı algısını göstermesi yönüyle önem arz etmektedir.

Bu alanda yapılan ilk kapsamlı çalışmalardan biri Murat Erdoğan’ın Türkiye’deki ulusal ve yerel basında yayınlanan sığınmacı haberlerini incelediği “Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum” adlı araştırmasıdır. Erdoğan sığınmacıların Türkiye’ye kabul edildikleri 2011’den 2014 yılına kadar, 21 ulusal 56 yerel gazetenin

internet sayfalarında Suriyeli sığınmacılarla ilgili haberleri analiz etmiştir. Çalışma sonuçlarına göre 2014 yılına kadar sığınmacı sorununa yeterince önem verilmediği ve medyanın bu krizi *göz ardı etme* eğiliminde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca merkez medyanın konuya yaklaşımında medya kuruluşunun siyasi tutumunun ve hükümete yakınlığının etkili olduğu görülmüştür. Medya kuruluşunun pozisyonuna göre sığınmacılar hem savaş mağduru yoksul insanlar, hem de ülkeye yük olan ve sıkıntı veren kimseler olarak temsil edilmişlerdir. Sığınmacılardan kaynaklanan sorunlara yönelik haber ve yorumların özellikle de yerel gazetelerde daha fazla olduğu da bir diğer önemli bulgudur. Ancak araştırma sonucunda ulaşılan genel kanı, medyanın sığınmacılara yönelik tutumunun toplumsal kabul ve uyuma katkı sağlayacak yönde olduğudur (Erdoğan, 2015, 147-214).

Gazetelerin internet sitelerinde yer alan haberler üzerinden sığınmacı temsillerini inceleyen Efe ise Erdoğan'a benzer şekilde gazetelerin politik tutumun içerikleri etkilediğini ortaya koymuştur. Efe farklı siyasi duruşlara sahip 8 ulusal gazetede 5 yıl süresince yayınlanan haberleri incelediğinde, sığınmacıların ağırlıklı olarak "*mağdur kitleler ve yığınlar*" olarak temsil edildiklerini saptamıştır. Efe'ye göre bu temsilin tercih nedeni siyasi iktidarı eleştirmek ya da övmek yönünden kullanışlı olmasıdır. Sığınmacıları sayısallaştıran ve kabaca tahminlere indirgeyen bu söylem, gayri insani bir temsil alanı oluşturmakta ve sığınmacıları tehdit olarak gören algıyı güçlendirmektedir (Efe, 2015, s.58-60).

Yerel basında sığınmacı temsillerini araştıran çalışmalarda ise sığınmacılarla ilgili farklı tutumlara rastlamak mümkündür. Kara ve Yılmaz, Malatya'daki yerel gazetelerde Suriyeli sığınmacılara yönelik haberleri incelediklerinde yerel basının sığınmacılara yönelik pozitif bir yaklaşımı olduğunu ve kültürel entegrasyona katkı sunacak şekilde yayın yaptığını gözlemlemişlerdir (Kara ve Yılmaz, 2015, s. 68). Benzer bir çalışma Trabzon'daki yerel gazeteler üzerinden yapıldığında ise sığınmacıları şehrin ekonomik, kültürel ve toplumsal yapısına bir tehdit olarak ele alan bir söylemin kullanıldığı görülmüştür. Hatta bu söylem, muhafazakâr çizgide yayın yapan ve hükümet politikalarıyla ters düşmeyen gazetede bile yer bulabilmektedir (Bayram, 2016, s. 1429).

Türk medyasında sığınmacı çocukların temsiline yönelik çalışmalar ise oldukça azdır. Bu konuda Çobaner'in haberlerde Suriyeli çocuk sığınmacıların temsili

araştırdığı çalışması önemlidir. Çobaner farklı bakış açılarına sahip 4 ulusal gazetenin (Hürriyet, Birgün, Radikal, Yenişafak) internet sitelerinde çocuk sığınmacılarla ilgili yayınlanan haberleri analiz etmiştir. Çalışmanın bulgularına göre sığınmacı çocuklar en fazla (%85.4) yaşadıkları mağduriyetler üzerinden temsil edilmişlerdir. Haber konularına bakıldığında ise eğitimle ilgili haberlerin öne çıktığı görülürken (%46.3) bir diğer ciddi sorun olan çocuk işçiliği konusunun yeterince gündeme gelmediği (%6.3) bulunmuştur. Haberlerin yarısından fazlasında (52.1) sığınmacı çocukların fikirlerine yer verilmemesi ve habere konu olan çocukların kişisel mahremiyetlerine dikkat edilmemesi çalışmanın diğer öne çıkan bulgularındır (Çobaner, 2015, s. 49).

2.6.4.Sığınmacı çocukların medyada temsilinde Alan Kurdi örneği

Suriyeli çocuk sığınmacıların medyada gündeminde nasıl yer aldığına geçilmeden önce değinilmesi gereken bir konu da Alan Kurdi'dir. Alan Kurdi 2 Eylül 2015 tarihinde ailesiyle birlikte Avrupa'ya geçmeye çalışırken bindikleri botun devrilmesi sonucu hayatını kaybeden bir çocuk sığınmacıdır. Onu ayrıcalıklı kılsa sahile vurmuş görüntüsüyle kamuoyunda büyük bir etki yaratması ve mülteci krizinin sembolü haline gelmesidir.

Görsel 2.1. Alan Kurdi'nin sahile vurmuş haldeki fotoğrafı.

Kurdi ailesi iki çocuğuyla birlikte Suriye'nin kuzeyindeki Kobani'den kaçarak Türkiye'ye sığınmış ve İstanbul'a yerleşmiştir. Kanada'daki akrabalarının yanına gitmek isteyen aile tekneyle Ege üzerinden Yunanistan'ın Kos Adası'na ulaşmaya çalışmış ancak bindikleri teknenin batması üzerine bu yolculuğu tamamlayamamıştır. Yaşanan tekne

kazasında Kurdi ailesinin en küçük ferdi olan Alan, 5 yaşındaki abisi Galip, anneleri Rihan Kurdi ve çok sayıda Suriyeli mülteci hayatını kaybetmiştir.¹⁴

Kazanın sabahında Doğan Haber Ajansı (DHA) muhabiri Nilüfer Demir, Alan'ın Bodrum sahiline vurmuş bedenini fotoğraflamış, bu fotoğraf hem Türkiye'de hem de uluslararası kamuoyunda kısa sürede büyük bir etki uyandırmıştır. Sheffield Üniversitesi'nin yaptığı bir çalışma, fotoğrafın 12 saat içinde 20 milyon bilgisayar tarafından görüntülendiğini ve hakkında 30 bin tweet atıldığını göstermektedir (Uybadın, 2015, s. 102). Avrupa ve dünya basınında pek çok gazete Alan'ın ölümünü ilk sayfadan yayınlamış, siyasi liderler yaptıkları açıklamalarla duydukları üzüntüyü dile getirmişlerdir¹⁵. Alan'ın fotoğrafı TIME dergisi tarafından "tüm zamanların en etkili 15 fotoğrafından biri" seçilmiştir.¹⁶

Alan'ın hikâyesinin mülteci krizinde çocukların varlığını görünür kıldığını söylemek mümkündür. Alan, batan teknelerde hayatını kaybeden çocukların ne ilki ne de sonuncusudur. Buna rağmen fotoğrafıyla milyonlarca göçmenin ve çocuğun çektiği acıdan daha fazla ilgi görmüştür. Yaşanılan bu üzücü olayın medyada yer almasının ardından sığınmacı sorunu konusunda çeşitli politik adımlar atılmış ve mülteci hakları daha fazla tartışılmaya başlanmıştır (Uybadın, 2015, s. 101). Almanya'nın Göç, Mülteciler ve Uyumdan Sorumlu Devlet Bakanı Aydan Özoğuz verdiği bir röportajda Alan Kurdi'nin Avrupa'nın mülteci krizine bakış açısını değiştirdiğini söylemiştir¹⁷.

Alan'ın fotoğrafı mülteci krizindeki çocukların varlığını görünür kılmanın yanı sıra çoğunlukla siyasi bir düzlemde tartışılan savaş ve zorunlu göçün insani yönüne dikkat çekmiştir. Ayrıca Alan'ın durumu medyanın kamuoyunu ve buna bağlı olarak politik süreçleri nasıl etkileyebildiğini de göstermektedir. Buradan hareketle medyanın çocuk sığınmacıları yaşanan spesifik olaylar dışında da gündeme taşınması, bu konudaki duyarlılığı artırmasının yanı sıra sorunun çözümüne katkı sunması yönüyle de ayrı bir önem taşımaktadır.

¹⁴http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/09/150904_alan_kurdi_oykusu

¹⁵http://www.ntv.com.tr/dunya/batili-liderler-aylanin-olumune-nededi,jFIN2_XfCU2stTPqRFDJng

¹⁶<https://140journos.com/time-alan-kurdi-foto%C4%9Fraf%C4%B1-t%C3%BCmzamanlar%C4%B1n-en-etkili-15-foto%C4%9Fraf%C4%B1-aras%C4%B1nda-62e443f610ed>

¹⁷http://www.ntv.com.tr/dunya/aylan-avrupayi-degistirdi,OzVV_Y4Jm0uDZqHpr6PWdQ

3.SURİYELİ ÇOCUK SIĞINMACILARIN TÜRK YAZILI BASININDA TEMSİLİ

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada nicel ve nitel analiz yöntemlerinden yararlanılmıştır. Araştırmanın nicel bölümünde kullanılan içerik analizi/çözümlemesi toplumsal ya da toplum bilimsel araştırmalarda kullanılmasının yanı sıra özellikle son 50 yıldır iletişim alanında da sıklıkla tercih edilen bir yöntemdir (Aziz, 2015, s. 131). İçerik analizi, sözlü ya da yazılı her içeriğe uygulanabilmesi nedeniyle kullanım alanı oldukça geniş bir yöntemdir (Bilgin, 2006, s. 11).

Literatürde içerik analizinin farklı tanımları bulunmaktadır. İçerik çözümlemesi bu yöntemin geliştirilmesine önemli katkıları olan Bernard Berelson tarafından *“iletişimin açıklanan içeriğinin yansız, dizgeli (sistemik) sayısal tanımlamalarını yapan bir araştırma tekniği”* şeklinde tanımlanmıştır. Merten’e göreyse bu yöntem *“sosyal gerçeğin yazılı/açık (manifest) içeriklerinin özelliklerinden yazılı/açık (manifest) olmayan içerikleri hakkında çıkarımlar yapmak yoluyla sosyal gerçeği araştırmak”* olarak ele alınmıştır. Merten’in tanımına göre yöntemin amacı *“metin içeriklerinden sosyal gerçeğe yönelik çıkarımlar yapmak”* tır (Gökçe, 1995, s. 15-25). İçerik analizini en basit şekliyle açıklamak gerekirse *“kalıpları, temaları, önyargıları ve anlamları tespit etmek amacıyla belirli bir materyalin dikkatlice, ayrıntılı ve sistemik olarak incelenmesi ve yorumlanması”* şeklinde tanımlamak da mümkündür (Berg ve Lune, 2015, s. 380).

İçerik çözümlemesi yaygın olarak nicel bir yöntem olarak ele alınmaktadır. Bunun başlıca sebebi tarihsel süreçte bu yöntemin gelişimine katkı sunanların çalışmalarını nicel olarak yapmalarıdır (Geray, 2014, s.162). Burns ve Grove (2005) ise içerik analizinde çoğunlukla *sayma* işlemi yapılması nedeniyle yöntemin nicel olarak algılandığını söylemektedir. Bununla birlikte pek çok araştırmacı nicel ve nitel içerik analizini harmanlayarak kullanmaktadır. Sonuç olarak içerik analizin doğası gereği hem nitel hem de nicel olabileceğini söylemek mümkündür (Berg ve Lune, 2015 s. 385).

İçerik analizinde incelenen mesaj/içerik belirli kategorilere ayrılmakta ve kodlama birimleri oluşturulmaktadır. Kodlama işlemi içeriğin anlamı üzerinde bir işlem yapmaktır. Kodlama aşamasında öncelikle hangi analiz kategorilerinin yer alacağı saptanmakta ve buna uygun olarak kodlama şablonu hazırlanmaktadır. “Kategorisel

analiz” olarak da adlandırılan bu aşama, anlam maddelerinin sınıflandırılması ve frekanslarının belirlenmesine olanak sağlamaktadır (Bilgin, 2006, s. 12-13).

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Suriyeli çocuk sığınmacıların temsilini konu edinen bu çalışma 2011 Mart’ından 31 Aralık 2016 sonuna beş ulusal gazetede yayınlanan sığınmacı çocuklarla ilgili haber ve köşe yazılarını incelemektedir. Çalışmanın evrenini Türk yazılı basını oluşturmaktadır. Örneklemenin belirlenmesi noktasında tiraj rakamları esas alınmış ve en yüksek tiraja sahip beş ulusal gazete olan Hürriyet, Posta, Sabah, Sözcü ve Zaman gazeteleri seçilmiştir. Çalışma sırasında Zaman Gazetesi’nin sahiplik yapısının ve satış rakamlarının değiştiği bilinmektedir. 2016 yılının Mart ayında Zaman Gazetesi’nin bağlı olduğu Feza Gazetecilik Şirketi’ne kayyum atanmış, bu nedenle gazetenin sahiplik yapısı ve tiraj sıralamasındaki yeri değişmiştir. Gazete aynı yılın Temmuz ayında ise OHAL Kararnamesi’yle tamamen kapatılmıştır. Bu çalışma kapsamında Zaman Gazetesi’nde incelenen son haber 15 Temmuz 2016 tarihine aittir.

3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri çeşitli anahtar kelimelerin/kelime gruplarının Hürriyet, Posta, Sabah, Sözcü ve Zaman gazeteleri içerisinde, belirlenen zaman aralığında ve Prnet Medya Takip Merkezi aracılığıyla taratılması sonucu elde edilmiştir. Bu aşamada sırasıyla şu adımlar takip edilmiştir:

1-İlk olarak “Türk Basınında Suriyeli Sığınmacı Temsillerinin Eleştirel Söylem Analizi” adlı TÜBİTAK projesi kapsamında Prnet Medya Takip Merkezi’nden satın alınan verilerden yararlanılmıştır. Araştırmacının da dâhil olduğu proje kapsamında “Suriye VE mülteci” “Suriye VE sığınmacı”¹⁸ anahtar kelimeleri taranarak 15 Mart 2011’den 31 Aralık 2015 sonuna kadar bu anahtar kelimeleri içeren tüm haber/köşe yazıları alınmış, proje ekibi tarafından ilgisiz olanlar elenmiştir. Böylece bu 5 yıl boyunca Suriyelilerle ilgili toplam 2321 haber ve köşe yazısının yayımlandığı görülmüştür. Bu metinler tek tek okunarak içlerinde sığınmacı çocuklarla ilgili olanlar örnekleme dâhil edilmiştir.

---

¹⁸ Buradaki “VE” bağlacının büyük harfle yazılması bir yazım hatası olmayıp Prnet taramalarında tercih edilen teknik bir yazım şeklidir.

2-Bahsi geçen TÜBİTAK Projesi'nin zaman diliminden farklı olarak 2016 yılı da çalışmaya dâhil edilmiş ve aynı anahtar kelimeler kullanılarak (“Suriye VE mülteci” “Suriye VE sığınmacı”) 2016 yılı için de Suriyeli sığınmacılarla ilgili metinlere ulaşılmıştır. Metinler aynı şekilde okunarak içlerindeki çocuk sığınmacılarla ilgili haber ve köşe yazıları seçilmiştir.

3-Söz konusu iki anahtar kelimedenden farklı olarak ayrıca 6 yıllık zaman dilimi için “Suriyeli çocuk” anahtar kelimesi kullanılarak da bir tarama yapılmıştır. Bu taramanın amacı içerisinde “mülteci” ya da “sığınmacı” kelimelerini kullanmaksızın sığınmacı çocuklardan bahseden haberlerin tespit edilmesidir. Elde edilen verilerden ilgisiz ve diğer taramalarla ortak olanlar elendikten sonra sığınmacı çocuklarla ilgili olanlar örnekleme dâhil edilmiştir.

4-Son olarak kamuoyunda geniş bir etki uyandırması ve mülteci krizinde sembol bir isim haline gelmesi nedeniyle Alan Kurdi'nin öldüğü hafta olan 2 Eylül - 9 Eylül 2015 tarihleri için “Aylan”¹⁹ anahtar kelimesiyle tarama yapılmış ve yine ilgisiz ve ortak olanların elenmesinin ardından elde edilen metinler örnekleme eklenmiştir.

Bu işlem sırasında birinci madde dışındaki taramalar Anadolu Üniversitesi'nin Prnet üyeliği kapsamında gerçekleştirilmiştir. Haber ve köşe yazılarının çocuk odaklı olup olmadığının tespiti içinse sırasıyla başlık, spot ve haber girişine bakılarak sığınmacı çocuklardan bahsedilmesi esas alınmıştır. Köşe yazılarında ise böyle bir sıralama gözetilmemiş, metnin herhangi bir bölümünde çocuk sığınmacılardan bahsediliyor olması yeterli görülmüştür. Gazete içerikleri ağırlıklı olarak Türkiye'deki sığınmacı çocuklarla ilgili olmakla birlikte farklı ülkelerde ya da sınıra yakın bölgelerde yaşayan Suriyeli çocukları da kapsamaktadır.

Özetle Suriyelilerin Türkiye'ye giriş yapmaya başladıkları tarihten itibaren 6 yıl süresince Hürriyet, Sabah, Sözcü, Posta ve Zaman gazetelerinde sığınmacılarla ilgili yayınlanan tüm haber ve köşe yazıları (sığınmacı ya da mülteci kavramını içeren) incelenmiş ve içlerindeki çocuk haberleri örnekleme kapsamına alınmıştır. Ek olarak aynı

---

¹⁹ İsmi doğru yazılışı Alan Kurdi olmakla birlikte yaygın kullanımda Aylan olarak bahsedilmesi nedeniyle taramada bu yazılışı tercih edilmiştir.

zaman dilimi içinde “Suriyeli çocuk” anahtar kelimelerini içeren metinlere de bakılmış ve içerindeki sığınmacı çocuklarla ilgili olanları örnekleme dâhil edilmiştir. Son olarak daha çok ismiyle haberleştirilen Alan Kürdi’nin öldüğü hafta için “Aylan” anahtar kelimesiyle tarama yapılarak elde edilen farklı haberler örnekleme eklenmiştir.

Yapılan taramalar sonucunda toplamda 4496 haber ve köşe yazısı incelenmiş ve bunların 410’unun çocuk sığınmacılarla ilgili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Söz konusu tarama işlemleri sonucu incelenen ve örnekleme dâhil edilen haber sayılarının ayrıntılı dökümü Tablo 3.1’de görüldüğü gibidir:

Tablo 3.1. Araştırma Verilerinin Toplanmasına Dair Bilgiler

	2011-2015 için TÜBİTAK Projesi’nden elde edilen veriler	2016 yılı için “Suriye VE mülteci”- “Suriye VE sığınmacı” taraması	2011-2016 için “Suriyeli çocuk” taraması	Alan Kürdi’nin öldüğü hafta için “Aylan” taraması	Toplam
İncelenen Metin Sayısı	2321 ²⁰	1547	524	104	4496
Örnekleme Dâhil Edilen Metin Sayısı	155	63	162	30	410

Verilerin toplanmasının ardından analiz aşamasına geçilmeden bir ön çalışma yapılmıştır. Bu aşamada içerik çözümlemesi için analiz kategorileri belirlenmiş, bu kategorilere uygun kodlama ölçeği oluşturulmuş ve bu kodlama ölçeğinin güvenilirliği ölçülmüştür. Güvenilirlik ölçümü için her yılın farklı aylarından ve farklı konularından 25 metin seçilmiş, bu metinler araştırmacının yanı sıra iki farklı kodlayıcı tarafından Excel programında kodlanmıştır. Kodlama sonrasında araştırmacının bu kodlayıcılarla olan uyumuna bakılmıştır. Bu işlemin amacı hazırlanan kodlama ölçeğinin farklı kodlayıcılar tarafından kullanılması durumunda benzer sonuçlar alınıp alınamayacağına saptanmasıdır.

²⁰ Burada beş yılın verileriyle 2016 yılındaki verilerin birbirine yakın olmasının nedeni bu rakamın diğer üç taramanın aksine doğrudan Prnet’ten alınan ham verileri değil elenmiş verileri göstermesidir. Söz konusu beş yıl için Prnet’ten alınan ham veriler proje bursiyerleri tarafından incelenmiş ve sığınmacı konusuyla - doğal olarak çocuk sığınmacılarla- ilgili olmayanlar elenmiştir. TÜBİTAK projesinin haricinde yapılan diğer taramalar da ise ham veriler (elenmemiş) elde edilmiş ve bu veriler araştırmacı tarafından okunarak içerilerindeki çocuk haberleri seçilmiştir.

Kodlama sonucunda araştırmacının diğer kodlayıcılarla arasındaki benzerlik oranı hem her bir kodlama kategorisi için hem de kodlamanın tamamı için ayrı ayrı hesaplanmıştır. Kodlayıcılar arası uyumun ölçülmesinde Miles & Huberman'ın “Güvenilirlik=Görüş birliği/Görüş birliği+Görüş ayrılığı” formülü kullanılmış ve bu formülde kodlayıcılar arasındaki uyumun %70'in²¹ üzerinde çıkması beklenmiştir (Tavşancıl ve Aslan, 2001, s. 81).

Ön kodlamanın ardından yapılan güvenilirlik testinde araştırmacının birinci kodlayıcıyla %78 oranında benzer sonuçlara ulaştığı görölmüştür. Bu rakam hedeflenen oranı sağlamaktadır. Ancak araştırmacının ikinci kodlayıcıyla olan benzerliği ölçüldüğünde bu oran % 62 olarak tespit edilmiştir. Bu farklılaşmanın nedeni ise kodlayıcının kullandığı kodlama şablonunda seçenekler arasında yer alması gereken N/A (Bilgi yok) değerinin eksik olması ve bazı kodlama kategorilerinin kodlayıcı tarafından tam anlaşılamamış olmasıdır. Kodlayıcılardan gelen eleştiri ve öneriler dikkate alınarak kodlama şablonundaki eksiklikler giderilmiş ve yeniden düzenlenmiştir. Düzenlenen şablon için yeni bir güvenilirlik testi daha yapılmış ve aynı sayıda haber iki yeni kodlayıcı tarafından tekrar kodlanmıştır. Bu işlemin sonucunda kodlayıcılar arasındaki uyum yeniden ölçüldüğünde araştırmacının kodlayıcılardan biriyle %78, diğeriyle %72 oranında benzer sonuçlara ulaştığı görölmüştür.²² Bu güvenilirlik oranının kabul edilebilir düzeyde olması üzerine asıl kodlamaya geçilmiştir. Çalışmada kodlama şablonunun güvenilirliğinin ölçülmesinden sonraki aşamada veriler sadece araştırmacı tarafından kodlanmıştır. Kodlama şablonunda yer alan kategoriler şunlardır:

---

²¹Kodlayıcılar arası uyumun hangi oranlar arasında kabul edilebilir olduğuna dair farklı görüşler bulunmakla birlikte bu çalışmada %70 üzerinde olması yeterli görölmüştür. Bunun nedeni kodlama şablonunda kodlayıcıların farklı anlama ihtimalinin olmadığı bölümlerin güvenilirlik testine sokulmamasıdır. Kodlama şablonunda yer alan tarih, gazete ismi, yazı türü, köşe yazarının adı kategorilerinin özel bir dikkat gerektirmemesi ve yoruma açık bir yönü bulunmaması nedeniyle pilot çalışmada kodlanmasına gerek duyulmamıştır. Bunun yerine farklılaşmanın daha muhtemel olduğu bakış açısı, adlandırma, tema, konu, çocuğun yaşadığı yer, çocuk görseli kullanımı, kullanılan cinsiyet ifadeleri, çocuğun görüşü, çocuk dışında görüş kategorilerinin kodlanması tercih edilmiştir. Böylece daha fazla dikkat gerektiren ve kodlayıcıların yorumundan etkilenmesi muhtemel olan kategorilerde ne kadar uyum sağlandığı ölçülmüştür. Söz konusu güvenilirlik testinin kodlama şablonunun tamamına uygulanması durumunda benzerlik oranının daha fazla olacağını söylemek mümkündür.

²² Kodlayıcılar arası uyum her bir kodlama kategorisi için de ayrı olarak hesaplanmıştır. Güvenilirlik testi sonucunda kodlayıcıların bakış açısı, tema, çocuğun yaşadığı yer, çocuk görseli kullanımı, kullanılan cinsiyet ifadeleri, çocuğun görüşü kategorilerinin her birinde %70 geçen bir benzerlik sağladıkları görölmüştür. Ancak üç kez kodlanan adlandırma, konu ve çocuk dışında görüş kategorilerinde bu oranın %70'in altına düşebildiği görölmüştür. Bunun temel nedeni bu kategorilere ait kodlama seçeneklerinin fazla olması ve görece kodlayıcı yorumuna açık olmasıdır. Örneğin konu kategorisi altında 28 alt seçenek vardır ve pek çok konunun işlendiği bir haberde kodlayıcı mecburen bu konular arasında seçim yapmak durumundadır. Bu durum o kategorideki benzerlik oranını düşürmekle birlikte araştırmanın doğasına uygundur. Bu sebeple benzerlik oranının %70'in altına düştüğü kategorilerin kodlama şablonundan çıkarılmasına gerek görölmemiş, kodlayıcılar arasındaki genel uyum yüzdesi esas alınmıştır.

- *Tarih:* Metnin hangi tarihte yayınlandığını gösterir.
- *Gazete:* Metnin hangi gazetede yayınlandığını göstermektedir.
- *Yazı türü:* Metnin haber mi yoksa köşe yazısı mı olduğunu ifade etmektedir.
- *Yazar:* Köşe yazılarında yazarın ismi girilmektedir.
- *Bakış açısı:* Metnin Suriyeli çocuk sığınmacılara yönelik nasıl bir bakış açısına sahip olduğunu gösterir. Olumlu, olumsuz ve dengeli olmak üzere üç seçeneği vardır.
- *Adlandırma:* Metinde Suriyeli çocuklar için kullanılan ilk üç adlandırma kodlanmaktadır.
- *Tema:* Metnin teması kodlanmaktadır. Bu kategoride beş tema belirlenmiştir. (Bakınız Ek 2)
- *Konu:* Metnin hangi konulara yer verdiğiyle ilgilidir. Konu kategorisi üç defa kodlanmaktadır. Temalarla ilişkili olarak 28 alt konu belirlenmiştir (Bakınız Ek 2).
- *Çocuğun yaşadığı yer:* Metinde konu edilen sığınmacı çocukların yaşadıkları yerle ilgili bilgilerin kodlanmasıdır. Kamp, kamp dışı ve diğer ülkeler olmak üzere 3 alt seçeneği vardır.
- *Çocuk görseli kullanımı:* Sığınmacı çocukların fotoğraflarının ne oranda kullanıldığını tespit etmek amacıyla oluşturulmuş bir kategoridir.
- *Kullanılan cinsiyet ifadeleri:* Metinlerde sığınmacı çocuklara yönelik cinsiyet ifadelerinin ne ölçüde kullanıldığını ölçmek için oluşturulmuş bir kategoridir.
- *Çocuğun görüşü:* Metinde sığınmacı çocukların görüşüne yer verilip verilmemesi kodlanmaktadır.
- *Çocuk dışında görüş:* Metinde sığınmacı çocuklar dışında kimlerin görüşlerine yer verildiği kodlanmaktadır.

Oluşturulan kodlama kategorileri içerisinde bakış açısının diğerlerine göre daha subjektif olduğu düşünülebilir. Kodlama sırasında bu kategoride kodlayıcı yorumunu en aza indirmek için çeşitli kriterler kullanılmıştır. Bir metnin olumlu, olumsuz ya da dengeli bakış açısına sahip olduğunu söyleyebilmek için göz önüne alınan kriterler şunlardır:

Olumlu bakış açısına sahip metinlerin özellikleri

- 1- Sığınmacı çocukların yaşadıkları zorluklara, sıkıntılara dikkat çeken, çözüm önerileri sunan, çocukların yaşadıkları zorlukları bir problem olarak gören.
- 2- Çocukların haklarına vurgu yapan, çocukların uğradığı hak ihlallerini eleştiren.
- 3- Sığınmacı çocuklara yönelik negatif tutumları kınayan,
- 4- Sığınmacı çocukların kendi görüşlerine, ifadelerine yer veren.

Dengeli bakış açısına sahip metinlerin özellikleri

- 1- İlave bir yorum, duygusal bir anlatım olmaksızın sığınmacı çocuklarla ilgili bilgileri aktaran,
- 2- Sığınmacı çocuklarla ilgili her iki bakış açısına da eşit olarak yer veren,
- 3- Sığınmacı çocuklarla ilgili gerçek dışı eleştirilere ve negatif/ırkçı bir dile yer vermeyen.

Olumsuz bakış açısına sahip metinlerin özellikleri

- 1- Sığınmacı çocuklarla ilgili doğrudan ya da çağrışım yoluyla olumsuz kelime ifadeler kullanan,
- 2- Sığınmacı çocukların varlığından, sayıca çokluğundan rahatsızlık duyan,
- 3- Sığınmacı çocuklara yönelik hizmetleri eleştiren,
- 4- Sığınmacı çocukları fazlalık, kargaşa nedeni olarak gören.

Araştırmanın nitel bölümüne gelindiğinde ise içerik analizi uygulanan metinler içerisinden en fazla kodlananlar²³ seçilerek yeni bir örneklem oluşturulmuştur. Bu aşamada her bir gazete için farklı yıllardan 5 metin seçilmiştir. 2011 yılında sadece 3 haber yapıldığı için bu yıl nitel analize dâhil edilmemiştir. Toplamda 25 metin nitel analiz kapsamında incelenmiştir. Önceden belirlenen nitel araştırma soruları bu metinlere sorularak yanıt aranmış ve elde edilen bulgular metinlerden yapılan alıntılarla açıklanmıştır.

---

²³ Bir metnin fazla kodlanması kodlama kategorilerinde N/A-Bilgi yok değerinin az olması anlamına gelmektedir. Bir metin belirlenen kategorilere yönelik ne kadar bilgi içeriyorsa N/A değeri o kadar düşük olmaktadır.

3.4.Bulgular

Bu başlık altında araştırmanın nicel ve nitel analiz sonucunda ulaşılan bulgularına yer verilecektir.

3.4.1.Araştırmanın nicel bulguları

Çocuk sığınmacılarla ilgili haber ve köşe yazılarına uygulanan içerik analizi sonucunda ulaşılan bulgular bu bölümde açıklanacaktır.

3.4.1.1. Suriyeli çocuk sığınmacılarla ilgili metinlerin yıllara ve gazetelere göre dağılımı

11 Mart 2011'den 2016 yılının sonuna kadar geçen sürede Suriyeli çocuk sığınmacılarla ilgili en yüksek tiraja sahip beş ulusal gazetede toplam 410 metine (haber+köşe yazısı) ulaşılmıştır (Tablo 3.2). Bu rakam yıllara ve gazetelere bölündüğünde her gazeteye ayda ortalama 1 metin düşmektedir. Çalışmanın 6 yıllık bir süreyi kapsadığı ve beş gazetenin incelendiği göz önüne alındığında bu oranın düşük olduğunu söylemek mümkündür.²⁴

Tablo 3.2. Yazı Türü Dağılımı

<i>Metin Türü</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
Haber	353	% 86
Köşe Yazısı	57	% 14
Toplam	410	% 100.0

Tablo 3.2'de görüldüğü üzere yayınlanan metinlerin %86'sını haberler, %14'ünü ise köşe yazıları oluşturmaktadır. Bu oran beş gazetenin de sığınmacı çocuklarla ilgili haber ağırlıklı yayın yapmayı tercih ettiklerini göstermektedir.

Tablo 3.3'de içeriklerin yıllara göre dağılımı yer almaktadır. Bu dağılıma bakıldığında ise en az içeriğin 2011 yılında olduğu görülmektedir. Bu yıl çocuk

²⁴ Bu oranın düşüklüğünün bir diğer göstergesi de aynı konuyu farklı gazetelerin internet içerikleri üzerinde inceleyen Aslıhan Çobaner (2015)'in çalışmasıdır. Çobaner, benzer anahtar kelimeleri taratarak 4 ulusal gazetenin -Hürriyet, Birgün, Radikal, Yenişafak- internet sitelerinde Suriyeli çocuklarla ilgili 6 ay süresince yayınlanan çevrimiçi haberleri incelemiş ve 205 habere ulaşmıştır. Bu rakam bu çalışmada ulaşılan metin sayısının yarısına denk gelmektedir. Dolayısıyla yazılı basının Suriyeli çocuk sığınmacı konusuna daha sınırlı yer verdiğini söylemek mümkündür.

sığınmacılarla ilgili yalnızca üç haber yayınlanmıştır ve bu rakamın tüm metinler içerisindeki oranı % 0,7'dir. İlk haber sığınmacılar Türkiye'ye giriş yapmaya başladıktan iki ay sonra, Haziran ayında Zaman Gazetesi'nde yer alan bir yardım haberidir²⁵ ve bir oyuncak firmasının Hatay'daki Suriyeli çocuklara oyuncak dağıtmasını konu almaktadır. İkinci haber ise Temmuz ayında Posta Gazetesi'nde, Kızılay'ın çadır kentteki çocuklar için düzenlediği bir etkinlik hakkındadır²⁶. Bu yılın üçüncü haberi ise Ekim ayında yine Zaman Gazetesi'nde yayınlanmıştır²⁷ ve çadır kentteki sığınmacı çocukların okula başlamasını konu edinmektedir.

Tablo 3.3. Metinlerin Yıllara Göre Dağılımı

<i>Yıl</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
2011	3	% 0.7
2012	26	% 6.3
2013	51	% 12.4
2014	52	% 12.6
2015	148	% 36.0
2016	130	% 31.7
Toplam	410	% 100.0

2011 sonrasına bakıldığında çocuk sığınmacılara yönelik ilginin giderek arttığı görülmektedir. 2012'de 26, 2013'de 51, 2014'de 52 haber ve köşe yazısı yayınlanmıştır. 2015 ise çocuk sığınmacılarla ilgili en fazla içeriğin bulunduğu yıldır. Bu yıl içerisinde bir önceki yıla kıyasla yaklaşık üç kat daha fazla metnin olduğu göze çarpmaktadır. Bu artışın Alan Kûrdi'yle ilgili haberlerin fazlalığından kaynaklandığı görülmüştür. Alan'ın ölümünün ve fotoğrafının etkisi medya içeriklerinde de doğrudan görülmektedir. 2015 yılında Alan'ın ölümüne kadar çocuk sığınmacılarla ilgili 43 metin yayınlanırken Alan'ın ölümünden sonra bu rakam 105'e yükselmiştir. Diğer bir ifadeyle 2015 yılı içerisindeki çocuk sığınmacı haberlerinin %70'i Alan'ın ölümünden sonra yayınlanmıştır. 2016

²⁵ "Suriyeli Çocuklara Oyuncak Dağıttı", 30 Haziran 2011, Zaman Gazetesi

²⁶ "Kızılaydan Moral", 10 Temmuz 2011, Posta Gazetesi

²⁷ "Çadırkentteki Suriyeli Çocuklar Okula Başladı", 6 Ekim 2011, Zaman Gazetesi

yılında yayınlanan metin sayısı ise 130'dur. Bu rakam 2015 yılından az olmakla birlikte ilk dört yıla kıyasla yüksek bir rakamdır. Zaman Gazetesi'nin bu yıl içerisinde kapatılmasının bu rakamın 2015'ten daha az olmasında etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 3.4. *Metinlerin Gazetelere Göre Dağılımı*

<i>Gazeteler</i>	<i>Köşe Yazısı</i>	<i>Haber</i>	<i>Toplam</i>
Zaman	4	104	108
Posta	5	97	102
Sabah	23	56	79
Hürriyet	18	53	71
Sözcü	7	43	50
Toplam	57	353	410

Yayınlanan metinlerin gazetelere dağılımına bakıldığında 6 yıl süresince Suriyeli çocuk sığınmacılarla ilgili en fazla metnin Zaman ve Posta gazetelerinde yayınlandığı görülmektedir. Tüm metinlerin yarısından fazlası bu iki gazetede yer almıştır. 4 köşe yazısı, 104 haber yayınlayan Zaman Gazetesi bu listenin ilk sırasındadır. İkinci sırada ise Posta Gazetesi gelmektedir. Posta Gazetesi 5 köşe yazısı, 97 haber olmak üzere toplam 102 metin yayınlamıştır. Bu rakamlar metin sayılarının gazeteler arasında dengeli bir şekilde dağıldığını, diğer bir ifadeyle gazetelerin herhangi bir gazeteye ait metin sayısının araştırmanın genel görünümünü tek başına değiştiremeyeceğini göstermektedir.

Söz konusu iki gazetenin yazı türü dağılımına bakıldığında köşe yazılarının oldukça az olduğu ve haber ağırlıklı yayınların yapıldığı anlaşılmaktadır. Zaman Gazetesi'ndeki köşe yazıları Ali Çolak (2013), Herkül Milas (2015), Joost Lagendijk (2015) ve M. Nedim Hazar (2015) tarafından kaleme alınmıştır. 2015 yılında yayınlanan üç köşe yazısı da Alan Kurdi ile ilgilidir. Posta Gazetesi'nde ise Yazgülü Aldoğan (2015 ve 2016), Nedim Şener (2016), Yaşar Özay (2016) ve Hakan Çelik (2016) sığınmacı çocuklarla ilgili köşe yazıları yazmışlardır.

Sabah ve Hürriyet gazeteleri çocuk sığınmacılarla ilgili birbirlerine yakın sayıda içeriğe sahiptir. Sabah Gazetesi'nde 79, Hürriyet Gazetesi'nde 71 metne ulaşılmıştır. Diğer gazetelerle kıyasla bu iki gazetede yer alan köşe yazısının görece fazla olduğu

görülmektedir. Sabah gazetesindeki metinlerin %29'unu, Hürriyet Gazetesi'ndeki metinlerin ise %25'ini köşe yazıları oluşturmaktadır. Diğer bir ifadeyle yayınlanan tüm köşe yazılarının %71'i bu iki gazetede yer almaktadır. Her iki gazete için Suriyeli çocuk sığınmacılarla ilgili köşe yazısı yazan isimler ve yazı sayıları Tablo 3.5'te görüldüğü gibidir:

Tablo 3.5. Sabah ve Hürriyet Gazetelerinde Yer Alan Köşe Yazıları ve Yazarlar

SABAH		HÜRRİYET	
<i>Yazar</i>	<i>Yazı Sayısı</i>	<i>Yazar</i>	<i>Yazı Sayısı</i>
Yavuz Donat	8	Gila Benmayor	5
Haşmet Babaoğlu	3	Nilgün T. Gümüş	3
Sait Gürsoy	3	Nuran Çakmakçı	3
Şelale Kadak	3	Kanat Atkaya	2
Hıncal Uluç	2	Fatih Çekirge	1
Mahmut Övür	2	Fikret Bila	1
Nihat Hatipoğlu	1	Mehmet M. Yılmaz	1
Burhanettin Duran	1	Melis Alphan	1
-	-	Sedat Ergin	1
Toplam	23	Toplam	18

Sabah Gazetesi'nden Yavuz Donat 8 yazıyla sığınmacı çocuklarla ilgili en fazla köşe yazısı yazan isimdir. Yavuz Donat'ın yazıları Kilis, Urfa, Antep gibi şehirlerde sığınmacıların kaldığı çadır kentlere yaptığı ziyaretler ve bu ziyaretlerdeki gözlemleri hakkındadır. Ağırlıklı olarak yerel halkın sığınmacılara bakışı ve devletin sığınmacılara sağladığı imkânlarla dair bilgilere yer verilen köşe yazılarında, çocuk sığınmacıların çadır kentteki yaşamlarına dair görüşler de sunulmaktadır. Söz konusu yazılarda hükümet/yerel idarecilere yönelik övgü ön plana çıkmaktadır.

Hürriyet Gazetesi'nden Gila Benmayor en fazla köşe yazısı yazan ikinci isimdir. Ekonomi sayfasında yazan Benmayor, sığınmacı çocukların eğitimi ve çocuk işçiliği konularına yer verdiği 5 köşe yazısı yazmıştır. Bu köşe yazılarının 1'i 2015, diğerleri ise 2016 yılına aittir.

Sözcü Gazetesi ise sığınmacı çocuklarla ilgili en az metine sahip gazetedir. 6 yıl süresince bu gazetede yayınlanan haber sayısı 43, köşe yazısı sayısı 7'dir. Yayınlanan köşe yazıları ise Necati Doğru (2013), Yılmaz Özdil (2015 ve 2016), Rahmi Turan (2015), Saygı Öztürk (2016) ve Bekir Coşkun (2016) tarafından kaleme alınmıştır. İncelenen gazeteler içerisinde en az metnin Sözcü Gazetesi'nde yer almasının gazetenin sığınmacı politikalarına yaklaşımıyla ilgili olduğu düşünülebilir. Sözcü, Suriyeli sığınmacılar konusunda muhalif bir tutuma sahiptir ve sığınmacıları istemeyen, onların ülkeye kabul edilmesi noktasında hükümeti eleştiren içeriklere yer vermektedir.²⁸ Ancak söz konusu çocuklar olduğunda aynı eleştirel tavrı takınmak zorlaşmaktadır. Sözcü Gazetesi'nin bu nedenle sığınmacı çocuklara diğer gazetelere oranla daha az yer verdiği düşünülmektedir.

3.4.1.2. Metinlerde sığınmacı çocuklara yönelik bakış açıları

Gazetelerin sığınmacı çocuklara yönelik metinlerinde nasıl bir bakış açısına sahip olduğu araştırma kapsamında yanıt aranan bir diğer sorudur. Metinlerdeki bakış açısı belirlenen kriterlere göre (bakınız s. 53-54) incelendiğinde genel anlamda pozitif yönde bir tutumun olduğu görülmektedir.²⁹ Analiz edilen 410 haberin %76,6'sının olumlu, %20,3'ünün dengeli bir bakış açısına sahip olduğu saptanmıştır. Olumsuz bakış açısına sahip haber ve köşe yazılarının tüm metinler içerisindeki oranı ise %3,1 düzeyindedir. Bu oranın düşüklüğü yazılı basında Suriyeli çocuk sığınmacıları doğrudan ötekileştiren/dışlayan bir tutumun bulunmadığını göstermesi yönüyle önemlidir.

---

²⁸ Sözcü Gazetesi'nin sığınmacılarla ilgili sergilediği olumsuz tutuma şu haber ve köşe yazıları örnektir: "Aldık başımıza Suriye belasını" (23 Kasım 2012, Emin Çölaşan), "Sığınmacıya var, memura yok" (20 Ekim 2012), "Sığınmacılar bela oldu" (12 Ağustos 2012, Mehmet Türker), "Suriyeliler işlerini kaptı" (26 Kasım 2013), "Suriyeli sığınmacılar kontrolden çıktı" (15 Ağustos 2014) " Üç milyon işsizimiz varken Suriyeliye çalışma izni" (26 Aralık 2015).

²⁹ Bakış açısı metinde yer verilen konuların olumlu ya da olumsuz olmasıyla ilgili değildir. Bu kategori gazetenin/metnin sığınmacı çocuklara nasıl yaklaştığını, onları destekleyici ya da dışlayıcı bir tutuma sahip olup olmadığıyla ilişkilidir. Diğer bir ifadeyle sığınmacı çocuklarla ilgili olumlu bir konuya yer veren bir metin olumsuz bir bakış açısına sahip olabilir. Buna en güzel örnek Sözcü Gazetesi'nin 2 Mart 2013 tarihli "Mülteci çocuklara teknolojik sınıflar" başlıklı haberidir. Haberde sığınmacı çocuklar için yapılan bir okuldan yani olumlu bir durumdan bahsedilmekte, ancak kullanılan ifadelerle sığınmacı çocuklar dışlanmaktadır. Dolayısıyla metnin sığınmacı çocuklara yönelik bakış açısı olumsuzdur. Bu haber nitel analiz kapsamında daha ayrıntılı açıklanmaktadır (Bakınız s. 83).

Tablo 3.6. Bakış Açılarının Genel Dağılımı

<i>Bakış Açısı</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
Olumlu	314	% 76.6
Dengeli	83	% 20.3
Olumsuz	13	% 3.1
Toplam	410	% 100.0

Olumsuz bakış açısına sahip içeriklerin hangi yıllarda ve gazetelerde yer aldığına bakıldığında Sözcü Gazetesi ön plana çıkmaktadır. 2'si köşe yazısı, 5'i haber olmak üzere Sözcü'de yer alan 7 metin olumsuz bir bakış açısına sahiptir. Ayrıca Posta Gazetesi'nde 3, Sabah Gazetesi'nde 2, Zaman Gazetesi'nde 1 haberin olumsuz bakış açısını yansıttığı görülmüştür. Söz konusu haberlerin başlıkları ise şu şekildedir:

1. “Sınır ötesi dilenciler yolda kavgaya tutuştu” 17 Haziran 2013, Sabah
2. “Bu çocuklar sokakta değil okulda olmalı”³⁰ 30 Nisan 2015, Sözcü
3. “Zabıta bir metrobüs dilenci çocuk topladı” 2 Mart 2016, Sözcü
4. “Korku dolu anlar” 20 Ekim 2015, Posta
5. “Mendil satan Suriyeli çocuklar sürücülere zor anlar yaşatıyor”,19 Mart 2015, Zaman
6. “Türkiye’de 18 yaşın altında 1.2 milyon Suriyeli çocuk var!” 8 Aralık 2015, Sözcü
7. “Tarihi zafer kazandık” 9 Mart 2016, Yılmaz Özdil, Sözcü
8. “Mülteci çocuklara teknolojik sınıflar” 2 Mart 2013 Cumartesi, Sözcü
9. “Suriyeli çocukları istemiyoruz eylemi” 13 Ekim 2016, Sözcü
10. “ ‘ Suriyeli çocuklar başka okula gitsin’ ” 13 Ekim 2016, Posta
11. “Al sana psikolojik patlama” 27 Haziran 2016, Posta
12. “Çocukların kavgası mahalleyi karıştırdı” 26 Ağustos 2014, Sabah
13. “Doktorun çılgılığı” , 1 Ekim 2015, Sözcü, Rahmi Turan

³⁰ 2 numaralı haberde başlık olumlu görünse de metnin içeriği ağırlıklı olarak dilencilik yapan çocuklardan duyulan hoşnutsuzluk üzerinedir.

Yukarıdaki listelenen ilk beş haber dilencilik yapan Suriyeli çocuklardan duyulan rahatsızlıkla ilgilidir. 6 numaralı haber ise sığınmacı çocukların sayısal çokluğunu bir alarm durumu olarak yansıtmaktadır. 7. maddede yer alan Yılmaz Özdil'e ait köşe yazısında da benzer bir yaklaşım görülmekte, Türkiye'de doğan sığınmacı çocuk sayısının çokluğu tehlikeli bir durum olarak ele almaktadır. "Mülteci çocuklara teknolojik sınıflar" başlıklı Sözcü Gazetesi haberi ise devletin sığınmacı çocuklara verdiği eğitim hizmetlerinden duyulan rahatsızlıktan söz etmektedir. 9. ve 10. sıradaki haberler okullarında Suriyeli çocukları istemeyen velilerin protestolarını konu edinirken 11 ve 12. sıradaki haberler sığınmacı çocukların müdahil olduğu adli haberlerdir. Son sıradaki köşe yazısında ise Suriyeli çocuklar nedeniyle Türkiye'de kızamık hastalığının yeniden görülmeye başlanmasından duyulan rahatsızlık bir okur mektubu aracılığıyla ifade edilmektedir.

Özetle tüm gazetelerde yer alan haber ve köşe yazıları yüksek oranda olumlu ya da dengeli yaklaşıma sahiptir. Olumsuz içeriklerin sayısı genele oranla oldukça düşük olmakla birlikte hükümetin sığınmacı politikalarını en fazla destekleyen Sabah Gazetesi'nde dahi yer alabildiği görülmüştür. Ayrıca bu ayrımın metinler üzerinde derinlemesine bir analiz yapılmaksızın doğrudan kullanılan negatif ifadelerden yola çıkılarak yapıldığı unutulmamalıdır. Ayrıntılı ve derinlemesine bir metin analizinde çocuk sığınmacılarla ilgili olumsuz bakışın farklı şekillerde sunulması ve bu olumsuz bakışın nedenlerinin tespit edilmesi imkân dâhilindedir.

3.4.1.3. Metinlerde öne çıkan tema ve konular

Çocuk sığınmacılarla ilgili metinlerin hangi tema ve konular kapsamında gündeme geldiği incelendiğinde çocukların en fazla içinde buldukları zor koşullar üzerinden temsil edildikleri anlaşılmaktadır. Bu tema çocukların içinde buldukları olumsuz koşullar, yaşadıkları zorluklarla ilgili konuları kapsamaktadır.³¹ Tablo 3.7'de görüldüğü gibi metinlerin %36'sı "zor şartlar altındaki çocuklar" temasına aittir.

---

³¹ Bu temaya bağlı alt konular için bakınız Ek 2:Tema ve konuların açıklamaları.

Tablo 3.7. Kullanılan Temaların Sıralaması

<i>Temalar</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
Zor şartlar altındaki çocuklar	150	36%
Eğitim	80	20%
Göç Yolunda Çocuklar	76	19%
Yardım/Destek	58	14%
Sayısallaştırma	34	8%
Diğer	12	3%
Toplam	410	% 100.0

Metinlerde öne çıkan diğer temalara bakıldığında eğitim teması en çok kullanılan ikinci temadır. Devletin sağladığı eğitim hizmetleri, sivil toplumdan gelen eğitim yardımları, sığınmacı çocukların eğitim sürecinde yaşadıkları sıkıntılar ve eğitim alan ya da eğitime dâhil olamayan çocuklarla ilgili konular bu tema kapsamında kodlanmıştır. Tüm metinlerin %20'sinin bu konuya ait olması, ulusal gazetelerin sığınmacı çocukların eğitimi noktasında duyarlı olduğunu göstermesi yönüyle önemlidir. Metinlerde “zor şartlar altındaki çocuklar” ve “eğitim” temalarının öne çıkması Çobaner (2015)'in çalışmasıyla da benzer niteliktedir.³²

Tüm metinlerde en fazla kullanılan üçüncü tema ise “göç yolunda çocuklar” temasıdır. Bu tema yerinden edilmiş Suriyeli çocukların Türkiye'ye ya da Ürdün, Lübnan gibi Suriye'ye komşu ülkelere sığınma sürecinde yaşadıklarına dair konuları içermektedir. Sığınmacıların Türkiye üzerinden botlarla Avrupa'ya ulaşma çabaları da bu tema kapsamında değerlendirilmektedir. 2015 yılına kadar bu tema sadece 7 defa kullanılmıştır ve tamamı “kara yoluyla göç/geçiş” ile ilgilidir. 2015 yılı ve sonrasında Alan Bebek'in etkisiyle bu temanın ön plana çıktığı saptanmıştır.

³² Çobaner (2015)'in 4 ulusal gazetenin internet sitelerindeki haberleri incelediği “Çocuk hakları bağlamında Suriyeli mülteci çocukların haberlerde temsili” adlı çalışmasında incelenen 205 haberde en fazla kullanılan birinci temanın “mağduriyet (%86)” ikinci tema ise “eğitim (%46)” olduğu saptanmıştır (s.44).

Tablo 3.8. Metinlerde Öne Çıkan Konular

<i>Konu</i>	<i>Frekans</i>
1.Deniz Yoluyla Göç/Geçiş	45
2.Aylan	43
3.Eğitim Hizmetleri	42
4.Çocuk İşçiliği-Çalışan çocuklar	36
5.Yoksul-Muhtaç-Mağdur Çocuklar	35

Altı yıl süresince hangi konuların öne çıktığına bakıldığında Alan Bebek'in gündeme nasıl bir etkisi olduğu daha iyi anlaşılmaktadır. Tüm yıllar içerisinde en fazla öne çıkan ilk iki konu "deniz yoluyla göç/geçiş" ve "Aylan" konusudur. Deniz yoluyla göç konusu "umuda yolculuk" olarak nitelendirilen sığınmacıların deniz yoluyla Avrupa'ya geçmek için yaptıkları ve çoğunlukla ölümlerle sonuçlanan yolculuklarıyla ilgilidir. Bu konu çocuk sığınmacı haberlerinde Alan Kurdi'nin ölümüne kadar hiç gündeme gelmemiştir. Alan'ın hayatını kaybetmesinin ardından ise (2 Eylül) 2015 yılı içerisinde bu konuya 38 defa yer verilmiştir. 2016 gelindiğinde bu rakam 7'ye düşmüştür. Bu oranlar açıkça göstermektedir ki ulusal gazeteler sığınmacı çocukların deniz yoluyla Avrupa'ya geçmeye çalışırken yaşadıkları zorlukları, hayatlarını kaybetmelerini sadece Alan Bebek üzerinden gündeme getirmiştir. Oysa bu deniz yolculukları 2015 öncesinde ve 2016 yılında da yaşanmıştır. Neredeyse trafik kazası gibi rutin habere dönüşen "batan mülteci tekneleri" ndeki çocukların varlığı ancak Alan Bebek'in fotoğrafıyla görünürlük kazanmıştır.

Eğitim hizmetleri konusu devletin çocuk sığınmacıların eğitimine yönelik sunduğu hizmetleri ifade etmektedir. Bu konu sığınmacıların ülkeye giriş yaptıkları dönemden itibaren gündeme gelmekle birlikte ağırlıklı olarak 2015 ve 2016 yılında ön plana çıkmıştır. Aynı dağılım eğitim teması altında yer alan "okulsuz/eğitim alamayan çocuklar" konusu için de söz konusudur³³. Her iki konu başlığı da 2015 ve 2016 yılında daha fazla gündeme gelmiştir. Bu durum sığınmacıların Türkiye'deki beşinci yıllarını

³³ Bu konu 6 yıl süresince toplam 33 defa kodlanmıştır ve bunların 27'si 2015 ve 2016 yıllarındadır.

doldurmalarıyla birlikte eğitim konusunun giderek daha fazla gündeme gelmesiyle yakından ilgilidir. İç savaşın başladığı dönemde Türkiye’de doğan çocuklar bugün okul çağındadır ve Suriye’ye ne zaman dönecekleri ya da dönüp dönemeyecekleri bilinmemektedir. Sığınmacıların Türkiye’deki kalış sürelerinin belirsiz olması, sığınmacı çocuklara yönelik eğitim politikalarında görece gecikme yaşanması, sığınmacıların büyük çoğunluğunun Türkiye’nin farklı şehirlerine dağılmış olması vb. etkenler sığınmacı çocukların temel eğitim hizmetlerine erişimde zorluklar yaşamasına neden olmaktadır. Buna bağlı olarak eğitim hizmetlerinin yanında “okulsuz/eğitim alamayan çocuklar” ve “eğitimdeki sıkıntılar” konuları da gündeme gelmektedir. Eğitim hizmetleri konusu 42 defa kodlanırken eğitim alamayan/okulsuz çocuklar konusu 33, eğitimdeki sıkıntılar konusu ise 13 defa kodlanmıştır. Bu rakam yazılı basının devletin sığınmacı çocuklara sağladığı eğitim hizmetleri kadar bu eğitimden mahrum kalan ya da eğitim sürecinde çeşitli zorluklarla karşılaşan sığınmacı çocuklara da benzer oranda yer verdiğini göstermektedir. Diğer bir ifadeyle gazete metinleri sadece devletin sunduğu olanakları değil, bu süreçte yaşanan zorlukları, eksiklikleri de gündeme getirmektedir. Bu durum sığınmacı çocukların eğitim süreci ve bu süreçte yaşanan sıkıntılar konusunda medyada belirli bir duyarlılığın oluştuğuna işaret etmektedir.

Tablo 3.9. Çocuk İşçiliği Konusunun Yıllara Göre Dağılımı

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Toplam
Çocuk işçiliği/çalışan çocuklarla ilgili metinler	0	0	1	4	9	22	36

Metinlerde öne çıkan bir diğer konu çocuk işçiliği/çalışan çocuklar konusudur ve çeşitli iş alanlarında çalışan/çalıştırılan sığınmacı çocuklarla ilgilidir.³⁴ Toplamda 36 haberde kodlanan bu konu en fazla 2016 yılında gündeme gelmiştir. Haberlerin bu yılda yoğunlaşmasının nedeni dünyaca ünlü markaların İstanbul’daki tekstil atölyelerinde Suriyeli çocukların çalıştırıldığı iddialarının kamuoyuna yansımalarıdır. Konu Şubat ayında İngiliz Independent Gazetesi, Ekim ayında ise BBC’nin haberi üzerinden

³⁴ Dilencilik tek başına bir konu olarak kodlandığı için buraya dâhil değildir.

tartışılmıştır. Diğer bir ifadeyle konuyu gündeme getiren medya kuruluşlarının popülaritesi ve çocuk işçi çalıştırdığı iddia edilen atölyelerin dünyaca ünlü markalara ait olması yazılı basının konuya olan ilgisini artırmıştır. Bu durum Alan Kurdi olayında olduğu gibi medyanın bir konudaki duyarlılığının etki düzeyi yüksek tekil olaylar üzerinden şekillenmesine örnektir.

Yoksul/muhtaç/mağdur çocuklar konusu metinlerde öne çıkan beşinci konudur. Bu konu altında çocukların fakirliğine, yardıma muhtaç oluşlarına, yaşadıkları dramlara vurgu yapan metinler kodlanmıştır. Toplamda 35 defa kodlanan bu konuya 2013’de 2 defa yer verilmiş, sonraki yıllarda ise birbirine çok yakın rakamlarla gündeme gelmiştir. Bu konuya en az değinen gazete ise Sabah’tır. Hükümetin sığınmacı politikalarını destekleyen bir pozisyona sahip Sabah Gazetesi’nde bu konu yalnızca 2 defa geçmektedir. Bu oran hükümete yakınlığıyla bilinen Sabah Gazetesi’nin politik görüşüyle ilişkili olarak sığınmacı çocukların yaşadığı yoksulluğu göz ardı etme eğiliminde olduğunu göstermektedir.

3.4.1.4. Metinlerde sığınmacı çocuklar için kullanılan adlandırmalar/tanımlamalar

Metinlerde sığınmacı çocuklar için hangi adlandırmaların kullanıldığı bu araştırmanın bir diğer sorusudur. Bu soruyu yanıtlamak üzere içerik analizinde her bir haber/köşe yazısı için metinde sığınmacı çocuklar için kullanılan ilk üç adlandırma kodlanmıştır.

Tablo 3.10. Metinlerde Öne Çıkan Adlandırmalar

Kullanılan Adlandırma	Frekans
1. Çocuk/lar	267
2. Suriyeli Çocuklar	228
3. ... yaşındaki	122
4. Mülteci Çocuk/lar	48
5. Aylan (Kürdi)	42
6. Bebek/ler	38
7. Minik...	32
8. Öğrenci/ler	29
9. Suriyeli Öğrenciler	28
10. Suriyeliler	27

11. Küçük...	26
12. Sığınmacı Çocuk/lar	24
13. Mülteci/Sığınmacıların Çocukları/ Suriyeli Ailelerin Çocukları	20
14. Çocuk İşçi/ler	16
15. Suriyeli Mülteciler	15
16. Dilenci Çocuk/Dilenen Çocuk	10
17. Aylan ³⁵	9
18. Savaşın Çocukları/Savaş Çocukları	6
19. Göçmen Çocuk/lar	4
20. Suriyeli Sığınmacılar	1

Tablo 3.10’da görüldüğü üzere sığınmacı çocuklara yönelik en fazla kullanılan iki adlandırma “çocuk” ve “Suriyeli çocuk” tur. Üçüncü sırada yer alan “... yaşındaki...” ifadesi ise çocukların yaşını vurgulayan bir nitelendirmedir. İlk üç sırada yer alan bu adlandırmalar sığınmacı çocukların öncelikle çocuk olarak ele alındıklarını göstermektedir.

Sığınmacı çocuklara yönelik göçle ilgili hangi adlandırmaların kullanıldığına bakıldığında ise ilk sırada “mülteci çocuklar” gelmektedir. Bu adlandırma 48 metinde yer almaktadır. Yine göçle ilgili bir adlandırma olan “sığınmacı çocuklar” 24 , “göçmen çocuklar” ise 4 defa kodlanmıştır. Bu dağılım gazetelerde mülteci kavramının yanlış kullanılmasına bir örnektir. Bilindiği üzere Türkiye Avrupa dışından gelenlere mülteci statüsü vermemektedir. Dolayısıyla Suriyelilerin Türkiye’deki hukuki statüleri mültecilik değil sığınmacılıktır. Buna rağmen yaygın kullanımda mülteci-sığınmacı ayrımı göz ardı edilmekte ve farklı anlamlara sahip bu kavramlar birbirlerinin yerine kullanılmaktadır. Çocuk sığınmacılar için kullanılan adlandırmalarda da bu durum açıkça görülmektedir.

Adlandırmaların sıralamasında dikkat çeken bir nokta da göçmen kelimesinin oldukça az kullanılmasıdır. Suriyeli sığınmacıların Türkiye’ye gelişleri bir zorunlu göç

³⁵ Bu adlandırma Alan Kurdi dışındaki çocuklardan bu isimle bahsedildiğinde kodlanmıştır. Örnek “Denizde bin Aylan daha boğuldu” başlıklı bir haberde Aylan Kurdi’nin kendisinden değil denizde boğulan çocuklardan bahsedilmektedir.

olmasına rağmen göçmen kelimesi oldukça az kullanılmakta, bu kavramın yerine mültecilik ve sığınmacılık kavramları tercih edilmektedir.

Aylan (Kurdi) adlandırmasının en fazla kullanılan 5. adlandırma olması da yine bu konunun çocuk sığınmacı haberleri içerisindeki ağırlığını göstermektedir. Ayrıca incelenen metinlerde dikkat çeken bir konuda Aylan isminin başka çocuklar için de kullanılan bir adlandırmaya dönüşmüş olmasıdır. Bu kullanıma örnek haber başlıkları ise şu şekildedir:

- “Bir Aylan haberi daha” , 8 Aralık 2015, Posta
- “4 Aylan daha”, 17 Aralık 2015, Posta
- “Aylan’lar hala yalnız” , 3 Eylül 2016, Posta
- “Ege Denizi 185 Aylan’a mezar oldu” , 3 Aralık 2015, Sabah
- “İzmir’de bir Aylan Bebek acısı daha” , 8 Aralık 2015, Sabah
- “Bin Aylan daha boğuldu” , 3 Eylül 2016, Sabah
- “Bodrum’da yine Aylan acısı” 23 Kasım 2015, Zaman

Başlıklardan görüldüğü üzere Aylan ismi umut yolculukları sırasında yaşanan kazalar sonucu denizde boğulan çocukları tanımlamak için kullanılan bir adlandırma haline gelmiştir.

3.4.1.5. Metinlerdeki görüş sahipleri ve çocuk görseli kullanımı

Metinlerde çocukların görüşlerine ne oranda yer verildiği önemli bir konudur. Modern çocuk paradigmasına göre çocuk yetişkinlerin bir uzantısı değil ayrı bir bireydir ve yetişkinlerde olduğu gibi çeşitli haklara sahiptir (Akyüz, 2011). Yasal düzenlemelerle güvence altına alınan bu haklardan biri de görüşlerini ifade etme/katılım hakkıdır. Bu nedenle gazete metinlerinde çocukların kendi görüşlerine yer verilmesi hem yetişkinlerden ayrı birer özne olarak kabul edilmeleri hem de katılım haklarını kullanabilmeleri açısından önem taşımaktadır. Bu kapsamda incelenen metinlerde sığınmacı çocukların görüşlerine ne oranda yer verildiğine bakılmış ve tablo 3.11’de görünen sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre metinlerin %88’inde sığınmacı çocukların görüşlerine yer verilmediği görülmektedir. Çocukların görüşlerine yer veren içeriklerin oranı yalnızca %12’dir. Bu dağılımdan anlaşıldığı üzere sığınmacı çocuklarla

ilgili yayınlanan haber ve köşe yazılarında dahi onların görüşlerine başvurulmamakta, katılım hakları ihlal edilmektedir.

Tablo 3.11. Metinlerde Çocuk Görüşüne Yer Verilme Oranı

<i>Çocuğun görüşü var</i>	51	12%
<i>Çocuğun görüşü yok</i>	359	88%
Toplam	410	100%

Çocuğun görüşü ile gazeteler arasındaki ilişki incelendiğinde Zaman Gazetesi'nin en fazla sığınmacı çocuk görüşüne yer veren gazete olduğu anlaşılmıştır. Zaman Gazetesi'nin yayınladığı haberlerin %17'sinde sığınmacı çocukların görüşlerine yer verildiği saptanmıştır. Posta ise bu konuda en düşük orana sahip gazetedir. Zaman Gazetesi'nden sonra çocuk sığınmacılarla ilgili en fazla içeriğe sahip olan Posta'da sığınmacı çocukların görüşlerine yer verilme oranı sadece %6'dır. Hürriyet, Sabah ve Sözcü gazeteleri ise yayınladıkları sığınmacı çocuk metinlerinin %12'sinde çocukların kendi görüşlerine yer vermişlerdir.

Metinlerde çocuk dışında kimlerin görüşlerine yer verildiğine bakıldığında “kamu görevlileri/resmi görevliler” in ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bu bulgudan yola çıkarak metinlerde resmi söylemlerin baskın olduğu yorumunu yapmak mümkündür. İkinci sırada ise “çocuğun yakını” gelmektedir. Bu aktör Suriyeli sığınmacılarla birlikte değerlendirildiğinde tüm metinlerde en fazla görüşüne başvuru kaynağın yetişkin sığınmacılar olduğu anlaşılmaktadır. STK sözcüleri/görevlileri/gönüllüler ve siyasi aktörler ise metinlerde öne çıkan diğer görüş sahiplerindedir. Bu sıralamada dikkat çeken bir unsur da uluslararası kuruluşlar adına görüşlerine yer verilenlerin AFAD/Kızılay sözcülerinden fazla olmasıdır. Türkiye’de Suriyeli sığınmacılar konusunda sahada en fazla çalışan kuruluşların AFAD ve Kızılay olmasına rağmen bu kuruluşlar metinlerde görüş sahibi olarak yalnızca 4 defa yer almaktadır.

Tablo 3.12. Metinlerde Çocuk Dışında Görüş Sahipleri

Görüş Sahibi	Frekans
<i>Kamu Görevlileri/Resmi Görevliler</i>	45
<i>Çocuğun Yakını</i>	40
<i>STK Sözcüleri/Görevlileri/Gönüllüler</i>	39
<i>Siyasi Aktörler</i>	33
<i>Suriyeli Sığınmacılar</i>	26
<i>Uluslararası Kuruluşlar/Sözcüleri</i>	24
<i>Ünlü isimler</i>	16
<i>Yerel Halk-Vatandaşlar</i>	11
<i>Medya Kuruluşları/Çalışanları</i>	9
<i>Akademisyenler</i>	8
<i>AFAD/KIZILAY Sözcüleri</i>	4
<i>Diğer</i>	15

Metinlerde çocuk görselinin ne oranda kullanıldığına bakıldığında çocuğun görüşüne yer verilme oranının tam tersini görmek mümkündür. İçerik analizi uygulanan 410 haberin %70'inde sığınmacı çocukların fotoğraflarının yer aldığı görülmüştür. Diğer bir ifadeyle sığınmacı çocuklar gazetelerde oldukça görünürdür. Bu oran bir önceki bulguyla birlikte değerlendirildiğinde ortaya çıkan sonuç gazetelerin sığınmacı çocukları görünür kılmayı tercih ettikleri ancak seslerinin duyulmasına fırsat vermedikleri yönündedir.

Tablo 3.13. Çocuk Görseli Kullanım Oranı

<i>Görsel var</i>	287	70%
<i>Görsel yok</i>	123	30%
Toplam	410	100%

Hangi gazetelerin çocukların fotoğraflarına daha fazla yer verdiği bakıldığında ise Posta Gazetesi öne çıkmaktadır. Posta yayınladığı haberlerin %78’inde çocuk görseli kullanmıştır. Zaman Gazetesi ise %75’lik oranla çocuk görseli kullanımında ikinci sıradadır. Bu oran Sözcü’de %70, Hürriyet’te %65, Sabah Gazetesi’nde ise %60 düzeyindedir.

3.4.1.6. Metinlerde öne çıkan yer bilgisi ve cinsiyet ifadeleri

İçerik analizi sırasında metinlerde çocukların yaşadıkları yere dair verilen bilgiler de incelenmiştir. Bilindiği üzere Türkiye’deki sığınmacıların %90’ı kamp dışında yaşamaktadır. İncelenen metinlerdeki yer bilgilerine bakıldığında da kamp dışında yaşayan çocukların kamplarda yaşayanlara oranla daha fazla gündeme geldikleri görülmektedir. Metinlerin %6’sında ise Türkiye dışında bulunan Suriyeli sığınmacı çocuklardan bahsedilmektedir.

Tablo 3.14. Çocuğun Yaşadığı Yer

Kamp Dışı	187	46%
Kamp ³⁶	59	14%
Diğer Ülkelerde Yaşayan Çocuklar	24	6%
N/A ³⁷	140	34%
Toplam	410	100%

Türkiye’de sığınmacılar için oluşturulan kamplardaki standartların ve sığınmacılara sunulan hizmetlerin oldukça iyi düzeyde olduğu bilinmektedir (Orhan, 2014, s.12).³⁸ Dolayısıyla burada yaşayan çocuk sığınmacılar kamp dışında yaşayanlara oranla daha iyi koşullara sahiptir. Ancak çadır kentte yaşayan çocuklarla ilgili 59 metnin konusu incelendiğinde bunların 18’inin (%30) çadır yangınları ve bu yangınlarda hayatını

³⁶ Bu kategoride kamp devletin sığınmacılar için oluşturduğu çadır kent, konteyner kent gibi yaşam alanlarını ifade etmektedir.

³⁷ Tabloda görülen N/A değeri metinde yer bilgisi bulunmadığı ya da bahsedilen yere dair net bir çıkarımın yapılamadığı durumlarda kodlanmıştır.

³⁸ Ayrıca bakınız: <http://tr.euronews.com/2016/04/28/dunyaya-ornek-olarak-gosterilen-turkiye-deki-multeci-kamplari> , https://www.nytimes.com/2014/02/16/magazine/how-to-build-a-perfect-refugee-camp.html?_r=0

kaybeden çocuklarla ilgili olduğu görülmüştür. Bu kapsamda 2012’de 11, 2013’de 6, 2015’de 1 çadır yangını haberi yapılmıştır. Bu yangınlarla ilgili içeriklerin başlıklarına bakıldığında haberlerin yarısında çadır kent/kamp vurgusunun öne çıkarıldığı görülmektedir:

- 1.“Çadırkentte yangın”, (Gaziantep/İslahiye), 2 Kasım 2012, Posta
- 2.“Çadırkentte yangın çıktı: 5 yaşındaki Suriyeli çocuk öldü”, (Hatay/Yayladağı), 3 Kasım 2012, Zaman
3. “Çadırkent yangını 4 can aldı” , (Urfa/Ceylanpınar), 29 Aralık 2012, Posta
- 4.“Çadırkentte yangın: 5 çocuk ağır yaralı”, (Urfa/Ceylanpınar), 24 Aralık 2012, Sabah
- 5.“Çadırkent yangınında ölen çocuk sayısı 5 oldu”, (Urfa/Ceylanpınar), 30 Aralık 2012, Posta
- 6.“ Çadırkentte yine yangın:3’ü çocuk 4 ölü”, (Urfa/Ceylanpınar), 16 Ocak 2013, Zaman
- 7.“Çadırkentte yangın: 2 çocuk öldü”, (Urfa/Akçakale), 9 Ocak 203, Hürriyet
- 8.“Süleyman Şah Çadırkenti’nde yangın: 1 çocuk hayatını kaybetti”, (Urfa/Akçakale), 13 Şubat 2013, Zaman
- 9.“Çadırkentte yangın çıktı:7 yaşındaki çocuk öldü”, (Urfa/Akçakale), 28 Mart 2013, Zaman

Tablo 3.15. Metinlerde Cinsiyet İfadesi Kullanımı

<i>Kız</i>	%12
<i>Erkek</i>	%6.5
<i>İkisi de</i>	%3
<i>Cinsiyet ifadesi yok (N/A)</i>	%78.5
Toplam	100%

İncelenen metinlerde ayrıca herhangi bir cinsiyet vurgusu olup olmadığına da bakılmıştır. Bu kapsamda içerik analizinde haberde doğrudan yer alan cinsiyet ifadeleri kodlanmıştır. Tablo 3.15.’de görüldüğü gibi incelenen gazete içeriklerinde %78.5 oranında herhangi bir cinsiyet ifadesi kullanılmamıştır. Bu oran sığınmacı çocuklara

yönelik cinsiyet temelli bir yaklaşımın olmadığını göstermektedir. Metinlerde geçen cinsiyet ifadelerinin oranına bakıldığında ise haberlerin %12'sinde “kız” , %6'sında “erkek” ifadelerinin kullanıldığı görülmüştür. Her iki cinsiyet ifadesinin kullanıldığı metinlerin oranı ise %3 düzeyindedir.

Özetle bu araştırma kapsamında Suriyeli çocuk sığınmacılarla ilgili toplam 410 metne ulaşılmış ve bu metinler içerik çözümlemesi yöntemiyle incelenmiştir. Sonuçlar öncelikle yazılı basının çocuk sığınmacı konusuna özellikle 2015 yılına kadar fazla ilgi duymadığı yönündedir. 5 gazetede 6 yıl süresince toplam 410 metnin yer alması bunun bir göstergesidir. 2015 yılına gelindiğinde önceki yıllara göre metin sayısında önemli bir artış görülmektedir. Bunun en büyük sebebi ise Alan Kurdi'nin hayatını kaybetmesi ve sonrasında gelişen süreçtir. Tüm yıllar içerisinde “deniz yoluyla geçiş” ve “Aylan” konularının ilk iki sırada yer alması da bunun bir kanıtıdır. Ayrıca “Aylan” isminin Alan Kurdi dışındaki çocuklar için de bir adlandırma olarak kullanılması, bu olayın medya gündemini ne derece etkilediğini göstermesi yönünden önemlidir. Buradan hareketle bu bulgu Alan Kurdi olayını Suriyeli sığınmacı sorununda bir kırılma olarak nitelendiren (Erdoğan, 2017, s.17) çalışmalarla da benzer bir sonucu ifade etmektedir. Ayrıca çocukların görsellerinin yüksek oranda kullanılması (%70) ancak görüşlerine çok az yer veriliyor olması (%12) nicel analiz kapsamında ulaşılan bir diğer dikkat çekici bulgudur.

3.4.2. Araştırmanın nitel bulguları

Suriyeli çocuk sığınmacıların yaygın gazetelerdeki temsilini konu edinen bu araştırmanın nitel analiz kısmında beş araştırma sorusuna 25 metin incelenerek yanıt aranmıştır. Bu bölümde araştırmanın nitel analizinden elde edilen bulgular paylaşılacaktır.

3.4.2.1. Metinlerde Suriyeli çocuk sığınmacılar hangi durumlarda ve hangi temsillerle yer almaktadır?

Nitel analizle cevap aranan soruların başında sığınmacı çocukların haber ve köşe yazılarında hangi temsillerle yer aldıkları gelmektedir. Bu soru medyanın hangi durumlarda çocuklara haber değeri atfettiğini ve oluşturduğu temsillerle nasıl bir sığınmacı çocuk imgesi yarattığını görmek yönünden önemlidir.

3.4.2.1.1.Savaş mağduru çocuklar

Nitel analizle incelenen 25 metinde sığınmacı çocukların en fazla zor şartlar altında/mağdur çocuklar olarak sunuldukları bulgusuna ulaşılmıştır. Bu mağduriyetin başlıca sebebi olarak da Suriye’de yaşanan iç savaş gösterilmekte ve Suriyeli çocuklar “savaş mağdurları/kurbanları” olarak konumlandırılmaktadır. Bu temsil gazetelerde şu ifadelerle yer bulmaktadır:

- “Savaş, Suriyeli çocukları yakmaya devam ediyor.” (Posta, 2013)
- “savaşın özneleri”, “Savaş nedeniyle sessizliğe bürünen ...”, “Savaşın çocukları.”, “Savaşın en küçük tanıkları...” (Sabah, 2012)
- “Savaş çocukları” (Posta, 2014)
- “Savaş çocukları vuruyor.”, “Savaş yüzünden en büyük acıları yine çocuklar yaşadı. Onlar öldü, onlar aç kaldı, onlar yalın ayaklarla yollara düştü.” (Sözcü, 2015)
- “Savaşın çocukları”, “Suriye’de hayata tutunmak için kaçan çocuklar büyük dram yaşıyor.” (Hürriyet, 2015)
- “Suriye’de 5 yılını dolduran iç savaşın en büyük mağduru çocuklar oldu.” (Zaman, 2016)

Görsel 3.1. 2012 Sabah (solda) ve 2015 Hürriyet (sağda) gazetelerinde yayınlanan haberler “Savaşın çocukları” ifadesinin başlıklarda kullanımına örnektir.

Yukarıdaki ifadelerde görüldüğü gibi Suriyeli çocukların savaşın kurbanları olarak sunulmaları incelenen her gazete ve yıl için geçerlidir. Bu temsil şekli, medyanın savaş

ve afet mağdurlarının bireyselliğini göz ardı eden, onları çaresiz kurbanlar olarak yansıtan (UNICEF, 2007, s. 39) sorunlu yaklaşımına bir örnektir. Bu söylemde dikkat çeken bir diğer nokta çocukların Türkiye'ye sığındıktan sonra yaşadıkları zorlukların müsebbibi olarak da savaşın gösterilmesidir. Örneğin Posta Gazetesi'nde çadır yangınlarıyla ilgili haberde “*Savaş Suriyeli çocukları yakmaya devam ediyor*” denilmekte ve farklı zamanlarda çıkan yangınlarda toplam 18 çocuğun hayatını kaybettiği kaydedilmektedir. Metnin içeriğinde olayın sonucuna dair bilgiler verilirken çadır kentlerde niçin art arda yangınlar çıktığı, olayda bir ihmal olup olmadığı, bu yangınların ve kayıpların önlenmesi noktasında nelerin yapılabileceği vb. konulara değinilmemektedir. Aynı gazetenin 2014 yılındaki haberinde ise “*savaş çocukları*” ifadesi Türkiye'de simit satarak para kazanan sığınmacı çocuklar için kullanılmakta ve sığınmacıların yaşadığı yoksulluğun savaşın doğal bir sonucu olduğu izlenimi yaratılmaktadır.

3.4.2.1.2. Refakatsiz çocuklar/küçükler

Suriyeli çocuklar iç savaşta olduğu kadar başka bir ülkeye sığınma ve bu ülkede hayata tutunma sürecinde de pek çok zorlukla karşılaşabilmektedir. Yakınlarını kaybeden çocukların göç sürecinde ya da sığındıkları ülkede yalnız başlarına kalmaları buna örnektir. Bu durumda olan çocuklar göç literatüründe refakatsiz çocuk/küçük olarak adlandırılmaktadır. Nitel analiz kapsamında incelenen metinlerin 4'ünde bu tür refakatsiz kalan çocuklardan bahsedildiği görülmüştür.

Refakatsiz çocuklardan bahseden haberlerden ilki Posta Gazetesi'nde 2012 yılında “*Kutsal Emanetler*” başlığıyla yayınlanmıştır. Bu haberde “*aynı köyden olan*” ve “*anne babaları savaşta ölünce ortada kalan*” 6 Suriyeli çocuğun onları yolda gören bir sığınmacı tarafından Reyhanlı'ya getirilmeleri anlatılmaktadır.

Refakatsiz çocuklardan bahseden diğer metinler ise Hürriyet Gazetesi'nde yer almaktadır. 2013 yılında Fatih Çekirge'nin kaleme aldığı köşe yazısında parkta yatarken polisler tarafından bulunan Suriyeli bir “kız çocuğunun” Çocuk Esirgeme Kurumu'na kabul edilme sürecinde yaşanan sıkıntılar konu edilmektedir. 2014 yılında yine bir köşe yazısında ise refakatsiz bir çocuk olan Ahmet'e yer verilmektedir. Yazıda yer alan bilgilere göre Ahmet “Suriye'den tek başına göç eden”, “zamanının çoğunu oynayarak geçiren”, çevredeki insanların yardımlarıyla yaşayan ve bulunduğu yerin “maskotu olan” bir çocuktur. Aynı gazetede 2015 yılında yayınlanan bir diğer haberde ise , “İŞİD'in

elinden kaçarak Türkiye'ye sığınan”, “Gaziantep'te sokakta yaşayan” ve hastalığı nedeniyle ailesi tarafından reddedilen bir sığınmacı çocuktan söz edilmektedir.

Metinlerin hepsinde bu çocukların yalnız başlarına oldukları belirtilmekle birlikte refakatsiz çocuk/küçük gibi bir kavramın kullanılmadığı saptanmıştır. Ayrıca söz konusu metinlerde refakatsiz çocuklara dair bilgiler bir gözlem/durum tespiti şeklinde aktarılmış, ancak çocukların yalnız yaşamalarına, tek başlarına göç etmelerine bir sorun olarak dikkat çekilmemiştir. Bu yaklaşım yukarıda bahsedilen çalışan çocuklar örneğindeki benzer şekilde, çocukların sığındıkları ülkede refakatsiz kalmalarının savaşın doğal bir sonucu olarak algılandığı göstermektedir.

3.4.2.1.3. Bedensel ve ruhsal açıdan zarar görmüş çocuklar

Nitel analiz kapsamında incelenen metinlerde ağırlıklı olarak çeşitli sebeplerle bedensel ve ruhsal açıdan zarar görmüş çocuklara da yer verildiği görülmüştür. Bu kategori altında şu tür çocuklardan söz edilmektedir:

- Hayatını kaybeden çocuklar (Sözcü-2012, Posta-2013, Zaman-2014, Hürriyet - 2016, Posta-2016),
- Yaralanan çocuklar (Zaman-2013, Sabah-2013, Posta 2016),
- Savaş nedeniyle psikolojik travma yaşayan çocuklar (Sabah-2012, Zaman-2016),
- Bir hastalığı ya da engeli olan çocuklar (Hürriyet-2016, Zaman-2016),
- Fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kalmış çocuklar (Sabah-2015, Sözcü-2016)

Bu kategorideki çocuklardan bahseden metinlerde dramatize edici bir dilin yaygın olarak kullanıldığı gözlenmiştir. Bu dilin en net görülebildiği haber 2016 yılında Zaman Gazetesi'nde yer almaktadır. Hatay'daki bir yetimhanede kalan ve savaş nedeniyle sakatlanan, psikolojik travma yaşayan çocukları konu edinen metin “*Ayaksız ve kolsuz çocuklar ülkesi: Hatay'ın Suriye yetimhanesi*” başlığını taşımaktadır. Haberin başlığının yanı sıra metnin tamamında da sığınmacı çocukların hikâyeleri duygusal - habercilik terminolojisinde öyküleyici- bir anlatımla okuyucuya aktarılmaktadır. Alan Kurdi'ye de atıf yapılarak aktarılan metinde, savaşın çocuklar üzerindeki yıkıcı etkilerine dair şu ifadeler yer almaktadır:

“ 5 yıldır devam eden bu kanlı iç savaşta 10 binden fazla çocuk hayatını kaybetti. Bombasız silahsız bir hayata ulaşmak için yola çıktıkları Ege’de batan plastik botlarında boğulan 3 yaşındaki minik Aylan ve 5 yaşındaki ağabeyi Galip’in cansız bedenleri bu acı gerçeği tüm dünyaya resmetti. Geride kalanlar için de yaşamın ölümden hiçbir farkı yok aslında. Suriyeli çocukların en çok neyi eksik? diye sorarsanız; ayakları. Reyhanlı’da şarapnellerin, mayınların, varil bombalarının, tankların, tüfeklerin alıp götürdüğü şey çocukların ayakları.”

Yukarıdaki örneğin dışında yaralı ya da travma yaşayan çocukları konu edinen diğer metinlerde de bu dramatize edici bir dili örnekleyen ifadeler rastlanmıştır: “ölüme bir milim kala hayata tutunan”, “dilini bilmediği bir ülkede ameliyata alınan”, “bir ev kazasındaki patlamada yüzü yanan, gidecek hastane bulamadığı için ömür boyu bu izlerle yaşamak zorunda olan”, “yüzlerinde hem savaşın tüm dehşetini, hem de her şeye rağmen umudu taşıyan”, “savaş nedeniyle sessizliğe gömülen”, “hayata tutunup tutunamayacağı belli olmayan”, “zavallı” ... Bu ve benzeri ifadeler çocuklar yaşadıkları mağduriyetler üzerinden tanımlamanın yanı sıra onları pasifize etmekte ve olayı duygusallaştıran haber nesnelere olarak konumlandırmaktadır.

Ayaksız ve kolsuz çocuklar ülkesi HATAY’IN SURİYE YETİM HANESİ

Suriye’de 5 yıldır yaşananlar daha çok ölü sayıları ile anılsa da, savaş geride kalanlara da huzurlu bir yaşamı imkânı bırakmadı. Varil bombaları ve çatışmalarda ölenler kadar sakat kalanların durumu da yürekleri dağlıyor. Reyhanlı’da kurulan Suriye Yetimhanesi’nde gördüğümüz görüntüler, bu durumun acıklı kanıtlarından.

SERKAN SAĞLAM HATAY
“Savaş bir insanı süzgedir. Zalları-
ğığında ilk düşmanı de mütteri
çocuklar olur.” İtmiş bir ankeri ait bu
sözler belki de Suriye’de çocukların
başına geleni ifade ederken doğru. 2
yıldır devam eden bu kanlı savaşta

Bu işi ben de tutkum alacağım.
Çocuğumun vatanı şifahi yakalasan
parıngarın edilecek. Arkasından
keşap çocukken gömmeye ağlıyor.
“Baba ben ne zaman kurtacağım?”
diyor. Ne diyacağımı bilmiyo-
rum. Çocuğum bir çocuk değil doğay

Görsel 3.2. 2016 yılına ait Hatay’da bir yetimhanede kalan sığınmacı çocuklarla ilgili Zaman Gazetesi haberi

3.4.2.1.4.Çalışan ya da dilencilik yapan çocuklar

Kamp dışında yaşayan Suriyeli çocukların ailelerinin maddi imkânlarına bağlı olarak dilencilik yaptıkları ya da çeşitli işlerde çalıştıkları bilinmektedir. Nitel analiz kapsamında incelenen metinlerde dilenen ya da farklı işlerde çalışan çocuklara yer verildiği görülmüştür.

Dilencilik yapan çocuklarla ilgili metinler Sabah ve Sözcü gazetelerinde yer almaktadır. Sabah Gazetesi'nde 2013 yılında çıkan haberde “*Şanlıurfa’da dilencilik yapan Suriyeli çocuklar*” arasında çıkan bir kavga anlatılmaktadır. Aynı gazetede 2015 yılında Hıncal Uluç’a ait köşe yazısında bu kez İstanbul’da dilencilik yapan çocuklara yer verilmekte ve bu çocuklar şu ifadelerle betimlenmektedir:

“Baktım, 7-8 yaşlarında, esmer, baş örtülü nasıl sevimli bir kız çocuğu. . Elinde bir paket mendil. . Yaklaşınca anladım. . Suriyeli. . Az ilerde biri daha. . Biri daha. . Köprü yolunda E-5’i Suriyeli çocuklar doldurmuş. İstanbul’un o düzensiz, o herkesin boş gördüğü 2 metrelik yere çılgın gibi dalma atağı yaptığı çılgınlar trafiğinde can pahasına dolaşıyorlar. . O sıcakta. . Sabahtan beri.. Üç kuruş için.”

Dilencilik yapan çocuklarla ilgili Sözcü Gazetesi’nde yayınlanan haber ise “*Polis dilenen mültecileri tek tek topladı, feryatları yürek dağladı*” başlığını taşımakta ve Adana’da dilencilik yapan sığınmacı çocukların kendilerini götürmek isteyen polise direnerek bir camiye sığınmalarını anlatmaktadır.

Sabah ve Sözcü gazetelerinin sığınmacı politikaları konusunda farklı yaklaşımlara sahip oldukları bilinmektedir. Sabah Gazetesi Suriyelilerin Türkiye’ye alınması konusunda hükümet politikalarını destekleyici bir pozisyondayken Sözcü gazetesi bu konuda daha eleştireldir. Buna rağmen dilenci çocuklardan bahseden her iki haberde de çocukların durumuna acıyan/üzülen bir tutumun olduğu görülmektedir. Suriyeli sığınmacılar konusunda eleştirel görüşlere sahip Sözcü Gazetesi dahi söz konusu çocuklar olduğu zaman “*feryatları yürekleri dağladı*” diyebilmektedir. Bu durum gazetelerin sığınmacılar konusunda farklı görüşleri olsa da zor durumdaki çocuklarla ilgili konularda benzer bir tavır alabildiklerini göstermektedir.

Çalışan çocuklarla ilgili haberler ise Posta, Sözcü ve Zaman gazetelerinde yer almaktadır. Posta gazetesinde çalışan çocuklar “*yaşamak için her işi yapan*” “*kentin işlek caddelerinde simit satan*”, “*aile bütçesine katkı yapan*” kimseler olarak tanımlanmıştır.

Sözcü’de ise sığınmacı çocukların günlük 20 lira kazanabilmek için *çöp konteynerinden atık topladıkları* ve *çöpten buldukları yiyecekleri* eve götürmek için sakladıkları anlatılmıştır. Her iki gazetede de çocukların yoksulluğu ön plandadır.

Zaman Gazetesi’nde ise çocuk işçi haberi eğitim alamayan çocuk sığınmacı haberiyle aynı sayfada *“doktor, mühendis olma hayalleri atölyede son buluyor”* başlığıyla yayınlanmıştır. Metnin başlığı, içeriği ve sayfadaki bağlamı göz önüne alındığında çocuk işçiliğinin eğitim konusuyla birlikte ele alındığını görülmektedir. Haberdeki çocuk işçiler *“okula gitmek yerine ekmek parası için çalışan”*, *“düşük ücretlerle adeta köle gibi kullanılan”* ve *“çalışmaktan oyun oynamaya vakitleri kalmayan”* çocuklar olarak tanımlanmaktadır. Bu ifadelerde çocukların eğitim hakkı, oyun oynama hakkı ve ekonomik olarak sömürülmelerine dikkat çekilmektedir. Ayrıca Posta ve Sözcü gazetelerinden farklı olarak Zaman’da çocukların görüşlerine yer verilmektedir. Bu yaklaşım daha duyarlı bir tutumu yansıttığının yanı sıra *çocuğun kendisini ilgilendiren konularda serbestçe görüş bildirme hakkına da* uygun düşmektedir (ÇHS, Madde 12).

3.4.2.1.5.Eğitim alan çocuklar

Nitel analiz sürecinde Suriyeli çocuk sığınmacıları betimleyen bir diğer kategori de eğitim alan çocuklar kategorisidir. İncelenen metinlerin 4’ünde eğitim alan Suriyeli çocuklara yer verildiği görülmüştür. Söz konusu metinler Sözcü, Sabah ve Hürriyet gazetelerinde yer almaktadır.

Sözcü Gazetesi’nde 2013 yılında yer alan haberde Kilis Valiliği’nin Öncüpınar’da yaptırdığı okul ve bu okulda eğitim gören sığınmacı çocuklardan bahsedilmektedir. Sabah Gazetesi’nde 2014 yılında yayınlanan köşe yazısı ve 2016 yılında yayınlanan haberlerde ise Türkiye’nin sığınmacı çocuklar için verdiği eğitim hizmetleri öne çıkmakta ve eğitim alan çocukların sayısı, uygulanan müfredat, okullaşma oranı gibi bilgilere yer verilmektedir. Suriyeli çocukların eğitimiyle ilgili en kapsamlı haber ise Hürriyet Gazetesi’nde yer almaktadır. Birinci sayfada *“Biz artık Türkiye’nin geleceğiyiz”* başlığını taşıyan araştırma haber iç sayfada tam sayfa şeklinde ve *“Suriye’nin kayıp nesli Türkiye’de okullu oldu”* başlığıyla verilmektedir. Metnin içeriğinde sığınmacı çocukların nasıl eğitim aldıkları, eğitim süreçlerinde karşılaştıkları zorluklar, eğitim alamayan

çocuklar için neler yapılması gerektiği vb. konular sığınmacı, yerel idareci ve uzmanların görüşü alınarak ayrıntılı biçimde ele alınmaktadır.

Eğitim haberlerinde dikkat çeken nokta gazetelerin hükümete yakınlığının ve sığınmacı sorununa yaklaşımının içeriğe yansımalarıdır. Sığınmacı politikalarında hükümeti destekleyen Sabah Gazetesi'ndeki haberlerde sığınmacı çocukların eğitimi için yapılanlar övgüyle anlatılırken aynı hizmetler muhalif bir tutuma sahip Sözcü Gazetesi'nde eleştirilmektedir. Bu konuda daha dengeli bir pozisyonda olan Hürriyet Gazetesi'nde ise devletin eğitim alanında sunduğu imkânlar ve devletin sığınmacı çocukların eğitimi konusunda yanlış yaptığı hususlar birlikte verilmektedir.

Özetle metinlerde Suriyeli çocuk sığınmacılara yönelik temsillerin neredeyse tamamı mağdur edilmiş çocuklarla ilgilidir. Metinlerde sığınmacı çocuklar savaş mağduru, refakatsiz, dilenci, çocuk işçi, ölü/yaralı... vb. temsillerle gündeme gelmekte, sığınmacı çocuk algısı bu olumsuz temsiller üzerinden oluşturulmaktadır. Ayrıca çocukların içinde buldukları olumsuz koşulların, yaşadıkları hak ihlallerinin, doğrudan savaşla ilişkilendirilmesi söz konusu mağduriyetin doğallaştırılmasına imkân tanımaktadır. Haber dilinin dramatize edici bir şekilde kurgulanması, pek çok metinde çocukların görüşüne yer verilmemesi de çocukları savaşın çaresiz kurbanları olarak ele alan bu yaklaşımı pekiştirmektedir.

3.4.2.2. Metinlerde sığınmacı çocukların temsiline yönelik hangi sorunlar/hak ihlalleri görülmektedir?

Literatürdeki mevcut çalışmalar çocukların ve mültecilerin medyadaki temsilinin oldukça sorunlu bir alan olduğunu göstermektedir. Bu nedenle nitel analiz kapsamında incelenen metinlerde Suriyeli sığınmacı çocukların temsiline yönelik ne tür sorunların/hak ihlallerinin olduğu sorusuna yanıt aranmaktadır.

Suriyeli çocuk sığınmacıların gazete metinlerindeki temsillerinde karşılaşılan ilk sorun olumsuza odaklanan bakış açılarıdır. Farklı bir ifadeyle, çocuk sığınmacılar çoğunlukla yaşadıkları sorunlar üzerinden gündeme getirilmektedir. Sığınmacı çocukların medyada hangi temsillerle yer bulduklarına ve metinlerde hangi konuların öne çıktığına bakıldığında bu tutum açıkça görülmektedir. Nitel analiz kapsamında incelenen metinlerin neredeyse tamamında çocuklar olumsuz bir durumun ya faili ya da mağduru

konumundadır. Burada Şu nokta gözden kaçırılmamalıdır: Suriyeli çocuklar savaş, yerinden edilme ya da sığındıkları ülkedeki hayata uyum sağlama konusunda çeşitli problemlerle karşılaşmaktadır ve haber değeri taşıyan bu problemlerin gazetelerde yer alması olağandır. Buradaki hak ihlali ise çocukların yaygın olarak olumsuz haberlere konu olmaları, diğere bir deyişle ancak olumsuz bir olay söz konusu olduğunda hatırlanmalarıdır.

Sığınmacı çocukların çoğunlukla mağduriyetleri ve yaşadıkları hak ihlalleriyle gündeme gelmelerine rağmen incelenen metinlerde çocuk haklarına dair bir vurgunun bulunmayışı bir diğere temsil sorunudur. İncelenen 25 metnin sadece 2'sinde “*çocuk hakları*” kavramı kullanılmıştır. Diğere metinlerde ise içerikte sığınmacı çocuğun yaşadığı bir hak ihlali olsa bile çocuk hakları kavramının kullanılmadığı görülmektedir. Bu konuda 2013 yılında Hürriyet Gazetesi'nde Fatih Çekirge'ye ait köşe yazısı çarpıcı bir örnektir. “*Ya bu kızı alırsınız ya da biz sizi alırız*” başlıklı köşe yazısında Gaziantep'te yalnız başına sokakta yatarken polis tarafından bulunan Suriyeli bir kız çocuğunun Çocuk Esirgeme Kurumu'na kabul edilmeyişi anlatılmaktadır. Haberde aktarılan bilgilere göre Suriyeli çocuk ancak polisin nöbetçi savcüyı araması ve durumu anlatması üzerine kuruma kabul edilmiştir. Bu olayda sığınmacı çocuğun “*korunma hakkı*”nın ihlal edildiği anlaşılmaktadır. Ancak köşe yazısında sığınmacı çocuğun uğradığı hak ihlali yerine Çocuk Esirgeme Kurumu'na kabul edilmesi için “*tamamıyla insani duygularla inisiyatif kullanan polis ve savcuya*” yönelik övgü öne çıkmaktadır.

Çocuk hakları kavramının kullanıldığı iki örnek ise Zaman ve Hürriyet gazetelerinde Suriyeli çocukların eğitimiyle ilgili haberlerdir. Her iki örnekte de çocukların “*eğitim hakkı*”ndan ve bu haktan mahrum olan çocuklardan bahsedilmektedir. Gazete metinlerinde çocuk haklarına dair bir vurgunun olmayışı yazılı basının hak odaklı habercilik anlayışından uzak olduğunu göstermesinin yanı sıra çocukların içinde buldukları olumsuz koşulların sanki bir kadermiş gibi sunulmasına da neden olmaktadır. Sabah Gazetesi'nde 2013 yılında yayınlanan köşe yazısında dilencilik yapan bir Suriyeli çocuktan hareketle sığınmacı çocukların yaşadıkları mağduriyetlerin kaçınılmazlığı Şu ifadelerle anlatılmaktadır:

“*Kim bu çocuk diye düşündüm. Belki de bir Suriye kasabasında hali vakti yerinde bir ailesi vardı. Her şey yolunda gitse Şimdi keyifle okulunun bahçesinde oynuyor olacaktı belki de. Akşam kendisini*

kapıda bekleyen annesinin kucağına koşacaktı. Peki şimdi? Evinden, yurdundan kaçmak zorunda kalmış. Kimleri ölmüştür acaba? Annesi, babası, kardeşleri, akrabaları, arkadaşları... En kötüsü umudu ölmüştür o minnacık kız çocuğunun. Ne olacak bundan sonra? Peki nerde yaşayacak artık? Dilendiği Türkiye'de mi? Yoksa başka yere mi gitmeyi deneyecekler? Bir bota binip Yunan adalarından birine kaçarken batacak ve boğulacaklar, ya da bir Tır'ın dorsesine 120 kişi tıklınca, havasızlıktan boğulup ölecekler mi? Diyelim ulaştılar. O kadar talihliler. Orda ne yapacaklar? Gene dilencilik mi?"

Sığınmacı çocuk haberlerindeki sorunlu yaklaşım adli olaylarda daha net görünmektedir. Bu sorunlu yaklaşımın ilki haberde adli bir olaydan bahsedilmesi durumunda çocuklardan yetişkinmiş gibi söz edilmesidir. Posta ve Sabah gazetelerinde yer alan haberler bu duruma örnektir. Sabah Gazetesi'nde 2013 yılında yayınlanan haberde Şanlıurfa'da dilencilik yapan çocuklar arasında çıkan bir kavgaya yer verilmektedir. Haberde verilen bilgilere göre *"dilencilik yapan çocuklar"* aralarında *"para meselesi yüzünden"* tartışma yaşamışlar ve bu tartışmanın büyümesiyle *"tekme tokat kavgaya tutuşmuşlar"* dır. *"4 kız çocuğu aralarına aldıkları bir erkek çocuğunu darp etmiş"* dayak yiyen *"erkek çocuğu"* bu *"kızlardan birini"* bıçaklayarak kaçmıştır. Metinde çocukların 13-14 yaşlarında oldukları belirtilmesi rağmen kullanılan dil ve ifadeler yetişkinlerden bahseder niteliktedir.

Aynı haberde yer alan diğer sorun tehlikede olan çocukların tehlikeliymiş gibi gösterilmesidir. Metinde çocukların dilencilik yapmasından bahsedilmekte ancak bu sanki onların kendi tercihiymiş ve doğal bir durummuş gibi lanse edilmektedir. Okulda olması gereken çocukların niçin sokakta dilencilik yaptığı üzerinde durulmamış, sorumluyu/faili gizleyen bir anlatım tercih edilmiştir. Çocuklar sokağa ve suça itilmiş kimseler olarak değil adli bir olayın faileri olarak ele alınmaktadır. Oysa özellikle de suça karışmış çocuklarda olayın sonucuna değil nedenine odaklanılması göz önünde tutulması gereken bir etik ilkedir (UNICEF, 2007, s. 65). Çocuk sığınmacıları birer yetişkinmiş gibi ele alan ve onları toplumun güvenliğini/huzurunu tehdit eden kimseler olarak yansıtan böyle bir haberin sığınmacılar konusunda çoğunlukla pozitif bir tutuma sahip olan Sabah Gazetesi'nde yer alması da ayrıca dikkat çekicidir. Bu örnek çocuk temsillerindeki bazı klişelerin/kalıp yargıların aslında ne kadar yerleşik olduğunu ve yaygın kullanıldığını da göstermektedir.

Posta Gazetesi'nde 2016 yılında yayımlanan benzer bir haberde de aynı sorunlu yaklaşım görülmektedir. Haber fide için kaçırılan ve öldürülen bir çocuğu konu almaktadır. Ancak haberde bu eyleme karıştığı iddia edilenlerden biri de 16 yaşında bir Suriyeli çocuktur. Metinde bu çocuğun yaşı belirtilmiş, ismi ve soy ismi kısaltılarak verilmiştir. Ancak aynı zamanda çocuk için “katil”, “cani” gibi suçlayıcı/damgalayıcı ifadeler kullanılmıştır. Her iki haberde de adli bir olaya karışmış çocuklara yönelik dışlayıcı anlatım açıkça görülmektedir.

Çocuk sığınmacılara yönelik bu dışlayıcı söylem sadece adli olaylarla sınırlı değildir. Sözcü Gazetesi'nde 2013 yılında yayımlanan bir eğitim haberinde de benzer bir yaklaşım görülmektedir. Haberde Öncüpınar Kampı'ndaki sığınmacı çocuklar için yapılan bir okul şu ifadelerle anlatılmaktadır:

“Alman Sosyal Demokrat Parti (SPD) Genel Başkanı Sigmar Gabriel’in Suriyeli mültecilerin Kilis Öncüpınar kampına yaptığı ziyaret çarpıcı bir gerçeği gözler önüne serdi. Çocuklar için kampta hazırlanan hizmetler parmak ısırttı. Sınırdaki mülteci kampında yok yok dedirtecek oranda kreş, bilgisayar odası, oyun parkı ve okul bölümleri mevcut. Hepsi de son model dizayn edilmiş...”

Haberden anlaşıldığı üzere “gözler önüne serilen gerçek” sığınmacı çocuklara sağlanan eğitim hizmetleridir. Çocukların eğitim gibi temel bir hakkının söz konusu olduğu bir haberde dahi bu dışlayıcı tutum görülebilmektedir.

Çocuk sığınmacı haberlerinde karşılaşılan bir diğer sorun ise haber metninin dramatize edici ya da sansasyonel bir tarzda yazılmasıdır. İlgi çekmek yahut haberi daha duygusal kılmak için dramatik bir anlatım oluşturmak sık tercih edilen bir tutumdur. “Acıları adlarında saklı (Posta, 2015)” “Yağmur altında çöpte yiyecek bulma arayışı”, “Bir dilim pastayı 4 Suriyeli kardeş paylaştı (Sözcü 2015)”, “Özgür şehrin mazlum sakinleri (Sabah 2016)”, “Ayaksız ve kolsuz çocuklar ülkesi (Zaman, 2016)” gibi başlıklar bu dramatize edici ifadelerle örnektir. “Fidyeye vahşeti (Posta, 2016)”, “Aşk için Türkiye’ye kaçtı (Hürriyet, 2015)”, “İşkence merkeziydi okul oldu (Sabah, 2016)” gibi haber başlıklarında ise sansasyonel ifadelerin kullanıldığı görülebilmektedir.

Nitel analiz sırasında metinlerde kullanılan görseller aracılığıyla da çocuk sığınmacıların temsiline yönelik etik ihlaller yapıldığı saptanmıştır. Suriyeli çocuk sığınmacıların yaralı/hasta haldeki ya da yoksulluklarını vurgulayan fotoğraflarının kullanılması (Sabah, Zaman, Hürriyet, Sözcü), kanunla ihtilafa düşmüş bir çocuğun yüzünün gizlenmeden verilmesi (Posta), çocuk işçilerden bahseden metinlerde çocukların fotoğraflarının, isimlerinin ve çalıştıkları yere ait bilgilerin verilerek kişisel

mahremiyetlerinin ihlal edilmesi (Zaman), görseller aracılığıyla gerçekleştirilen etik ihlallerdir.

Özetle çalışmanın nitel analizi sonucunda ulaşılan bulgular çocuk sığınmacıların yaygın gazetelerdeki temsilinde çeşitli sorunlar olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sorunların başında çocuk sığınmacı temsillerinin ağırlıklı olarak çocuğun mağduriyeti üzerine kurulması, diğer bir ifadeyle mağdur/muhtaç çocuk imgesinin yeniden üretilmesi gelmektedir. Bu temsille bağlantılı olarak gazetelerin olumsuz odaklanan yaklaşımı da açıkça görülmektedir. Ayrıca metinlerde çocuk haklarına dair vurgunun eksikliği, çocuklardan yetişkinmiş gibi bahsedilmesi, tehlikede olan çocukların tehlikeliymiş gibi gösterilmesi, çocuğu damgalayıcı/suçlayıcı söylemin kullanılması, haber dilinin dramatize edici ya da sansasyonel bir biçimde oluşturulması ve kullanılan görseller aracılığıyla çocuğun mahremiyetinin ihlal edilmesi de tespit edilen diğer etik sorunlardır.

3.4.2.3. Gazetenin politik duruşu çocuk sığınmacılarla ilgili metinlere nasıl yansımaktadır?

Medya kuruluşlarının politik duruşlarının sığınmacı haberlerini etkilediği çeşitli araştırmalarla ortaya konulmuştur. Bu nedenle gazetelerin çocuk sığınmacılarla ilgili içeriklerine politik duruşlarının nasıl yansıdığı nitel analizle cevap aranan bir diğer sorudur. Çalışma kapsamında incelenen gazetelerden Sabah, hükümete yakınlığıyla bilinmekte ve sığınmacı politikalarını destekleyici bir pozisyonda durmaktadır. Bu siyasi

görüŖe bağlı olarak sığınmacılar “yardıma muhtaç” ve “korunması gereken kimseler” olarak yansıtılmaktadır. Posta ve Hürriyet gazeteleri daha değişken/dengeli bir pozisyonda olup ne hükümete yakın ne de tam anlamıyla muhalif konumdadır. Bu gazetelerde sığınmacılar hem mağdur hem de suçta eğilimli kimseler olarak ele alınmaktadır (Erdoğan, 2016, s. 149-153). Ulusalci bir duruşa sahip olan Sözcü Gazetesi ise hükümete ve sığınmacı politikalarına eleştirel bir çizgidedir. Zaman Gazetesi’nin hükümetle olan ilişkileri bu çalışma süresince değişmiş olmakla birlikte sığınmacılara yönelik tutumunun genel anlamda olumlu olduğunu söylemek mümkündür.

Yapılan nitel analiz süresince çocuk sığınmacıları konu edinen metinlerde siyasi bir söylemin baskın olmadığı söylemek mümkündür. Ancak yine de metinlerde gazetelerin politik duruşlarının yansımalarını çeşitli şekillerde görmek mümkündür.

Gazetelerin politik duruşunun en belirgin yansıması metinlerde hükümet/Türkiye övgüsü ya da eleştirisinin yer almasıdır. Hükümet övgüsü metinde doğrudan yer alabileceği gibi sığınmacıların minnettarlık cümlelerinin öne çıkarılmasıyla da yapılabilmektedir. Örneğin Sabah Gazetesi’nde 2014 yılında Yavuz Donat’ın kaleme aldığı bir köşe yazısında devletin sığınmacılara sağladığı imkânlar Ŗu sözlerle doğrudan övülmektedir: “*Büyük Türkiye büyüklüğünü gösteriyor*”, “*Fedakâr ülkem, muhtaç durumdaki Suriyeliyi aç ve açık bırakmayan ülkem*”, “*Alkışlar Nabi Avcı’ya*”, “*Suriyeli çocuklara kendi çocuklarımız gibi sahip çıkıyoruz*”, “*Valilikler gayret gösteriyor*”.

Metinlerdeki övgü cümleleri bazen sığınmacıların bazen de görüşü alınan aktörlerin ifadelerinde yer almaktadır. Zaman Gazetesi’nde 2012 yılında yayınlanan bir yardım haberinde Suriyeli çocuklara yardım dağıtan bir gönüllünün Tuzla Belediyesi ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’a teşekkür eden görüşlerine yer verilmiştir. Aynı gazetenin 2013 yılında “*Suriyeli çocuklar Türk doktorlara emanet*” ara başlığıyla yayınladığı bir diğer haberinde ise oğlu tedavi için Türkiye’ye getirilen bir Suriyeli sığınmacının Ŗu ifadeleri aktarılmaktadır:

“Oğlumu Suriye’de hastaneye götürdük, bir Ŗey yapamadılar. Türkiye’ye getirdik bizimle yakından ilgilendiler. Önce Allah’ın izni sonra da doktorlarımızın gayretiyle yavrum kurtuldu. Hepsinden Allah razı olsun.”

Görsel 3.6. Posta Gazetesi 2015 yılında ait haber

Posta ve Hürriyet gazetelerinde 2015 yılında yayınlanan ve çadır kentte doğan Suriyeli bebeklere AFAD isminin verilmesini konu edinen haberlerde de benzer bir durum görülmektedir. Her iki gazetede de sığınmacıların minnettarlık ifadeleri yer almaktadır. Posta Gazetesi'nde AFAD'a duyulan memnuniyet bebeğine bu ismi veren bir sığınmacının şu sözleriyle anlatılmaktadır: “Çocuklarımızın sütü dahi AFAD tarafından veriliyor. Biz AFAD'tan razıyız, Allah da onlardan razı olsun.”. Sığınmacının son cümlesinde görülebileceği üzere metinlerde dini içerikli övgüler de yer almaktadır. Aynı konuyu işleyen Hürriyet Gazetesi'nde ise yer verilen sığınmacı görüşü şu şekildedir: “İŞİD'lilerden kaçtık, Türkiye bize kucak açtı. Türkiye olmasaydı bugün hayatta bile olamazdık. Türkiye'ye, AFAD'a karşı minnetimizi göstermek için kızıma Afad ismi verdim.”

Gazetenin politik duruşunun metinlere yansımaları sadece hükümet övgüsü değil bazen hükümet eleştirisi şeklinde de gerçekleşebilmektedir. Sözcü Gazetesi'nde 2013 ve 2016 yılında yayınlanan iki haber buna örnektir. 2013 yılında “mülteci çocuklara teknolojik sınıflar” başlığını taşıyan ve sığınmacı çocuklar için yapılan okulu “lüks”

bulan haber, gazetenin sığınmacı politikaları konusunda eleştirel bir duruşa sahip olmasıyla yakından ilişkilidir. Metinde yer alan *“Türkiye’deki çoğu çocuğun yoksun olduğu birçok imkânın Suriyeli çocuklara verilmesi içler acısı...”* cümlesi gazetenin sığınmacı politikalarına bakışını yansıtmaktadır. Aynı gazetede 2016 yılında *“İşte skandalın belgesi”* başlığıyla yayınlanan Saygı Öztürk’ün köşe yazısında ise Nizip Çadır Kenti’ndeki çocukların cinsel istismara uğraması konusunda şu yorum yapılmaktadır:

“ Ensar Vakfı evindeki olayın sorumlusu hükümet olduğu gibi Türkiye’ye sığınan, kamplarda barınan Suriyeli çocukların cinsel istismara uğramasının da sorumlusu hükümettir... Kampta bulunan 30 çocuğun cinsel istismara uğraması gibi AFAD yetkililerinin ihmali de anlatılacak gibi değil.”

Gazetelerin politik duruşları metinlerde Esed karşıtlığı noktasında da görünür olmaktadır. Sabah ve Zaman gazetelerinde yayınlanan metinlerde Esed muhalifliğinin yansımaları görülebilmektedir. Sabah Gazetesi’nde 2012 yılında yayınlanan haberde sığınmacı çocukların söylediği *“Esad’dan korkuyoruz”* ifadesine başlıkta yer verilmesi bu tutumun bir göstergesidir. Metnin içeriğinde de ailelerin Esed’dan nasıl korktuğu şu ifadelerle vurgulanmaktadır:

“ Rasulayn'ın Kürt nüfusundan olan aileler, çocuklarıyla konuşma isteğimizi biraz endişeyle karşılıyor. Bunun en önemli nedeni, yıllar yılı süren Esad korkusu. Ama çocuklar daha cesur. 13 yaşındaki Abdurrahman; "Beşşar bize çok kötülük yaptı, hepimiz ondan korkuyoruz" diye konuşuyor.”

Benzer bir durum Zaman Gazetesi’nde 2013 ve 2016 yıllarında yayınlanan haberlerde de görülebilmektedir. 2013 yılında Halep’teki çatışmalarda yaralanan bir çocuğu konu edinen haberde Esed yönetimi için *“diktatör”* tanımı kullanılmıştır. Haberde geçen *“Esed kurşunlarıyla yaralanan sadece Muhammet değil”* ifadesi gazetenin Esed’e muhalif duruşunu ortaya koymaktadır. Aynı gazetenin 2016’da yayınladığı haberinde ise bir sığınmacının Esed karşıtı şu görüşlerine yer verilmektedir:

“Beşşar yaşadığı sürece orada savaş sürecektir. Ama muhalifler içinde Beşşar’dan daha zalim muhalif gruplar da var. Bütün Aleviler başında bu yapılanları onaylamıyordu. Ancak şimdi kendi varlıklarını koruyabilmek için rejime destek oluyorlar.”

Nitel analiz kapsamında incelenen metinlerde Esed karşıtlığına benzer şekilde Avrupa/Batı eleştirisine de yer verildiği görülmüştür. Sabah Gazetesi’nde 2014 yılında Yavuz Donat’a ait köşe yazısında Türkiye’nin sığınmacılara sağladığı hizmetler övülerek *““Ey Batı, bize iki de bir insan hakları konusunda ev ödevi veren Batı! Gel bunları da*

gör.” ifadeleri kullanılmıştır. Hürriyet Gazetesi’nin 2015’te yayınladığı haberinde ise Türkiye’nin sığınmacılar için yaptığı harcamalar verilerek uluslararası camiadan gelen desteğin azlığına dikkat çekilmiştir.

Suriyeli sığınmacılarla ilgili medya içeriklerinde medya kuruluşunun siyasi tutumunun belirleyici olduğu çeşitli çalışmalarla (Efe, 2015; Pandır, vd. 2015; Erdoğan, 2015) ortaya konmuştur. Bu çalışmada da benzer bir sonuca ulaşılmış, incelenen metinlerde hükümeti öven, eleştiren ya da Esed’e karşıt söylemlerin yer aldığı görülmüştür. Diğer bir ifadeyle gazetelerin politik görüşlerinin sığınmacı çocuklarla ilgili içeriklere de etki ettiği saptanmıştır.

3.4.2.4. Çocuk sığınmacı temsilleriyle yaygın (stereotipik) mülteci temsilleri arasında ne tür benzerlikler vardır?

Mültecilerin medyada temsilinin de çocukların temsili gibi problemleri bir konu olduğu bilinmektedir. Bu nedenle nitel analiz kapsamında incelenen metinlerde çocuk sığınmacı temsilleriyle yaygın (stereotipik) mülteci temsilleri arasında ne tür benzerlikler olduğu saptanmaya çalışılmıştır.

Bu kapsamda dikkat çeken ilk bulgu çocuk sığınmacılarla ilgili metinlerde de yaygın mülteci temsillerinde görüldüğü gibi yoksulluk vurgusunun öne çıkmasıdır. Metinlerde dilenen, çalışan, çöpten yiyecek arayan, çadırda/sokakta yaşayan vb. çocuk temsilleri yer almaktadır. Çocukları mağduriyetleri üzerinden ele alan bu temsil şekli, aynı zamanda yaygın mülteci temsillerinde de karşımıza çıkmaktadır. Mannik (2012)’e göre bunun sebebi yoksulluğun mülteci kimliğinin değişmez bir parçası olarak algılanması ve mülteciler bu tipik özelliği taşıdıkları ölçüde halk tarafından kabul görmeleridir (Aktaran Pandır, vd., 2015, s.22).

Mültecileri konu edinen metinlerde biz/onlar ayrımının yapılması da sık karşılaşılan bir temsil biçimidir. Bu temsilde aralarındaki farklar gözetilmeksizin tüm sığınmacılar tek bir grupmuş gibi ele alınmakta ve dâhil oldukları yeni toplumdan ayrı tutulmaları sağlanmaktadır (Pandır, vd, 2015, s. 22). Sabah Gazetesi’nde 2013 ve 2014 yılında yayınlanmış iki haberde bu tür biz/onlar vurgusunun yer aldığı görülmektedir. 2013 yılında dilencilik yapan çocuklar arasındaki kavganın konu edildiği haberde kullanılan başlık “sınır ötesi dilenciler” dir. Bu ifade sığınmacıları iltica ettikleri

toplumdan ayıran bir nitelik taşımaktadır. Aynı gazetede 2014 yılında yayınlanan köşe yazısında kullanılan *“Dersi bizim öğretmenlerimiz veriyorlar”*, *“10 bin Suriyeli çocuk bizim okullarda okuyor”*, *“öğleye kadar bizim çocuklarımız okuyorlar, öğleden sonra Suriyeli çocuklar”* gibi ifadeler de bu vurguya örnektir.

Mültecilerin sayısal olarak çokluğunun öne çıkarılması ve geldikleri ülkede kalıcı olacaklarının vurgulanması da bir diğer tipik temsil şeklidir. Sığınmacıları *“kitle/yığın”* olarak yansıtan bu söylem hem gayriinsani bir temsil alanı oluşturmakta hem de sığınmacıların artan sayısını bir sorun olarak görmektedir (Efe, 2015, s.58). Sabah Gazetesi’nde 2014’te çıkan köşe yazısı, çocuk sığınmacılarla ilgili metinlerde de bu temsilin yer alabileceğini göstermektedir. Yazıda geçen *“70 bin Suriyeli çocuk...”* *“Türkiye’de doğan 50 binin üzerinde çocuk var”*, *“10 bin Suriyeli çocuk bizim okullarda okuyorlar”*, *“okula gidemeyen 200 bin civarında çocuk var”*, *“Sizce bu çocukların Suriye’ye dönme olasılığı yüzde kaç?”*, *“Onlar artık kalıcı”*, *“Adımız kadar eminiz, dönmeyecekler”* vb. cümleler, sığınmacıların sayısal olarak çokluğunu ve Türkiye’de kalıcı olacağını vurgulamaktadır. Bu söylemin hükümete yakınlığıyla bilinen ve sığınmacı politikalarını olumlayan Sabah Gazetesi’nde yer alması da ayrıca dikkat çekici bir bulgudur.

Sözcü Gazetesi’nin 2013 yılında yayınladığı *“mülteci öğrencilere teknolojik sınıflar”* başlıklı haberi, mülteci temsillerinde yaygın olarak karşılaşılan bir diğer kalıp yargıya örnektir. Haberde Kilis’te sığınmacı çocuklara sağlanan eğitim imkânlarının fazla bulunduğu ifade edilmekte ve eleştirilmektedir. Bu haber çocuklar açısından dışlayıcı bir anlatıma sahip olmasının yanı sıra mültecileri *“sosyal ve ekonomik menfaatleri tehdit eden”* (Efe, 2015, s.11) kimseler olarak ele alan yaklaşıma sahiptir. Haberde geçen *“Çocukların sınıfları son derece lüks. Okul tahtası ve sıralar kolej düzeyinde.”*, *“Minik Suriyelilerin kreşi de var”*, *“Türkiye’deki çoğu çocuğun yoksun olduğu birçok imkânın Suriyeli çocuklara verilmesi içler acısı”* ... şeklindeki ifadeler bu tipik mülteci temsiline örnektir. Suriyeli çocuklar Türk çocuklarına ait fırsatları haksız yere gasp eden kimselermiş gibi yansıtılmaktadır.

Bu örnekler mülteci haberlerinde görülen bazı kalıp yargıların çocuk sığınmacı haberlerinde de yer alabileceğini göstermesi yönünden önem taşımaktadır.

4.SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

İçinde bulunduğumuz yüzyıl dünya üzerindeki insan hareketliliğinin en yoğun yaşandığı zaman dilimi olarak kabul edilmekte ve Castles ve Miller tarafından (2008) “göçler çağı” olarak nitelendirilmektedir. Başta savaş ve siyasal/etnik çatışmalar nedeniyle her geçen gün daha fazla sayıda insan başka bir ülkeye göç etmektedir. Küresel göç istatistikleri 2015 sonu itibariyle dünya üzerinde zulüm ve çatışma nedeniyle yerinden edilen kişi sayısının 65 milyondan fazla olduğunu söylemektedir. Bu oran, şimdiye kadar kaydedilen en yüksek değeri ifade etmesinin yanı sıra pek çok ülkenin nüfusundan da fazladır (UNHCR, 2015). Zulüm ve çatışma nedeniyle yerinden edilme durumunun en güncel örneklerinden biri de Türkiye'nin yanı başında yaşanmaktadır. 2011 yılında bir grup çocuğun rejim aleyhine yazdıkları duvar yazısının kıvılcımıyla başlayan ve altıncı yılını dolduran Suriye İç Savaşı, son dönemlerin en büyük insanlık trajedisine neden olmuş, milyonlarca kişiyi mülteci konumuna düşürmüştür. Bu trajedinin en yakın tanığı olan Türkiye, uyguladığı açık kapı politikasıyla çatışmalardan kaçanlara sınırlarını açmış ve çok sayıda sığınmacıyı ülkeye kabul etmiştir. Uyguladığı sığınmacı politikasıyla en çok mülteciye ev sahipliği yapan ülke durumunda olan Türkiye'de (BBC, 2016 b), bugün sayıları 3 milyona yaklaşan Suriyeli yaşamaktadır.

Savaş ve sonrasında yaşanan zorunlu göçün en büyük mağdurları ise hiç kuşkusuz çocuklar olmaktadır. Çocuklar sayısal anlamda sığınmacıların yarısından fazlasını oluşturmalarının (UNCEF, Şubat 2016) yanı sıra bu zorlu süreçte yetişkinlere nazaran daha fazla zarar görmektedir. Ancak yaşanan bu insani krizdeki sığınmacı çocukların varlığı çoğunlukla göz ardı edilmektedir. Bu durum yarattığı temsillerle toplumsal bilinci oluşturan medyanın (Dursun, 2004, s.59) gündeminde çocuklara ne kadar yer ayırdığıyla yakından ilişkilidir. Mevcut çalışmalar medyada çocuklara çok az yer verildiğini (Tosun, 2012) ve çocukların gündeme geldiklerinde de çoğunlukla ölüm, fiziksel/cinsel şiddet mağduru olarak haberleştirildiklerini (Salihoğlu, 2007) ortaya koymaktadır. Ayrıca medya 23 Nisan, 19 Mayıs gibi çocuk ve gençlere ait özel günlerde dahi onların görüşlerine yer vermeyerek (Değirmencioğlu, 2012, s.145) çocuk ve gençlerin kendilerini ifade etmelerine fırsat tanımamaktadır. Oysa Türkiye'nin de taraf olduğu ÇHS'ye göre ayırım gözetilmeksizin her çocuk “görüşlerinin dikkate alınması ve katılım” hakkına sahiptir (Madde 4) ve buna bağlı olarak medyaya düşen temel sorumluluk çocukların toplumsal yaşama katılımını sağlayan bir araç olmaktır (Onat ve Akço, 2012, s. 87).

Medyanın bu sorumluluğu nasıl yerine getireceği ise çeşitli etik ilkelerle düzenlenmektedir (UNICEF, 2007, s. 65-66).

Türkiye’deki Suriyeli çocuk sığınmacılar da ÇHS’yle güvence altına alınan tüm haklara sahiptir ve medyanın bu alandaki sorumluluğu onları da kapsamaktadır. Dolayısıyla medyanın Suriyeli çocukları hangi oranda ve ne şekilde gündeme taşıdığı, sığınmacı çocuklara yönelik nasıl bir temsil alanı oluşturduğu önemli bir konudur. Sığınmacı çocukların medyada temsil edilmelerinin ne derece önemli olduğu Alan Kurdi örneğinde daha iyi anlaşılmaktadır. Alan Kurdi 2015 yılının Eylül ayında göçmenleri taşıyan bir teknenin batması sonucu hayatını kaybetmiş, sahile vurmuş görüntüsü hem Türkiye’de hem de uluslararası kamuoyunda büyük bir etki yaratmıştır. Alan’ın fotoğrafı TIME dergisi tarafından “tüm zamanların en etkili 15 fotoğrafından biri” seçilmiş ve mülteci sorununun sembolü haline gelmiştir. Hem Türkiye’de hem de uluslararası medyada hayatını kaybetmiş bir sığınmacı çocuğa gösterilen bu yoğun ilgi, mülteci sorunu konusunda çeşitli politik adımların atılmasına da öncülük etmiştir (Ubaydın, 2015). Ancak medyanın aynı ilgiyi ve duyarlılığı benzer olaylarda da gösterip göstermediği bir tartışma konusudur. Buradan hareketle *Suriyeli çocuk sığınmacıların Türk yazılı basınında nasıl temsil edildiği* bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır. Çalışma Suriyeli çocuk sığınmacılara dair temsilleri 6 yıllık bir süreç içerisinde inceleyerek yazılı basının bu konudaki genel tutumunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Ayrıca literatürde Suriyeli sığınmacıların temsiline yönelik çalışmaların bulunmasına rağmen çocuk sığınmacıların temsilini konu edinen çalışmaların çok az olduğu görülmüştür. Bu yönüyle çalışmanın literatürdeki bu eksikliği giderme ve alana katkı sunma noktasında da önemli olduğu düşünülmektedir.

Suriyeli çocuk sığınmacıların yazılı basında nasıl temsil edildiğine odaklanan bu çalışmada, Hürriyet, Posta, Sabah, Sözcü ve Zaman gazetelerinin 2011 yılından 2016 sonuna kadar sığınmacı çocuklarla ilgili yayınladıkları haber ve köşe yazıları incelenmiştir. Gazetelerin çevrimiçi platformlardaki içerikleri bu araştırmanın kapsamı dışında tutulmuştur. Çalışma kapsamında verilerin toplanma aşamasında Prnet Medya Takip Merkezi’nden faydalanılmış ve toplamda 410 metine (haber ve köşe yazısı) ulaşılmıştır. Nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı çalışmanın ilk

aşamasında 410 metnin tamamına içerik analizi uygulanmış, ikinci aşamada ise yeni bir örneklem oluşturularak seçilen 25 metin nitel içerik analiziyle incelenmiştir.

Araştırmanın nicel analizi Suriyeli çocuk sığınmacılarla ilgili metinlerin yıllara ve gazetelere göre dağılımını görme imkânı sağlamıştır. Elde edilen sonuçlar öncelikle yazılı basının sığınmacı çocuklara karşı ilgisiz olduğunu göstermektedir. 5 gazetede 6 yıl süresince odak noktası Suriyeli çocuk sığınmacılar olan 410 habere ulaşılmıştır ve bu oranın ortalaması alındığında her gazeteye ayda yaklaşık 1 haber ya da köşe yazısı düşmektedir. Çalışmanın 6 yıllık bir süreyi kapsadığı ve seçilen gazetelerin en yüksek tiraja sahip beş gazete olduğu göz önüne alındığında bu oranın düşük olduğunu söylemek mümkündür. Bu sonuç medyanın çocuklara ve Suriyeli mültecilere ilgi göstermediğini ortaya koyan çalışmalarla (Tosun, 2012; Erdoğan, 2015) benzer niteliktedir.

Yazılı basının sığınmacı çocuklara gösterdiği ilgi yüksek bir düzeyde olmasa da yıllara göre düzenli bir şekilde artmaktadır. Özellikle de 2015 yılı Alan Kurdi'nin ölümü nedeniyle bu ilginin en yoğun olduğu dönemdir. Bu yıl içerisinde yayınlanan metin sayısı bir önceki yılın üç katıdır. Hangi gazetenin sığınmacı çocukları daha fazla gündeme taşıdığına bakıldığında ise Zaman Gazetesi'nin ilk sırada (f:108), Sözcü Gazetesi'nin ise son sırada (f:50) yer aldığı saptanmıştır. Bu oran gazetelerin konuya olan duyarlılıklarını göstermesinin yanı sıra yayın kuruluşunun sığınmacı sorununa yaklaşımıyla da ilişkilidir. Zaman Gazetesi Suriyeli mültecilerin açık kapı politikasıyla Türkiye'ye kabul edilmesi konusunda destekleyici bir tavra sahipken Sözcü Gazetesi aynı konuda eleştirel bir tutum sergilemektedir. Ancak söz konusu çocuklar olduğunda –özellikle de Alan Bebek'in yarattığı etkiden sonra- bu eleştirel tavrı göstermek zorlaşmaktadır. Sözcü Gazetesi'nin bu nedenle Suriyeli çocuk sığınmacılar konusunda daha az metine yer verdiği düşünülmektedir.

Nicel analiz kapsamında gazete içeriklerinde sığınmacı çocuklara yönelik nasıl bir bakış açısının olduğu da bu araştırma kapsamında incelenmiştir. Elde edilen bulgular metinlerde çocuk sığınmacılara yönelik yaklaşımın çoğunlukla olumlu yönde olduğunu göstermektedir. Genel dağılıma bakıldığında metinlerin yalnızca %3.1'i çocuk sığınmacılara yönelik doğrudan dışlayıcı/ötekileştirici bir söyleme sahiptir. Bu oranın anlamı yazılı basının çoğunlukla sığınmacı çocuklardan yana taraf olduğudur.

Çalışma kapsamında incelenen haber ve köşe yazılarında hangi temanın baskın olduğuna bakıldığında metinlerin %36'sının zor şartlar altındaki çocuklara odaklandığı saptanmıştır. Diğer bir ifadeyle Suriyeli çocuk sığınmacılar ağırlıklı olarak yaşadıkları mağduriyetler üzerinden temsil alanı bulmaktadır. Çalışmanın nicel ve nitel analizinden elde edilen bulgulara göre Suriyeli çocuklar, haber ve köşe yazılarında ağırlıklı olarak dilenci çocuk, çalışan çocuk, ölü/yaralı çocuk, yoksul/mağdur/muhtaç çocuk gibi olumsuz temsillerle yer almaktadır. Sığınmacı çocuklara özgü olmayan bu durum, medyanın çocuklara ancak olumsuz bir olayın faili ya da kurbanı olduklarında haber değeri atfetmesinin bir göstergesidir. Sığınmacı çocukları yalnızca olumsuz olaylar üzerinden hatırlayan bu temsil şekli, çocuk ve mülteci temsillerinde yaygın olarak karşılaşılan “mağdur/kurban” klişesinin de yeniden üretilmesine neden olmaktadır. Oysa medyanın bu konudaki sorumluluğu sadece çocukların içindeki buldukları zor şartların gündeme getirilmesinden ibaret değildir. Medyaya düşen bir diğer görev olumsuz odaklanan bu yaygın temsilin dışına çıkarak sığınmacı çocukların gelişimine katkı sunacak, onlara rol model olacak olumlu örneklere de yer vermesidir (UNICEF, 2007, s.66).

Eğitim teması da tüm metinlerde en fazla kodlanan ikinci tema olarak karşımıza çıkmaktadır. Sığınmacıların Türkiye’de 6. yıllarını doldurmaları ve Türkiye’de doğan çocukların eğitim alacak yaşa gelmeleri “kayıp kuşak” riskini gündeme getirmektedir. Buna bağlı olarak incelenen metinlerde devletin sunduğu eğitim hizmetleri kadar, eğitim alamayan ya da eğitim sürecinde sıkıntılar yaşayan sığınmacı çocukların durumunun da tartışıldığı görülmüştür. Bu yaklaşım yazılı basında sığınmacı çocukların eğitimi konusunda belirli bir duyarlılığın olduğunu göstermektedir.

Metinlerde öne çıkan konulara bakıldığında ise Alan Kurdi’nin medya gündemini nasıl tek başına değiştirebildiği net bir şekilde görülmektedir. Bu konuda nicel analiz kapsamında ulaşılan en çarpıcı bulgu “umut yolculukları” nda ölen sığınmacı çocukların ancak Alan Kurdi’nin ölümünden sonra medyanın ilgisini çekmesidir. İncelenen metinlerde Alan’ın hayatını kaybettiği 2 Eylül 2015 tarihine kadar çoğunlukla ölümle sonuçlanan umut yolculuklarındaki çocukların hiç gündeme gelmediği görülmüştür. Diğer bir ifadeyle, Alan Kurdi sahile vurmuş fotoğrafıyla hem mülteci krizindeki çocukların varlığına dikkat çekmiş hem de umut yolculuklarında hayatını kaybeden

çocukları “görünür” kılmıştır. Alan’ın medya gündeminde bıraktığı etki o kadar güçlüdür ki bu durum sığınmacı çocuklar için kullanılan adlandırmalara dahi yansımaktadır. İncelenen metinlerde Aylan isminin artık umut yolculuklarında ölen, cansız bedeni kıyıya vuran çocuklar için kullanılan genel bir adlandırmaya dönüştüğü görülmüştür. Ulaşılan bu sonuç, Alan Kurdi’nin ölümünün Suriyeli mülteciler konusunda bir kırılma noktası olduğunu söyleyen araştırmalarla (Erdoğan, 2017, s. 17) benzer niteliktedir.

Literatürdeki benzer çalışmalardan (Çobaner, 2015) farklı olarak bu araştırma kapsamında çocuk işçiliği/çalışan çocuklar konusunun en fazla gündeme gelen konulardan biri olduğu saptanmıştır. Yapılan nicel analiz sonucunda sadece 2016 yılında bu konu hakkında 22 metin yayınlandığı bulgusuna ulaşılmıştır. Ancak bu konunun gündemde yer alma şekli Alan Kurdi örneğine benzemektedir. Yazılı basında çocuk işçiliği konusu İngiliz Independent Gazetesi ve BBC gibi global medya kuruluşlarının İstanbul’daki ünlü markaların tekstil atölyelerinde Suriyeli çocukları çalıştırdığına yönelik haber yapmasının ardından gündeme gelmiştir. Farklı bir ifadeyle, umut yolculuklarındaki çocukların Alan’ın ölümüyle “fark edilmesi” gibi çocuk işçiliği konusu da BBC ve Independent’in haberleri sonrasında medyanın ilgisini çekmiştir. Her iki örnek de medyanın Suriyeli çocuk sığınmacılarla ilgili konulardaki duyarlılığının yaşanan tekil olayların gündemde yarattığı etkiye bağlı olarak geliştiğini göstermektedir.

Nicel analiz kapsamında öne çıkan bir diğer bulgu ise gazete içeriklerinde sığınmacı çocukların görüşlerine çok az yer verilmesi (%12), buna rağmen görsellerinin yoğun olarak kullanılmasıdır (%70). Diğer bir deyişle, gazeteler bir yandan sığınmacı çocukların sesine kulak tıkayarak katılım haklarını ihlal etmekte diğer yandan da onları görünür kılmaktadır.

Çalışmanın nicel analizi sonucu ulaşılan bulgular sığınmacı çocukların ağırlıklı yaşadıkları mağduriyetler üzerinden gündeme geldiklerini, nitel analizdeki bulgular ise bu mağduriyetlerin öncelikle savaşla ilişkilendirildiğini ortaya koymaktadır. Sığınmacı çocukların Türkiye’ye geldikten sonra yaşadıkları yoksulluk, çocuk işçi olmaları ya da art arda çıkan çadır yangınlarında hayatlarını kaybetmeleri gibi konular yazılı basında doğrudan savaşın bir sonucu olarak yansıtılmaktadır. Bu temsil şekli Suriyeli çocuk sığınmacıların içinde buldukları olumsuz koşulların doğallaştırılmasına ve sığınmacı politikalarındaki mevcut eksikliklerin ya da yanlışlıkların görünmez kılınmasına olanak

tanımlanmaktadır. Bu durum gazetenin politik duruşuyla da bağlantılıdır. Örneğin incelenen gazeteler içerisinde hükümete yakın olduğu bilinen Sabah Gazetesi sığınmacı çocukların yoksulluğuna diğer gazetelere oranla daha az yer vermektedir. Bu durum literatürdeki çalışmalarla benzer şekilde (Efe, 2015; Erdoğan, 2015) gazetelerin politik görüşlerinin çocuk sığınmacılarla ilgili metinlere yansıdığını göstermektedir. Bu çalışma kapsamında incelenen metinlerde gazetelerin politik duruşlarına göre hükümet övgüsü, hükümet eleştirisi, Esed karşıtlığı, Batı/Avrupa eleştirisi noktasında söylemler görülmektedir. Bu konuda en dikkat çekici örneğe eğitimle ilgili metinlerde rastlanılmıştır. Sığınmacı çocuklara sağlanan eğitim hizmetleri iktidarı ve iktidarın sığınmacı politikalarını destekleyen Sabah Gazetesi'nde övgü konusu olurken aynı konuda muhalif bir tutuma sahip Sözcü Gazetesi'nde eleştirilmektedir. İktidarla ilişkilerini değişken/dengeli konumda tutan Hürriyet Gazetesi'nde ise sığınmacı çocukların eğitimine dair hem takdir eden hem de eleştiren görüşler yer alabilmektedir.

Ayrıca haber ve köşe yazılarına uygulanan nicel ve nitel analizler yazılı basında Suriyeli çocuk sığınmacılara dair üretilen temsillerin çeşitli etik sorunları barındırdığını orta koymaktadır. Özellikle de adli türdeki haberlerde çocuğu dışlayıcı/damgalayıcı söylemlerin yer alması, haber dilinin sığınmacı çocukların yaşadıkları bir soruna dair arka plan bilgisi ve çözüm önerisi sunmaması, bunun yerine dramatize edici/öyküleyici bir anlatımın tercih edilmesi, metinlerde çocukların haklarına dair bir vurgunun bulunmaması, kullanılan görsellerle çocuğun mahremiyetinin ihlal edilmesi bu etik sorunlara örnektir. Bu örnekler yaygın çocuk temsillerinde karşılaşılan etik sorunların Suriyeli çocuk sığınmacı temsillerinde de yer aldığını göstermektedir. Bunlara ek olarak, mülteci temsillerinde karşılaşılan bazı kalıp yargıların/klişelerin de çocuk sığınmacılara dair metinlerde mevcut olduğu gözlenmiştir. Tipik mülteci temsillerinden olan “yoksul mülteci” imgesinin çocuk sığınmacılar için de yaygın olarak kullanılması ve bu yoksulluğun sığınmacı çocuk temsillerinin değişmez bir özelliği olarak sunulması, metinlerde biz/onlar ayrımının vurgulanması, özellikle de Türkiye’de doğan sığınmacı çocuklar üzerinden çocukları sayısal verilere indirgeyen söylemin öne çıkarılması ve bu çocukların Türkiye’de kalıcı olacaklarının endişeyle ima edilmesi vb. temsiller tipik mülteci temsilleriyle benzerlik taşımaktadır.

Özetle bu çalışmadan elde edilen bulgular gazetelerin Suriyeli çocuk sığınmacılara yönelik genel anlamda olumlu bir bakış açısına sahip olduğunu ancak sığınmacı çocukları sınırlı ve sorunlu bir biçimde temsil ettiğini ortaya koymaktadır. Suriyeli çocuk sığınmacıların Türk yazılı basınındaki temsilleri hem mülteci hem de çocuk temsillerine dair sorunları içinde barındırmaktadır. Suriyeli çocuklar, Alan Kurdi gibi özel durumlar haricinde medyanın ilgisini çekmemekte, gündeme geldiklerinde ise mülteci ve çocuk temsillerine özgü kalıp yargılarla temsil imkânı bulmaktadır. Sığınmacı çocuklara dair bakış açısının olumlu yönde olmasına rağmen mevcut temsillerin pek çok etik sorun içermesi, Onur'un da dikkat çektiği şekilde (2015, s.16) medyada çocuğa dair bir "duygu" nun bulunduğunu ancak çocuğa dair bir "bilinç" in gelişmediğini göstermektedir. Bu noktada medyaya düşen başlıca görev çocuk odaklı bir yayıncılığın geliştirilmesi ve öncelikle "çocuğun üstün yararının" gözetilmesidir. Suriyeli çocuk sığınmacı temsillerine yönelik farklı yayın kuruluşları ve farklı medya platformları (alternatif medya, yeni medya vb.) üzerinde gerçekleştirilecek yeni çalışmaların da bu konudaki duyarlılığı ve farkındalığı artıracığı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akçalı, S. İ. (2014). Tüketim toplumunda çocukluğun yitişi. Çocuk ve medya (üçüncü baskı) İçinde, 1-13
- Akçapar, Ş. K. (2012). Uluslararası göç alanında güvenlik algılamaları ve göçün insani boyutu. S. G. Ihlamur-Öner, & N. A. Öner içinde, Küreselleşme çağında göç (s. 563-577). İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Akyüz, E. (2011). Çocuk hakları hukuku. A. Gülan, M. R. Şirin, & M. C. Şirin içinde, 1. Türkiye çocuk hakları kongresi yetişkin bildirileri kitabı (Cilt 2, s. 17-43). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Alankuş, S. (2007). BİA ve Hak Haberciliği Eğitim Çalışmaları Üzerine. İnsan Hakları Haberciliği. İstanbul:IPS İletişim Vakfı Yayınları
- Araz, Y. (2013). Osmanlı toplumunda çocuk olmak (1 b.). İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Arslan, E. (2004). “Medya-Güç İdeoloji ekseninde Merve Kavakçı Haberlerinin İki Farklı Sunumu.” Haber Hakikat ve İktidar İlişkisi içinde. Der. Çiler Dursun. Ankara: Elips Kitap. sf. 151-182.
- Atlıoğlu, Y. (2016). Nusayriler: Arap Alevileri. H. Çomak, C. Sancaktar, Z. Yıldırım içinde, Uluslararası Politikada Suriye Krizi (s. 157-181). İstanbul: Beta Basım A.Ş.
- Aziz, A. (2015). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri ve teknikleri. (10.baskı).
- Bayram, Y. (2016). Yerelde öteki olmak: suriyeli sığınmacıların trabzon yerel gazetelerinde söylemsel temsili. Journal of International Social Research, 9(42).
- BBC, (2013). http://www.bbc.com/turkce/haberler/2013/03/130315_suriye_aleviler_2 (Erişim Tarihi: 10.12.2016)
- BBC, (2016a). http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/02/160213_suriye_rakamlar (Erişim Tarihi: 10.10.2016)
- BBC, (2016b). http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/06/160620_bm_multeci

- Berg, L.B., Lune, H.(2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. (Çev:H. Aydın) Konya:Eğitim Kitapevi
- Bilgin, N. (2006). Sosyal bilimlerde içerik analizi: teknikler ve örnekler çalışmaları. Siyasal Kitabevi.
- Bloch, E. (2001). Sex between men and boys in classical Greece: was it education for citizenship or child abuse?. The Journal of Men's Studies, 9(2), 183-204.
- Bumin, K. (2013). Batıda devlet ve çocuk. Konya: Çizgi Kitapevi.
- Cangöz, İ. (2012). Haberde çocuk ve birey. S. Alankuş içinde, Çocuk odaklı habercilik (s. 198-255). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Castles, S., & Miller, M. J. (2008). Göçler çağı. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- CIA, (2016) <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sy.html> (Erişim Tarihi: 08. 10. 2016)
- Cunningham, H. (2012). The invention of childhood. Random House.
- Çakmak, C., & Ustaoglu, M. (2015). Post-Conflict Syrian State and Nation Building: Economic and Political Development. Springer.
- ÇELENK, S. (2010). Televizyon Haberciliğinde Etik. Bülent Çaplı ve Hakan Tuncel (Editörler). Ayrımcılık ve Medya, 211-229.
- Çelik, C. (2005). Çocuk Kavramı ve Medeni Hukuk Açısından Çocuk Haklarının Tarihi Gelişimi. E-Akademi, Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi, 36.
- Çılgın, A. S. (2004). Genç Cumhuriyetin ütopyası:Gürbüz Türk çocuğu. U.Ü. Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi(6), 97-119.
- Çiçekli, B. (2009). Göç Terimleri Sözlüğü. Uluslararası Göç Örgütü, Cenevre

- Çobaner, A. A. (2015). Çocuk Hakları Bağlamında Suriyeli Mülteci Çocukların Haberlerde Temsili/Representation of Syrian Refugee Children in News in the Context of Children Rights. *Marmara İletişim Dergisi*, (24), 27-54.
- Daşçı, S. (2008). Avrupa resminde çocuk imgesi (1. b.). Ankara: Bağlam Yayıncılık.
- De Block, L., & Buckingham, D. (2007). Global children, global media. *Migration, Media and Childhood*.
- Değirmencioglu, S. M. (2012). Çocuklar ve çocuk haklarının medyada temsili. S. Alankuş içinde, Çocuk odaklı habercilik (s. 174-198). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Doğan, İ. (2000). Akıllı küçük: çocuk kültürü ve çocuk hakları üzerine sosyo kültürel bir inceleme. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Dursun, Ç. (Ed.). (2004). Haber, hakikat ve iktidar ilişkisi (Vol. 76). Elips kitap.
- Efe, İ. (2015). Türk basınında Suriyeli sığınmacılar. İstanbul: SETA.
- Elkind, D. (1999). Çocuk ve toplum. Öngen, D.(Çev.), Ankara: Ankara.
- Emin, M. N. (2016). Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitimi. SETA.
- Erbay, E. (2011). Türkiye'de çocuk haklarını tanıtmaya, yaygınlaştırma ve izlemeye yönelik uygulamaların eleştirel analizi ve bir model önerisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi
- Erdoğan, M. (2015). Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Erdoğan, M., vd, (2017). Türkiye'de yaşayan Suriyeli mültecilere yönelik medya algısı. *Liberal Perspektif Analiz* (5). Özgürlük Araştırmaları Derneği.
- Erdoğan, M., & Ünver, C. (2015). Türk iş dünyasının Türkiye'deki Suriyeliler konusundaki görüş, beklenti ve önerileri. Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu.

- Ergüven, N. S., & Özturanlı, B. (2013). Uluslararası mülteci hukuku ve Türkiye. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1007-1061.
- Eriksen, T. H., & Koca, A. E. (2009). Küçük yerler büyük meseleler: sosyal ve kültürel antropoloji. Birleşik Yayınevi.
- Geray, H. (2014). İletişim Alanından Örneklerle Toplumsal Araştırmalarda Nicel ve Nitel Yöntemlere Giriş. *Kocaeli: Umuttepe Yayınları*.
- Göç İdaresi. (2017, Nisan). http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713 (Erişim Tarihi:05.05.2017)
- Gökçe, O. (1995). İçerik çözümlemesi (2. Baskı). Selçuk Üniversitesi Yayınları
- Harunoğulları, M. (2016). Suriyeli sığınmacı çocuk işçiler ve sorunları:Kilis Örneği. Göç Dergisi, 29-63.
- Hayata Destek Derneği (2016). Türkiye'de çocuk işçiliği sorunu:Suriye'den gelen mülteciler sonrası mevcut durum ve çözüm önerileri konferans raporu.
- Heywood, C. (2003). Baba bana top at!: Batı'da çocukluğun tarihi. Kitap Yayınevi
- Hylland, T. E. (2009). Küçük yerler büyük meseleler. (A. E. Koca, Çev.) Ankara: Birleşik Yayınevi.
- IOM (2016). <http://www.iom.int/news/mediterranean-migrant-arrivals-2016-204311-deaths-2443> (Erişim Tarihi: 05.10.2016)
- Işıkçı, Y. M. (2015). Çocuk gözüyle Türkiye'de çocuk hakları sorunu. Ankara: Serra Yayıncılık.
- İnal, K. (1999). Paternalist politikanın ideal Türk çocuğu. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 32(1), 195-212.
- Kahya, Y. (2012). Sınır aşan organize suç türü olarak göçmen kaçakçılığı: Türkiye'deki kaçakçı profili ve organizasyonları. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Polis Akademisi

- Kara, E., Yılmaz, M. B. (2015). Malatya yerel basınında Suriyeli sığınmacılara yönelik haberlerin incelenmesi.
- Karatay, A. (2007). Cumhuriyet dönemi korunmaya muhtaç çocuklara ilişkin politikanın oluşumu. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi
- Kartal, B. ve Başçı, E. (2014). Türkiye'ye yönelik mülteci ve sığınmacı hareketleri. Celal Bayar University Journal of Social Sciences/Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 12(2).
- Kirişçi, K. (2014). Misafirliğin ötesine geçerken Türkiye'nin "Suriyeli mülteciler" sınavı. Çev: Sema Karaca. Brookings Enstitüsü & Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK).
- Kurt, S. L. (2016). Çocuk haklarına ilişkin temel uluslararası belgeler ve Türkiye uygulaması. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi (36), 99-127.
- Kutlu, Z. (2015). Bekleme odasından oturma odasına Suriyeli mültecilere yönelik çalışmalar yürüten sivil toplum kuruluşlarına dair kısa bir değerlendirme. Anadolu Kültür & Açık Toplum Vakfı.
- Mencütek, Z. Ş. (2015). Suriye Krizi'nin Ürdün dış politikasına etkisi. Ortadoğu Etütleri, 7(1), 82-109.
- Milne, B. (2013). The history and theory of children's citizenship in contemporary societies. Springer Science & Business Media.
- Mutlu, Y. ve Kırımsoy, E.(2016). Suriyeli mülteci çocuklar ve vatansızlık riski araştırma raporu. Gündem Çocuk Derneği.
- Mutluay, N. (2010). Eski yakın doğu toplumlarında çocuk. Ankara: Alter Yayıncılık.
- Müftü, G. (2001). Çocukların hakları. Milli Eğitim Dergisi(151).
- Onat, Y., Akço, S. (2012). Çocuk ve Habercilik. S. Alankuş içinde, Çocuk odaklı habercilik (s. 75-135). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.

- Onur, B. (1993). Toplumsal tarihte çocuk. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Onur, B. (2005). Türkiye'de çocukluğun tarihi. Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.
- Onur, B. (2007). Çocuk, tarih ve toplum (1 b.). Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.
- Onur, B. (2009). Türk modernleşmesinde çocuk (1 b.).Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.
- Orhan, O. (2014). Suriye'ye Komşu Ülkelerde Suriyeli Mültecilerin Durumu: Bulgular, Sonuçlar Ve Öneriler. ORSAM Rapor, (18), 9.
- Orhan, O., Gündoğar, S. S. (Eds.). (2015). Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye etkileri.
- Özdemirci, A. S. (2014). Suriye krizi sonrasında Lübnan'da mülteci sorunu. Ortadoğu Araştırma Merkezi.
- Özer, Ö. (2010). Liberal Basın. İstanbul: Literatürk Yayınları.
- Özer, Ö. (2010). Liberal Basın. Literatürk Yayınları.
- Özer, Ö. (2011). Haber söylem ideoloji: eleştirel haber çözümlemeleri. Konya: Literatürk Yayınları.
- Özer, Ö. (2011). Haber Söylem İdeoloji:eleştirel haber çözümlemeleri. Literatürk Yayınları.
- Özer, Ö. (2012). Haberin doğası. Literatürk Yayınları.
- Özservet, Y. Ç., Sirkeci, İ. (2016). Çocuklar ve Göç. Göç Dergisi, 3(1).
- Öztañ, G. G. (2011). Türkiye'de çocukluğun politik inşası. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Pandır, M., Efe, İ., & Paksoy, A. F. (2015). Türk Basınında Suriyeli Sığınmacı Temsili Üzerine Bir İçerik Analizi/A Content Analysis on the Representation of Syrian Asylum Seekers in the Turkish Press. Marmara İletişim Dergisi, (24), 1-26.
- Postman, N. (1995). Çocukluğun yok oluşu. (K. İnal, Çev.) Ankara: İmge Kitapevi.
- Poyraz, B. (2002). Haber ve haber programlarında ideoloji ve gerçeklik.

- Salihoğlu, S. (2007). 2006 yılında Türkiye’de 3 yazılı basın organında yer alan çocuk haberlerinin içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi
- Salim, M. (2011). Geçmişten günümüze Türkiye’de çocuk koruma politikaları ve sosyal hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi
- Serdaroğlu, C. (2012). Kanunla ihtilafa düşmenin temsilinde kaybolan çocukluk. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi
- Sönmez, Z. (2014). Komşuda Kriz: Suriyeli Mülteciler (Rapor). HH İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi. (Erişim Tarihi, 08.11.2016.)
- Şenol-Sert, D. (2012). Uluslararası göç yazınında bütünleyici bir kurama doğru. S. G. Ihlamur-Öner, ve NA Şirin-Öner (der.) içinde, Küreselleşme çağında göç: Kavramlar, tartışmalar, 29-47.
- Şöhret, M. (2016). Suriye’nin siyasi yapı. H. Çomak, C. Sancaktar, Z. Yıldırım içinde, Uluslararası politikada Suriye Krizi (s. 39-85). İstanbul: Beta Basım A.Ş.
- Tan, M. (1993). Çocukluk: dün ve bugün. Onur (Ed.) Toplumsal Tarihte Çocuk, 11- 30.
- Taştekin, F. (2015). Suriye yıkıl git diren kal. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Tavşancıl, E., & Aslan, E. (2001). İçerik analizi ve uygulama örnekleri.
- TDK,(2017)
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.590f759dc21965.81793592 (08.11.2016)
- Topçuoğlu, R. A. (2012). Türkiye’de göçmen çocukların profili, sosyal politika ve sosyal hizmet önerileri hızlı değerlendirme araştırması. İsveç Uluslararası Kalkınma ve İşbirliği Ajansı ve Uluslararası Göç Örgütü
- Tosun, G. E. (2012). Çocuklar ve çocuk haklarının medyada temsili. S. Alankuş içinde, Çocuk odaklı habercilik (s. 174-198). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.

Türk Tabipler Birliği. (2016). Savaş, göç ve sağlık. Ankara: Türk Tabipler Birliği Yayınları.

Unat, N. A. (2006). Bitmeyen göç: konuk işçilikten ulus ötesi yurttaşlığa. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

UNHCR,(2017,Mayıs).

http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php#_ga=1.247954503.1510533198
(Erişim Tarihi: 08.05.2017)

UNHCR, (2015). Global trends forced displacemenet in 2015.

<http://www.unhcr.org/statistics/unhcrstats/576408cd7/unhcr-global-trends-2015.html> (Erişim Tarihi: 05.10.2016)

UNICEF (2007). Çocuk Hakları ve Gazetecilik Uygulamaları: Hak Temelli Perspektif.

UNICEF Dublin Teknoloji Enstitüsü.
<http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/Cocuk%20Haklari%20ve%20Gazetecilik.pdf>

UNICEF. (2016, Şubat).

http://unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/T%C3%BCrkiyedeki%20Suriyeli%20%C3%87ocuklar_Bilgi%20Notu%20Subat%202016.pdf (Erişim Tarihi: 10.10.2016)

Uybadın, A. (2015). Acıyı Kayıt Altına Almak: Aylan Kurdi Örneği. Marmara İletişim Dergisi, 101.

Uzun, A. (2015). Günümüz sosyal ve ekonomik problemi olan Suriyelilerin ekonomi ve mülteci hukuku bakımından değerlendirilmesi. Ankara Barosu Dergisi, 107-120.

Varol, S. F. (2014). Medyada Yer Alan Temsillerin Kimlik Edinme Sürecindeki Rolü. The Journal of Academic Social Science Studies, 26, 301-313.

Yavuz, Ö. ve Mızrak, S. (2016). Acil durumlarda okul çağındaki çocukların eğitimi: Türkiye'deki Suriyeli mülteciler örneği. Göç Dergisi, 3(2).

Yıldırım, Z. (2016). Suriye siyasi tarihi. H. Çomak, C. Sancaktar, Z. Yıldırım içinde, Uluslararası Politikada Suriye Krizi (s. 3-31). İstanbul: Beta Basım A.Ş.

Yörükoğlu, A. (2007). Değişen toplumda aile ve çocuk (7 b.). İstanbul: Özgür Yayınları.

Yurdigül, Y. (2011). Kurgusal gerçeklik bağlamında haber ve gerçeklik ilişkisi/the relationship between reality and news in the context of a fictional reality. Atatürk İletişim Dergisi, 1(1).

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.aljazeera.com.tr/gorus/turkiyedeki-suriyelilerin-egitim-sorunu-nasil-cozuler> (Erişim Tarihi :10.11.2016)

<http://www.trthaber.com/haber/yasam/suriyeli-cocuklar-psikolojik-travmalarla-karsi-karsiya-221499.html> (Erişim Tarihi :10.11.2016)

http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/09/150904_alan_kurdi_oykusu (Erişim Tarihi :10.11.2016)

http://www.ntv.com.tr/dunya/batili-liderler-aylanin-olumune-ne-dedi,jFIN2_XfCU2stTPqRFDJng (Erişim Tarihi :10.11.2016)

<https://140journos.com/time-alan-kurdi-foto%C4%9Fraf%C4%B1-t%C3%BCm-zamanlar%C4%B1n-en-etkili-15-foto%C4%9Fraf%C4%B1-aras%C4%B1nda-62e443f610ed> (Erişim Tarihi :10.11.2016)

http://www.ntv.com.tr/dunya/aylan-avrupayi-degistirdi,OzVV_Y4Jm0uDZqHpr6PWdQ (Erişim Tarihi :10.11.2016)

<http://t24.com.tr/haber/esat-mi-esad-mi-yoksa-esed-mi,207410> (Erişim Tarihi:10.11.2016)

<http://tr.euronews.com/2016/04/28/dunyaya-ornek-olarak-gosterilen-turkiye-dekimulteci-kamplari> (Erişim Tarihi :10.11.2016)

<http://www.aljazeera.com.tr/gorus/turkiyedeki-suriyelilerin-egitim-sorunu-nasil-cozuler> (Erişim Tarihi :10.11.2016)

<http://www.trthaber.com/haber/yasam/suriyeli-cocuklar-psikolojik-travmalarla-karsi-karsiya-221499.html> (Erişim Tarihi :10.11.2016)

http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/09/150904_alan_kurdi_oykusu (Erişim Tarihi :10.11.2016)

http://www.ntv.com.tr/dunya/batili-liderler-aylanin-olumune-ne-dedi,jFIN2_XfCU2stTPqRFDJng Tarihi :10.11.2016)

<https://140journos.com/time-alan-kurdi-foto%C4%9Fraf%C4%B1-t%C3%BCm-zamanlar%C4%B1n-en-etkili-15-foto%C4%9Fraf%C4%B1-aras%C4%B1nda-62e443f610ed> (Erişim Tarihi :10.11.2016)

http://www.ntv.com.tr/dunya/aylan-avrupayi-degistirdi,OzVV_Y4Jm0uDZqHpr6PWdQ (Erişim Tarihi :10.11.2016)

<http://t24.com.tr/haber/esat-mi-esad-mi-yoksa-esed-mi,207410> (Erişim Tarihi :10.10.2016)

<http://tr.euronews.com/2016/04/28/dunyaya-ornek-olarak-gosterilen-turkiye-dekimulteci-kamplari> (Erişim Tarihi :09.11.2016)

https://www.nytimes.com/2014/02/16/magazine/how-to-build-a-perfect-refugee-camp.html?_r=0 (Erişim Tarihi: 30.05.2017)

http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/10/151005_suriyeli_multeciler (Erişim Tarihi: 30.05.2017)

EKLER

Ek 1: İçerik analizinde kodlanan tüm metinler		
Tarih	Gazete	Başlık
30.06.2011	Zaman	SURİYELİ ÇOCUKLARA OYUNCAK DAĞITTI
10.07.2011	Posta	KIZILAY'DAN MORAL
06.10.2011	Zaman	ÇADIRKENTLERDEKİ SURİYELİ ÇOCUKLAR OKULA BAŞLADI
19.03.2012	Zaman	ÇOCUKLARINI TÜRKİYE YE BIRAKIP SAVAŞMAK İÇİN GERİ DÖNÜYÖRLER
24.03.2012	Zaman	SURİYELİLERE GÖNÜLLÜ EĞİTİM VERİYÖRLER
25.03.2012	Zaman	HATAY'DAKİ ÇADIRKENTLERDE ACI VE SEVİNÇ BİR ARADA
09.05.2012	Zaman	İYİLİK ŞAMPİYONLARI' KAMPTAKİ SURİYELİ ÇOCUKLARA OYUNCAK DAĞITTI
19.07.2012	Sabah	SURİYE Yİ SARAN ATEŞİN EN MASUM KURBANLARI
30.08.2012	Zaman	POLATALEMDAR'A SÖYLEYİN ESED'İ VURSUN'
02.09.2012	Hürriyet	SINIRDA BÖYLE BEKLİYÖR
03.09.2012	Zaman	SAVAŞM ÇOCUKLARI BALON PATLASA BOMBA SANİYÖR
25.09.2012	Zaman	SURİYELİ ÇOCUKLAR OKU SIRALARINA HASRET
19.10.2012	Sabah	PEPSİ SURİYELİ MÜLTECİLERE TÜRKÇE ÖĞRETECEK
02.11.2012	Posta	ÇADIRKENTTE YANGIN
03.11.2012	Zaman	CADIRKENTTE YANGIN ÇIKTI, 5 YAŞINDAKİ SURİYELİ ÇOCUK ÖLDÜ
19.11.2012	Sabah	SAVAŞIN ÇOCUKLARI: ESAD'DAN KORKUYÖRUZ
24.11.2012	Zaman	MÜLTECİ ÇO CUKLAR, DEP RESYON KISKACINDA.
28.11.2012	Posta	KUTSAL EMANETLER
28.11.2012	Posta	ŞANSLI ÇOCUK SURİYELİ ÇIKTI
18.12.2012	Zaman	SURİYELİ ÇOCUKLARA ÇADIR OKULDA EĞİTİM
24.12.2012	Sabah	CADIRKENTTE YANGIN: 5 ÇOCUK AĞIR YARALI
25.12.2012	Posta	CADIRDAYANGINJ J ROİM IP İ B HIL'İH11 M £1 İFL

25.12.2012	Sabah	YANAN ÇADIRDA BİR ÇOCUK ÖLDÜ
25.12.2012	Sözcü	SİĞİNMACILARIN ÇADIRI YANDI, 5 ÇOCUK YARALI
28.12.2012	Posta	ÇADIRDA YANAN ÇOCUK ÖLDÜ
29.12.2012	Posta	ŞANLIURFA CEYLANPMAR'DA
29.12.2012	Zaman	ÇADIR YANGININDA 2 ÇOCUK DAHA ÖLDÜ
30.12.2012	Posta	TS3İİSE3 EJJFLESSSFFL
30.12.2012	Sabah	YANGINDA YARALANAN 5'İNCİ KARDEŞ DE ÖLDÜ
03.01.2013	Hürriyet	ÇOCUKLARIN RESİMLERİ BİLE KIRMIZI
09.01.2013	Hürriyet	ÇADIRKENTTE YANGIN: 2 ÇOCUK ÖLDÜ
11.01.2013	Hürriyet	SINIRDA KORKULAN OLDU
16.01.2013	Zaman	CADIRKENTTE YİNE YANGIN: 3'Ü ÇOCUK 4 ÖLÜ
17.01.2013	Sabah	BOMBA YAĞMURU
23.01.2013	Zaman	SAVAŞTAN KAÇTILAR, AÇILAN OKULLA HAYATA TUTUNDULAR
26.01.2013	Posta	15 GÜN MOLA
28.01.2013	Posta	O BAKIŞLAR TÜM DRAMINI ANLATIYOR
04.02.2013	Zaman	ÖLÜME BİR MİLİM KALA HAYATA TUTUNDU
13.02.2013	Zaman	SÜLEYMAN ŞAH ÇADIRKENTİ'NDE YANGIN: L ÇOCUK HAYATINI KAYBETTİ
02.03.2013	Sözcü	MÜLTECİ ÇOCUKLARA TEKNOLOJİK SINIFLAR
05.03.2013	Zaman	ÇİKOLATA SAVAŞ ACISINI HAFİFLETİR Mİ?
14.03.2013	Sabah	KAYIP NESİL
23.03.2013	Zaman	ESED'İN ZULMÜNDEN KAÇAN 2 KARDEŞGAZİANTEP'TE HAYATA TUTUNDU
28.03.2013	Zaman	ÇADIRKENTTE YANGIN ÇIKTI 7 YAŞINDAKİ ÇOCUK ÖLDÜ
31.03.2013	Zaman	SURİYELİ ÇOCUKLAR İLE MİLAN DOSTLUK MAÇI YAPTI
05.04.2013	Zaman	CADIRKENTTE KALAN SURİYELİ ÇOCUKLARIN OLİMPİYAT HEYECANI
25.04.2013	Posta	18'İNCİ ÇOCUK YANDI
26.05.2013	Sözcü	SAVAŞ MAĞDURU ÇOCUKLAR SURİYE DEN KAÇTILAR UCUZ İŞÇİ OLDULAR

17.06.2013	Sabah	SINIR ÖTESİ DİLENCİLER YOLDA KAVGAYA TUTUŞTU
21.06.2013	Zaman	SURİYELİ ÇOCUKLAR, YOLLARDA ÖLÜME TERK EDİLİYOR
13.07.2013	Zaman	ESENLER' DEKİ İFTARDA6 BİN ÇOCUK BİR ARAYA GELDİ
21.07.2013	Zaman	YAZ TATİLİNDE BOŞALAN OKULU SURİYELİ ÇOCUKLAR DOLDURDU
20.08.2013	Zaman	ÖZGÜRLÜĞÜN NE DEMEK OLDUĞUNU TÜRKİYE' YE GELİNCE ÖĞRENDİM
24.08.2013	Zaman	MALIMIZ GİTTİ, NAMUSUMUZU KURTARMAK İÇİN GÖÇ ETTİK
24.8.2013	Sabah	AFAD, TÜRKİYE' YE SIĞINAN 500 BİN SURİYELİ' DEN YARISININ ÇOCUK, BUNLARDAN
05.09.2013	Zaman	SURİYELİ YETİMLER HALA BABALARININ ÖLDÜĞÜNE İNANMIYOR
25.09.2013	Zaman	MALATYA' DA SURİYELİ MİNİKLER İÇİN ANAOKULU
27.09.2013	Sözcü	DUYARLI OKURUM
28.09.2013	Zaman	TÜRKİYE' DE6 BİN SURİYELİ BEBEK DÜNYAYA GELDİ
28.09.2013	Sabah	İSTANBUL' DA SURİYELİ ÖĞRENCİYE OKUL
03.10.2013	Sözcü	SURİYELİ ÇOCUKLARI PARAYLA SATIYORLAR
03.10.2013	Zaman	İSTANBUL' DA SURİYELİ ÇOCUKLARA ARAPÇA EĞİTİM
04.10.2013	Sabah	BM ÇOCUKLARA YARDIM FONU UNICEF] KİLİS'E SURİYELİ ÇOCUKLAR İÇİN OKUL YAPTIR
05.10.2013	Zaman	ALİ ÇOLAK
07.10.2013	Hürriyet	NİLGÜN T. GÜMÜŞ
19.10.2013	Posta	SIĞINMACIYDI DİLENCİ OLDU
21.10.2013	Zaman	ESENYURT' TAKİ SURİYE OKULU EĞİTİME BAŞLIYOR
22.10.2013	Zaman	SURİYELİ ÖĞRENCİLERİN DERS ZİLİ YENİ ÇALDI
23.10.2013	Sabah	SURİYELİ ÖĞRENCİLER DERSTE
24.10.2013	Sabah	HEM MÜLTECİ HEM ÇOCUK GELİN
05.11.2013	Hürriyet	İSTANBUL UN SURİYESİ
16.11.2013	Posta	DONUYORUM
22.11.2013	Hürriyet	FATİH ÇEKİRGE

28.11.2013	Posta	ENFLASYON ANKETİNDE DİNİ YASAM SORULARI
29.11.2013	Sabah	BLAİR' İN BALDIZI SURİYELİ ÇOCUKLARA YUVA AÇIYOR
01.12.2013	Posta	İSTANBUL' DA SURİYELİLERE OKUL
13.12.2013	Posta	SURİYE' DE 5 YILI AŞKIN SÜREDİR DEVAM EDEN İÇ SAVAŞTAN İW KAÇAN 600 BİN KİŞİ
15.12.2013	Sabah	SIFIR NOKTASINDA
15.12.2013	Sabah	5 MİLYON ÇOCURC^ TEHLİKE ALTINDA&LAQUO; İF
31.12.2013	Posta	SIGINMACININ KARAKIŞI
01.01.2014	Posta	SAVAŞ ÇOCUKLARI
08.01.2014	Sözcü	MÜLTECİLERE ORGAN TUZAGI
25.01.2014	Zaman	YARIYILIN SON ZİLİ ÇALDI, 17 MİLYON ÖĞRENCİ KARNE ALDI
26.01.2014	Zaman	ÇOCUKLARA EN ÇOK ESED' İN ZULMÜNÜ ANLATMAKTA ZORLANIYORUZ'
01.02.2014	Zaman	SURİYELİ ÇOCUKLAR TİYATRO İLE EĞLENDİ
19.02.2014	Hürriyet	İŞTE MERVAN' İNK BURKAN ÖYKÜSÜ
19.02.2014	Zaman	DÜNYA, BU MİNİK SURİYELİ MÜLTECİYİ KONUŞUYOR
22.02.2014	Zaman	SAVAŞIN ÇOCUKLARI DA O'NU OKUYOR
25.02.2014	Posta	SİĞİNMACI DOĞDULAR
25.02.2014	Zaman	SURİYELİ MÜLTECİ ÇOCUKLAR İÇİN LÜBNAN'DA
26.02.2014	Zaman	KAPIYI CALİP KAÇTILAR DİYE SURİYELİ ÇOCUKLARI VURDU
04.03.2014	Zaman	KİMSE YOK MU' NUN JAPON GÖNÜLLÜLERİ SURİYELİ ÖĞRENCİLERE YARDIM DAĞITTI
05.03.2014	Zaman	SURİYELİ COCUKLAR KUMBARA' İLE OKULLARINI AYAKTA TUTMAYA ÇALIŞIYOR
12.03.2014	Zaman	SAVAŞ MAĞDURU SURİYELİ ÇOCUK SAYISI KATLANDI
14.03.2014	Sabah	RONALDO: SENİNLEYİZ AHMED MESSİ: ÇOCUKLAR KATLEDİLMESİN
14.03.2014	Zaman	MESSİ' DEN SURİYELİ ÇOCUKLARA DESTEK
20.04.2014	Sabah	ÖMER KAMPIN EN SEVİLEN ÇOCUĞU OLDU

24.04.2014	Zaman	23 NİSAN, ÇOCUK RENKLERİYLE ŞENLENDİ
25.04.2014	Zaman	SURİYELİ ÇOCUKLAR 23 NİSAN'I KUTLADI
22.05.2014	Zaman	SOMALİ VE SURİYELİ ÇOCUKLAR İÇİN ÇALIŞACAĞIM
05.06.2014	Posta	SURİYELİ ÇOCUKLARLA OYUN OYNADI
14.06.2014	Sözcü	SURİYELİ KADINLAR FUHUŞA ZORLANIYOR'
17.06.2014	Hürriyet	SEDAT ERGİN
19.07.2014	Zaman	OKULA GİTMİYEN SURİYELİ ÇOCUKLAR NE OLACAK?
23.07.2014	Sözcü	ÇOCUKLARIN YEMEK SAVAŞI
17.08.2014	Posta	100 BİN SURİYELİ ÇOCUK TEHLİKEDE
26.08.2014	Sabah	ÇOCUKLARIN KAVGASI MAHALLEYİ KARIŞTIRDI
03.09.2014	Posta	ÇOCUK SAVAŞÇILAR
08.09.2014	Hürriyet	30 BİN SURİYELİ BEBEK DOĞDU
09.09.2014	Posta	İNGİLİZ KADINLAR İŞİD'İN POLİSİ OLDU
13.09.2014	Zaman	SURİYELİ ÇOCUKLAR İÇİN 70 BİN OYUNCAK
22.09.2014	Posta	EN AĞIR YÜK
27.09.2014	Posta	SAVAŞ YARASI
06.10.2014	Sözcü	SURİYELİLER PERİŞAN
06.10.2014	Sabah	SURİYELİ ÇOCUKLARIN KURBAN BAYRAMI SEVİNCİ
07.10.2014	Sabah	SINIRDA SAĞLIK SEFERBERLİĞİ
12.10.2014	Zaman	KOBANİLİ MÜLTECİ ÇOCUKLAR, GECELERİ AYAZDAN TİTRİYOR
22.10.2014	Sabah	SAİT GÜRSOY
22.10.2014	Sabah	SURİYELİ ÖĞRENCİLERE ELEKTRONİK KAYIT
25.10.2014	Hürriyet	200 BİN SURİYELİ ÇOCUK OKULSUZ
28.10.2014	Posta	HAYAL VE GERÇEK
08.11.2014	Zaman	TÜRKİYE' DE 300 BİN SURİYELİ ÇOCUK OKULSUZ
09.11.2014	Zaman	KİMSE YOK MU DAN SURİYELİLER İÇİN ERBİL DE OKUL
14.11.2014	Sözcü	SURİYELİ SİĞİNMACI MÜZİK DEHASI ÇIKTI
23.11.2014	Sabah	5 SURİYELİ ÇOCUK SOBA KURBANI OLDU

28.11.2014	Sözcü	EGZOZ DUMANIYLA ISINAN KIZ ÇOCUĞU HERKESİ AĞLATTI
07.12.2014	Posta	SAVAŞ SÜRÜYOR
10.12.2014	Sabah	YAVUZ DONAT
23.12.2014	Posta	BÖYLE Mİ OLACAKTI
24.12.2014	Sözcü	SURİYELİLER ANTALYA'DAN SÜRÜLÜYOR
24.12.2014	Sabah	ŞELELE KADAK
28.12.2014	Zaman	SURİYELİ BEBEK, ÇADIRDA HAYATINI KAYBETTİ
04.01.2015	Hürriyet	ÖĞRETMEN MAAŞLARI
09.01.2015	Posta	BEBEKLER DONUYOR İNSANLIK İZLİYOR
09.01.2015	Sabah	YAVUZ DONAT
11.01.2015	Posta	BURASI İSTANBUL
14.01.2015	Posta	OKULDA SURİYELİLERİ İSTEMİYORUZ' EYLEMİ
15.01.2015	Posta	TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİ SAYISI: 1.6 MİLYON
23.01.2015	Zaman	SURİYELİ KARDEŞLERİ SAVAŞ DEĞİL, YANGIN AYIRDI
23.01.2015	Hürriyet	ÇOCUĞA ARTIK PATATES DAYAĞI
01.02.2015	Posta	SİĞİNMACI ÇOCUK
01.02.2015	Zaman	SURİYELİ ÖĞRENCİLER TÜRKÇE KİTAP BULAMIYOR
06.02.2015	Zaman	2 YILDA 40 BİN SURİYELİ BEBEK DÜNYAYA GELDİ
13.02.2015	Hürriyet	GİLA BENMAYOR
16.02.2015	Hürriyet	HAYALİNİ ARKADAŞI GERÇEKLEŞTİRECEK
21.02.2015	Posta	FİLM GİBİ OPERASYON
24.02.2015	Posta	SINIRDA KARNE
05.03.2015	Hürriyet	TUBA ZAATARI'DE
05.03.2015	Posta	SURİYELİLERİN KAMPINA GİRDİ
09.03.2015	Sözcü	SURİYELİ ÇOCUKLARDA ŞARK ÇIBANI PANİĞ İ
09.03.2015	Zaman	SURİYELİ ÇOCUKLARDA ŞARK ÇIBANI ÇIKTI
13.03.2015	Hürriyet	SURİYE DE 5.6 MİLYON ÇOCUK YARDIMA MUHTAÇ

19.03.2015	Zaman	MENDİL SATAN SURİYELİ OCUKLAR SÜRÜCÜLERE ZOR ANLAR YAŞATIYOR
22.03.2015	Sabah	HAŞMET BABAOĞLU
30.03.2015	Sözcü	1 GÜNLÜK SURİYELİ RAPORU
17.04.2015	Sabah	YAVUZ DONAT
23.04.2015	Zaman	ÇOCUKLARI HAPSEDEN ŞANLIURFA BELEDİYESİ' NE SUÇ DUYURUSU
24.04.2015	Sözcü	OYUNCAK DAĞITIMINDA İZDİHAM
24.04.2015	Zaman	YAŞITLARI BAYRAMDA, ONLAR EKMEK DERSİNDE
25.04.2015	Zaman	SURİYELİ ÇOCUKLAR DARICA DA AĞIRLANDI
30.04.2015	Sözcü	BU ÇOCUKLAR SOKAKTA DEĞİL OKULDA OLMALI
04.05.2015	Hürriyet	NİLGÜN T. GÜMÜŞ
11.05.2015	Zaman	SURİYELİ ÇOCUKLAR TÜRK ANNELERE ÇİÇEK VERDİ
26.05.2015	Posta	TÜRKİYE'DE 5 YILDA 100 BİN SURİYELİ DOĞDU
07.06.2015	Hürriyet	SAVAŞ PARÇALADI TÜRKİYE BİRLEŞTİRDİ
17.06.2015	Posta	EN UZUN SINIRIN YENİ HARİTASI
01.07.2015	Zaman	BM 400 BİN SURİYELİ ÇOCUK EĞİTİMDEN UZAK
22.07.2015	Posta	HEPİMİZ UTANDIK
23.07.2015	Posta	HEM ZORBA HEM YALANCI
23.07.2015	Zaman	SURİYELİ ÇOCUĞU DÖVEN ESNAF HAKKINDA SUÇ DUYURUSU
30.07.2015	Sabah	HAŞMET BABAOĞLU
08.08.2015	Sözcü	TÜRKİYE ÇOCUK İŞÇİLİĞİNDE 1990'LI YILLARA DÖNÜYOR
09.08.2015	Zaman	İSTANBUL' UN GÖBEĞİNDE BALI ÇEKEN ÇOCUKLAR
21.08.2015	Sabah	SURİYELİ ÇOCUKLARA 20 MİLYON DOLAR
23.08.2015	Sabah	40 BİN SURİYELİ ÇOCUK KIŞIN ÜŞÜMEYECEK
03.09.2015	Sabah	HINCAL ULUÇ
03.09.2015	Zaman	İNSANLIK KIYIYA VURDU
03.09.2015	Sözcü	YILMAZ İZDİL

03.09.2015	Sabah	HAŞMET BABAOĞLU
03.09.2015	Hürriyet	DÜNYAYI SARSTI
03.09.2015	Posta	BATSIN BU DÜNYA
03.09.2015	Zaman	M.NEDİM HAZAR
03.09.2015	Zaman	İNSANLIK BATTI VİCDAN KIYIYA VURDU
03.09.2015	Sözcü	BODRUM' DA MİNİCİK BEDENLER KARAYA VURDU, YÜREKLER YANDI
03.09.2015	Sabah	İNSANLIK KIYIYA VURDU
04.09.2015	Hürriyet	TOKAT GİBİ
04.09.2015	Posta	İSTEMEM
04.09.2015	Zaman	AYLAN DAN ÖNCE AYLAN DAN SONRA
04.09.2015	Zaman	QUARESMA'DAN DUYGULANDIRAN MESAJ
04.09.2015	Posta	YAPABİLCEĞİM TEK ŞEY ÇIĞLIĞINI DUYURMAKTI
04.09.2015	Sabah	HABER
04.09.2015	Posta	ÇOCUĞUMU KUCAKLAR GİBİYDİM
04.09.2015	Sabah	KANADA İÇİN YOLA ÇIKMIŞLARDI
04.09.2015	Sözcü	ELLERİMDEN KAYIP GİTTİ
04.09.2015	Zaman	OĞLUM ELİMDEN KAYIP GİTTİ
04.09.2015	Hürriyet	AVRUPA UYANDI, SIRA SİYASİLERDE
04.09.2015	Posta	HAKAN ÇELİK
04.09.2015	Sabah	BURHANETTİN DURAN
04.09.2015	Posta	Q7 DEN DUYGUSAL MEKTUP
04.09.2015	Sabah	HINCAL ULUÇ
04.09.2015	Sözcü	YILMAZ ÖZDİL
05.09.2015	Hürriyet	YÜRÜYEREK GİDİYORLAR
05.09.2015	Sözcü	AYLAN'A EN ACI VEDA
05.09.2015	Zaman	DÜNYAYI AĞLATAN AYLAN, ANNESİYLE YAN YANA TOPRAĞA VERİLDİ
05.09.2015	Hürriyet	MELİS ALPHAN

05.09.2015	Zaman	AYLAN KÜRDİ
05.09.2015	Sabah	GERİYE ACI VE POLEMİK KALDI
07.09.2015	Hürriyet	DHA MUHABİRİ DÜNYAYI SARSTI
07.09.2015	Posta	O KIYIDA ANDILAR
07.09.2015	Sözcü	SİĞNMACILAR GÜNDE SADECE 3 LİRAYA DOYMAYA ÇALIŞIYOR
07.09.2015	Sabah	AKLIMA HEMEN OĞLUM GELDİ'
07.09.2015	Zaman	KENDİ ÇOCUĞUM AKLIMA GELDİ, İNŞALLAH YASİYORDUN DEDİM
07.09.2015	Sözcü	YUNANİSTAN' DA BİR MÜLTECİ BEBEK ÖLDÜ
07.09.2015	Posta	AKLIMA OĞLUM GELDİ
07.09.2015	Posta	SURİYELİ ÇOCUKLARA ARAPÇA EĞİTİM
07.09.2015	Zaman	SURİYELİ ÇOCUKLARA DEVLET OKULUNDA ARAPÇA EĞİTİMİ
07.09.2015	Sözcü	OKULLAR SURİYELİLERE AÇILDI
08.09.2015	Zaman	KÜCÜKİHŞİP
18.09.2015	Hürriyet	NURAN ÇAKMAKÇI
20.09.2015	Hürriyet	SINIRA EMEKLEDİ
20.09.2015	Sözcü	OLAN ÇOCUKLARA OLUYOR!
23.09.2015	Zaman	KİMSE YOK MU, SURİYELİ ÇOCUKLARI SEVİNDİRDİ
24.09.2015	Posta	İSTANBUL DAN UTANDIRAN GÖRÜNTÜLER
27.09.2015	Posta	SUUDİ MİLYARDERİN KIZI İSTANBUL'U KARIŞTIRDI
27.09.2015	Hürriyet	370 BİN SURİYELİ DERSBAŞI YAPIYOR
30.09.2015	Posta	SURİYELİ ÇOCUKLAR DA DERS BAŞI YAPTI
01.10.2015	Sözcü	RAHMİ TURAN
02.10.2015	Hürriyet	HERKES EVE ONLAR OKULA
03.10.2015	Posta	ÇOCUKLARA KIYMAYIN
04.10.2015	Sözcü	TÜRKİYE' DE 400 BİN SURİYELİ ÇOCUK HİÇBİR EĞİTİM ALMIYOR
10.10.2015	Posta	ÇÖPTEKİ HAYATLAR

10.10.2015	Sözcü	8 AYLIK BEBEK BOĞULDU
20.10.2015	Posta	KORKU DOLU ANLAR
22.10.2015	Hürriyet	SURİYELİLER KAYIP KUŞAK OLMASIN
23.10.2015	Sabah	10 AYLIK BEBEĞİN MUCİZE KURTULUŞU
24.10.2015	Sabah	EGE' DE İKİ FACİADA İKİ MUCİZE KURTULUŞ
24.10.2015	Sözcü	EGE' DE FACİA VE MUCİZE
24.10.2015	Posta	YAŞAMIN SEMBOLÜ
24.10.2015	Hürriyet	TÜRKİYE NİN KONUŞTUĞU BALIKÇI
24.10.2015	Zaman	AYLAN BEBEĞİN AKİBETİNE UĞRAMAKTAN KURTARILDI
31.10.2015	Sabah	EGE'DE FACİA ÜSTÜNE FACİA: 25 KAÇAK BOĞULDU
31.10.2015	Sözcü	ÇANAKKALE'DE BOGULAN 4 ÇOCUK 1 TABUTA SIĞDI
31.10.2015	Zaman	YOLCULUK YİNE ACI BİTTİ BİR TABUTTA 4 ÇOCUK SURİYELİLERİN
31.10.2015	Hürriyet	SURİYE MÜFREDATINA TÜRKİYE DÜZENLEMESİ
09.11.2015	Posta	ACILARI ADLARINDA SAKLI
10.11.2015	Hürriyet	5 BİN ÖĞRENCİ AÇIKTA
10.11.2015	Posta	ALAMIYOR
10.11.2015	Sözcü	BİR NESİL TEHLİKE ALTINDA!..
10.11.2015	Zaman	TÜRKİYE DE 400 ZAMAN BİN SURİYELİ ÇOCUK OKULA GİDEMİYOR
14.11.2015	Posta	MWZARA DA BİBER GAZI
21.11.2015	Hürriyet	ÇOCUKLARI ÇALINIYOR
22.11.2015	Zaman	SURİYELİ ÇOCUKLARIN ÇOCUKLUĞU ÇALMIYOR AKTÜEL
23.11.2015	Zaman	BODRUM DA YİNE AYLAN ACISI
23.11.2015	Sözcü	SENA2NIN SONU AYLAN GİBİ OLDU
23.11.2015	Posta	MİNİK SENA'NIN SONU AYLAN GİBİ OLDU
28.11.2015	Hürriyet	UC İNSAN TACİRİNE CİNAYET CEZASI
28.11.2015	Sabah	UMUDA YOLCULUKTAC KNE COCUK TRAJEDİSİ
28.11.2015	Zaman	UMUT YOLCULUĞU YİNE ACI BİTTİ: İKİSİ KARDEŞ 6 ÇOCUK BOĞULDU

29.11.2015	Sözcü	SAVAŞ, ÇOCUKLARI VURUYOR
03.12.2015	Sabah	EGE DENİZİ 185 AYLAN'A MEZAR OLDU
08.12.2015	Posta	ÖLÜM DENİZİ
08.12.2015	Sabah	I İZMİR' DE BİR AYLAN BEBEK ACISI DAHA
08.12.2015	Posta	TÜRKİYE' DE 7150 BİN SURİYELİ EK DOĞDU
08.12.2015	Posta	800 BİN ÇOCUK OKUL ÇAĞINDA
08.12.2015	Sözcü	TÜRKİYE'DE 18 YAŞIN ALTINDA 1.2 MİLYON SURİYELİ ÇOCUK VAR!
09.12.2015	Sabah	O ÇOCUK 5 YAŞINDAKİ SECİDE
10.12.2015	Posta	YAZGÜLÜ ALDOĞAN
12.12.2015	Sabah	YÜZMEYE DEĞİL ÖLÜME GİDİYORLAR
16.12.2015	Hürriyet	AYLAN BEBEĞİN BURUK REKORU
16.12.2015	Sabah	TÜRK VE RUS AŞÇILAR SURİYELİ COCUKLARA YEMEK YAPTI
17.12.2015	Posta	4 AYLAN DAHA
19.12.2015	Sabah	O UZMAN ÇAVUŞUN ADINI BEBEKLERİNE VERDİLER
23.12.2015	Posta	ANA KUCAĞINDA DÜNYANIN ACISI
23.12.2015	Hürriyet	ÜRPERTEN FOTOĞRAF
23.12.2015	Sabah	YAVUZ DONAT
26.12.2015	Hürriyet	SAVAŞIN ÇOCUKLARI
28.12.2015	Zaman	SURİYELİ ÇOCUKLARIN MODEL UCAK HEYECANI
30.12.2015	Zaman	DENİZDE BOĞULMAMAK İÇİN SAÇLARINI SAHİLDE BIRAKMIŞ
30.12.2015	Sözcü	SAHİLE VURAN ACILAR
30.12.2015	Posta	ORTAKOY'DE SURİYELİ ÇOCUK CESEDİ
03.01.2016	Zaman	500 SURİYELİ COCUGA UMUT OLAN OKULUN KAPISINA KİLİT VURULACAK
13.1.2016	Sabah	AB'NİN EN YÜKSEK FONU MÜLTECİ EĞİTİMİNE
26.1.2016	Posta	OYUN DEĞİL
01.02.2016	Hürriyet	SURİYELİ ÖĞRETMENLERE İMAM-HATİP'TE İŞ

01.02.2016	Sabah	TÜRKİYE' DEN BÜYÜK JEST
02.02.2016	Hürriyet	KANAT ATKAYA
02.02.2016	Hürriyet	İNGİLİZLER YAZDI H&M YALANLADI
02.02.2016	Sabah	SURİYELİ ÇOCUK İŞÇİ İDDİASINA TEPKİ GELDİ
03.02.2016	Sabah	ŞELELE KADAK
04.02.2016	Sabah	ŞELELE KADAK
04.02.2016	Sözcü	SURİYELİ ÇOCUKLAR İÇİN 1.4 MİLYAR DOLAR LAZIM
5.2.2016	Hürriyet	NİLGÜN T.GÜMÜŞ
06.02.2016	Posta	FİDYE VAHŞETİ
09.02.2016	Sözcü	BEKİR COŞKUN
09.02.2016	Posta	HEPSİ AYNI GÜN OLDU
11.02.2016	Posta	ONUN DAHA GERÇEK BİR KİMLİĞİ BİLE YOKTU!
12.02.2016	Sabah	YAVUZ DONAT
13.2.2016	Posta	SURİYEİRÇOCURIARB UONSLAR KUCAK AÇTI
15.02.2016	Sabah	YAVU DONAT
16.02.2016	Hürriyet	İKİNCİ EŞ GERÇEĞİ
17.02.2016	Hürriyet	SİZE GARANTİ VEREMEM
20.2.2016	Posta	KİLİS DOLDU TAŞIYOR
24.2.2016	Sabah	YAVUZ DONAT
24.2.2016	Sabah	SAİT GÜRSOY
02.03.2016	Sözcü	ZABITA BİR METROBÜS DİLENCİ ÇOCUK TOPLADI
02.03.2016	Sabah	SURİYELİ ÇOCUKLAR İÇİN SEVGİYLE DOKUDULAR
06.03.2016	Posta	CANDAŞ TOLGA İŞİK
07.03.2016	Posta	SURİYELİ ÇOCUKLAR İÇİN EL ELE VERDİLER
07.03.2016	Sabah	AB' Yİ HAYRAN BIRAKAN PROJE
08.03.2016	Sabah	MAHMUT ÖVÜR
09.03.2016	Sözcü	YILMAZ ÖZDİL
11.03.2016	Posta	NOBELLİK İLKOKUL
11.03.2016	Zaman	SURİYELİ ÇOCUKLARI BOMBALAR SESSİZ BIRAKTI

12.03.2016	Zaman	AYAKSIZ VE KOLSUZ ÇOCUKLAR ÜLKESİ HATAY'IN SURIYE YETİM HANESİ
13.03.2016	Hürriyet	O ÇOCUK BULUNDU
13.03.2016	Sözcü	SEYYAR SATICININ YERDEN YERE VURDUĞU SURIYELİ ÇOCUK BULUNDU
13.03.2016	Posta	127 BİN SURIYELİ TÜRKİYE' DE DOĞDU
15.03.2016	Hürriyet	SAVAŞTA 3.7 MİLYON BEBEK DOĞDU
20.03.2016	Hürriyet	UMUT YOLUNDA BEBEK ÖLDÜ
20.03.2016	Zaman	SURIYELİ ÇOCUKLARA KIYAFET VE OYUNCAK YARDIMI
21.03.2016	Zaman	MÜLTECİ TEKNESİ ALABORA OLDU 2 ÇOCUK ÖLDÜ
28.03.2016	Sabah	12 YAŞINDAKİ ÇOCUĞU 50 LİRASI İÇİN ÖLDÜRDÜ
28.03.2016	Zaman	AVRUPA DUYARSIZ
30.03.2016	Zaman	300 BİN GÖÇMEN ÇOCUK TÜRKÇE ÖĞRENECEK
02.04.2016	Hürriyet	MEHMET Y. YILMAZ
02.04.2016	Sabah	SURIYELİ ÇOCUKLARLA ŞARKI SÖYLEDİ
02.04.2016	Zaman	GENÇLERİN İYİLİK AĞACI' PROJESİYLE SURIYELİ ÇOCUKLARA TEBESSÜM
04.04.2016	Sabah	POZ VERİRKEN ŞELALEYE DÜŞTÜ
05.04.2016	Zaman	MEDİS' TE MÜLTECİ ÇOCUKLAR İÇİN ARAŞTIRMA TALEBİ
07.04.2016	Zaman	SURIYELİ ÇOCUKLARI SOPAYLA DÖVEN 2 KİŞİ GÖZALTINA ALINDI
12.04.2016	Posta	BİNLERCE ÇOCUK KAYBOLDU
12.04.2016	Zaman	ALMANYA' DA BİNLERCE SİĞİNMACI ÇOCUKTAN HABER ALINAMIYOR
16.04.2016	Zaman	SURIYELİ ÇOCUK SU KOVASINA DÜŞÜP BOĞULDU
18.04.2016	Zaman	BOMBALARIN SESSİZ' BIRAKTIĞI ÇOCUKLAR SAĞLIKLARINA KAVUŞTU
19.04.2016	Posta	İŞİD KİLİS E SALDIRDI 4 ÖLÜ
23.04.2016	Posta	MUHTEŞEMSİNİZ ÇOCUKLAR
26.04.2016	Sabah	TEK HAYALLERİ SURIYE' Yİ YENİDEN İNŞA ETMEK

28.04.2016	Posta	MEB 431 BİN SURİYELİ ÇOCUK EĞİTİM ALAMIYOR
02.05.2016	Hürriyet	ESERLERİNİ BAĞIŞLADILAR
03.05.2016	Zaman	ÇOCUKLAR YARARINA RESİM SERGİSİ
10.05.2016	Hürriyet	GİLA BENMAYOR
10.05.2016	Zaman	AFAD IN EĞİTİM HEDEFİ 450 BİN
11.05.2016	Sabah	SAİT GÜRSOY
13.05.2016	Hürriyet	BAKANLIK NİZİP'TE 8 AY UYUMUŞ
13.05.2016	Posta	ONLAR SİĞİNMIŞTI
14.05.2016	Sözcü	BAKANLIK İSTİSMARI BİLMESİNE RAĞMEN MÜDAHİL OLMAMIŞ
15.05.2016	Sözcü	SAYGI ÖZTÜRK
21.05.2016	Hürriyet	HEM EVLERİNDEN HEM UMUTLARINDAN OLDULAR
22.05.2016	Hürriyet	GİLA BENMAYOR
30.05.2016	Zaman	200 SURİYELİ ÇOCUK ANNELERİYLE FİLM İZLEDİ
01.06.2016	Posta	NEDİM ŞENER
01.06.2016	Posta	SURİYELİ ÇOCUKLAR KÖLE YAPMIŞLAR
01.06.2016	Sözcü	GÖÇMEN BEBEĞİN BU FOTOĞRAFI DÜNYAYI SARSTI
03.06.2016	Zaman	MÜLTECİ ÇOCUKLAR ASİMİLE EDİLİYOR ÇOCUKLAR
04.06.2016	Posta	ÇADIR KENT TACİZCİSİNE 108 YIL HAPİS
04.06.2016	Posta	SURİYELİ ÇOCUKLAR HAYAT KURTARDI
04.06.2016	Sabah	SURİYELİ ÇOCUKLAR HAYAT KURTARDI
05.06.2016	Posta	MÜLTECİ KAMPINDA BİR DÜNYA YILDIZI
09.06.2016	Posta	CELLADINA ÇALIŞIYOR
12.06.2016	Hürriyet	SAVAŞTAN ATÖLYEYE
21.06.2016	Zaman	ÇOCUKLARIN YÜZLERİ VELİEFENDİ'DE GÜLDÜ
22.06.2016	Posta	YAŞAR ÖZAY
27.06.2016	Posta	AL SAN PSİKOLOJİK PATLAMA
28.06.2016	Hürriyet	GİLA BENMAYOR
28.06.2016	Sabah	ASANSÖRE SIKISAN COCUK ÖLDÜ

03.07.2016	Zaman	30 BİN ÇOCUK AÇLIĞIN PENÇESİNDE -SALDIRILARININ
03.07.2016	Zaman	SURİYELİ ÇOCUKLARIN DRAMI BAYRAM KARTLARINDA
08.07.2016	Zaman	600 SURİYELİ ÇOCUK BAYRAMDA COŞTU
09.07.2016	Hürriyet	ÇOCUKLARA BAYRAM MORALI
12.07.2016	Hürriyet	SURİYELİ ÇOCUĞUN ÇOĞU SOKAKTA
14.07.2016	Sabah	MAHMUT ÖVÜR
15.07.2016	Zaman	VATANDAŞLIK VERİLİRSE ÖRGÜT KURBANİ OLMAZLAR!
27.07.2016	Sözcü	BİNLERCE SURİYELİ ÇOCUK İŞGÜCÜ OLDU
02.08.2016	Posta	HELAL SİZE KIZLAR
16.08.2016	Posta	SURİYELİ COCUKLARA TURKCE OGRETİLECEK
27.08.2016	Sözcü	YUSUF'U 30 BİN DOLAR İÇİN KAÇINP İŞKENCE YAPTILAR
30.08.2016	Posta	EY BATI LAFI BIRAK ŞU İNSANLIĞA BAK
02.09.2016	Sözcü	DÜNYAYI AĞLATAN BU FOTOĞRAFIN ÜZERİNDEN TAM BİR SENE GEÇTİ
03.09.2016	Posta	AYLAN LAR H L YALNIZ
03.09.2016	Sabah	BİN AYLAN DAHA BOĞULDU
03.09.2016	Hürriyet	AYLAN BEBEK GİDELİ 1 YIL OLDU
08.09.2016	Posta	50 MİLYON ÜMRAN VAR
15.09.2016	Posta	YAZGÜLÜ ALDOĞAN ZARARINA SANAT TERÖRE İNAT SANAT
28.09.2016	Hürriyet	BU COCUKLAR HARCANIYOR
30.09.2016	Hürriyet	MADENAIİK MESLEK LİSESİ
02.10.2016	Hürriyet	SURİYELİLERE ÇIRAKLIK VE USTALIK EĞİTİMİ
08.10.2016	Sabah	LOHAN' DAN MÜLTECİ ÇOCUKLARA KİTAP
12.10.2016	Sabah	MÜLTECİ MUHAMMED YAŞAMAK İSTİYOR
13.10.2016	Sabah	ÖZGÜR ŞEHRİN MAZLUM SAKINLERİ
13.10.2016	Posta	SURİYELİ ÇOCUKLAR BAŞKA OKULA GİTSİN
13.10.2016	Sözcü	SURİYELİ ÇOCUKLARI İSTEMİYORUZ' EYLEMİ
24.10.2016	Posta	ÇADIRI EV ZANNEDİYOR

25.10.2016	Hürriyet	ÇOCUK İŞÇİLİ DEVLER
26.10.2016	Posta	SİĞİNMACI ÇOCUKLAR ÜNLÜ MARKALARIN İŞÇİSİ
27.10.2016	Hürriyet	KOMPLO İDDİASI
27.10.2016	Sabah	ÇOCUK İŞÇİ ÇALIŞTIRAN VATAN HAINİDİR
29.10.2016	Hürriyet	ÇOCUK İŞÇİ HABERLERİ ART NİYETLİ
03.11.2016	Hürriyet	KANAT ATKAYA
04.11.2016	Hürriyet	GİLA BENMAYOR
20.11.2016	Sabah	ŞELELE KADAK
22.11.2016	Hürriyet	500 BİN MÜLTECİ ÇOCUĞA EĞİTİM
26.11.2016	Hürriyet	BİZ ARTIK TÜRKİYE'NİN GELECEĞİYİZ
29.11.2016	Sözcü	SURİYELİ ÇOCUKLAR ÖLÜMÜNE DİLENİYOR
07.12.2016	Posta	MARDİNLİ VE SURİYELİ FUTBOLDA BİRLEŞTİ
09.12.2016	Posta	HALEP'E DÖNÜŞ
13.12.2016	Posta	KORKUNÇ İDDİA!
13.12.2016	Hürriyet	NURAN ÇAKMAKCI
14.12.2016	Hürriyet	FİKRET BİLA
16.12.2016	Sözcü	MÜLTECİ ÖĞRENCİLERE EĞİTİM VERECEKLER
31.12.2016	Hürriyet	BEYAZ GİTARİYKA BARIŞ MESAJI VERİYOR

EK 2. TEMA VE KONULARIN AÇIKLAMALARI		
TEMALAR	KONULAR	AÇIKLAMALAR
<p>1-Eğitim Bu tema çocukların eğitimiyle ilgili tüm konuları kapsamaktadır.</p>	Eğitim Hizmetleri	Sığınmacı çocuklara devlet/yerel yönetimler (MEB, Belediyeler vb.) tarafından sunulan eğitim hizmetleri, eğitim politikaları, müfredat düzenlemeleri , açılan okullar vb. . (Devletin eğitime yönelik yaptıkları)
	Eğitim Yardımları/ Destek Faaliyetleri /Projeleri	Sığınmacı çocukların eğitim almalarını sağlamak, eğitimlerini desteklemek amacıyla, STK'lar, şirketler, özel kuruluşlar, üniversiteler, kişiler vb. aracılığıyla sunulan her türlü destek, yardımlar, geliştirilen proje vb. konulardaki haberler (Sivil kuruluşların, kişilerin yaptıkları)
	Eğitim Alan Çocuklar	Suriyeli öğrencilerle ilgili haberler (Mevcut durumları, karne almaları, vb.)
	Eğitim Alamayan/Okulsuz çocuklar	Eğitim alamayan çocuklarla ilgili haberler.
	Eğitimdeki Sıkıntılar	Eğitim sürecinde yaşanan sıkıntılar, karşılaşılan zorluklara dair haberler.
2-Sayısallaştırma	Doğum oranları	Sığınmacı çocuk doğumlarıyla ilgili haberler
<p>Bu temada haberler ağırlıklı olarak sayısal verilerden oluşmaktadır. Bir haberin içerisinde aynı anda bir çok konudan söz ediliyor ve bolca sayısal ifade yer alıyorsa bu temaya ait olması muhtemeldir.</p>	Çocuklarla ilgili sayısal veriler/istatistikler	Çocuklarla ilgili istatistiki veriler veren, çocukların durumunu, sorunlarını rakamlar üzerinden aktaran, çocukların çokluğuna vurgu yapan haberler.

3-Göç Yolunda Çocuklar Bu tema çocukların göç sürecinde neler yaşadıklarıyla ilgilidir.	Aylan	Alan Kurdi ile ilgili haberler, ölümü, defnedilişi, fotoğrafının etkisi vb.
	Deniz Yoluyla Göç	Deniz yoluyla Avrupa'ya geçmeye çalışan sığınmacılarla ilgili haberler. Bu geçişlerde yer alan, hayatını kaybeden çocuklar vb.
	Kara Yoluyla Göç	Deniz yolu haricinde çocukların göç ederkenki durumları. Çocukların Türkiye'ye ya da Lübnan, Ürdün gibi ülkelere sığınırken ya da kara yoluyla Avrupa'ya geçmeye çalışırken yaşadıkları, sınırda beklemeleri, refakatsiz kalmaları vb. konular.
4-Zor şartlar altındaki çocuklar Çocukların sorunları, zor şartlar altında yaşamalarıyla ilgili bir temadır.	Çadır Yangınında Ölen/Yaralanan Çocuklar	Çadır yangınları ve bu yangınlarda ölen çocuklarla ilgili haberler.
	Çeşitli Sebeplerle Ölen/Yaralanan çocuklar	Kaza, açlık, soğuk gibi nedenlerle hayatını kaybeden çocuklar. (Akdeniz/Ege denizindeki kaçak geçişlerde yaşanan ölümler bu kategoriye dahil değildir. Böyle bir konuda çocuklar boğularak ölmüş olsa dahi "deniz yoluyla geçişler" kategorisi kodlanmalıdır.)
	Şiddet Gören Çocuklar	Dayak, öldürülme, kaçırılma vb. olaylara maruz kalan çocuklar.
	Dilencilik Yapan Çocuklar	Çocukların dilencilik yapmasıyla ilgili haberler.
	Kanunla İhtilafa Düşen Çocuklar	Çocukların yaralama, hırsızlık, madde kullanımı gibi yasadışı bir eylemde bulunmalarıyla ilgili haberler.
	Çocuk İşçiliği-Çalışan çocuklar	Çeşitli işlerde çalışan çocuklarla ilgili haberler. (Dilencilik tek başına bir kategori olduğu için buraya dahil değildir.)
	Diğer Ülkelerdeki Çocuklar	Lübnan, Ürdün gibi farklı ülkelerde ya da Avrupa ülkelerindeki sığınmacı çocuklara dair haberler.
	Cinsel İstismar	Çocuklara yönelik cinsel istismarla ilgili haberler.
	Savaşın psikolojik etkileri/Travma yaşayan çocuklar	Savaşın çocukların psikolojilerinde nasıl etki bıraktığıyla ilgili haberler. Depresyon, travma vb.
	Hasta/Engelli çocuklar	Çocukların hastalıkları, engelli olma durumlarıyla ilgili haberler.

	Yoksul-Muhtaç- Mağdur çocuklar	Çocukların savaş ya da yoksulluk nedeniyle zor durumda olmaları, yaşadıkları dramlar, yardıma muhtaç oluşları vb. konulardaki haberler.
5-Yardım/Destek Sığınmacı çocuklara yönelik maddi-manevi yardımları, çocukların yararına olan her türlü destek faaliyetini kapsamaktadır. (Eğitime yönelik yardım ve destekleyici faaliyetler eğitim teması altında değerlendirilecektir.)	Destek Faaliyetleri/ Etkinlikleri/Projeleri	Sığınmacı çocuklar için geliştirilen projeler, çocuklara destek, moral verme amaçlı etkinlikler, ünlülerin çocuklara destek veren açıklamaları vb. konular. Maddi yardımdan ziyade etkinlik, proje gibi çocukların yararına olan faaliyetleri kapsamaktadır.
	Maddi-Mali Yardımlar	(Eğitim yardımı hariç) Çocuklara yönelik maddi, mali yardımları kapsamaktadır.
	Ziyaret	Ünlü isimlerin, siyasi aktörlerin, gazetecilerin vb. sığınmacı çocukları ziyaret etmeleriyle ilgili haberler. Çadır ziyaretleri, okul ziyaretleri vb.
Bu üç konu hiçbir temaya ait olmayıp çeşitli haberlerde yer alması muhtemel konulardır. Herhangi temayla birlikte kodlanabilir.	Hükümet/Türkiye Eleştirisi	Hükümeti /Türkiyeyi, hükümetin sığınmacı çocuklar konusunda eleştiren haberler. Çocukları, hükümetin politikalarının, resmi kurumların ihmalinin mağduru olarak ele alan haberler.
	Batı/Avrupa Eleştirisi	Avrupa ülkelerini sığınmacılar, çocuklar konusunda eleştiren haberler.
	Hükümet/Türkiye Övgüsü	Hükümeti/Türkiyeyi, hükümetin sığınmacı politikalarını/hizmetlerini çocuklar için yaptıklarını öven, takdir eden haberler.
N/A	Diğer Haberler	Herhangi bir konu kategorisine girmeyen haberler.

Ek 3 : Nitel Analiz Kapsamında İncelenen Haberler

Hürriyet
2012

Sınırdaki böyle bekliyor

ASSOCIATED Press haber ajansı, 5 yaşındaki Suriyeli mülteci Aya Abdulhay'ı bir yanağında Suriyeli muhaliflerin bayrağı, ötekisinde Türk bayrağı çizili, alnında tekbir yazılı halde gösteren bu fotoğrafı yayınladı. Aya Abdullah'ın Halep'ten kaçan ailesiyle birlikte Bab-ı Seleme kapısında Türkiye'ye geçmeyi bekleyenler arasında olduğu belirtildi.

Ya bu kızı alırsınız ya da biz sizi alırız

ASLINDA olay tam bu başlıktaki gibi değil elbette.

Üslup böyle olma-yabilir.

Ama özet olarak sonuç bu...

Ben aflarına sığma-rak biraz da "çarpıcı hale" getiriyorum.

Çünkü duyduğum an çarpıldım. Mutlu oldum. Sevindim. İçimden alkışlar yükseldi.

Çünkü duyduğum an bana, **"İyi ki böyle polisler ve böyle savcılar da var"** dedirten bir olaydır bu...

Gaziantep'te geçiyor...

Bir film şeridi halinde sahne anlatıyorum:

- Emniyet Müdürlüğü'nün çocuk şubesinden bir ekip ak-şama doğru Gaziantep sokaklarında denetime çıkıyor. Ve tam Değirmiş Mahallesi'ndeki Eruslu Parkı'na gelince parkta bir kız çocuğunun yattığını görüyorlar. Hemen parka gidiyorlar. Bakıyorlar ki Suriyeli bir kız. Sorup araştırmıyorlar...

- Mülteci bir kız. Ve so-kakta kalmış. Hava da kara-rıyor. Polisler kızı alıp Ço-cuk Esirgeme Kurumu'nun kapısını çalıyorlar...

Polis: "Bu Suriyeli kızı parkta yatarken bulduk. Siz bu gece sahip çıkın. Yarın duruma bakarız..."

Görevli: "Memur Bey benim bu kızı alma yetkim yok."

Polis: "Kamu görevidir.

PERDE ARKASI

Fatih ÇEKİRGE

fcekirge@hurriyet.com.tr

Başka çaremiz yok. Almalı-sınız..."

Görevli: "Almam."

Polis: "Alırsınız..."

Ve konuşma giderek geriliyor. Polis son çare olarak nöbetçi savcıcı arıyor. Durumu olduğu gibi anlatıyor.

Savcı, kelimenin tam an-lamıyla "gurbetçi" olan kız çocuğunun sokakta kalma-sına tahammül edemiyor. Ve talimatı veriyor:

"Eğer o kızı kuruma almazlarsa, görevi kötü-ye kullanmak nedeniyle siz görevliyi gözaltına alırsınız. Gidin aynen söyleyin..."

Polis bir telefon tutanağı düzenliyor.

Ve Çocuk Esirgeme Ku-rumu, Suriyeli kızı alıyor.

Şu anda durum bu...

Açıkça söylemek gere-kirse, bunları aktarıırken amacım, Çocuk Esirgeme Kurumu'nu karalamak değil.

Onun ötesinde, polis ve savcının bu insani yaklaştı-mını alkışlamak istedim.

Dün Gaziantep Emni-yet Müdürlü Ömer Aydın'ı aradım.

Ve öğrendim ki...

"İki gün önce Aile ve Sosyal Yar-dımlaşma Bakanı Fatma Şahin bütün illere bir genelge göndermiş. Özellikle Suriye'den gelen mülteci çocukların sahipsiz kalmaması ve kötü durumlarla karşılaşmaması için önlem alınmasını istemiş. Ancak genelge dün sabah itibar-ıyla dağıtılmış..."

Ömer Aydın topluma insan kazandırma konusunda çok özverili bir polis.

Daha önce Balıkesir'de okula gitmeyen ve sokakta oynayan üç Roman çocuğu alıp okula yazdırmış. Ve okumalarını takip etmişti.

Şimdi o çocuklar konser-vatuvar öğrencisi...

Neresinden bakarsanız bakın...

Polisi "biber gazı ve cop" olarak hafızamıza kazıyan olaylardan sonra...

Böyle örnekler de var demek istedim...

Elbette bakanlığın bu genelgesi çok insani bir yaklaşımdır.

Ama bu genelgeden haberleri olmadan tamamıyla insani duygularla inisiyatif kullanan polis ve savcıcı daha içten bir alkışla kutlamak istedim.

İyi ki varsınız...

NOT: Diyaloglar ve savcının gerekçesi ya da talimat içeriği tam böyle olmasa da tahminen ve özetle tarafımdan yazılmıştır.

Hürriyet
2013

Mültecilerin sığındığı bir beldeden insanlık manzaraları

■ KIZILTEPE/MARDİN

MENENJİTE yakalanmış bir çocuk hiç görmemişim. Odanın ucundaki yer döşeginde kmıldamadan yatıyordu. Başları sabit bir şekilde tavana yönelmişti. Gözlerinde hiçbir hareket yoktu. Odada kaldığım on dakikaya yakın süre içinde beni fark edip fark etmediğini anlayamadım.

Üç yaşındaki **Halid**, ailesiyle birlikte bir buçuk yıl önce Şanlıurfa'nın Ceylanpınar ilçesinin hemen karşısındaki Serekaniye'den Türkiye'ye göç etmişti kasabanın günlerce bombalanmasının ardından. Annesi, babası ve üç kardeşiyle önce Ceylanpınar'daki mülteci kampına gitmişler, ancak burada **Halid**'in

menejit (beyin zarı iltihabı) hastalığına yakalandığı ortaya çıkmış. Gönderildikleri Diyarbakır'daki hastanede tedavide sonuç alınamayınca, aile çocuğu alıp Kızıltepe'nin Şenyurt beldesine gelmiş.

Şenyurt, Mardin'in Suriye'ye açılan iki kapısından birinin bulunduğu ilk bin nüfuslu küçük bir yerleşim merkezi. **Halid**'in ailesi, burada sınırda demiryolu istasyonunun iki sokak arkasındaki bir köy evinin kiralandıkları küçük bir odasında kalıyor. Bu odaya ayda 100 lira kira ödüyorlar. Göç etmeden önce Suriye'de kasaplık yaparak geçimini sağlayan ailenin reisi **Siar**, şimdi Şenyurt'ta günlük işlerde çalışıyor. Günde 20 lira yevmiyeyle çalıştığını ama her zaman iş bulamadığını anlatıyor, "**Bazen 10 gün oluyor, iş olmuyor**" diye konuşuyor.

★ ★ ★

Şenyurt, Suriyeli mülteciler sorununun boyutlarını mikro ölçekte görmek bakımından önemli bir gözlem noktası. Şenyurt'ta kısa bir tur atmak bile işin ciddiyetini anlamak açısından yeterli.

Sınır kapısına bakan istasyonun arkasındaki parkta Suriye'ye dönüş vâp mak üzere bekleyen çocuklu kalabalık bir aile dikkat çekiyor. Geçiş saatini kaçırdıkları için ertesi sabaha kadar burada beklemek zorundalar.

Demiryoluna geldiğimizde karşımıza çıkan askerlerle konuşurken Suriyeli bir küçük çocuk yanımızdan ayrılmıyor. Suriye'den tek başına göç etmiş ve şimdi sınırda tek başına yaşıyor. Adı **Ahmet**. Babasının hayatta olmadığını, amnesini de savaşta kaybettiğini söylüyor. Savaş onu Suriye'den Şenyurt'a sürüklemiş. Çevrede yaşayanlar bakıyor kendisine.

Arka sokaktaki bir evin giriş katında çarpıcı bir insanlık öyküsü bizi bekliyor. Hemşire **Nadire Demircan**, dört çocuklu bir Suriyeli aileye evinde bakıyor. Evin bir odasını onlara vermiş. Evdeki yaşam alanlarını ayırmak için pratik bir çözüm bulmuş. Konukların kaldığı odayla kendi ailesinin kaldığı bölümü ayıran koridora tahta bir paravan yerleştirmiş. Paravan iki aile arasındaki sınırı çiziyor.

Sedat ERGİN

sergin1@hurriyet.com.tr

Demircan "Yolda açıkta öyle oturuyorlardı. Üç gün arka arkaya onları orada öyle gördüm, sonunda 'Gelin burada kalın' deyip eve aldım onları. Dört biz, altı onlar on kişi olduk. Evde pişen yemeği paylaşıyoruz. Biz onlara kapımızı değil, gönümüzü açtık" diye konuşuyor. Konuk **Muhammed** sorularını yanıtlarken, eşi **Leyla** da kendisini dinliyor. **Muhammed**, "**Açlıktan buraya geldik. Çok akrabamız öldürüldü**"

diye konuşuyor. Kürtçeden çeviriyi **Nadire Demircan** yapıyor.

Koridordaki paravan, aileler arasındaki sınırı çiziyor ama iki ailenin çocukları arasında sınırlar çoktan aşmış. Yine de tek tük sorunlar çıkmıyor değil. **Demircan**, "**Bizimkiler oyuncaklarını vermek istemiyorlar**" diyor.

★ ★ ★

Savaş nedeniyle yerinden yurdundan olmuş bu insanlar başka bir ülkenin toprağında çok zor koşullarda, hatta sefalet koşullarında yaşamayı, savaş ve açlık seçeneğine tercih ediyorlar.

Muhammed ailesiyle başını sokacak bir ev bulabildiği için şanslı ama onun gibi dört çocuğu ve eşiyile gelen **Fahreddin** derme çatma bir çatısı olan, yan tarafları açık depo gibi izbe bir yerde kalıyor. Aile buradaki yer yataklamda geceliyor. Üst başları tasvir edilebilecek gibi değil. **Fahreddin**, "**Açlık, buraya geldik. Bu köyedeki insanlar bize bakıyor**" diye konuşuyor.

Dikkat çekici nokta, çevrede çok sayıda kamp bulunmasına karşılık, mültecilerin çoğunun kamp ortamına girmektense bütün zorluklarına, açıkta kalma tehlikesine rağmen kasaba ya da köylerde çalışarak ayakta kalmayı denemeleri.

Şenyurt'un bağlı olduğu Kızıltepe ilçesinde 24-25 bin dolayında mültecinin yaşadığı tahmin ediliyor. İlçenin nüfusunun 225 bin olduğu dikkate alınırsa, bu bir hayli yüksek bir sayı. Mardin'in toplamında ise mültecilerin sayısının 60 bin dolayında olduğu tahmin ediliyor.

Türkiye'de kampların dışında yaşayan Suriyeli mültecilerin toplamı ise 1 milyona ulaşmış durumda. Hepsi Türkiye'de ayakta kalmaya, yeni bir hayat kurmaya çabılıyor.

Zamanının çoğunu demiryolu istasyonunun orada oynatarak geçiren, buranın maskotu haline gelmiş olan **Ahmet** de buna dahil. **Halid**'in hayata tutunup tutunamayacağı ise belli değil.

NOT: Menejit hastası olan **Halid**'in durumunu cuma akşamı Mardin Valisi **Mustafa Taşkesen** ve Kızıltepe Kaymakamı **Erdoğan Turan Ermiş**'e aktardım. **Halid**, cumartesi sabahı evine giden bir doktorun gözetiminde ambulansla Kızıltepe Devlet Hastanesi'ne kaldırıldı. Hastalığının ileri bir devreye girmiş olduğu anlaşılıyor. Dün akşam kaymakamlıktan verilen bilgiye göre, muhtemelen Ankara'daki bir hastaneye gönderilecek.

Hürriyet
2014

<p>Posta- 2012</p>	<h2 style="text-align: center;">KUTSAL EMANETLER</h2> <p>Suriyeli Ahmet Serhan (39) eşi ve 2 çocuğuyla iç savaştan Türkiye'ye kaçarken yolda 6 çocuk gördü. Aynı köyden olan bu Suriyeli çocuklar anne-babaları iç savaşta ölüncü ortada kalmışlardı. Ahmet Serhan, 6 çocuğu alıp Hatay Reyhanlı'ya getirdi. Kiraladığı evde ailesi ve "Kutsal emanetlerim" dediği çocuklarla yaşıyor.</p>
<p>Posta- 2013</p>	<h2 style="text-align: center;">18'inci çocuk yandı</h2> <p>Savaş, Suriyeli çocukları yakmaya devam ediyor. Geçen kış sadece Şanlıurfa'da 16 sığınmacı çocuk çadırkentlerdeki yangınlarda ölmüştü. Ceylanpınar ilçesinde dün iki çocuk daha yangın nedeniyle hayatını kaybetti, 4 çocuk ağır yaralandı</p> <p>Sığınmacının kabusu Suriye'de 2 yılı aşkın süredir yaşanan iç savaştan kaçan yaklaşık 200 bin kişi Türkiye'ye sığındı. Sadece Şanlıurfa'daki çadırkent ve konteynir kentlerde 90 bin 500 Suriyeli sığınmacı bulunuyor. Suriyeli aileler bütün kış çadırlarda yangın korkusuyla geçirdi. Onlarca yangın çıktı ve sadece Şanlıurfa'da geçen kış 16 çocuk çadır yangınlarında yaşamını yitirmişti. Şanlıurfa'nın Ceylanpınar ilçesindeki Telhamut Çadırkentindeki bir çadırda önceki gece bilinmeyen bir nedenle yangın çıktı.</p> <p>3 ve 7 yaşında iki kardeş İtfaiye ekiplerinin söndürdüğü yangında ağır yaralanan 3 ile 7 yaş arasındaki 6 çocuk hastaneye kaldırıldı. Beşi kardeş olan çocuklardan 3 yaşındaki Ahmet Kassım ve 7 yaşındaki ağabeyi Mustafa Kassım öldü. Diğer 4 çocuğun hayatı tehlikesinin olduğu açıklandı. Türkiye'de Hatay, Gaziantep, Kahramanmaraş gibi çadırkentlerin bulunduğu kentlerde de yangınlar çıkmış, çocuklar ölmüştü. Irak ve Ürdün gibi ülkelere sığınan pek çok Suriyelinin de kaderi farklı olmadı. ■ Hasan KIRMIZITAŞ/DHA</p> <p>Yaralı 4 çocuk Şanlıurfa Devlet Hastanesi'nde yoğun bakımda.</p>
<p>Posta- 2014</p>	 <h2 style="text-align: center;">Savaş çocukları</h2> <p>Suriye'de 3 yıldır süren iç savaştan kaçarak Türkiye'ye gelen sığınmacılar, yaşamak için her işi yapmaya çalışıyor. Eşi ve 9 çocuğuyla tek odalı bir ev tufan Ömer Beytan, inşaatlarda çalışıyor. 10 yaşındaki İmer, 8 yaşındaki Abdülrezzak ve 7 yaşındaki Şehed Beytan ise kentin işlek caddelerinde simit satıyor.</p> <p>Yağmur ve iliklerini donduran soğuk havaya rağmen gün boyu simit satan çocuklar, kazandıkları 3-5 kuruşla aile bütçesine katkı yapıyor. Baba Ömer Beytan, "Suriye'de evimiz, arabamız, iyi bir hayatımız vardı. Ölmek için geldik. Yaşamak için çocuklarımızla birlikte savaşıyoruz" dedi. ■ Fatih KARACALIDHA</p>

Posta-
2015

Acıları adlarında saklı

Suriye'deki iç savaşın kaçak 250 bin kişi Türkiye'deki çadır kentlerde yaşam savaşı veriyor. Suruç'ta Afet ve Acil Durum Başkanlığı AFAD'ın çadır kentinde yaşayan Suriyelilerden altısı Türkiye'ye duydukları minnettarlığın ifadesi olarak bebeklerine "Afad" ismini verdi

Kobani'den kaçanlar

Ülkesinde 9 yıldır devam eden iç savaştan kaçan 2 milyon Suriyeli Türkiye'ye sığınmış. 250 bin Suriyeli çadır kentlerde yaşıyor. Kobani'de ISİD ile Kürtler arasında yaşanan savaşta kaçan, ortama kalan Suriyeliler de, bir yıl önce AFAD'ın (Afet ve Acil Durum Başkanlığı) Suruç'ta oluşturduğu çadır kentte yerleştirilmişti. Bu çocukları AFAD tarafından kardeşim isimli bebeklere, bebeklerine de bu kurumun adını vermeye başladılar.

160 bebek dünyaya geldi

Bugüne kadar 160 bebekten dünyaya gelen çadır kentteki 6 aile çocukları için "Afad" ismini tercih etti. Bu bebeklerden "Afad Canım"ın annesi Seray Çiğdem, "Hz. AFAD'dan çok memnun kaldık. Bu yüzden de kızımıza 'Afad' ismini verdik" dedi. "Afad Çiğdem"ın annesi Zeynep Çiğdem ise "Çocuklarımızın sığınmış AFAD tarafından veriliyor. Hz. AFAD'dan memnunuz. Allah siz onlardan razı olsun" diye konuştu.

"Suriyeli çocuklar korku ve stres altında"
İstanbul'da bulunan ve Suriyeli öğrencilerin eğitim gördüğü İLAF adlı okulun psikolojik danışmanlık ve rehberlik öğretmenleri, bazı çocuklarda uyum problemleri ve psikolojik sorunlar tespit etti. Yürüştü Doktorları'nın 113 Suriyeli çocukta yaptığı araştırmaya göre de savaşın vatandaşlarını yakınına kaybettiği, mutsuzluk, keşef, stres, çaresiz ve korku yaşadıklarını ortaya koydu.

Posta-
2016

100 bin lira için çocuğu boğdular FİDYE VAHŞETİ

Soraç Muslem öldürüldü.

Mersin'de fidye için kaçırılan 8 yaşındaki Suriyeli çocuk öldürüldü. Suriyeli iki canı Kobani'ye kaçarken yakalandı

Muslem Ailesi, Suriye'deki savaştan kaçıp Mersin'e yerleşti. Baba Şahin Muslem, narenciye bahçelerine Suriyeli işçi bularak geçimini sağlıyor. Şahin Muslem'in oğlu Soraç (8) geçen salı kaçırıldı. Kürtçe konuşan biri babayı arayıp "Oğluna karşılık 100 bin lira istiyoruz" dedi. Baba, polise başvurdu. Fidyeyi alamayan caniler Soraç'ı boğarak öldürdü. Polisler, çocuğun cesedini buldu. Suriyeli caniler M.T. (16) ile Muhiddin A. (18) Kobani'ye kaçarken yakalandı. ■ Mustafa İNSANDHA

Suriyeli iki katil tutuklandı.

Sabah-
2012

Savaşın çocukları: Esad'dan korkuyoruz

Suriye'deki savaşın en küçük tanıkları, Ceylanpınardaki çocuklar. Gözlerinde aynı korku... Kimi "Uzaklara gitmek istiyorum" diyor, kiminin aklı ise geride bıraktığı oyuncaklarında

"Çocukların öldüğü bir savaşın galibi olamaz" diyor du bir yazı. Ve savaşların sadece ölü değil, mülteci çocukları da var. Tıpkı Ceylanpınar'da arka mahallelere aileleriyle sığınan bu minikler gibi. Yüzlerinde hem savaşın tüm dehşetini, hem de her şeyi ragmen umudu görmek mümkün. Konakladıkları uzak akrabalarından bir yandan yeni yaşamlarına uyum sağlamaya çalışırken, diğer yandan da çok değil, 10 gün önce onları evlerinden okullarından, oyun bahçelerinden çıkaran bombalara dair anılar biriktirmişler. Babalarının ve annelerinin tereddütleriyle anlatıyorlar, belleklerdeki deşerisi.

O GÜNDEKİ BERİ HEY SESSİZ

Küçük Hasan'ın annesi bize bininci gidecek sandığı anlatıyor: "Suriye ordusunun bombardmanı başladığında en büyük bomba bizim mahalleye düştü. Çocukları kucaklamaya aldık. Eyaletimiz gibiydi ve bir anıya değeri konuşmaya baş-

ladık. Tel örgülerini görünce rahatladık." Gerektiğinde herhangi bir can kaybı yaşamadıkları için çok korkuyor ama o gündün beri çok sevdiği oğlu Hama birkaç sözünü öğrendiği gümüşten Hama ise bize sadece, "Uzaklara gitmek istiyorum" diyor. 9 yaşındaki Hasan'ın rehberliğini de sağladığı evdeki Arap kökenli ailesinin oğlu Muhammet yapıyor. Evlerine sıkı sıkıya bakılmadığını biliyor. En çok okulu gerektiren oyuncaklarının akıbetini merak ediyor. Rusların in Kürt nüfusunun olan aileler, çocuklarıyla konuşma fırsatını birer endişeyle karılıyor. Bunun en önemli nedeni, yıllar yılı süren Esad korkusu. Ama çocuklar daha cesur. 13 yaşındaki Abdurrahman: "Beyaz bize çok kötülük yaptı, hepimiz ondan korkuyoruz" diye konuşuyor. Yemek yerken sohbet ettikleri 6 yaşındaki Fatma'nın babası bir savaştı. Onu bir yıldan fazla görememiş. Babasının kendisine, "Senin için özgürlüğün için savaşıyorum" dediğini anlatan Fatma, babasının herkesten çok sevdiğini ve savaş bitince babasının

onu okula götüreceğine söz verdiğini söylüyor. "Ve savaş annem kendi ölümleriyle gövde anlatıyor: "Evinizin içine bir peçer girer (parapet). Biz arka odaya kaçıp o sırada." Onun yanından ayrıldıktan birkaç dakika öğrenen kız babasının artık hayatta olmadığını.

ÖTE YANDAKI ZEYNEP

Türkiye tarafında konuştuklarımız Suriyeli çocukların hikayeleri böyle. Ama aileleriyle Rusların'a dönen az sayıda çocuk da, bu savaşın diğer özneleri. Onlar savaşın bir gününe günden inanmış. Ellerinde defter ve kalemlerle, okullarının açıldığı günü dört gözle bekliyorlar. Bir yandan da, peşin dört bir insanın dağılmış silah, mihim mihim parçalarıyla kendine oyuncaklar yaratmış durumdadır. Tel örgülerin arasından olmasa sesimizle bağırıyoruz Zeynep de onlardan biri. Birkaç aylık bebek olan kardeşi Oba'dı. Kucaklayıp sınıra gelmiş. "Mutlu musun" diye sorduklarımızda şu yanıt veriyor: "Evim ama oradaki arkadaşlarımla da düşünce daha mutlu olacağım."

Sabah
2013

Sınır ötesi dilenciler yolda kavgaya tutuştu

Şanlıurfa'da dilencilik yapan Suriyeli çocuklar arasında kavga çıktı. Bir erkek çocuk, tartıştığı kızlardan birini bıçaklayıp kaçtı

ŞANLIURFA Akçakale yolu Kuyubaşı Caddesi üzerinde bulunan kırmızı ışıklarda yaşanan kavgada bir kişi bıçakla yaralandı. Suriyeli oldukları öğrenilen aralarında kız çocukların da bulunduğu 8 çocuk, iddiaya göre kırmızı ışıklarda bekleyen araçlarda dilencilik yapıyordu. Bir süre araçlardan para toplayan 13-14 yaşındaki çocuklar, daha sonra kendi aralarında para meselesi yüzünden tartışmaya başladı. Kısa sürede tartışmanın büyümesi üzerine çocuklar tekme tokat kavgaya

tutuştu. Taş sopa ve terliklerin kullanıldığı kavga, TIR ve kamyonların yoğun olarak geçtiği karayoluna da taşdı. Zaman zaman ezilme tehlikesinin yaşandığı kavga sırasında 4 kız çocuğu, aralarına aldıkları bir erkek çocuğunu darp etti. Olaya vatandaşlar müdahale edince, dayak yiyen çocuk kızların elinden kurtularak kayıplara karıştı. Bir süre sonra dayak yiyen erkek çocuk elinde bıçakla yine olay yerine dönerək, dayak yediği kızlarla tekrar tartışmaya başladı. Tartışmanın

büyümesi üzerine bıçağı çıkararak çocuk kızlardan birini bıçakladı. Yaralanan kız çocuğu feryat ederek yere yığılırken, yanındakiler de çığlık çığlığa yardım istedi. Kısa sürede olay yerine gelen polis ve sağlık ekipleri olaya müdahale etti. Yaralanan Suriyeli kız, ambulansla Şanlıurfa Mehmet Akif İnan Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ne kaldırıldı. Polis, bıçağıyla birlikte olay yerinden kaçan zanlıyı yakalamak için soruşturma başlattı.
Mehmet YILDIRIM / SABAH

“Misafir” diyoruz ama... “Onlar kalıcı”

Adana'da... Sehrin tam ortasında bir meydan vardır: “5 Ocak Meydanı.” Sabah... Gün ağarırken gidin... “İşçileri” görürsünüz. Tarım işçisi... İnşaat işçisi. Bahçesine ya da inşaatına işçi arayan “Bu meydana” gelir. “Bu meydana” gelir. “Eskiden... Bundan 3-4 yıl önce... İşçiler “Adanali idi... Veya Vanlı, Diyarbakırlı, Adıyamanlı, Sanlıurfa, Sırmaklı...” Simdi işe... 5 Ocak Meydanı’nda “İs için bekleyenlerin” çoğu Suriyeli.

VİTRİN

Suriyeli işçi “Daha ucuz.” Mersin’de... Mezitli ilçesinin girişinde bir “Bölge oluşt.” Suriyelilerle dolu. Diyarbakır’da... Bağlar semtine gidin... Suriyeliler’i görürsünüz. Konya’da da... İzmir’de, Manisa’da, Antalya’da, Kayseri’de, Malatya’da... Her yerde... Caddede, sokakta... Evde... Cadırda. Onlara “Mülteci” diyoruz... Ya da “Misafir.” Ama “Sunu” iyi bilelim... “Büyük fotoğraf” simdiden görelim... “Gerçeği” kabul edelim... Onların “Çoğu kalıcı.”

Büyük Türkiye

Avrupa Birliği ülkelerinin tamamındaki mülteci sayısı... “130 bin.” Türkiye’de kaç Suriyeli var?... “1 milyon 600 bin.” İsteyen kendi ülkesiyle dalga geçsin... “Büyük Türkiye” diye. Fedakâr ülkem... Muhtaç durumda-ki Suriyeliyi aç ve açığa bırakmayan ülkem... “Büyük Türkiye.”

Kamplar ve okullar

Çoğunu gördük... 10 ilimizde 23 kamp. Kamplarda... 220 bin Suriyeliyi yediyoruz, içiriyoruz, barındırıyoruz. 70 bin Suriyeli çocuk kamplarda eğitim görüyor. Kamplarda “Okullama oranı” yüzde 92. Unutmadan... Kamplarda “Suriye müfredatı” okutuluyor. Suriyeli “Gündüğü” öğretmenler tarafından.

Ama... Haftada 6 saat de Türkçe dersi var... Dersi “Bizim öğretmenlerimiz” veriyorlar. “Politika” su. Bu çocuklar “Yarın” Suriye’ye dönünce... Okullarına devam edebilirler. Ama... Adımız kadar eminiz... “Dönemeyeceler.” Belki... Bir kısmı döner... Ama “Çoğu değil.”

Meslek kursları

Kilis’te... Sanlıurfa’da kamplar gezdik... “Suriyeliler için açılan meslek kurslarını” gördük. Bütün kamplarda “Meslek eğitimi” veriliyor. 3-5 yılda... 20-50 yaş arasında... 40 bin Suriyeli “Meslek sahibi oldu.” Kuzförtük... İpek halı dokumacılığı... Kunduracılık... Elektrikçilik... Bilgisayar... Biçki dikisi. Biliyor musunuz?... Su anda... Adıyaman’daki “Sığınmacı kampında”,

meslek sahibi yaptığımız Suriyeli kadınlar “Kıme” çalışıyorlar? LC Waikiki’ye. LC Waikiki “Siparis” veriyor... Kamptaki kadınlar dikiyorlar... “Para kazanıyorlar.” Yarın... Suriye’de sular durulunca... Bu kadınların kaç Suriye’ye dönmek ister, söyler misiniz? Keske dönseler... Ama konuştuklarımızdan aldığımız izlenim: “Dönmek niyetinde değiller.”

İşte insanlık bu

Kampların dışında... Suriyelilerin buldukları kentlerde... “70 bin Suriyeli çocuk” eğitim alıyor... “Suriye müfredatı” ile. Bunun için “Valilikler” gayret gösteriyorlar. “Sivil toplum kuruluşları ve

belediyeler de.” “Geçici eğitim merkezlerinde” Suriyeli çocuklara, “Kendi çocuklarımız gibi sahip çıkıyoruz.” Ey Batı!.. Bize ikide bir insan hakkının konusunda “Ev ödevi” veren Batı!.. Gel... “Bunları da gör.”

Vallahi de dönmezler... Billahi de dönmezler

Değişik illerde... 10 bin Suriyeli çocuk... “Bizim okullarda” okuyorlar. Bunlar... Türkiye’ye “Pasaportla giriş yapan” Suriyeli ailelerin çocukları. Türk okullarında, Türkçe eğitim alıyorlar... “Müfredat” bizim müfredat. Sizce bu çocukların “Suriye’ye dönme olasılığı” yüzde kaç?

Alkışlar... Nabi Avcı’ya

Suriyeli... Okul çağında olup da okula gidemeyen... 200 bin civarında çocuk var... Değişik illerimizde. Milli Eğitim Bakanı Nabi Avcı “Bu çocukları okulla buluşturmayı” kendisine dert edindi. Bakan’a kızanlar çıkacaktır... “Bizim çocuklarımız dururken...” Biz... Kızıyoruz... “Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanı’na yakışan budur.” Bakan’ın bu icraatının değeri “İleride... 20

yıl... 40 yıl sonra” daha iyi anlaşılacaktır. “Bu uygulama bağlamında” son örnek... Ankara’da... Altındağ’ın Hiseyin Gazi Mahallesi’nde “15 bin Suriyeli” var. Altındağ’daki bir okulumuzda (Mehmet Akif) öğleye kadar “Bizim çocuklarımız” okuyorlar. Öğleden sonra da “Suriyeli çocuklar... Bin öğrenci.” Bu konuda “Diyaret’in vakfı da” her türlü katkıyı sağlıyor, “Böğe halkı da.” “Büyük Türkiye” büyüklüğünü gösteriyor.

Sabah
2014

Sözcü
2012

Çocuklar kaçamadı
Hastaneye kaldırılan çocuklardan ikisinin durumu hayati tehlike taşıyor. Üçünün durumu ağır

Sığınmacıların çadırı yandı, 5 çocuk yaralı

ŞANLIURFA'nın Ceylanpınar ilçesinde Suriyeli sığınmacıların barındığı Telhamu Çadır Kenti'nde bulunan bir çadırda çıkan yangında alevler arasında kalarak yaralanan 5 çocuktan 3'ünün durumunun ağır olduğu bildirildi. Şanlıurfa Eğitim Araştırma Hastanesi'nde tedavi altına alınan çocuklardan 3'ünün yaşamı savaşta verdiği kaydedildi. Ömer ŞULUL (DHA)

Sözcü
2013

Mülteci çocuklara TEKNOLOJİK sınıflar

**Kilis Valiliği
Konteynir Kent
İlköğretim Okulu**

Suriye'den kaçan çocuklar için Oncüpınar'da yapılan okul, koleji aratmıyor. Bir sırayı 2 kişi paylaşıyor. Eğitim de bilgisayarla veriliyor..

Alman Sosyal Demokrat Parti (SPD) Genel Başkanı Sigmar Gabriel'in Suriyeli mültecilerin kaldığı Kilis Oncüpınar Kampı'na yaptığı ziyaret çarpıcı bir gerçeği gözler önüne serdi. Çocuklar için kampta hazırlanan hizmetler parmak ısırttı. Sınırdaki mülteci kampında çocuklar için yok yok dedirtecek oranda kreş, bilgisayar odası, oyun parkı ve okul bölümleri mevcut. Hepsisi de son model dizayn edilmiş...

Gören kolej sanır...

Suriye'deki iç savaştan kaçarak Türkiye'ye sığınan Suriyeliler, ülkelerinde böyle bir eğitim imkanı sunulmadığını söyledi. Sıralarda 2'şer 2'şer oturan mülteci öğrenciler bilgisayarlı eğitim görüyor. Onlara Arapça, İngilizce ve Türkçe dersleri veriliyor. Çocukların sınıfları son derece lüks. Okul tahtası ve sıralar kolej düzeyinde. Türkiye'deki çoğu çocuğun yok-sun olduğu birçok imkanın Suriyeli çocuklara verilmesi içler acısı... Yavuz ALATAN/ANKARA

Konteynir okul iki katlı ve lüks...

Minik Suriyelilerin kresli de var.

Sözcü
2014

Suriyeliler Antalya'dan sürülüyor

Polisler çocuklar arasında kovale maca yazandı.

Yakalananlar göz yaşlarına boğuldu.

Camiye sığınan dilenciler polislerle uzun süre yalvardı.

Antalya Valisi Muammer Türker kentte 10 bin Suriyeli olduğunu belirterek, "Bin 500'üne kenti terk edin talimatı verdik" dedi

Suriye'de yaklaşık dört yıldır devam eden iç savaş sırasında 3 milyon kadar Suriyeli Türkiye'ye göç etti. Bunların küçük bir kısmı kamplarda kalırken, diğerleri birçok şehre dağıldı. Antalya da Suriyelilerin en çok tercih ettiği kentlerden biri oldu. Dünyadaki bir araya gelen Antalya Valisi Muammer Türker, Suriyelilerin bu kentte kalıcı olmayacağını açıkladı.

"SAYILARINI KESİN OLARAK BİLEN YOK"

Vali Türker, "Sayılarını şu anda kimse bilmiyor. Fakat Antalya'daki Suriyeli sayısının 10 bine yakın olduğunu söyleyebiliriz. Kenti terk etmeleri için tebliğat yapıyor. Şu ana kadar yaklaşık 1500'üne tebliğat yapıldı. Ama üreticilerimizden de çok ciddi talepler geliyor. Yani uzun işgücü, dürüst namuslu çalışan insanlar falan diye. Yeter ki düzgün olsunlar, işlerini yapsınlar. Yani dilencilik gibi, çeşitli asayişli işledikleri olaylara karışmasınlar" diye konuştu.

"BAŞKA KENTLERE GİDEBİLİRLER"

Kampların müsait olmadığını söyleyen Türker, "Suriyeliler'in Antalya'da kalıcı olmaması planlanıyor. Başka kentlere gidebilirler. Antalya'ya sağlanmış bir imtiyaz bu. Kenti Suriyeliler için bir cazibe merkezi olmaktan çıkarıyoruz. Prensipler olarak gelenler engellenecek, olanlar gönderilecek. Prensipler ama kışta kıyamette insanlar bir yere göndermek kolay değil, bu nedenle biraz toleranslı davranıyoruz" dedi. Mustafa KOZAK (DHA)

Polis, dilenen mültecileri tek tek topladı, feryatları yürek dağladı

ADANA'da dilencilik yaptıkları için polisler kaçan Suriyeli kadın ile 5 çocuk, sığınakları camiye ekiple zor anlar yaşattı. Ülkelerinden kaçarak Adana'ya gelen Suriyelilerin kentnin işlek caddelerinde dilencilik yapmaları üzerine, Çocuk ve Asayiş Şube Müdürlüğü'ne bağlı ekipler denetim yaptı. Ekipleri gören ve adları öğrenilemeyen Suriyeli 1 kadını ile 5 çocuk, tarihi Yeni Cami'ye kaçtı. Ekipler, cami avlusuna girerek Suriyelileri götürmek isteyince, çocuklar çıkış atarak

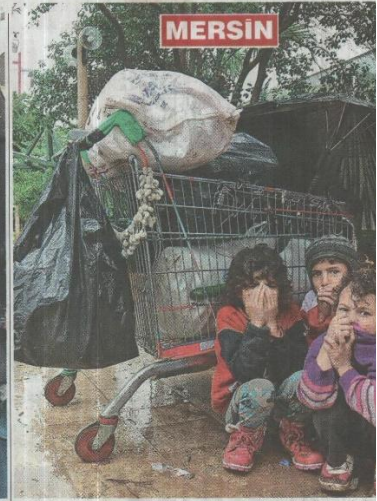
aglamaya başladı. Polislerin, camiden çıkartmaya çalıştığı Suriyeli çocuklar, kenti denetimden yere attı. Namaz kılmak için camiye gelen vatandaşların şaşkın bakışları arasında Suriyeli dilencileri toplama çalışmaları polis memurları, zor anlar yaşadı. Kadın ile çocuklar güllükle tekmiden çıkartıldı. Beş çocuk ile birinin annesi olduğu öğrenilen kadını ekip otomobiliyle karakola götürüldü. Fatih KARACALI (DHA)

Sözcü
2015

Savaş, çocukları vuruyor

AGRI

MERSİN

Kermesten ücretsiz verilen pastayı alan 4 kardeş tek çatala paylarına düşeni yedi.

Bir dilim pastayı dört Suriyeli kardeş paylaştı

Suriye'deki iç savaş milyonlarca insanı yerinden yurdundan etti. Mültecilerin büyük kısmı Türkiye'ye sığındı. Savaş yüzünden en büyük acıları yine çocuklar yaşadı. Onlar öldü, onlar aç kaldı, onlar yalın ayak yollara düştü... Bu dram hep görmezden gelindi. Dünyanın dört bir yanından gelen fotoğraflar da bunun kanıtı gibiydi. İlk fotoğraf Ağrı'dan geldi. Kentin mer-

kezinde bir derneğin açtığı kermeste Suriyeli bir çocuğa ücretsiz bir dilim pasta verildi. Büyük sevinç yaşayan çocuk hemen dışarı çıktı, kardeşlerinin yanına koştu. Yaşları 7 ile 10 arasında değişen kardeşler, bir köşeye çekilip abilerinin dorukta böldüğü pastanın tadına baktı. Tek çatala ve surayla paylarına düşeni büyük bir işahla yedi. Mutlulukları gözlemlerinden okunuyordu... Tugay KILIÇ (DHA)

Soğuktan tir tir titreyen mülteci çöp toplacı kardeşlerin halli görünlerini

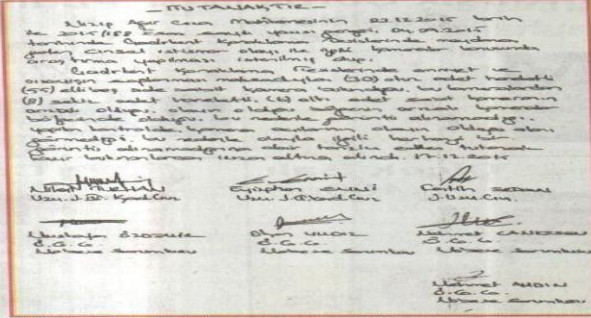
Yağmur altında çöp yiyecek bulma aray

Yürek sızlatan ikinci kare ise Mersin'de çekildi. Suriye'nin Halep kentinden gelen küçük çocuklar günlük 20 lira kazanabilmek için soğuk ve yağmurlu havada onlarca çöp konteynerinin içine girip çıkarak atık topluyor. Topladıkları atıktan alışveriş arabasına doldurduklarını çöpe buldukları yiyecekleri ise eve götürmek için saklıyor. Şiddetli yağmurda çöp toplayan Su-

riyeli 3 kardeşin Hamza (9), Es Nesrin'in (5) bir ağaç altına sığınmaları ise gözlemlerini yüreğini sızlatan İnsan Hakları İzleme Örgütü yayınladığı raporu göre; Türk Şeyhan 708 bin okul çağındaki 400 binden fazlası okula gitmiş binlerce çocuk işçi, dilenerek ta çöp toplayarak aile ekonomisine katkı bulmuyor. İbrahim MAŞI

İşte skandalın belgesi

Karaman'da, Ensar Vakfı'nda görevli öğretmenin, çocuklara cinsel tacizde bulunmasını Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Sema Ramazanoğlu "sıradan olaymış" gibi gördü. Kadın bakanın tutumu alabildiğine yadırgandı. Ensar Vakfı evindeki olayın sorumlusu hükümet olduğu gibi, Türkiye'ye sığınan kamplarda barınan Suriyeli çocukların cinsel istismara uğramasının da sorumlusu hükümettir.

Suriye'den ülkemize gelen sığınmacıların bir bölümü Nizip'te Afet ve Acil Durum (AFAD) Yönetimi Başkanlığı'na ait çadırkentte barınıyor. Nizip Ağır Ceza Mahkemesi'nde bulunan 2015/188 esas sayılı dosya ve buna bağlı olarak mahkemenin yaptığı araştırmalar tam anlamıyla bir skandalı ortaya koydu. Avukat Önder Alkurt'un ulaştığı belgeler, CHP Gaziantep Milletvekili Akif Ekeci tarafından sorgu önergesine dönüştürüldü. Bize de, belgeleri inceledikten sonra rezaletin belgelerini duyurmak kaldı.

O ÇOCUKLARDAN HABER YOK

Nizip 1'inci Çadırkenti'nde 30 erkek çocuğa cinsel istismarda bulunduğu anlaşıldı. Bu durumu AFAD "2015'te yarıya taşınan ve gerekli tüm idari tedbirlerin uygulandığı bir olay" olarak açıkladı. Ancak ortaya çıkan bilgiler cinsel istismar vakasında çadırkent yönetiminin ve dolayısıyla AFAD'ın ihmalleri olduğunu ortaya koyuyor.

Cinsel istismara uğrayan çocuklardan 2'si çadırkenti ayarlıyor ve bir daha geri dönmüyor. Cinsel istismarla suçlanan ve halen tutuklu bulunan temizlik görevlisinin bırakın açığa alınmasını, sadece görev yeri değiştirilmekle yetiniliyor. İşte sorun bundan sonra daha da derinleşiyor. Mahkemenin sonucu üzerine üç görevli tarafından düzenlenen 26 Mart 2016 tarihli tutanakta, iki çocuğun kamptan 24 Eylül 2015 tarihinde ayrıldıkları, o günden sonra nerede olduklarının tespit edilemediği belirtiliyor.

BAKIN ŞU İŞE SADECE ONLAR ARIZALI

Kampta bulunan 30 çocuğun cinsel istismara uğraması gibi, AFAD yetkililerinin ihmali de anlatılacak gibi değil. Skandal, çadırkent konaklama tesislerinde bulunan kameraların durumuyla ilgili olarak mahkemenin yaptırdığı araştırma sonucu ortaya çıktı. Uzman Jandarma Çavuşlar Nihat Turhan, Eyyüphan Enri, Fatih Erden, MOBESE sorumlusu özel güvenlik görevlileri Mustafa Özdemir, Okan Yıldız, Mehmet Çankesen ve Mehmet Aydın'ın imzalarıyla 17 Aralık 2015 tarihinde düzenlenen tutanağı okuyalım:

"Çadırkent konaklama tesislerinde emniyet ve asayişin sağlanması amacıyla 30 adet hareketli, 55 adet sabit kamera bulunduğu, bunlardan 8 adedi hareketli, 6 adedi de sabit kameranın anızalı olduğu, cinsel istismarın yaşandığı bölgenin, anızalı kameralar bölgesinde olduğu, bu nedenle görüntü alınamadığı, yapılan kontrollerde, kamera açılarının olayın olduğu alanı görmediği, bu nedenle olayla ilgili herhangi bir görüntü alınamadığına dair tanzim edilen tutanak imza altına alındı."

Bu kadarına da pes. Kameralar anızalı, üstelik bunların tespiti de cinsel istismarın yaşandığı bölgede bulunuyor. Ensar skandalı gibi bunu da bir kişinin üzerine atıp kapatmayın... Hadi bakalım AFAD Başkanı verin bunun hesabını...

Zaman
2012

'İyilik şampiyonları' kamptaki Suriyeli çocuklara oyuncak dağıttı

Tuzla'da toplanan oyuncaklar Kilis'teki konteyner kentte toplam 5 bin 400 çocuğa dağıtıldı. Başkan Yazıcı, 'İyilik şampiyonları' öğrencileriyle gurur duyduklarını söyledi.

Tuzla Belediyesi tarafından düzenlenen 'İyilik Şampiyonası' kapsamında toplanan 13 bin 800 oyuncak, ülkelerinden kaçan Suriyeli çocukların yaşadığı Kilis'teki konteyner kentte, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ile eşi Emine Erdoğan ve 40 gönüllü öğrencinin katılımıyla dağıtıldı.

Tuzla Belediyesi'nin Mart 2012 tarihinde başlatığı ve 7 ayrı katagoride okulları 'İyilik Şampiyonası'na "Suriyeli Mülteci Çocuklara Oyuncak Toplama" bölümünde bin 457 öğrenci tarafından toplanan 13 bin 800 oyuncak toplandı. Oyuncaklar, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın Türkiye'ye kaçan Suriye vatandaşlarının yaşadığı Kilis'teki konteyner kenti ziyaretinde dağıtıldı. 'İyilik şampiyonu' öğrenciler burada kalan 5 bin 400 Suriyeli çocuğa oyuncak dağıttı. Öğrenciler daha sonra Suriyeli çocukların eğitim gördüğü anaokuluna ziyaret etti. Başkan Erdoğan, anaokulunda Tuzla Belediye Başkanı Dr. Saad Yazıcı'dan 'İyilik Şampiyonası' hakkında bilgi aldı. Tuzla'dan Kilis'e toplanan oyuncakların dağıtımına gelen öğrencilerle sohbet eden Erdoğan, Tuzla'da yaşanan öğrencilerin, Suriye'den ülkemize sığınan kardeşlerini düşünerek Kilis'e gelmelerini memnuniyetle karşıladığını belirtti. Erdoğan, daha sonra Suriyeli bir çocuğun okulları İstanbul'daki Mehmet Akif Ersoy'dan sığınan çocuklara oyuncak hediye etti, hatıra fotoğrafı çektiler.

SURİYELİ KARDEŞLERİMİZİ KUCAKLADIK
Kilis'teki konteyner kentte yaşayan çocuklara moral vermek amacıyla oyuncak dağıtımını yaptıklarını söyleyen Tuzla'da gönüllü öğrencilerden Eylem Acar, "Onlar ülkemize sığınmışlar, biz de onlarla kucakladık." dedi. Oyuncak arabası, top, lego, kalem, oyuncaklar ve daha birçok çeşit oyuncakları çocuklara dağıttıklarını belirten Abdulsamed Arkan şöyle konuştu: "Suriyeliler bizim için çok değerlidir. Sürrekli sığınmalarını üzülürüz. Bizler yaşadığımız yadigarı kalın aileler, iyilik, paylaşma, mazlumun yanında olarak zulme karşı olma niyatını yerime getirmeye devam edeceğiz."
Suriyeli çocukların oyuncaklara çok sevdiğini söyleyen Ümmühan Söylenez ise "İyilik Şampiyonası'nı gerçekleştiren Tuzla Belediye Başkanıımız Saad Yazıcı'ya, bizim Kilis'e gelmemize imkan sağlayan, bizlerle birlikte oyuncak dağıtan, bizimize ilgilenen Sayın Başkanımız Recep Tayyip Erdoğan'a çok teşekkür ederim." dedi.
İyilik Şampiyonası hakkında bilgi veren Tuzla Belediye Başkanı Dr. Saad Yazıcı, iyilik şampiyonu öğrencilerle gurur duyduklarını söyledi. Yazıcı, ilçedeki okullardan birleşen öğrencilerin bugüne kadar 182 bin kitap topladığını, 10 kişiye katarakt ameliyatı yaptığını, Afrika'da 3 su kuyusu açılmasını sağladığını söyledi.

Zaman
2013

Ölüme bir milim kala hayata tutundu

Esed gücünün silahından çıkan kurşun, Muhammet'in kalp zarını parçaladı, ana damara bir milim kala durdu. Adana'da ameliyata alınan çocuğun akıl almaz kurtuluşuna doktorlar da hayret etti.

ABDULLAH ÖÇÜRÜT ADANA

Suriye'de doktorlar Bessar Esed yönetimi ile muhalifler arasında sığınan ve savaşta ölen çocukların sayısını 60 bin Suriyeli hayatını kaybetti, 600 bin kişi de ülkesini terk etmek zorunda kaldı. Karşınan gübre dökülen en az 3 bini çocuk. O namsunlardan biri de 12 yaşındaki Muhammet El Eddo. Halep'te oyun oynarken suikast saldırısı kurşunla çöken bir kurşun, Muhammet'in sol sırtından göğüs kafesine girdi. Kalp zarını parçaladı, ana damara bir milim kala durdu. Göğüsdeki kurşunla Türkiye'ye getirilen ve Adana'da ameliyat edilen Suriyeli çocuk, yeniden sağlığını kavandı.

Muhammet'i, Seyhan Uygulama Hastanesi'nde Doç. Dr. Ömer Fatih Doğan ameliyat etti. Doğan, video konferansla İstanbul'daki uzmanlarla konuştu. "Hayatında ilk kez böyle bir vakayla karşılaştım. Kurşun kalbin sağ bölgesini bozmuş, ana damardan bir milim uzakta bulunmuş. Eğer bir milim daha geçseydi hasta büyük ihtimalle hayatını kaybederdi. Normal hayatta çok küçük bir mesafe olan bir milim hassaslığı hayatını kurtardı. Vadesi gelmeyeyi Allah bir milim de olsa kurtarıyor." 12 yaşındaki bir çocuğun böyle bir acıya uğraması çok üzüldüğünü söyleyen Doğan, Muhammet'in hayatını tutması sürecinde şöyle dedi: "Sokakta oynarken vurdulmuş bir çocuk, önce Kilis'ten Adana'ya getirildi. Yığın kurşunlar vardı, kurşun kırılmıştı. Ameliyatta aklık. Kurşun kalp zarından parçalanıp sağ kalbe ve sağ akciğere deklan bölgeye saplanmış. 7 milimetre uzunluğunda 4 milim çapındaki kurşun, 1,5

Seyhan Uygulama Hastanesi'nde gerçekleştirilen 1,5 saatlik operasyonda sağ kalp zarını parçalayan kurşun, normal hastanelerde yapılmaz.

AK Parti Milletvekili Ali Salim, Suriyeli Cemil'i hastanelere gönderdi.

Suriyeli çocuklar, Türk doktorlara emanet

Esed'in kurşunlarından kaçan ve Muhammet değil, Çınar gibi tedavi için Türkiye'ye gelen yüzlerce var. Cemil Hazretin de 9 o çocuklardan biri. Cemil şu zamanda Suriye'de yaşanan durumun sebebi. Çınar, Halep'teki kurşun saldırısında emniyetini, babasını ve 7 kardeşini kaybetti. Kendisi de ağır yaralandı. Cemil, dilini bilmeyen bir dilde ameliyata alındı. Gaziantep Çocuk Hastanesi'nde doktorların sayesinde iyileşti. Dilin işlevi sayesinde konuşabiliyor. Birkaç hafta önce AK Parti Milletvekili Ali Salim, küçük Cemil'i ve diğer Suriyeli çocukları ziyaret ederek onları hastanelere gönderdi. Cemil'i sadece çok sevdiğini ve tedavi için çok istediğini ancak ameliyatın küçük çocuğu hastanelere göndermekten korktuğunu söyledi. **GAZİANTEP AA**

Zaman
2014

Suriyeli bebek, çadırda hayatını kaybetti

Suriye'deki iç savaşın kaçıp Adana'ya gelen sığınmacı bir ailenin 2 aylık bebeği hayatını kaybetti. Merkez Yüreğir ilçesine bağlı Koza Mahallesi, Koza Bulvarı civarında Suriyeli mültecilerin yaşadıkları çadırda 3 çocuklu Garip ve Şadiye Halef çiftinin 57 günlük bebeği Yasmin, geçirdiği rahatsızlık sonucu öldü. Ailesi, çadırda battaniyeye sarılı kız çocuğunun üzerinde gözyaşı döküdü. İstanbul'da çalışan babası Garip Halef, sağlıklı bir şekilde

dünyaya gelen çocuğu 2 gün önce gribe bağlı ateşli bir hastalık geçirdiğine dikkat çekerek, "İstanbul'dan geldi 2 gün oldu. Biraz hastaydı. Sabah kalktığımızda öldüğünü fark ettik." dedi. Komşuları ise bebeğin soğuklara bağlı grip dolayısıyla nefes alamadığını belirtti. Polis bebeğin ölümüyle ilgili inceleme başlattı. Bu arada tarlalarda işçi olarak düşük ücretlerle çalışarak geçimlerini sağlayan Suriyelilerin çocuklarının ayakbaşı ve çorapsız halde oldukları görüldü. **ADANA CHAN**

Suriye'deki iç savaşın kaçarak Adana'ya gelen Garip ve Şadiye Halef çiftinin 57 günlük bebeği İtili. Ailesi, çadırda battaniyeye sarılı çocuklarını arıyordu. Gözyaşı döküdü.

Türkiye'de 400 bin Suriyeli çocuk okula gitmiyor

İnsan Hakları İzleme Örgütü (HRW), Türkiye'de 700 bini aşkın okul çağındaki Suriyeli çocuktan sadece 200 bininin eğitim aldığı açıkladı. Tüm bir neslin tehlikede olduğu uyarısını yapan örgüt, Türkiye ve uluslararası topluma Suriyeli çocukların okula gidebilmesi için derhal harekete geçme çağrısı yaptı.

New York merkezli İnsan Hakları İzleme Örgütü (HRW), Türkiye'de 700 bini aşkın okul çağındaki Suriyeli çocuktan sadece 200 bininin eğitim aldığı açıkladı. Örgüt, Türkiye'de 700 bini aşkın okul çağındaki Suriyeli çocuktan sadece 200 bininin eğitim aldığı açıkladı. Örgüt, Türkiye ve uluslararası topluma Suriyeli çocukların okula gidebilmesi için derhal harekete geçme çağrısı yaptı.

HRW, Türkiye'de 700 bini aşkın okul çağındaki Suriyeli çocuktan sadece 200 bininin eğitim aldığı açıkladı. Örgüt, Türkiye ve uluslararası topluma Suriyeli çocukların okula gidebilmesi için derhal harekete geçme çağrısı yaptı.

HRW, Türkiye'de 700 bini aşkın okul çağındaki Suriyeli çocuktan sadece 200 bininin eğitim aldığı açıkladı. Örgüt, Türkiye ve uluslararası topluma Suriyeli çocukların okula gidebilmesi için derhal harekete geçme çağrısı yaptı.

HRW, Türkiye'de 700 bini aşkın okul çağındaki Suriyeli çocuktan sadece 200 bininin eğitim aldığı açıkladı. Örgüt, Türkiye ve uluslararası topluma Suriyeli çocukların okula gidebilmesi için derhal harekete geçme çağrısı yaptı.

Zaman
2015

Doktor, mühendis olma hayalleri atölyede son buluyor

SULAMA TATIL, SAĞDÖZ İLİME İZİNİ VERİYOR
Sulama Tatil, Sağıdüz İlme İzin veriyor. Çocuklar, atölyelerde öğreniyor. Çocuklar, atölyelerde öğreniyor. Çocuklar, atölyelerde öğreniyor.

Sulama Tatil, Sağıdüz İlme İzin veriyor. Çocuklar, atölyelerde öğreniyor. Çocuklar, atölyelerde öğreniyor. Çocuklar, atölyelerde öğreniyor.

Sulama Tatil, Sağıdüz İlme İzin veriyor. Çocuklar, atölyelerde öğreniyor. Çocuklar, atölyelerde öğreniyor. Çocuklar, atölyelerde öğreniyor.

Sulama Tatil, Sağıdüz İlme İzin veriyor. Çocuklar, atölyelerde öğreniyor. Çocuklar, atölyelerde öğreniyor. Çocuklar, atölyelerde öğreniyor.

Zaman
2016

Ayaksız ve kolsuz çocuklar ükesi HATAY'IN SURİYETİMİHANESİ

Suriye'de 5 yıldır yaşananlar daha çok ölü sayıları ile anılsa da, savaş geride kalanlara da huzurlu bir yaşam imkânı bırakmadı. Varil bombaları ve çatışmalarda ölenler kadar sakat kalanların durumu da yürekleri dağılıyor. Reyhanlı'da kurulan Suriye Yetimhanesi'nde gördüğümüz görüntüler, bu durumu acıklı kanıtlarından.

SERKAN SAĞLAM HATAY

Savaş bir bebek gibidir. Saldırı dönünde ilk düşen de masum çocuklar olur. Iraklı bir askere ait bu sözler belki de Suriye'de çocukların başına gelen felaketlerin özetidir. 5 yıldır devam eden bu kanlı savaşta 10 binden fazla çocuk hayatını kaybetti. Bombasız, silahsız bir hayata ulaşmak için voley çabıkları Ege'de botun plajında boylanları bogulan 3 yaşındaki minik Aylin ve 5 yaşındaki ağabeyi Galip'in cinsine bedensel bu acı gereği bütün dünyaya resmetti. Geride kalanlar için de yaşamın ölümlend hiçbir farkı yok aslında. "Suriyeli çocukların en çok neyi özledik?" diye sorarsanız, anıktılar. Reyhanlı'da sarımsaklıların, maydaran, varil bombalarının, tankların tüfeklerin alıp götürdüğü şey çocukların anıktılar.

Daha ki bir hayal için çoğu zaman trafik bir tekne kazasında hayatını kaybeden Suriyelliler, dünya için ancak birkaç satırık haber kadar gündeme gelebiliyor. Hayatta kalabilenler de o kadar şanslı değil. Suriye'de 5 yıldır doldurulan acı savaşı en büyük mağduru çocuklar oldu. Küçük bombalar altında canlarını bulandıran, kimsi aygırın kolunu kaybederek sakat kaldı. BM raporlarına sayısız bilgilere göre 10 binden fazla çocuk can verdi bu acı savaşta. Birçoğu da anne ve babalarını kaybederek öksüz ve yetim kaldı.

Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde kurulan Suriye Yetimhanesi'nde 25'ten fazla çocuk barınıyor. Savaşın ne denek olduğu bu küçük yetimhanesinde anlam koruyor. Anne-babalarını kaybeden çocuklar, bakamadığı anne-anne'nin teki ettiği çocuklar, insanın ailesinin çocukları... Aslında savaşın ta kendisini görüyoruz bu küçük evvada. Rüyaların etkisiyle serçe kapağını kapı, çocukların çığlıklar atarak uzaklaşması neden oluyor.

Hemen önümüzde olan bu olay bile aslında psikolojilerinin ne durumda olduğunu gösteriyor. Yaşatları okula gelip oyun oynarken onlar, alkerten alacakları söyleniyor. Anne babası aynı günün içinde ölen Mustafa ve Muhammed kardeşler, o sırada sokakta oynadıkları kiti 90'dan fazla kuruyas, Alesinin parçalarını beslenileni giydirilemiş gibimsi. Kıyafetlerine ne ölmek istediklerini sorduğumuzda cevapları polis ve asker oluyor. Anne ve babalarını öldürenlerden intikam almak için. Annesinin teki ettiği küçük Zeynep'in yaptığı resimleri çizdiği resim, bu minik yitirelin çığlıklarına ses oluyor. "Ben bittiyince anne ölmez ama çocuklarımızın ölmesi istemiyorum. Yetimhanenin müdürü olan Safa Sakar, çocukların, çoğu zaman anne-kimisi döstümek

Reyhanlı'daki Suriyeli Yetimhanesi'nin müdürü Safa Sakar, evvada çocukların bulunduğu bir yastan öksüz çocuğu oturma koyuyor. Sakar, "Anne-babalarını öldürdüğü biliyorlar. Ağ ve sağrı arızandığı bu yetimler, gelip bize sınırlıyor", dedi. (FOTOĞRAF: ZAMAN)

İlmi için biri de intikam alacağım. Çocuklarını vurana sınırdaki yabancılara tutturacağım. Arkadaşlarını kısıp oynarken gültüne ağlıyor. "İkinci ben ne zaman kimsesizim?" diye. Ne diyeceğini bilmiyorum. Çocukları bir uçak sesi duyduca müthiş bir çöküntü yaşıyor. Artık burada ölümlü bekliyoruz."

RESİM ÖĞRETİMİNE NECCAR, VARIL BOMBASIYLA AVAGINI KAYBETTİ
30 yaşındaki Samata Neccar, Hatay'ın 25 sene önce yolda yitirilen kardeşi olan bomba sonucu bacasını kaybetmiş. Saldırıda kardeşi de bir bacasını kaybetmiş. İlk başlarda zorlarsa da zamanla artık bu durumuna alışmış oluyor. Ancak kendisinin bu durumu dışıya çıkarmıyor. Bir an önce yaşlanmasa gerektiğini söylüyor. Kendisi gitti yitirilen kardeşinin de ısrar kayıplarını uğradığını anlatıyor. "Avagımı kaybetmem resim yapmama engel değil", diyor.

GENÇLERDE DE AYNI MAĞDURİYET...
Sadece çocuklar değil, yaşlı da var. Hatay'ın Reyhanlı ilçesindeki Suriyeli genç imamlar da henüz travmaları yayıyor. Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde yaşananlar 25 yaşındaki Ahmed Feyyaz, Hatay'ın Reyhanlı ilçesindeki Pilekleri kendisinin bu durumu dışıya çıkarmıyor. Bir an önce yaşlanmasa gerektiğini söylüyor. Kendisi gitti yitirilen kardeşinin de ısrar kayıplarını uğradığını anlatıyor. "Avagımı kaybetmem resim yapmama engel değil", diyor.

güldüklerini anlatıyor: "Annesinin babasının öldüğünü biliyorlar. Bizde gelip sarıyolar. Bir çocuk var. Ezerine kapı kapattığımızda hemen çıkmak istiyor. Duramıyor. Buradaki çocukların çoğu anne babalarını öldürmüş gibimsi."

"ÖĞULUM İÇİM SİSİNDE KÖRÜYÜR, KOSARKEN GÖRÜĞÜ ARKADANLAR ARDINDAN AĞLIYOR"
Abdülkadir Bekir Hatay'da 6 ay önce Reyhanlı'da tank mermisiyle iki avagını kaybetmiş. Saldırıda 6 yaşındaki çocuğunu da ayıya almasıyla yaralı olarak kurtulmuş. "Artık hiçbir hayalim yok. Yardımınıza yazmamaya çalışıyorum. Benim, Besar yaşadığı sırada savaş sızdırmıyor. Ama muhaller içinde Besar'dan daha zalim muhaller geliyorlar da var. İbrahim Akleler, başında bu yapılanları onaylamıyor. Ancak şimdi kendisi varlığını koruyabilmek için sığınmış desek oluyorlar. Benim 6 yaşındaki oğlumun da bir ayığı kesildi. Oğ-